

Biblioteka Jagiellońska

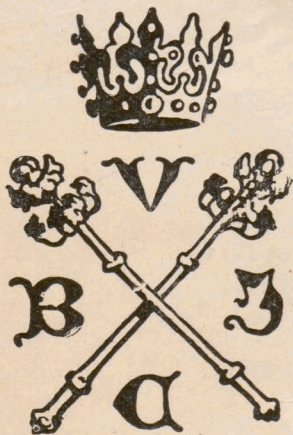

VL. a. 206.

VI.a.206

7 - 3

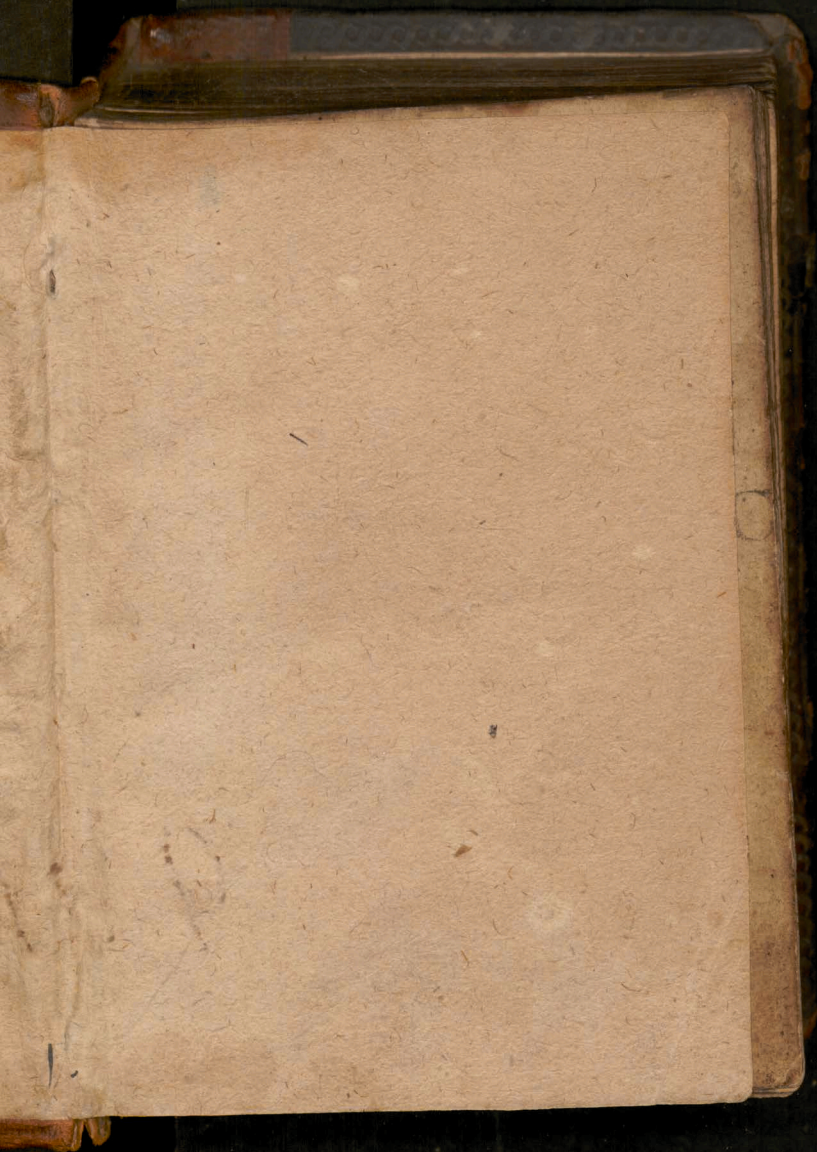
Feol

279

CIMELIA

Fe

1884. I. 25.

90
96

PIARVM ET CHRIST.

INstitutionum

LIBRI TRES, IN VSV

SODALITATIS B. MARIAE VIR-
ginis primum conscripti, nunc vero omnium
Christianorum pietati ac deuotioni destinati, vna
cum S. D. N. D. Gregorij XIII. Pont. Max. di-

& Sodalitatis approbatione, gratijs &
indulgentijs eidem Sodalitati

concessis.

POSNANIAE.

In Officina Typographica Ioannis VVol-
rabi. A. D. 1583.

Cum Gratia & Privilegio S. R. M.

CATHOLICO PIO.
que Lectori.

NON hic arma leges humano imbuta cruore,
Non Veneris furias, sæuosq; Cupidinis arcus,
Non solis Lunæq; vices, neque sydera certis
Vsque per immensos spatiantia legibus orbes.
Nil mare, nil tellus, nihil hic sibi uendicat aer.
Diuinum est, quodcunque leges: quæ scilicet illis
Regula sit morum uitæque sequenda, beati
Gaudia cœlorum qui sine carentia cernent.
Nam duce quo tendas per mille pericula tutus
Cœlestem in patriam, sedes ubi rite paratas
Omnibus esse piis Christi que fidelibus olim,
Diuina ostendunt priscorum oracula uatum:
Quæq; iter inceptum peragas ratione, libellus
Iste docet, non mole quidem, sed pondere rerum
Summarum, facili quas continet ordine, longe
Maximus, & puro quouis præciosior auro.
Hunc sibi diuino concessum munere dicet,
Illius ex animo fuerit sanctissima quisquis
Dogmata, ab æterna manantia lege secutus.

BIBLIOTH. UNI.

Cim. O. 279.

JACOBI

3.
OMNIBVS
Socijs atq; Cõ=
FRATRIBVS SODA=
LITATIS BEATISSI=
mæ Virginis MARIAE, præfectus
eiusdem Sodalitatis COLONI=
ensis, Salutem in
Domino.

Visum fuit diuina
bonitati, Confratres in
Christo charissimi, ad
honorem sacratissimæ
Mariæ, Dominae, Patro=
nae atq; Adlocatae nostræ, in hanc nos
sodalitatem ipsius nomini dicatam con=
uocare, & vnire, Cuius sodalitatis, vt no=
tis, scopus & finis hic est, vt quotquot in
eâ ascripti sumus, salutem nostram cum
diuina gratia, ad Dei gloriam procure=
mus, atque in auxilium proximorum
quisque pro talẽto sibi credito, inuigile=
mus.

4.

PRAEFATIO.

mus. Quem finem ut assequamur, optima est instituta ratio frequentis confessionis & communionis corporis Christi Saluatoris nostri. quæ sacramenta magnam habent vim, ut animum hominis Christiani cum Deo suo coniungant, vitia depellant, virtutes inserant, Spiritus sancti charismata infundant, hominemque prorsus ex terrenis ad celestia subleuent. Accedit frequens oratio, potissimum Rosarii & precum aliarum, quibus auxilium & patrocinium Dominae nostrae Mariae Virginis imploramus. Denique conatus ad alios incitandos & permouendos, & pro facultate instituendos & monendos. Quæ omnia, quem fructum apud vos consequantur, norunt illi, qui familiarum vobiscum consuetudinem habent. Experiuntur enim ab hac sodalitate, insignem in vobis morum mutationem, studiorum progressum, atque ad omnem pietatem singularem conatum. Et hoc sane vestra probitas effecit, ut non adolescentes modo, sed multi viri, ique graues & eruditi, mores, pietatemque

PRAEFATIO.

temque vestram & admirentur & emul-
lentur. Vt enim non desunt, qui vel
malitia, vel ignoratione, tam sancto
nostrae sodalitatis instituto repugnent,
& detrahant: quicumque tamen Ca-
tholicus sincerus arbiter esse voluerit,
non poterit non vehementer, cognita
instituti ratione sodalitatem hanc no-
stram & commendare & promouere.
Quid enim apud vos agitur vel mini-
ma reprehensione dignum? imò vero,
quid est, quod non summam commen-
dationem mereatur? Professio fidei,
iuxta decreta Tridentini Concilij, ipso
ingressus initio, solenniter editur: Ge-
neralis omnium peccatorum confessio,
vel de tota vita, vel ab ultima generali
facta instituitur (cuius utilitas hoc li-
bello declaratur.) Octauo quoque die
fit peccatorum confessio, singulis men-
sibus, & precipuis Christi ac B. Virgi-
nis solemnitatibus, iuxta leges sodali-
tatis, reficimur corpore Domini DEI
nostri. Quotidie virginem Matrem
Rosario salutamus: sacris autem diebus,
etiam preces horarias, in eius honorẽ

A 3 recitamus:

recitamus: atque id genus ad Dei gloriam observamus, quæ tanquam pia atque Catholica à maioribus nostris acceptus. Iam verò in conuentibus vestris, qui octauo quoque die celebrantur, ea auditis ac discitis, quæ tum ad vestram utilitatem, tum ad proximos iuuandos plurimum pertinent. In his omnibus quid non pium? quid non sanctum? quid non cum omni honestate coniunctum cernitur? Proinde vos exhortor, & in Christi visceribus moneo, ut quo cepistis cursu pergatis. Christus, cui vos dedicastis, sanctissima eius mater, quam in dominam & aduocatam elegistis, sanctique cœlites omnes, qui his totius orbis Monarchis parent, & honorem ac venerationem exhibent, conatus vestros promouebunt, studia iuuabunt, pietatem confirmabunt atque augebunt. Ceterum quia toti in eo estis, ut rationes discatis proximos adiuuandi, & ea quæ in congregationibus vestris discitis atque auditis, magno labore vobis parare contendatis: cupiens vos scribendi labore leuare, dedi
operam,

PRAEFATIO.

7.

operam, ut typis commissa & euulgata vobis ea communicarentur, in quibus hactenus describendis laborastis, ut & purius & solidius & plenius, minoriꝝ labore ea habeatis, quæ in congregationibus discitis. Hoc enim libello vobis traditur fidei professio, quam initio sodalitatis emisistis, ut quam fidem professi estis, ea perpetuo vobis ob oculos versetur. Habetis hic præterea, tres piarum & Christianarum Institutionum partes, quarum prima agit de ratione confitendi, sacrum Eucharistiæ sacramentum percipiendi, orandi, meditando, similibusque rebus, quæ modum cum Deo agendi concernunt. Secunda habet varia remedia, aduersus præcipua & vulgatiora peccata. Tertia vero, cõplectitur aliquot cõrimonias Ecclesiæ, quæ magis in usu versantur: ut, sacramentorum Baptismi, Confirmationis, Pœnitentiæ, extremæ Vnctionis, & aliarum quarundam rerum, quarum utilitates clarè satis & solidè explicantur, ut in omnibus instituti, & ipsi in fide orthodoxa constanter persistatis,

A 4

et alij

8. PRAEFATIO.
& alijs quibuscum agitis eadem propo-
natis. Vestrum erit, quo vobis offerun-
tur candore suscipere, & ad diuini no-
minis gloriam, honoremq; sacratissime
Matris, frequenter versare. Valere
COLONIAE, XXIII.
Septemb: Anno salutis
M.D. LXXVI.

Appro=

9.
APPROBA=
TIO SODALITATIS
BEATISSIMAE VIRGINIS
MARIAE per S. D. N. D.
GREGORium XIII. Pont. Max.

cum gratijs & indulgentijs ab eo
dem dictæ Sodalitati
concessis.

GREGORIUS PAPA XIII.

D perpetuam rei memo-
riam. Cum, sicut accepimus,
postquam dilectus filius Caspar
Gropperus in partibus Ger-
manix, noster, & Apostolicæ
sedis cum potestate legati de-
latere, Nuncius, dilectis filiis
Præpositis seu Presbyteris, Societatis Iesu per
vniuersa loca suæ legationis sodalitatem sub no-
mine gloriosissimæ, semperque Virginis Mariæ,
cum certis ordinationibus, seu regulis instituendi
facultatem concessit, eam, simulque instituta
foret, auctoritate sua confirmando, & aliquot in-
dulgencias tribuendo, iidem presbyteri Sodalita-
tem huiusmodi inter Studiosos Collegij ipsius So-
cietatis Iesu Colonienſis instituerint, prout in pa-
rentibus literis dicti Nuncij, & alijs documentis,
& scripturis desuper confectis dicitur plenius

A 5

conti-

IO.

contineri, Nos, qui pro pastoralī nostrā Sollicitudine omni studio fidelium animas lucrificare studemus, ea, quæ ad ipsarum animarum salutem, atque Beatissimæ Virginis Mariæ, generis humani consolatricis, & advocatæ laudem, & honorem facta fuisse conspiciamus, approbantes, ut Sodalitatis prædictæ deuotio, & honorum operum studium in dies magis augeatur, eandem Sodalitatem spiritualibus muneribus de thesauro Ecclesiæ decorandam duximus, quo Sodales ipsi sub augustissimo dictæ Virginis nomine, & patrociniō in viā mandatorum Domini gradientes tantum proficiant, quatenus post præsentis vitæ cursum in æternæ beatitudinis tabernacula recipi mereantur. Itaque de Omnipotentis DEI misericordiā, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus fidelibus, qui in confraternitatem, seu Sodalitatem prædictam ingredientur, post generalem confessionem, vel de tota vitā, vel ab vltima generali factā, & Sacratissimā communionem sumptam plenariam: Item confratribus ipsis nunc, & pro tempore existentibus, & eorum singulis, qui quotannis semel generalem, vel totius vitæ, seu totius anni confessionem fecerint etiam plenariam: Nec non iisdem confratribus, in mortis articulo si communicauerint, vel si per ipsos non steterit, cur minus communicent, saltem confessi fuerint, vel si nec hoc possint saltem externo signo cordis dolorem ostenderint, pariter plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in domino concedimus. Præterea dictis confratribus, & eorum singulis, quoties communicauerint, toties decem annos: Festis vero Domini nostri Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ, si communicauerint, viginti annos: Qui vero communicauerint, singulis septimanis, qualibet

vice

vice viginti annos, & in festis Domini nostri Iesu Christi, & Beatissimæ virginis, vigintiquinque annos: Item quoties Sacerdori peccata confitebuntur, quinque annos, Nec non qui vesperi conscientiam examinauerint, & antiphonam, Salve Regina, dixerint, vel mane hymnum, Ave maris stella, recitauerint, vnum annum, ac quoties Rosarium Beatissimæ virginis, quod constat oratione dominica quinque, & salutatione Angelica quinquagies repetita, dixerint, etiam vnum annum, in festis vero Domini nostri Iesu Christi, & Beatissimæ virginis si idem fecerint, quinque annos: Quoties preces horarias eiusdem Beatissimæ virginis recitauerint, septem annos: Quoties ad congregationem ordinariam accesserint, quadraginta dies, & si idem fecerint in festis Beatissimæ virginis vnum annum, Qui electioni Sanctorum adfuerint, & pro cunctis sibi commissis orauerint, toties, quoties id fecerint, decem dies: Quoties ad nomen Iesu aut Beatissimæ Virginis caput aperuerint, aut reuerentiam inclinatione exhibuerint. Quoties intrantes, vel exeuntes cubiculum, aqua benedicta se asperferint, lectumque ituri cubitum: Quoties templa transierint apertis caputibus, & in ips flexis genibus salutationem Angelicam orauerint: Quoties imaginibus Christi, Beatissimæ virginis, aut Sanctorum caput aperuerint, decem dies: Qui hæreticum conuerterint, & ad professionem fidei edendam adduxerint, viginti annos: Qui vero peccatorem conuerterint, & ad generalem confessionem faciendam adduxerint. Item qui alium ad communionem octavo quoque die induxerint, proxima sua confessione, & communione, decem annos: Qui alium docuerint aliquid eorum, quæ in sodalitatis libello proposita sunt, veluti modum consistendi, examinandi conscientiam, audiendi sacrum, audiendi verbum Dei, orandi.

orandi, meditandi, vesperi incumbendi, mane surgendi, Myſteria Roſarij, remedia contra diuerſa vitia, cæremontias Eccleſiæ, earumque ſignificationes, & quoties hoc egerint, viginti annos: Præſectis ſingulis Societatis, qui per meſem officium ſuum recte præſtiterint, triginta dies de iunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxamus. Insuper quicunque pro defunctis, aut aliquo defuncto ſodalitatis Roſarium prædictum Beatiffimæ Virginis, vel mortuorum vigilias, aut ſeptem pſalmos legerint, aut ſacrum celebrarint vel audierint, eiſdem defunctis, ſeu defuncto, indulgentiam vigintiquinque annorum per modum ſuffragij concedimus. Denique confratribus ipſis, & eorum ſingulis, qui in Quadrageſima, Aduentu, Quatuor temporibus, aut alijs diebus, vel feſtis, quibus ſunt Romæ ſtationes, ſepties orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam recitauerint in aliqua Eccleſia, aut oratorio, aut ſi ibi commodè fieri non poſſit, ſaltem vbicunque potuerint, vt eaſdem ſtationum indulgentias, conſequantur, quæ illo die ſunt Romæ promerendæ, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus: Atq; omnes confratres, ſeu ſocios prædictos vbicunque terrarum exiſtentes participes eſſe honorum & meritorum omnium totius Sodalitatis, & ſingulorum de ſodalitate huiusmodi Beatiffimæ Virginis Mariæ, Eos vere ex confratribus, ſeu ſocijs ipſis, qui per meſem integrum, hoc eſt quatuor ſeptimanas, ea non præſtiterint, quæ ſodalitas in tertia & quarta regula præſcribit, de confeſſione, communionẽ, & orationibus, ceſſante legitimo impedimento, ab omnibus, & ſingulis indulgentiis, & gratiis, donec à Superiore ſodalitatis, illis hæc noxa condonata fuerit, excluſos eſſe volumus, atque decernimus. Omnes autem indulgentias di-

etæ societati tam per nos, qua per alios quoscun-
 que concessas, & in posterum concedendas, qui-
 busuis aliis sodalitatibus huiusmodi in Germaniæ
 partibus, sub cura Presbyterorum Societatis Ie-
 su, & sub eisdem legibus à prædicto Nuncio, vt
 præfertur, confirmatis, Nunc, & pro tempore in-
 stitutus, auctoritate, & tenore prædictorum com-
 municamus. Non obstantibus constitutionibus,
 & ordinationibus Apostolicis, cæterisque con-
 trariis quibuscunque. Datum ROMæ
 apud Sanctum Petrum sub an-
 nulo Piscatoris. Die x. Se-
 ptembris. M. D.
 LXXVII.

Pontificatus Nostri Anno sexto:

Cæ. Glorierius.

CATA-

Catalogus eorum, quæ in hoc Libello continentur.

Liber I.

Caput.

1. Professio fidei Orthodoxæ, iuxta Decretum Concilii Tridentini edita.
2. De modo instituendæ confessionis, quæ octavo quoque die fieri solet.
3. Argumenta popularia ad confirmandam frequentem confessionem, per similitudines.
4. Modus examinandi conscientiam ad confessionem generalem.
5. De confessione generali, & eius utilitate.
6. De modo preparandi ad sanctissimum Eucharistie Sacramentum sumendum.
7. Argumenta popularia ex similitudinibus ducta pro frequenti communione corporis Domini.
8. Duo Argumenta contra frequentem communionem, cum solutionibus.
9. De sacro Missæ officio quotidie audiendo.
10. Modus audiendi sacrum.
11. Explicatio mysteriorum sacrificii Missæ.
12. Modus utiliter audiendi verbum Dei.

13. De oratione & meditatione.
14. De attentione & oratione.
15. De euagatione in oratione.
16. Remedia contra distractionem in oratione.
17. De modis stabiliendi cordis.
18. De corporis situ in oratione.
19. De Processionibus.
20. De temporibus precum horarium.
21. De mysteriis Rosarii.
22. Explicatio brevis orationis Dominicæ & Salutationis Angelicæ.
23. De pulsu ad Salutationem Angelicam.
24. Modus vesperi incumbendi.
25. Modus mane surgendi.
26. Matutina & vespertina oratio pro rudioribus.
27. Meditationes quotidianæ iuxta ordinem dierum hebdomadæ.
28. Orationes duæ D. Thomæ Aquinatis.

Liber II.

- I. Remedia ad orthodoxam fidem conseruandā.
2. Remedia contra iurandi consuetudinem.
3. Pro honore parentum & superiorum.
4. Remedia contra detractionis vitium.
- v. Remedia contra inanem gloriam.
- VI. Remedia contra avaritiam.
- VII. Remedia contra luxuriam.
- VIII. Remedia contra inuidiam.
- IX. Remedia contra iram.
- X. Remedia contra gulam.

16.

- XI. Remedia contra acediam.
- XII. Media ad comparandā humilitatem cordis.
- XIII. Media ad patientiam.
- XIII. Media ad obtinendum verum cordis gaudium.

Liber III.

- I. De ceremoniis Ecclesiæ Catholicæ.
- II. De modo formandi signum S. Crucis.
- III. De vtilitate formationis S. Crucis.
- IIII. De ceremoniis Baptismi.
- V. Explicatio ceremoniarum & effectuum sacramenti Confirmationis.
- VI. De ceremoniis & effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.
- VII. De ceremoniis & effectibus extremæ Vnctionis.
- VIII. De aqua lustrali seu benedicta.
- IX. De cereis.
- X. De vsu cinerum.
- XI. De Palmarum ramis.
- XII. De Agno Dei.

Piarũ

PIARVM ET CHRISTIA-
NARVM INSTITVTIO-
NVM. LIBER I.

BVLLA S. D.
N. D. PII DIVINA PROVI-
DENTIA PAPAE IIII. SVPER
Forma iuramenti professionis fidei.

Pius Episcopus, Seruus Seruo-
rum Dei, Ad perpetuam rei
memoriam.

Caput. II.

IN VNCTVM nobis
Apostolicae seruitutis officii
um requirit, ut ea quae Do-
minus Omnipotens, ad pro-
uidam Ecclesiae suae direc-
tionem, sanctis Patribus, in nomine suo cō-
gretatis, diuinitus inspirare dignatus est, ad
eius laudem & gloriam incunctanter exequi
properemus. Cū itaq; iuxta Cōcilij Tridēti-
ni dispositionem, omnes, quos deinceps ca-
thedralibus & superioribus Ecclesijs praesi-
ci, uel quibus de illarum dignitatibus, ca-
nonicatus, & alijs quibuscunque benefi-
cijs Ecclesiasticis, curam animarum habenti-
bus, prouideri cōtinget, publicam ortho-

B doxe

doxæ fidei professionem facere, sequè in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere & iurare teneantur: Nos uolentes, etiam per quoscunque, quibus de monasterijs, conuentibus, domibus & alijs quibuscunque locis, Regularium quorumcunque Ordinum, etiã Militarium, quocunque nomine uel titulo providebitur, idem seruari, & ad hoc, ut unius eiusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque & certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsam presentibus annotatam publicari, & ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilij, & alios prædictos spectat, recipi & obseruari, ac sub poenis per Concilium ipsum in contraueniens latis, iuxta hanc & non aliam formam, professionem prædictam sollemniter fieri, auctoritate Apostolica, tenore presentium districte præcipiendo mandamus, huiusmodi sub tenore. Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo

Sancta

PROFESS. FIDBI.

19

Sancta Romana Ecclesia utitur, uidelicet:
Credo in unum DEUM Patrem Omnipotentem, factorem coeli & terre, uisibilem omnium, & inuisibilem, & in unum Dominum Iesum Christum, Filium DEI unigenitum, & ex patre natum, ante omnia secula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum uerum de Deo uero, genitum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de coelis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria uirgine, & homo factus est, crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum Scripturas, & ascendit in coelum, sedet ad dexteram Patris: & iterum uenturus est cum gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis: & in Spiritum sanctum Dominum & uiuificantem, qui ex Patre, Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas: & unam sanctam Catholicam

tholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & uitam uenturi seculi, Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasq; eiusdem Ecclesie obseruationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector. Item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de uero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse uere & proprie Sacramenta noue legis à Iesu Christo, Domino nostro instituta, atq; ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium: illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesie Catholicae

PROFESS. FIDELI.

21

tholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnī administratione recipio, & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerūt, amplector, & recipio. Pro fiteor pariter in Missa offerri DEO uerum, proprium, & propiciatoriū sacrificium, & pro uiuis, & defunctis, atq; in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse uerè, realiter, & substantiāliter corpus, & sanguinem, una cum anima, & diuinitate DOMINI nostri, IESU Christi, fieriq; conuersionem totius substantiæ panis, in corpus, & totius substantiæ uini, in sanguinem: quam conuersionem Catholica Ecclesia Transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, uerumq; Sacramentum sumi. Constante teneo Purgatorium esse, Animasq; ibi detentas fidelium suffragijs iuuari. Similiter & Sanctos unā cum CHRISTO regnantes, uenerandos atq; inuocandos esse: eosq; orationes Deo pro nobis offerre, atque eo,

rum reliquias esse uenerandas. Firmissime
asserto, imagines Christi, ac Dei paræ semper
uirginis, necnon aliorum Sanctorum habenda
et retinendas esse, atq; eis debitum hono
rem ac uenerationem impertiendam. In
dulgentiarum etiam potestatem, à Christo in
Ecclesia relictâ fuisse, illarumq; usum Chri
stiano populo maxime salutare esse, affir
mo. Sanctam Catholicam, et Apostolicam
Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum
matrem, et magistram agnosco, Romanoq;
Pontifici, beati Petri, Apostolorum principis,
successori, ac Iesu Christi Vicario, uerâ obe
dientiam spondeo, ac iuro. Cetera item om
nia à sacris Canonibus, et oecumenicis Con
cilijs ac præcipue à sacrosancta Tridentina
Synodo tradita, definita, et declarata, indu
bitanter recipio atq; profiteor, simulq; con
traria omnia, atq; hæreses quasunque ab
Ecclesia damnatas, et reiectas, et anathe
matizatas, ego pariter dāno, eijcio, et ana
thematizo. Hanc ueram Catholicam fidem,
extra quam nemo saluus esse potest, quam
in præsentī sponte profiteor, et ueraciter te
neo, eandem integram et inuiolatam, usq;

PROFESS. FIDEI.

23.

ad extremum uitæ spiritum, constantissime
(Deo adiuuante) retinere & confiteri, atq;
à meis subditis, uel illis, quorum cura ad me
in munere spectabit, teneri, doceri, & præ-
dicari, quantum in me erit, curaturum, ego
idem N. spòdeo, moueo, ac iuro. Sic me De-
us adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.
Volumus autem quod præsentis litteræ, in
Cancellaria nostra Apostolica, de more, le-
gantur: & ut omnibus facilius pateant, in
eius Quinterno describantur, ac etiam im-
primantur. Nulli ergo omnino hominum li-
ceat, hanc paginam nostræ uoluntatis &
mādati infringere, uel ei ausu temerario cō-
trahere. Siquis autem hoc attentare præsum-
pserit, indignationem omnipotentis Dei, ac
Beatorum, Petri & Pauli, Apostolorū eius,
se nouerit incursum. Datum Romæ, apud
Sanctum Petrum, Anno incarnationis Do-
minicæ M. D. LXIII. Idibus Nouemb.
Pontificatus Nostri Anno Quinto.

Fed. Cardinalis Cæsius.

Cæ. Glorierius.

B 4

De mo.

DE MODO INSTI-
TUTENDÆ CONFES-
sionis quæ octavo quoq;
die fieri solet.

CURA eius, qui crebro
confitetur, uersari debet ferè circa
quatuor, examinationem conscientie, do-
lorem peccatorum, ipsam confessionem, &
propositum ac media emendationis.

De Examinatione conscientie.

QVI student puritati, & ad per-
fectionem aspirant, non solū de
peccatis mortalibus (à quibus per gratiam
Dei ferè abstinēt) sed etiā de uenialibus eui-
tādīs, & affectionibus reformādīs, & demū
de imperfectionibus, quo ad eius fieri possit,
minuendis, sint solliciti, & teneram ac de-
licatam conscientiam (non tamen scrupu-
losam & anxiam) habeant oportet, ut uel
minimos defectus obseruent, & in seipsis
persequan-

persequantur. Qui autem in quotidiano examine uestertino distincte, breuiter, & simul quæ sunt eiusdem rationis peccata, scripto notaret, quæ cogitatione, locutione, opere, & omissione, contra Deum, proximos & seipsum admissa deprehenderet, non magnopere noua egeret discussione, cum est accedendum ad confessionem: sed quod notauit in memoriam redigat. Qui non id annotauisset, cum se colligit, & ad confessionem parat, hoc infra scriptum examen percurrat: & notet memoria, uel scripto, quod ad se pertinere uiderit, nisi confessario aliud uideretur. quod propter nimiam & inutilem alicuius in ea parte sollicitudinem possit merito accidere. Illi etiam, qui quotidie notant suos defectus, singulis mensibus utiliter uidentur huiusmodi examen lecturi: ut si quid minus diligenter obseruabunt, in memoriam sibi redigant.

Breue examen ad conscientiam
discutiendam accommodatum. &
primo de peccatis con-
suetis erga Deum.

B 5

De ora-

PIAR. ET CHRIST.

26.

DE oratione debita uocali, & Missa dicta, uel audita, an attentè & deuotè se habuerit, nec ne, & an quid omiserit, aut repetierit.

An orationi mētali, meditationi, & examinationi cōscientiæ uacauerit ut oportet.

An ex uerbo Dei audito, uel lecto, fructum capere curauerit.

De defectibus in confessione, & communiōne, & in specie de negligentia in se discutiendo, contritione, proposito, & cura emendationis.

An in credendis, & in sentiendis, & loquendo de Deo, & sanctis, se habuerit ut oportet.

An curiosus in his, quæ sunt fidei, perscrutandis, uel disputandis, & an superstitiosus fuerit, aut DEum miracula non necessaria expetendo tentauerit.

An sine necessitate, reuerentia, ueritate & iustitia iurauerit, uel iuramentum aut aliquod uotum implere omiserit.

De memoria, gratitudine, & gratiarum actione, de beneficijs Dei acceptis.

De me

INSTIT. PARS I. 27

De memoria presentie Dei, & directio-
ne uite, & omnium suorum ad eius hono-
rem & beneplacitum.

De desiderio glorie & dolore offensa-
rum Dei in se & proximis.

De timore & reuerentia Dei, & an alio
quouis timore omiserit, quæ Deo grata so-
re iudicabat.

An in festis peculiari modo cultui DEI
uacauerit, & in Ecclesijs uel in rebus sacris,
an reuerenter se habuerit.

An spem, ut oportet, constituerit in Deo,
non alibi: & an petendo auxilium, ad res
& actiones suas eam exercuerit.

Erga proximos.

AN Charitatis affectu cõpassus sit ma-
lis, & cõcupierit bona suis proximis:
& oratione pro eis, & in opere (cũ se ob-
tulit occasio) in his, quæ ad animam, corpus
& famam pertinent, id ostenderit nec ne.

An eorum iniurias condonauerit, & in-
firmitatem tolerauerit, an fuerit gratus in
benefactores, an contra.

De non

De non prestito consilio, uel admonitione, cum iuuare potuit, uel malè dato, aut etiam doctrina mala.

De adulatione, approbando quod non debuit.

An impatientia, uerbo aut gestu, aut aliter ostensa, uel quouis malo exemplo contra edificationem aliorum quid fecerit.

An quenquam à meliori bono reuocauerit, uel ei causa peccati, dissolutionis uel imperfectionis fuerit.

An facile de alijs suspicetur malè, & temere iudicet.

De detractiōe, attingendo defectus aliorum sine utilitate & moderatione qua oportet, præsertim cum intentione non bona, uel sine ueritate aliquid mali nominis alicui conslando.

De irrisione & exprobratione defectuum.

De inuidia, non gaudento de authoritate doctrina, aut bonis alterius.

De affectibus humanis circa bella, Principes, consanguineos, patriam, uel certum aliquem locum aut personam, non secundum

dum charitatis & Spiritus Dei orānem moderatis.

De malē conseruatis rebus temporalibus hospitij, uel damno eis illato.

Circa obedientiam parentum, præceptorum, aliorumq; superiorum, an prōptē, & sine murmurationibus, quod præceptum est, exequutus sit.

An de persona, & rebus superiorum, ut oportuit, senserit: & an quid dixerit, quod eorum auctoritatem, uel subditorum erga eos beneuolentiam imminuerit.

De interiori, & exteriori reuerentia erga superiores, & an eis contradixerit, aut molestus fuerit.

An celauerit eos, quæ non oportuerit, quod attinet ad se, uel alios.

Erga seipsum.

Circa castitatem, an cogitatione, affectu, intuitu, uerbo, aut ulterius progrediendo peccauerit.

An in quantitate cibi aut potus, aut desiderio sensurali aliorum, quam quæ apponuntur, aut modo indecēti peccauerit: & sic
de

30. PIAR. ET CHRIST.

de aliorum sensu parū honesta libertate.

Circa superbiam, an reprehensus culpam agnouerit, an excusauerit.

An singularis uideri uoluerit in re aliqua, & alijs se prætulerit, uel eos contempserit.

An magni se faciat, & fieri uelit in bonis anime, corporis, uel externis, & libenter de rebus suis loquatur, & amplifcet quæ ad laudem faciunt, & demum uanè gloriatur.

An sibi nimis confidendo, exposuerit se peccatorum periculis,

De ambitione: An alijs præesse uoluerit, uel autoritate magis præcellere, & an sibi aliquid usurpauerit in loco, & alijs, ad honorem, uel imperium pertinentibus.

De pertinacia, de mendacio, de locutione nimia, uel inconsiderata, de risu, & de sectibus modestiæ.

De motibus iræ, uel impatientiæ.

De debilitate animi in rebus aduersis, pusillanimitate in arduis, & fastidio bonorum operum.

De somnolentia & negligentia, in medijs profectus spiritualis, studijs, uel alijs in rebus,

INSTIT. PARS I.

51.

rebus, ad quæ obligatur, & in tentationibus exequiendis.

De procrastinatione ad inchoadum, uel in consummatione, & inconstantia in inchoatis, uel propositis bonis operibus.

An inspirationibus Dei responderit, & ad instituti sui perfectionem aspirauerit, ac totius amoris proprii abnegationem: Temptus ociosis colloquijs, uel utcumque inutiliter triuerit: & an contra plus satis laborauerit.

Si quod officium alicui proprium est, uel quis defectus familiaris, eo applicet examē.

Non oportet autē in his, quæ dicta sunt, solas tentationes (nisi forte consilij gratia) confiteri, præsertim superatis, nec admodum importunas. Secus, si quis immoratus, uel delectatus, & multo magis, si ad ulteriora progressus sit.

De dolore peccatorum ex filiali amore.

POSTquam quisque se collegerit, & in prout habuerit, quod conscientia suggerit de suis peccatis, post ultimam confessionem.

stionem, hoc, uel simili exercitio, se ad dolorem charitati informatum excitabit.

Post orationem, qua gratiam petet dolendi, ut conuenit, de offensis in Patrem & Deum suum amantissimum, primò erigat oculos mentis ad CHRISTUM: expendens, quod ei, ut summæ sanctitati, omne peccatum magnopere displicet: quid egerit, quid passus fuerit, ut ab eo nos liberaret, & ad suum obsequium & honorem, in custodias præceptorum suorum nos accenderet, tot beneficijs & propria uita ad id impesa.

Conuertat deinde oculos ad se, ut uideat quid suo creatori & redemptori, & amatori dignissimo debeat, & quomodo suo debito satis fecerit: & intuendo multitudinem & grauitatem suorum peccatorum, doleat de tanta malitia, & ingratitude sua, contra talem patrem ac dominum, cui, cum se tantopere amauerit ac honorauerit, tam contraria retribuit.

Denuò cōuertantur oculi ad Christum, eum considerando ut mediatorem, & satisfactorem pro peccatis nostris, & eundem ut

uerum

uerum Deum nostrum, & infinitæ misericordiae: & petat, per beatissimam eius Matrem, & Sanctos omnes, ut dignetur offensas condonare, maculas peccatorum abstergere, poenas eis debitas remittere, prauas animi propensiones reformare, ea, circa quæ contra suum honorem, proximorum, & proprium bonum defecit, supplere. Et proponendo emendationem, & gratiam ad eam petendo, semet ad dolorem excitabit coniunctum cum spe obtinendæ ueniæ.

De ipsa confessione.

Posmodum ad confessarium accedens, utroq; genu flexo, & nudo capite, facie non ad uultum, sed ad latus confessarij uersa, signans se cruce, dicet. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti: Benedicite, pater. & post benedictionem à Sacerdote datam, prosequatur confessionem generalem usque ad uerba, (Mea culpa, Mea culpa, &c.) & tunc confiteatur sua peccata, atque obseruet hæc tria.

PRIMO, ut confessio sit integra, nullum peccatum scienter relinquendo (nihil

C

enim

14. PIAR. ET CHRIST.

enim iniuaret confessio, immò nouum peccatum sacrilegij ad uetera adderetur) descēdendo ad speciem, & ubi oportet, numerum exprimendo, quoad poterit, & circumstantias, quæ aggrauant defectum, quæque augent confitentis contritionem, & hoc in quibusdam, quæ accidunt, maioris momenti. Nam aliqua, ut defectus perfectionis, quæ non euitantur, in genere dicere satis est.

SECUNDO, ut sit pura ab omni mendacio & simulatione: quæ, agendo cum Deo, impia esset. Res ergo dicantur sincere, ut quisque sibi conscius est: certa, ut certa: dubia, ut dubia: sit etiam pura ab excusationibus, & uerbis superfluis, nec quicquid, quod ad rem non faciat, dicatur, nec peccatum aliorum, nec quisquam sine necessitate nominetur: & breuiter, quantum res patitur, se expediat poenitens.

TERTIO, ut sit confessio humilis, & qui confitetur, memor sit, quod in præsentia sit Dei, à quo ueniam impetrare debet, eiusque uicarij. Ideo reuerentem se præbeat,

INSTIT. PARS I.

35.

beat, & uerbis utatur accusatorijs sui, sine affectione tamen, & dolore non ficto defectus suos dicat,

Postremo dicat clausulam generalem: De his & omnibus peccatis meis alijs contra Deum, proximum & meipsum, dico meam culpam, meam maximam culpam, & precor sacratissimam virginem Mariam, & omnes sanctos & sanctas Dei, ut orent pro me ad dominum Deum nostrum: & etiā te pater, petoq; absolutionem & poenitentiam.

Postmodum de uotē audiendo, si quid confessarius dixerit, quod ad consilium uel exhortationem pertineat, & poenitentia & absolutione recepta, recedat.

De proposito ac medijs emendationis.

Post confessionem, denuō se quisque colligat, ac tria obseruet.

PRIMO: poenitentiam iniunctam, cum primum licebit, peragat, & propositum firmiter renouet à peccatis, quæ confessus est, & ab omnibus alijs, cum auxilio Dei, ab-

stimendi: & occasiones eorum, quo ad eius fieri possit, evitandi: & tum confidat peccata sibi omnia remissa esse per DEI bonitatem, supplente Sacramenti efficacia proprios defectus.

SECUNDO, ad emendationem se convertat: & observando unum aut duos dies defectus proprios, eos potissimum, unde forte alij non pauci oriuntur, contra illos armetur: & remedia adhibeat tum communia: cuiusmodi sunt, primò, magna voluntas evitandi huiusmodi defectus, crebrò reuocata in examine, & cum divino auxilio ad hos extirpandos applicata. Secundò, suispius reprehensio & castigatio, cum peccata acciderint. Tertio, memoria Christi presentis & oratio ad eundem, præsertim cum quis impugnatur, aut in aliqua soliti defectus occasione, quæ evitari non potest, versatur. Quarto, consideratio eorum, quæ timorem excitant, ut mortis, iudicii, &c. uel amorem Dei, item beneficiorum, promissionum, &c. Tum quintò, propria remedia: quæ iuxta consilium confessorij, uel superioris,

Quinque
remedia e-
vitandi
peccata.

rioris, adhibenda erunt. Vtraq; autem cum animi magnitudine, & perseuerentia, & spe uictoriae, in Christi fauore fundata, sunt exercenda.

TERTIO, ad augmentū gratiae se disponat: anteactae uitae offensas consequuturis obsequijs compensare desideret: & ex memoria praeteritorum malorum, ad bona futura consecretanda, humilior & feruentior reddatur, &c.

ARGUMENTA POPULARIA, AD COMMENDANDAM FREQUENTEM CONFESSIIONEM PER SIMILITUDINEM.

Cap. III.

QVI confessionem peccatorum suorum diu differt, exponit se magno periculo grauissimae poenae post mortē sufferendae, si subito (quod fieri subinde solet) eū mori contingat. Qui autem saepe confitetur, ab eo periculo est liber. Sicut ergo si Rex, cui multi ciues mul-

18. PIAR. ET CHRIST.

ta deberent, ingressus ciuitatem, omnibus offerret debitorum remissionem, qui ad eum accederent chirographum petaturi, quādiu in ea ciuitate ageret, post discessum tamen nulla sperata condonatione, sed ad ultimum usque denarium cogenda solutione: nemo esset, qui non statim ad impetrandū gratis chirographum accurreret, maxime quando incertum esse intelligeret tempus discessus Regis, & is magis acceleraret, qui grauiore debito premeretur. Ita peccator in hac uita imprudenter & stulte agit, si non accurrat ad Christum per poenitentiae sacramentum, ut dimissionis chirographum accipiat, iuxta prophetam: Quae rite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum, dum prope est. Et quia quotidie noua debita contrahimus, saepe etiam petendum est nouum solutionis chirographum, quā diu nobiscum est Dominus.

2. Qui raro confitetur, significat se parui facere Deum, cuius iram non metuit: & pluris facere hominem, quem non patitur sibi esse insensum. Is enim aperte declarat, se nihili

se nihili ducere illum, quem quotidie offendit, & de quo placando raro, aut nunquam cogitat.

3. Homo quotidie aut saepius in hebdomada uerit cubiculum suum, ne locus sit immundus, in quo ipse uersatur. Atqui anima nostra est templum Spiritus sancti: proinde frequenter purganda, in tanti hospitis reuerentiam.

4. Ingratum esset parenti, si filius uestem maximi precij atque laboris defecderet, & non continuo leuissimos etiam puluillos discuteret. Atqui anima nostra est res nobilissima, pretioso Christi sanguine lota. Unde non immerito displicet illi, quod tanta socordia in ea conseruanda utamur, & non statim, atque peccatum irrepsit, per confessionem illud tollamus.

5. Sicut cubiculum, quod multis quotidie patet, si raro uerratur, multis magnisque sordibus impletur, quae semel atque iterum uerrendo non statim omnes tolluntur. Ita conscientia quotidie peccans, & raro per confessionem se purgans, una confessione

seſſione uix bene purgari poteſt, qui per eam tantū maiora eijciuntur: minorū autem nulla aut exigua habetur ratio. Fieri enim non poteſt, ut eorum omnium recordemur, quæ tanto ab hinc tempore commiſſa ſunt.

6. Crebra conſeſſione facilius uenit homo in notitiā ſui ipſius. Sicut enim paup̄mentum rarō uerſum, puluere reſperſum, minus uidetur: ita peccator, qui pluribus peccatis eſt ſubditus, minorem ſui notitiā habet.

7. Sicut in panno mundo facilius conſpicitur macula, etiam leuis: ita in conſcientia per crebram conſeſſionem mundata, & cædida, facillimè percipiuntur leuiſſima peccata, quæ què alij nihili ducunt, illi merito magni faciunt, qui conſcientia ſunt puriore. Ac proinde frequenter eſt conſitendum, ut maior habeatur notitia peccatorum.

8. Nunquam in Sacramento poenitentiae ſine gratia peccatum dimittitur. Quo ergo ſæpius hoc Sacramentum frequentatur, eo plus gratiæ colligitur: ſicut pauper, qui ſæpius eleemoſynam petit, maiore ſtipē cogit.

9. Sicut

9. Sicut qui graui onere, quod humeris sustinebat, leuatus est, expeditus, & letus incedit: ita per crebram confessionem, qua à peccatis liberamur, datur conscientie. serenitas, pax cordis, lætitia animi, promptique reddimur ad currendum in uia mandatorum Dei.

10. Sicut parens, qui uidet filium hoc uicē cauere, ne eum offendat, non potest non illi charitatem & fauorem exhibere: ita qui totus est in eo, ne quid in conscientia sit aut hereat, quod oculis diuinæ maiestatis displiceat, potest sibi magna fiducia DEO quiduis polliceri.

11. Sicut araneus uitat cubicula diuitum, quæ sepe purgantur, quod in ijs sua tela detergatur, & ipsi periculum immineat, ne pedibus conteratur: Ita diabolus, dum uidet tentationes suas frequenti confessione dissipari, & caput suum calcari, fugit eos, qui crebra confessione conscientias purgant.

12. Sicut infirmo aut ualeudinario utilis est frequens præsentia Medici, qui præscribat, quibus utendū sit, & à quibus abstinendum:

PIAR. ET CHRIST.

42. nendum: ita qui frequenter exponit in confessione conscientiam suam sacerdoti, accipit salutaria consilia, quibus se in actionibus suis iuuat, & quotidiana uitia deponat.

13. Sicut, qui illota facie aut manibus prædium cū aliquo sumit, aut cū alijs uersatur, abominatiōi aut tædio est illis, quibuscū agit: ita qui illota cōsciētia, & impura anima incedit, ingratus est Deo, ciuibzq; celestibus.

14. Sicut coma, si non frequenter peccatur, uermes nutrit in capite, & usque adeo implicabitur, ut difficulter explicari possit: ita anima raro per confessionem purgata, multis sordibus repletur & uermem conscientie nutrit: qui tametsi in hac uita subinde non sentiatur, uehementissimè tamen punget in hora mortis & in futuro seculo, ubi uermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur. Ac præterea, eiusmodi conscientia frequenter tot peccatis & tricus est implicata, ut & hominem ipsum uehementer anxium reddat, & sæpe ab ipsis etiam dotis uiris uix extricari aut componi possit.

15. Sicut indusia, mappæ mensarum, aliaque

aliaquē eiusmodi, quæ sunt in usu quotidiana-
no, frequenter mutantur atque lauantur,
et nisi purgarentur, foetore et sordibus
dissoluerentur: Ita anima, quæ Christus quo-
tidie ad sua ministeria uti desiderat, frequen-
ter est abluenda. Nisi enim purgetur, mul-
titudine sordium, et peccatorum, in æter-
nam perditionem dissoluetur.

MODVS EXAM I-

nandi conscientiam, ad con-
fessionem generalem.

QVI uult instituere confessionem
generalem de tota uita, primo
distinguat uitam suam per certas
habitationes, et in singulis consideret, quo-
modo decem præcepta decalogi transgres-
sus sit, et quomodo peccata capitalia com-
miserit, idquē cogitatione, uerbo et opere.
Deinde, in peccatis grauioribus, hoc est,
mortalibus, addat etiam circumstantias et
numerum, si certum habeat. sin minus: po-
nat certum pro incerto. Illud autem com-
mode fiet, si cogitet quamdiu hoc peccatū
com-

Caputa
IIII.

44 PIAR. ET CHRIST.

commiserit, & quoties singulis septimanis aut mensibus. In sequenti examine aliquādo interrogatio, quoties? addita est, ijs nempe, in quibus communiter peccatum mortale cernitur. Quibus autem addita non est, significatur communiter ea sine mortali peccato committi, tametsi aliquando in illis etiam possit inesse.

Examen iuxta decem praecepta decalogi.

Contra primum praeceptum, & primo contra Fidem.

AN fuerit haereticus, & quamdiu. An alios haeresim docuerit, & quā multos, & quoties?

An de aliquo articulo dubitauerit, an adhuc dubitet.

An haereticorum libros legerit, & quoties?

An eos domi seruauerit, & quamdiu: an adhuc habeat.

An conciones haereticas audiuerit, & quoties?

An

INSTIT. PARS I.

47a

An hæreticis fauerit potius, quàm Catholicis, aut eos defenderit. quoties.

An magicas artes didicerit, aut alios docuerit. quoties?

An consuluerit eos, qui cum demone negotium habent. quoties?

An medijs usus fuerit inuentis à demone, ut superstitiosis chartis, scripturis, signis. &c. quoties?

An libros magicos legerit. quoties? an habeat, aut habuerit, & quandiu.

Secundò, Contra Spem.

An de Dei misericordia desperauerit.

An de eadem nimis præsumpserit.

An peccauerit aliquando liberius, quia, aliud peccatum simile iam cōmiserat, quod esset eadem opera confitendum.

An nimis sisus sit sibi, ingenio, diuitijs, meritis, nobilitati.

Tertiò, directè contra Charitatem.

An Deum oderit. quare? quandiu? & quoties?

An Deum amauerit, aut ei seruiert propter temporale aliquod commodum, aut
lucrum,

lucrum, præferens amorem temporalis rei
amori Dei.

An raro de Deo cogitarit, ueluti uix se-
mel in die, septimana aut mense.

An contempserit, aut oderit bene mo-
nentes.

Contra secundum præceptum.

An sciens iurauerit falsum, & quoties?

An iuramento confirmarit id, de quo du-
bitabat, quoties?

An nouis iuramentis sit usus, uelut per
uulnera, sanguinem, passionem Christi, &c.
aut similibus, quæ non sunt usitata in scri-
pturis, aut Ecclesia.

An per falsos Deos iurauerit, per Iouem,
Herculem, &c.

An sine necessitate aut reuerentia iurauerit.

An Deum blasphemauerit, hoc est, an ali-
quid de DEO affirmauerit uel optauerit,
quod ei non conuenit. ut, Deus hoc ignorat,
nō gerit curā mei: utinā hoc ignoraret Deus.

An aliquid cum Deo comparauerit. ue-
luti: hoc est tam uerum, quam Deus, aut quā
Deus est in cœlo, uel in sacramento, &c.

An de

An de Deo murmurauerit, eiusque facta reprehenderit.

An Deum tentauerit. ueluti: experiar, an Deus hoc faciat, aut facere possit.

An res sacras prophanauerit.

An uerba sacrae scripturae ad facetias applicauerit.

An peccata sua scriptura sacra excusauerit, uel facto aliquo Dei, aut alicuius Sancti.

An in conuiujs temere de rebus sacris disputauerit.

An aliquod uotum Deo factum uiolauerit, & quoties?

An promissa, maxime iuramento confirmata, non seruauerit. quoties?

Contra tertium praeceptum.

An aliquod opus seruale die sacro egerit. quoties?

An tali die lucrosa officia exercuerit: ueluti, uendens, aut emens aliquid non necessarium ad uictum. quoties?

An illis diebus tabernas frequentauerit.

An sacrum omiserit, aut non integrum audierit, aut in eo data opera attentius ad

Deum

Deum orandū non fuerit, ut pote fabulans,
aut prophana legens &c. quoties?

An ad conciones uel templum accesserit
alia ex causa, quā ad id agendū, ad quod
templum est institutum: ueluti, an iuerit ad
spectanda turpia, ambulandum, fabulan-
dum.

An peculiari ratione Deum coluerit die-
bus sacris.

Contra quartum præceptum.

An parentes odio persecutus sit, iratus
illis fuerit.

An uerbo uel cogitatione aliquid mali
eis imprecatus fuerit. quale malum, & quo-
ties.

An eis obmurmurauerit, uel asperius lo-
cutus fuerit.

An eos irritauerit, aut contristauerit.

An toruē eos aspexerit, aut irriserit.

An parentum suorum, ob paupertatem,
aut aliam causam, eum puduerit.

An eorum iussis inobediens fuerit.

An paupertati & necessitati parentum
subuenire recusauerit.

An bona

An bona aut pecunias eorum malè aut inutiliter consumpserit.

An eis detraxerit, aut de ijs apud aliquè malè locutus fuerit. quomodo & quoties?

An pro eis orauerit.

An fratribus, sororibus & alijs consanguineis amorem exhibuerit.

An superiores Ecclesiasticos aut seculares, uel etiam religiosos & sacerdotes, concionatores, aut præceptores riserit, eis detraxerit, aut eos contempserit, quoties?

An eis obedire noluerit, & nominatim confessarijs.

An decimas, uectigalia, aut alia, quæ eis debentur, retinuerit. quoties?

An senes etiam pauperes riserit, aut contempserit. quoties?

Contra quintum præceptum.

An aliquem occiderit, nō solum aperte, sed etiam occultè incantando, propinando uenenum, procurando abortum, aut aliud agendo, unde mors secuta sit, aut sequi solet. quoties?

An nimia crapula uel ebrietate sibi morbum acquisierit. quoties?

D An

50. PIAR. ET CHRIST.

An alium ad nimium potum coegerit,
aut induxerit. quoties?

An pugnaverit, aut percutiendo aliquē
laserit. quoties?

An alios ad pugna excitauerit. quoties?

An percusserit celericum, qui primam ha-
bebat tonsuram. quoties?

An cum tali peccato, si sacerdos sit, ce-
lebrauerit, & quoties. nam percutiens cle-
ricum est excommunicatus: & celebrans in
excommunicatione, fit irregularis.

An fratres aut consanguineos percusse-
rit. quoties?

An ad alicuius lesionē consiliū dederit.

An alicui sit mala imprecatus, ut pestem,
mortem, aut similia mala.

An litigans agnomina dederit, aut con-
uitia iecerit.

An defectum corporis, aut paupertatem,
aut simile exprobrauerit.

An odium cordis, aut iram fuerit, mor-
temq; aut malum alicui optauerit.

Contra sextum præceptum.

An turpia & obscœna locutus fuerit.

an turpes

An turpes canciones cecinerit, aut turpia legerit.

An habeat obscenos libros.

An inhonestas choreas duxerit. quoties?

An laruatus inceserit.

De turpibus osculis, alijsq; contractibus. quoties?

De turpibus aspectibus & lusibus. quoties?

De occasionibus libidinis non deuittatis, quoties?

De pollutionibus nocturnis, aut diurnis, in somnis aut uigilia, procuratis, aut non procuratis: de modo procurationis, & quoties in procuratis.

Contra septimum præceptum.

An aliquid clam furto sustulerit. quantum & quoties?

An ui aliquid ab alio abstulerit. quantum & quoties?

An inuenta retinuerit. aut alteri quam Domino dederit. quoties, & quantum?

An aliorum hortis, agris, domibus, aut alijs bonis damnum intulerit. quantum & quoties, si fuerit notabile.

An debita creditoribus, quando potuit, soluerit. quoties non?

An mercedem operarijs detraxerit. quoties, & quantum?

An eam soluere, cum potuit, distulerit.

An bona, quæ accepit distribuenda alijs, iuste & fideliter distribuerit. quoties non?

An officium aut ministerium, ad quod conductus fuit, aut ad quod mercedem accipit, fideliter prestiterit.

An horas canonicas aliquando omiserit, si sacris est initiatus, aut si habet beneficium ecclesiasticum. & quoties?

An chorum frequentauerit, sacra celebrauerit, & alia fecerit, ad quæ ex officio tenebatur. quoties non?

An ratione mutui aliquid acceperit, (quod est usura) quantum, & quoties?

An pro beneficio ecclesiastico, quod habet, pecuniam dederit, aut aliquid aliud uel dederit uel fecerit, quod pecunia aestimari poterat: quod est simonia.

An parentes eius aliquid simile pro suo beneficio dederint, aut fecerint.

Quam

INSTIT. PARS I.

53.

Quam diu tale beneficium simoniace acquisitum habuerit.

An pro beneficij resignatione pecuniam, aut quod pecunia aestimari poterat, acceperit. quoties?

An alteri in contractu simoniaco cooperatus sit. quoties?

An plura beneficia habeat. quàm multa?

An in mercibus fraudem fecerit, aut in alia ulla re. quoties?

An paratus sit restituere omnia bona illicitè seruata aut accepta.

Contra octauum præceptum.

An falsum testimonium contra aliquem dederit in iudicio. quoties?

An superiori aut præceptori de proximi peccato roganti mentitus falso uel excusando, uel accusando fuerit. quoties?

An alicuius famam absentis læserit. quoties?

An aliquid mali de alio dixerit. quale & quoties? si fuerit notabile malum.

An occultum proximi peccatum reuelauerit alia intentione, quàm iuuandi, quale peccatū, & quoties?

D 3

an

An inter amicos seminauerit discordias.

An in malam partem facta alterius sit interpretatus.

An laudes alterius obscurauerit, diminuendo eius bona.

An detrahentes libenter audierit: an, cū potuisset, non eos represserit.

An audita de alijs mala, alijs retulerit.

An temere alios iudicauerit.

An adulando aliquem laudauerit.

An aliquod mendacium protulerit non solum perniciosum, quod alicui nocet: sed etiam iocosum aut officiosum, quod alicui prodesse poterat, & nemini nocere. Nam omne mendacium est peccatum: perniciosum autem est mortale peccatum, si damnum sit alicuius momenti, quod proximo infertur.

An proximum frigide commendauerit, cum ad ipsius utilitatem commendatio fecisset.

Contra nonum præceptum.

An turpes cogitationes habuerit. an in ijs diu hæserit.

an

An eas accersierit, in ijsque delectatus fuerit quoties?

An ad actum turpem consensum præbuerit, etiamsi eum non perfecerit. quoties?

An in solam delectationem consenserit. quoties.

Contra decimum præceptum.

An proximi bona desiderauerit.

An in furtū aliquod consensum dederit.

An ad furtum perficiendum occasiones quaesierit, aut cogitauerit. quoties.

De septem peccatis capitalibus: & primò, de Regia omniū, Superbia.

An iudicauerit se dona naturæ, aut alia habere à se, & non à Deo.

An ea putauerit se habere, suis meritis, & ideo uel nunquam, uel rarò Deo gratias egerit.

An iactauerit se habere, quod nō habebat.

An alios despexerit, & singulariter uideri uoluerit.

De primo peccato, vana gloria.

An quæſierit laudē ex peccato. quoties?
aut ex re uana.

An quæſierit laudari, ut alijs noceret,
aut ut ad officium promoueretur, quo erat
indignus, aut ut ei cōmitteretur, quod præ-
ſtare non poterat. quoties?

An ultimum finem conſtituerit in hono-
ribus, id eſt, an maluerit peccatum commit-
tere, quam declinare honorem, aut conſu-
ſionem pati. quoties?

An ſtudia ſua ad honorem reſerat.

An maiorem honorem quæſierit, quam
ei conueniebat.

De filiabus vane gloria.

I. Iactantia.

An ſe iactauerit de peccato. quoties? aut
cum proximi iniuria, aut non ad bonum ſi-
nem ſua bona narrauerit.

II. Inuentio nouitatum.

An nouas uestes, opinionones, aut ſimiles
uanitates inuenit.

An noua eiꝰmodi imitari aut habere
uoluerit.

An curioſus fuerit.

III. Hy-

III. Hypocrisis.

An se simulauerit bonum, cum esset malus, & quare.

An ut alijs noceret, aut ut ei committeretur, quod ipsi non conueniebat.

An simulate fassus sit culpam aut peccatum, aut ad laudem se accusauerit.

IIII. Pertinacia.

An fuerit pertinax in opinione sua, nolens alijs melius sentientibus credere.

V. Discordia.

An unionem uoluntatum in alijs non seruauerit, sed suam uoluntatem potius, quam aliorum, fieri uoluerit.

VI. Contentio.

An contentiosus fuerit, nolens alteri cedere, sed ultimum uerbum (ut dici solet) seruare uoluerit, non prior tacens.

An peccata defenderit.

VII. Inobedientia.

An contra praecepta Dei aut parentum, praeceptorum uel superiorum murmurauerit.

An illa tanquam iniqua reprehenderit, uel apud alios, uel apud se in corde suo.

58. PIAR. ET CHRIST.

An ne illa negligenter uel imperfectè fecerit.

An distulerit facere, & sua illis prætulerit.

An potius ad oculum, ut homini placeret, obedi-
ret, quàm ut placeret Deo.

Secundo, de auaritia.

Auaritia; est immoderatus amor habendi.

An cor suum nimis apposuerit pecunijs
aut diuitijs.

An pecunias nimis cumulauerit.

An aliquod præceptum diuinum uel hu-
manum ob pecuniam sit transgressus: uelu-
ti, sacrum diem uiolauerit, parentum mor-
tem desiderauerit, notabili periculo corpo-
ris uel animæ se exposuerit. quoties?

Si religiosus est: An contra uotum pau-
pertatis habuerit proprietatem. quamdiu,
& quoties?

De VII. filiabus auaritiæ.

I. Obduratio cordis contra misericordiam.

An pauperibus compassus fuerit, an eos
obiurgauerit, reiecerit, conuitijs affecerit.
quoties?

an

INSTIT. PARS I. 59.

An ab alijs durè exigerit debita, cum nō essent soluendo.

II. Inquietudo animi.

An nimis sollicitus fuerit, ut diuitias acquireret, sepe de ijs cogitans etiam extra tempus.

An tali sollicitudine impeditus fuerit à confessione, communione, aut simili opere bono.

III. Violentia.

An uim alicui intulerit, cogens ad dandam pecuniam, ueluti nolens reddere rem debitam, aut inuentam, nisi accepta mercede. quoties?

IIII. Fallacia.

An uerbis mendacibus fraudem fecerit, decipiendo & dolo pecuniam emungendo. quoties?

An omiserit præstare accepta pecunia, quod antea se præstiturum promiserit.

V. Periurium.

An ad huiusmodi mendacia etiam accesserit iuramentum. quoties?

VI. Fraus.

an

60. PIAR. ET CHRIST.

An aliena, reipsa clam abstulerit. quoties, & quantum?

An aliquam rem pluris uendiderit iusto precio, aut minoris emerit. quoties?

An rem unam pro alia uendiderit, aut uendente ignorante acceperit. quomodo & quoties?

An nummum adulterinum alteri obtruserit, etiamsi ipsemet eum bona fide ab alio recepisset, quanti præcij, & quoties?

VII. Proditio.

An ob pecuniam aliquem in discrimen adduxerit, alijs lædendum obtulerit, iniuste accusauerit, &c. quoties?

Huic peccato opponitur per excessum pdigalitas.

An bona sua inutiliter consumpserit lusi- bus, aleis, chartis, compotationibus.

An pecunias parentum male expenderit, non studendo, aut scholas uisitando, aut id non agendo, ad quod illi eum aluerunt.

An sua omiserit dare pauperibus, ut ea lusbis consumeret.

Si habeat ecclesiasticum beneficium, an quæ ei supererant, in pios usus collocauerit.

Quic-

INSTIT. PARS I.

61.

Quicquid enim tibi seruas præter uictum
& simplicem amictum, tuum non est, rapina
est, sacrilegium est, ut dicit B. Bernard.
Epist. 2.

De tertio peccato Luxuriæ.

An aliquam carnalem delectationem
quæserit.

Cætera ex 6. & 9. præceptis petantur.

De VIII. filiabus Luxuriæ.

I. Cæcitas mentis.

AN ita deditus fuerit turpitudini, ut mēs
de cœlestibus non cogitaret: imò audi-
tas conciones, & bonas monitiones non
intellexerit.

II. Præcipitatio.

An ex eadē causa egerit aliqua sine con-
silio, non adhibens media conuenientia.

III. Inconsideratio.

An in modo peccauerit, agens aliquid
inconsideratius, quod personam aut statum
suum non decebat, unde forte alij scandali-
zari potuissent.

IIII. Inconstantia.

An eadem ex causa fuerit inconstans in
bono

bono proposito, nunc promittens emendationem, nunc rursus cadens.

V. Amor sui.

An seipsum proposuerit finem actionum suarum & studiorum, non Deum.

An se plus quàm Deum dilexerit.

VI. Odium Dei.

An à DEO rebusq; diuinis abhorruerit, maximè quia turpitudinem & delectationem carnalè prohibet. quãdiu & quoties?

VII. Affectus presentis vitæ.

An ne nimis hanc præsentem uitam ama-uerit, cogitans se fore contentum nunquam frui gloria cœlesti, modo concederetur semper hic uiuere.

VIII. Horror futuri sæculi.

An nimis timuerit mortem, an de ea nunquam uel rarò cogitauerit.

An ad eam uitandam usus sit malis artibus, aut potius fiduciam posuerit in medicis, quàm in Deo.

An in infirmitate seriò se Deo commendauerit, eam ut admonitionem & stimulum ad emendationem accipiendo.

an

An in ea morosus fuerit, alijs molestus,
querulosus &c.

Quarto de inuidia.

Inuidia, est dolor de proximi prosperita-
te conceptus, ob amorem propriæ excel-
lentie.

Quatuor modis contingit tristari de alie
no bono. Primò, si ex eo timemus nocumen-
tum nobis uel alijs: & hæc tristitia non est
inuidia, sed timor. Secundò, si doleamus,
non quia alius bonū habet, sed quia nos illo
caremus: estquē zelus seu æmulatio. Ter-
tiò, si doleamus aliquem habere bonum,
quo est indignus: estq; nemesis seu indigna-
tio. Quarto, si doleamus de bono alterius,
quia uidetur minuere excellentiam nostrā:
estq; inuidia.

An tristatus fuerit audiens aliquem sibi
æqualem fieri.

An doluerit de emendatione uitæ proxi-
morum suorum: quæ est inuidencia frater-
næ gratiæ, peccatum in spiritum sanctum,
quoties?

an

An doluerit, multos ad Ecclesiam conuer-
 ti, sepe confiteri, communicare.

An conatus fuerit imitari peccata alio-
 rum, ut similiter ditesceret, aut eueheretur.
 quoties?

An conquestus sit de Deo, qui malis de-
 derit prosperitatem, & bonos afflixerit.
 quoties?

De V. filiabus Inuidie.

I. Sufurratio.

AN bonum alterius conatus sit impe-
 dire, occulte ab alienando animum
 amici, & ex amico reddendo inimi-
 cum. quoties?

II. Detractio.

Tribus modis contingit detractio. 1. si
 intendas nocere, & tamen non noceas: quia
 auditores non credunt, aut alia ex causa.
 2. Si non intendas nocere, & tamen noceas:
 ut fit, dum ioco mala alicuius narras. 3. Si
 intendas nocere, & noceas.

In his omnibus est peccatum mortale, si
 nocumentum proximi sit notabile, hoc est,
 si ob detractiōem tuam negetur proximo
 bonum

bonum notabile corporis, animæ, honoris, diuitiarum &c. Itaque manifestando uenialia peccata proximi, quando adfertur notabile nocumentum est mortale peccatum.

III. Exultatio in aduersis.

An gaudius fuerit de malis proximi, siue ipse eorum causa fuerit, siue non fuerit: & multò magis, si ipse fuerit causa.

IIII. Dolor in prosperis.

An doluerit deliberato consensu de proximi commodis.

Sentire eiusmodi dolorem & exultationem, & non consentire, non est peccatum.

Signum, quod non consentias, est. 1. si doleas te ista sentire. 2. si dubitas an consentias. Quia dubitatio, signum est non esse consensum.

V. Odium proximi.

Odium fertur in personam, sicut inuidia in bonum proximi. Is ergo odio habet, qui personam proximi sui detestatur.

Quinto, de Ira.

IRa, est inordinatus appetitus uindictæ.

An petierit, ut puniretur, qui id non merebatur.

66. PIAR. ET CHRIST.

Aut si merebatur, an desiderauerit maiorem punitionem, quam merebatur.

An uoluerit eum punire modo non debito, nempe non per iustitiam aut superiorum, sed per se ipsum.

An maiori seruiore desiderauerit punitionem. quam par erat.

Huc etiam pertinet impatientia, quæ est. nolle sustinere, quod debet, aut meretur à Deo uel ab homine.

Quatuor
sunt gene-
ra homi-
num irato-
rum.

1. Qui citò irascuntur, & citò placantur.
2. Qui tardè irascuntur, & diutius seruant iram.
3. Qui tardè irascuntur, & citò placantur.
4. Qui citò irascuntur, & diutius seruant iram Hi sunt pessimi.

De VI. filiabus Fra.

I. Indignatio.

AN ex ira non dignatus fuerit alteri loqui, aut eum salutare, aut nominare proprio nomine, aut aliquod beneuolentiae signum exhibere.

2. Tu-

I I. Tumor mentis.

An diutius iram retinuerit, cogitans modum & media uindictæ.

III. Clamor.

An ex ira litigando, clamores excitauerit.

IIII. Blasphemia.

An ex ira iniuriæ uerba protulerit in Deum, aut Sanctos, quoties?

An opere intulerit Deo aut Sanctis iniuriam, conculcando, frangendo, conspurcando, abiiciendo imagines eorū. quoties?

An creaturis irrationalibus maledixerit, ut pluuiæ, uentis. &c.

V. Contumelia.

An proximo uerbis iniuriam dixerit, aut conuiuium.

An opere aliquid egerit, quod famam aut honorem proximi læsit, ueluti an aliquid signum dederit, quo uir probus irritari potuisset: esse potator, scortator, aut peccato alicui deditus. quoties?

VI. Rixa.

An facto nocumentum intulerit, percutiendo, lutum proijciendo, insidiando. quoties?

Sexto, de Gula.

Gula est vitium, quo inclinatur homo
ad comedendum aut bibendum inor-
dinatè. Quod fit quinq; modis.

I. Præueniendo tempus edendi.

An ne nimis mature comederit.

An diebus ieiuniorum usque ad undeci-
mam abstinuerit, & à prandio usque ad
uesperam. quoties non?

An ne nimis sæpe in die comederit.

An ante communionem comederit. quo-
ties?

II. Lautiores cibos quærendo.

An contentus fuerit cibis, quibus com-
muniter utimur.

An potius quæserit cibos inusitados ad
delicias, ut fungos. &c.

An comederit carnes diebus prohibitis,
aut oua in quadragesima quoties?

An comederit carnes humanas sciens,
quoties?

III. Delicatus cibos præparandi.

An in cibo sumendo aut potu quæserit
potius gustatum oblectare, quàm neces-
sitati satisfacere.

an

INSTIT. PARS I.

69.

An excogitauerit aut inuenerit nouas artes delectandi gulam nouis mixtionibus aut condimentis.

IIII. In quantitate excedendo.

An sese inebriauerit. quoties?

An uentrem cibo, uel potu infarciuerit, ut horis aliquot ineptus esset ad officium suum præstandum.

An nimio cibo uel potu ualetudinem suam offenderit.

An diebus ieiunij uesperis cibum sumpserit, sub ratione cibi potius, quam ut medicinam, ne potus noccat. &c. quoties?

An pridie dierum ieiunij uesperis, aut ipso die ieiunij, in prandio, ideo se solito magis repleuerit, ut ieiunij laborē nō sentiret.

V. Auidius sumendo.

An nimis auidē cibum sumpserit, potissimum nocendo ualetudini.

De V. filiabus Gulae.

I. Hebetudo sensus circa intelligentiam

AN ex crapula talis fuerit stupiditas in eo, ut cōfessus non posset cōscientiā examinare, orare, necessaria discere, aut retinere, aut uesperis se colligere ituro cubitū.

E

II. Inepta

II. Inepta lætitia.

An ex gula sollicitudinem rerum necessa-
riarum deposuerit, non cogitans de preci-
bus horarijs persoluendis, lectionibus discen-
dis, alijsq; perficiendis, quæ incumbabant.

An larvatus incesse-
rit, uestibus mulie-
ribus usus sit. quoties?

III. Multiloquium.

An inter pocula de rebus sacris disputa-
uerit, de rebus aliorum locutus fuerit, prin-
cipes aut superiores iudicauerit, leuiter pro-
miserit, aliorum sermonem interruperit.

IIII. Scurilitas.

An uerbis sordidus fuerit, cantica turpia
cecinerit, rithmos inonestos recitauerit.

Huc pertinent turpes contactus, oscula,
luctationes & similes petulantia.

V. Immunditia.

An euomuerit ex ebrietate. quoties?

Huc pertinent nocturnæ pollutiones, &
turpia somnia post crapulam aut ebrieta-
tem. Item scandala per aliquod istorum ex-
citata.

Septimo,

Septimo, de Acedia.

ACedia est tristitia ex eo prouenient,
quod Deus uelit nos esse bonos: ueluti
si doleat quis, se esse factum à Deo, ut bene
uiuat. Item si doleat, necessario uel eun-
dum esse ad cœlum, uel ad infernum.

De VI. filiabus Acediæ.

I. Desperatio.

AN desperarit se posse saluari, quoties?
estque peccatum in spiritum sanctum.
An in illa desperatione diu hæsedit.
An propter eam aliquid mali commise-
rit. quid, & quoties?

II. Pusillanimitas.

An propter difficultatem refugerit me-
dia se & alios iuuandi, ueluti, non orauerit
ad gratiam impetrandam, non studuerit ad
alios iuuandos, non usus sit talento suo, ad
auxilium aliorum sibi dato, concionandi,
docendi, monendi. &c.

III. Torpor circa præcepta.

An neglexerit aliquid ad salutem neces-
sarium: ut, discere orationem dominicam,

Symbolum Apostolorum, præcepta Decalogi, &c.

Ad has duas filias referuntur 12. alia vitia.

1. Tepiditas, quæ est paruus amor boni.
2. Mollicies, quando statim cedimus duris, ueluti tentationibus.
3. Somnolentia, dum in rebus sacris dormimus, non autem in salutis.
4. Dilatio, quando bonum propositum aut opus bonum differimus.
5. Tarditas, quando lentè agimus negotia Dei.
6. Negligentia, quando homo non curat quomodo opus suum faciat, dum modo absoluat, ut fit, dum preces nostras percurrimus.
7. Imperseuerantia seu incōstantia, quādo opus cœptum non deducimus ad finem.
8. Remissio, quando quotidie quis efficitur deterior, ut qui semel feruidè cœperunt, paulatim efficiuntur frigidiores.
9. Incuria, quando quis sibi commissorum curam non habet.
10. Ignauia, cum quis mauult in miseria

per-

perseuerare, quàm aliquid laboris assumere: potius mendicare, quam laborare: bono aliquo carere, quam scribere.

11. Indeuotio, cum nauseamus ad spiritualia.

12. Tedium uitæ, si tædeat hominem quod uiuat.

IIII. Malitia.

An bona spiritualia, quæ contristant, impugauerit: ut sacerdos aut Religiosus an dixerit non esse seruandam ab ipsis castitatem.

Aut alius, non esse abstinendum in quadagesima à carnibus.

Hinc fit impugnatio ueritatis agnitæ, quæ est peccatum in spiritum sanctum.

Huc etiam pertinent duo alia peccata in spiritum sanctum.

1. Impenitentia, qua homo non uult dolere de peccatis commissis, etiam si statuerit ea non amplius committere.

2. Obstinatio, qui statuit commissam mala adhuc repetere.

V. Rancor.

An impugnauerit homines, qui eum ad bona hortabantur.

An dixerit concionatorem mentiri aut errare. quoties?

VI. Euagatio mentis erga illicita.

An se ad illicitas consolationes conuerterit, aut quæ ipsum non decebant: ueluti, an clericus tabernas frequentauerit, aut monachus secularia tractauerit.

An tempas inutiliter triuerit.

An in oratione sciens & uolens euagatus fuerit.

Huc pertinet omnis leuitas in gestibus, inquietudo corporis, qua homo non potest quietus consistere: curiositas, qua inutilia uult scire: garrulitas, instabilitas, cum nunc hoc uult nunc illud: denique, cordis & sensuum nulla aut parua custodia.

De nouem peccatis alienis.

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus, Participans, mutus, non obstitans, non manifestans.

I. Iussione.

An malum alicui iusserit, aut aliquid quod ad malum ducit.

An aliquem ad huiusmodi coegerit, ueluti ad æquales haustus.

Si

Si iusserit furtum, tenetur ad restitutionem, etiam si ipse particeps non fuisset.

II. Consilio.

An sciens malum consilium dederit.

An eius consilio aliquid mali sit secutum.

An consilium dederit in re alicuius momenti, quam non intelligebat, ueluti, in conscientie negocijs, dicens ex ignorantia id non esse peccatum, quod erat peccatum, aut simile. quoties?

III. Consensu.

An eius consensu aliquid mali sit commissum, quod fit uarijs modis.

1. Si qui est superior, dat subditis peccandi licentiam.

2. Si tanti est momenti eius persona apud alium, ut eius consensus ad peccatum inducat.

3. Si malum suo nomine commissum approbet.

4. Si multi conueniant ad magnum damnum inferendum, & singuli tantum parum inferant, ut cum multi simul intrant uineam, & singuli unicam uiam carpunt.

5. Con-

76. PIAR. ET CHRIST.

5. Consensu etiam peccant, quibus placent peccata olim ab alijs commissa.

IIII. Laudatione seu adulatione.

An laudauerit peccata aut mala agētes.

An auditis detractionibus aut uerbis turpibus, riserit.

An aliquem laude uel uituperio incitarit ad peccandum, uel peccanti animum addiderit, uel post peccatum à pœnitentia retardauerit.

An aliquem promissis induxerit, ad malum ad quantum, & quoties?

An uitia nominibus uirtutum, aut uirtutes nominibus uitiorum palliauerit.

V. Defensione, qua malefactoribus patrocinium fertur.

An peccatorem ad eius auxilium in domum receperit, ueluti hæreticum aut fugitiuum. quoties?

An iusticiæ aut superiori, uolenti alteri pro meritis castigare, restiterit. quoties?

An impediuerit uolentem impedire alterius peccatum.

An aliquem in peccatis defenderit, aut excusauerit, aut ei fauerit.

6. Pars

Si sit uel socius criminis, uel particeps lū-
criminis.

An usurario dederit mutuum ad usuras
exercendas. quantum, & quoties?

An sine necessitate petierit ab usurario
mutuum sub usura.

An alteri dederit mutuum aut commo-
datum, ad male agendum quoties?

An à furibus aut usurarijs acceperit, uel
emerit, quæ sciebat iniuste ab illis haberi.
quæ & quoties?

An beneficium acceperit per resignatio-
nem ab eo, quem sciebat illud simoniace
occupare, quamdiu id seruauerit?

An habitauerit in domo usurarij, cum
in peccatis iuuans. quamdiu?

An lucrum ex aliena turpitudine para-
uerit.

VII. Tacendo.

An peccata suorum subditorum, aut si-
bi commissorum non reprehenderit.

An cum uerisimiliter sciret peccantem
cessaturum à peccatis per eius admonitio-
nem, omiserit admonitionem.

Si est

78. PIAR. ET CHRIST.

Si est sacerdos, confessorius, aut concionator, an uitia omiserit reprehendere.

An sibi commissos non docuerit, quæ ad salutem sunt necessaria: ut orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, decem præcepta.

Qui alium de sacro fonte suscepit, an curam habuerit ut is, quem suscepit, prædicta sciret.

VIII. Non obstando seu impediendo factis.

An subditos suos non castigauerit, ut par erat.

An cum posset, alterius peccatum non impediuerit.

An is, qui est superior, non condiderit bonas leges, uel ordinationes ad subditos suos in officio conseruandos.

IX. Non manifestando peccata.

An non detulerit ad superiorem, uel ad eum, quem putabat posse emendare peccatum alterius.

An rogatus à iudice de alterius furto, negauerit se scire, quod tamen nouerat, quomendacio alter careat re sibi ablata. Hic enim

INSTIT. PARS I.

79.

enim non solum est peccatum mortale, sed etiam obligatio ad restituendum damnum, quod alter eius mendacio accepit.

De circumstantijs peccatorum.

Non est satis confiteri peccata, nisi etiam addantur circumstantie, quae peccatum au-
gent uel minuunt.

Circumstantiae sunt	Locus, sacer an prophanus.
	Tempus, dies festus, dominicus an prophanus.
	Persona, Ecclesiastica, religiosa an secularis.
	Conditio, an superior, an subditus, an in dignitate.
	Socij, an cum patre, consanguineo, cum multis, an paucis.
	Finis, qua intentione fecerit.

Haec circumstantiae, 1. aliquando faciunt, ut id quod ueniale peccatum erat. sit mortale: ut, auferre alicui calamum ea intentione, ut Deum blasphemet.

2. Aliquando mutant speciem peccati: ut fornicatio commissa cum coniugata, est adul.

80. PIAR. ET CHRIST.

adulterium. cum consanguinea, est incestus. Furtum commissum in templo est sacrilegium.

3. Aliquando multiplicant peccata: ut, qui post uotum castitatis committit fornicationem, fornicatur, & uiolat uotum. Qui comedit carnes die Veneris, in quadragesima. Qui iurauit aut uouit non peierare, & tamen peierat.

4. Aliquando inducunt excommunicationem: ut, percutere clericos,

5. Aliquando non mutant quidem peccati speciem, sed grauius reddunt: peius enim est peierare diebus sacris, quam prophanis. & ut D. Bernardus ait: Inter seculares, nugæ sunt, nugæ: in ore sacerdotis, blasphemie.

Lib. 2.
de confid.

DE CONFESSIONE GENERALI, ET EIVS utilitate.

Caput V.

Sunt nonnulli, qui dubitant, an utile sit, aliquando generalem de tota uita confessionem instituere, eaque omnia
peccata

INSTIT. PARS I.

SI.

peccata repetere, quæ alias confessi fuerant. Quibus est dicendum, quandoque id esse improbandum, quandoque autem uehementer commendandum. Improbandum enim est, si non recte ad eiusmodi generalem peccatorum repetitionem homo moueatur. Quod posset accidere uel ex errore, quo sibi persuaderet peccata semel legitime confessi non esse remissa, sed sæpe repeti debere, ut remitterentur: uel ex nimis conscientie scrupulis, quibus fit, ut nunquam sibi quacunque confessione homo satis fecisse uideatur. Talibus quippe generalis confessio permittenda non est, sed prohibenda. Commendanda est autem generalis confessio ijs, qui bonis causis ad eam mouentur. Causæ autem eiusmodi sunt uariæ. I. Si metuatur in aliquam ex antecedentibus confessionibus defectum talem irrepsisse, qui peccatorum remissionem impedituerit. Hoc namque si aliquando factum fuisset, (ut fit frequenter) necessario est repetenda confessio. Euenit autem hoc uarijs modis. I. Si confessio sit facta Sacerdoti, po-

F

ti, po-

32. PIAR. ET CHRIST.

ti, potestatem ad eum absoluendum non habenti, aut fortasse ex ignoratia uel ebrietate non recte absoluēti. 2. Si defuerit confitenti contritio, aut dolor de peccatis sacramento conueniens, aut propositum peccata uitandi. 3. Si sciens & uolens peccatum aliquod mortale subticuerit.

Secunda causa est, ut generali confessione renouetur dolor de singulis peccatis & pudor: atque per ea, uirtute meritorum Christi, poena peccatis debita uel penitus tollatur, uel saltem minuatur.

Tertia est, ut tali repetitione excitetur, in homine charitas Deum, dum omnia sua peccata simul inspiciens, admiratur diuinam bonitatem, quae tantas abominabiles tam diu tolerauerit. Plus enim mouent peccata omnia simul inspecta, quam separatim diuersis temporibus considerata.

Quarta est, ut homo, dum peccata tam multa cōsiderat, & bona exigua uidet, quibus essent illa tegenda, sese incitet ad opera bona, ne peccatorum numerus bonorum operum multitudinem uincat: memor istius

senten-

sententiæ D. Chrysostomi: Nisi tot fuerint bona, ut exuant crimina, & ex relictis aliquid in iustitiam nobis reputetur, de nobis à supplicijs liberabitur nemo.

Sunt porrò nonnulli, qui singulis annis confessionem annuam peccatorum faciunt, tum ob causas iam dictas, tum ut inspiciant, quos illo anno in uirtutibus progressus fecerint. Quorum studium adeò non est improbandum, ut non obscure declaret, quantum sit ipsis curæ suæ animæ salus, atque perfectio. Sicut enim bonus paterfamilias, quotannis semel rationes omnes datorum & acceptorum colligit, ut statum norit rerum suarum: Ita Christianus, qui ad negotiandum uirtutes est constitutus, non male agit, si quolibet anno uideat, quantam ad uirtutes accessionem fecerit, quæ uitia deposuerit, quas imperfectiones reliquerit, & quantum fieri potest, hunc annum cum præcedenti conferens, si aliquid spiritualis lucri obseruat, Deo gratias referat: si uerò detrimentum negligentia sua sit passus, ex animo doleat, stimulosq; sibi ad fortius currendum addat.

Hos. ad
popu. An-
tioch.

*DE MODO SE PRÆ-
PARANDI, AD SAN-
ctissimum Eucharistiæ Sacra-
mentū sumendum.*

EX hoc omnium bonorum spirituali-
um fonte sibi quisque persuadeat,
quod tantum hauriet, quantum sese
per præparationem capacem reddet. Potest
autem bifariam quis se præparare: aliqui,
quantum satis est ad peccatum in commu-
nitione euitandum, ac sese ad conseruatio-
nem & augmentum gratiæ aliquo modo
iuuandos, præparant: alij etiam ad gustan-
dum in hoc Sacramento, quā suavis est
dominus, & ad gratiam abundantio-
rem recipiendam, conseruandam, & magno-
pere augendam.

*DE PRIORI PRÆPARA-
tione minus perfectæ, sed om-
nibus necessaria.*

PRima præparatio, quæ in omnibus
esse debet, exigit, ut quæ impediunt di-
gnum

gnum accessum ad communionem uiten-
tur: cuiusmodi est excommunicatio, & pec-
catum mortale. Ab illa ergo absolui, qui
ligatus est, & ab hoc emundari, qui sibi
peccati conscius est, per contritionem, &
confessionem, & propositum firmum in
posterum abstinendi, curet. Est etiam im-
pedimentum cibus, post mediam noctem
sumptus mane communicaturo, si pericu-
lum mortis non immineret. & huiusmodi
impedimenta necessariò sunt remouenda.
Decet etiam alia remoueri: cuiusmodi est
nimia distractio mentis, tedium, & som-
nolentia, & magis quam hæc, commotio à
pollutione (etiam sine culpa) uel ab alio
peccato, præsertim si mortale sit. nam illo
die abstinendum esset etiam post confessio-
nem, si causa ugens non excusaret: non
tamen mortaliter peccaret, qui cum his se-
cundarijs impedimentis ad communionem
accederet, & deuotio multos huiusmodi de-
fectus supplere posset.

PRIMUM ergo in hac præparatio-
ne sit, impedimenta remouere.

D. Bernar:
de præcep-
& dispen-
sat.

86. PIAR. ET CHRIST.

Bona vo-
luntas &
fides.

SECUNDVM est, bona cū uolunta-
te inseruiendi Deo, quæ bonis operibus,
cum oportunum fuerit, confirmetur: &
cum fide sincera, ad nutriendam animam
sanctissimo Christi corpore, ad hoc Sacra-
mentum accedere.

Humilitas

TERTIO, curandū est, ut magna cum
humilitate. ex consideratione tantæ maie-
statis ac sanctitatis, ad communionem ac-
cedat.

Deuotio.

QUARTO, curanda est deuotio ex
consideratione passionis Christi, & ex præ-
senti benignitate, quæ nobis in hoc Sacra-
mento exhibetur, ad spem & amorem se ex-
citando ad quod oratio simul cum conside-
ratione conferunt.

Iam uerò, in communionem, sint oculi de-
missi, manus complicate, lingua nonnihil
super labrum exeratur, ut Dominicum cor-
pus suscipiat.

Post communionem, hoc faciendum est
Christo, quod solet fieri nobili hospiti.

PRIMO, agenda illi gratiæ, quòd ad
tam uile hospitium accesserit.

Secundo,

SECUNDO, offerimus illi nos totos, nostraq; omnia, ut illa tāquā sua disponat.

TERTIO, aperiemus ei paupertatem nostram, nostrosque omnes defectus, peccantes gratiam, qua malas affectiones omnes deponamus, uirtutesque contrarias assequamur.

*De secunda preparatione
exactiori.*

SECUNDA dispositio, tria exigit ante communionem, tria circa eam, totidem post eam.

Ante communionem primò exigitur dolor de peccatis etiam uenialibus, & confessio, si quid conscientiam grauaret: & breuiter, quicquid ad puritatē à peccatis pertinet. Cor etiam purgandum est ab omni amore sensuali, ac desiderijs, & delectationibus, quæ diuinum amorem non adiuuant: & sensus discreta quadam seueritate, etiam in rebus licitis, restringendus est.

SECUNDO, fames huius cibi excitanda est duplici consideratione: altera, excellentie

Puritas.

Desideri-

lentia & utilitatis huius Sacramenti: altera, propriae paupertatis ac necessitatis.

Reueren-
tia & humi-
litas.

TER TIO, profunda reuerentia & humilitas, quæ duabus etiam considerationibus iuuatur. Altera, immense magnitudinis, dignitatis, & imperij Christi domini, & puritatis, quia nec stellæ in eius conspectu mundæ sunt. Altera contrariæ utilitatis, & infirmitatis nostræ, quæ considerata in causa erit, ut diuinam dignationem magni faciamus.

Tria circa communionem.

Amor.

IMPRIMIS circa communionem exigitur Amor, qui in duabus considerationibus inuenitur. Altera, passionis Christi, ex cuius uulneribus amor conuenientissime hauritur: altera, presentis beneficii, in quo tanta cū dignatione & charitate Iesus Christus se communicat, tanquam familiariter & intimè nobis se coniungens: nec solum eius maiestas pauperem nostram domum ingreditur, & à nostris uulneribus non abhorret, sed sanguinem etiam suum & corpus, in medicamentum donat, ad nos sanandos,

sanandos, præservandos, & confirman-
dos.

SECUNDO, exercetur spes, confide-
rando in Christo esse, quicquid confiden-
tiam excitare potest. hinc quidem, quoniam
potest omne bonum nobis conferre, cum
sit omnipotens, & indigentiam nostram
perspectam habet. Cum ergo accedamus
ad mare immensum bonorum omnium, quo-
modo non hauriemus aquam gratiæ abun-
danter ex eo? Inde uero, quia uult omne
bonum nobis conferre, cum sit summè be-
nignus, cum nos diligat plus quam nosipsi,
magisq; conferre nobis sua dona, quam nos
recipere, desideret, cumq; ne meritum de-
sit, suum nobis impendat.

TERTIO, ex intimo corde gratias
agere de tanto & beneficio, & charitate,
qua erga nos usus est.

Tria post communionem.

Post communionem, ad fructum huius
Sacramenti seruandum & magnopere
augendum exigitur.

Primò: Custodia sollicita sensuum lin-

F

guæ,

Spes.

Gratiarum
actio.

Custodia
sensuum.

90. PIAR. ET CHRIST.

gue, & cogitationum, post tantum hospitium domi nostræ exceptum: & si accideret quid committi, quod ipsius oculis displicet, statim cum dolore ad ueniam petendam accedere, & ne à nobis recedat, neque nos relinquat, suppliciter petere.

Bonæ operationes.

Secundo: exhibere huic hospiti, quicquid obsequij, bonarum operationum, ex ipsius amore poterimus, quod eiusdem deest, ipsa uoluntate bona supplendo, sine mensura ipsius honorem & beneplacitum exoptando.

Meditatio & oratio.

Tertio: assistere summo huic hospiti domi nostræ suo loco & tempore, per meditationes & orationes deuotas, nobis & proximis nostris omnia necessaria & utilia petendo, laudando, gratias agendo, & cæ. iuuat ad hoc ipsum, crebro ad sanctum hoc Sacramentum accedere. Penitus enim in Iesum Christum ingrediemur, & magis ille participes donorum suorum nos faciet.

Caput vii.

ARGUMENTA POPULARIA ex similitudinibus ducta, pro frequenti communione Corporis Domini.

Sicut parens, cui grauissimum est frequenter ad domū filij sui uocari, sciens huius sui desiderij filiū esse consciū, non recte accipit, si semel tantum bis terue in anno, aut saltem raro admodum inuitetur. Ita Christus, cuius nouimus esse delicias uersari cum filiis hominum, si raro admittatur, meritò inique ferre potest.

Prou. viii.

2. Amicus libenter adest amico. Si ergo tu Christo non ades libenter, signum est parui amoris erga eum.

3. Dicis te desiderare Christo perpetuo adesse in cælo. Hic ergo frequenti communiōe inuenda est cum eo familiaritas, ne post hanc uitam te non agnoscat. Nam sicut amicus, qui in prosperitate amicum negligens, alijs sese iungit, si tempore aduerso ab alijs desertus, amicum repetit, non id facere ex charitatis affectu uidetur, sed ex necessitate: Ita qui dum uiuit, Christum Dominum postponit rebus terrenis, post mortem iudicandus est non ex amore Christum desiderare, sed quia alia solatia, quæ Christo preposuerat, desunt.

4. Sicut

92. PIAR. ET CHRIST.

4. Sicut diues homo, natura misericors & liberalis, si saepe uisitet domum ruinofam hominis pauperuli, nunquam ad eam ueniet, nisi relicto aliquo dono, tum pro beneficio hospitij, tum pro domus reparatione, potissime si statuatur saepius eodem diuertere. Ita Christus ditissimus & summè misericors, quoties in domum nostram per sanctissimum Eucharistia Sacramentum ingreditur, nunquam discedit, nisi relicto eximio munere, partim pro officio communionis, partim ut habitaculum sibi, ad quod frequenter uenire proponit, dignè paretur. Quia enim nemo ita probe nouit, quo ornatu parandus sit locus Christo, atq; Christus ipse: ideo communione una disponitur homo ad communionem sequentem, nempe dum Christus frequenti communione sibi ipsi locum parat.

5. Fascis uiridis & totus incendatur, & ignem concipiat, non satis est si semel ignis subiiciatur, sed frequenter ignis admouendus est, ut eius crebra repetitione primum quidem incalescant lingua, deinde uero terniores

INSTIT. PARS I.

21.

neriores ramusculi absumentur, paulatim quoque fascis exsiccatus in ignem tandem totus uertatur. Eodem pacto, homo uitiorum atque passionum copia humidus, non statim conuerti potest in ignē diuinū, nisi crebra cōmunionē passionē sensim educantur.

6. Sacra Eucharistia est cibus animæ, sicut panis est cibus corporis. Anima autem tanto est corpore præstantior, quanto diuinior: nimirum, ad Dei imaginem et similitudinem creata, Christi sanguine redempta, immortalitate donata, naturæ angelicæ, sine qua nec ipsum corpus uiueret. Nōne ergo indignum est, ut corpus hoc à uermibus absumentum, atque in cineres breui redigendum quotidie sæpe pascatur, atque ad illud fouendum omnia studia omnesq; labores conuertantur: Animæ autem uultus trimentum et raro, et non sine tædio præbeatur? Sane, sicuti corpus sine cibo nec labores ferre potest, nec uiuere: ita anima sine Eucharistia, non potest istius peregrinationis labores sustinere, nec uitam retinere. Qui (inquit CHRISTUS) manducat me et ipse

Ioan. vi.

94. PIAR. ET CHRIST.

& ipse viuet propter me. quasi dicat: non uiuet, nisi me sumat.

7. Corpus induere solet qualitates nutrimenti non ex una tantum, sed ex frequenti eius sumptione. Non enim statim mutabitur in cholericum aut flegmaticum, quisquis semel eiusmodi cibum sumpsit, qui tales qualitates inducit: nisi continenter eo utatur. Si itaque transferri cupis in qualitates Christi, esseq; spiritualis, passionibus uacuum, & plane coelestis: frequenter utaris hoc cibo diuino.

9. Quo tempore aer est peste infectus, solent homines uti aduersus noxium aerem, imminensq; periculum medicina praeseruatua, potissimum egressuri foras. Atqui uero, totus iste mundus infectionibus plenus est, nimirum infinitis peccatis, occasionibusq; peccandi. Proinde, qui praeseruari a peccatis cupit, is medicina hac eo frequentius utatur, quo illi grauiora imminet pericula, & plures occasiones, quibus ad peccandum induci posset.

9. Sicut is, cui inter hostes est accedendū,
dat

INSTIT. PARS I.

95.

dat operam & comites habere, & arma, quibus hostes aut deterreat aut repellat: ita qui in hac uita inter innumeros hostes uisibiles, & inuisibiles degit, curare debet, ne uel comitatu, uel armis destituatur. Optimus autem comes est Christus in Eucharistia sumptus, cui semper adest innumera multitudo angelorum: optima etiam arma præbet cōmunicanti, quādo gratiam & fortitudinē largitur. Sæpe est ergo ad hanc mensam accedendum & cum Psalmista dicendum: Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me.

Psal. xxiii

10. Sicut qui filium habet unicē dilectum, hoc maxime curat, ne ei doctus aut diligens pædagogus deſit, à cuius latere nunquam diſcedat: ita qui animam suam recte institutam cupit, nunquam patietur ab ea Christum abesse, sed eā illi per crebrā communionem coniunget, & cum sponsa in Canticis dicet: Introducam te in domum patris mei, & in cubiculum genetricis meæ: ibi tne docebis præcepta tua.

Cant. viii.

11. Sicut infirmus aut grauiter uulneratus,

tus, desiderat medici uel chirurgi frequentem accessum & medicamenta seu malagmata, quibus uulnera sæpe reficiantur: ita Christianus uarijs multisque uulneribus in anima saucius, & grauibus morbis obnoxius, meritò desiderare Christi optimi Medici præsentiam debet, qui in Sacramento Eucharistiæ omnium morborum remedia secum adfert. Ita enim dicit Diuus Bernardus: Eucharistia medicina est egrotis, peregrinantibus dieta, debiles confortat, ualentes delectat, languorem sanat, sanitatem seruet: fit homo mansuetior ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actiones deuotior.

12. Sicut populus Israëliticus totis 40. annis in deserto, usque ad ingressum in terram promissionis, uixit quotidiano esu Manna, quod Manna gessit nostræ Eucharistiæ figuram: ita nobis in huius mundi peregrinatione frequenter est Eucharistia sumenda, quæ ob id uocatur panis quotidianus

(ait

(ait D. Ambrosius) quia quotidie esset accipienda: quotidie quidem in Missæ sacrosificio spiritualiter, semel autem sacramentaliter in hebdomada.

13. Sicut mercatores ea loca sæpius frequentant, ubi plus lucri expectant, et pauperes illorum ianuas, ubi copiosiores elemosynæ conferuntur: ita Christianus ad Christi mensam frequentior esse deberet, ubi et maiora et uberiora dona dantur, si quidem hic dimittuntur quotidiana peccata: b expelluntur potestates Sathanae: c dantur vires ad ipsum etiam martyrium subeundum: a miunitur in minimis peccatis sensus, in grauioribus autem tollitur omnino consensus: denique adferuntur omnia bona: quia homo communicans in id transit, quod sumit D. Leo ait: Venit quippe ad te Christus, ut te honore afficiat sua præsentia, ungat te sua gratia, curet te sua misericordia, lauet te suo sanguine, resuscitet te sua morte, illuminet te sua luce, inflammet te suo amore, consoletur te sua infinita suauitate, uniat et desponsset se cum anima tua, faciat:

G

atq:

Lib: v. de
sacra: cap:
III.

a Ambr. li.
iii. de sac.
cap. iiii.
b Ignatius
epist: xiiii.
ad Ephesi.
c Cypri: li.
i. epist: ii.
d Bernar.
ser: de coe-
na domini.
e Ser: xiiii.
de passio-
ne domini.

98. PIAR. ET CHRIST.

atq; participem te spiritus sui, omniumq; bonorum, quæ cū hac carne, quā tibi offert, in ara crucis promeritus est. Sicut ergo, si Princeps aliquis multis muneribus, qualibet septimana, ianuam tuam pulsaret, gratissimo animo illum admitteres: ita admitto Christum, cuius donorum magnitudo atque præstantia res terrenas superat.

Caput
VIII.

DVO ARGVMENTA
contra frequentem communio-
nem cum solutionibus.

DVO SVNT ARGV-
menta, quæ contra hanc frequen-
tem corporis Dominici sumptio-
nem adferri solent: prius quidem à pigris,
& negligentibus: posterius uerò à timora-
te conscientie hominibus.

Prius est: homines seculares non esse di-
giss, qui tam crebro i. octauo quoq; die ad
mensam Dominicam accedant. Scriptum
esse enim: Probet seipsum homo, & sic de parte
illo edat, &c: & qui manducat & bibit indigne.
iudicium sibi manducat & bibit.

II. Cor. xi.

Respondeo

INSTIT. PARS I.

95.

Respondeo primo: Qui digni non sunt ut sepe accedant, digni etiam non erunt ut raro accedant: quia non dilatio & mora temporis, sed crebra communio dignos reddit. Hoc enim argumentum eodem modo se habet, atq; sic dicas: raro uerratur cubiculum, ut mundius sit ad Regem suscipiendum. Constat enim, quod non raro, sed sepe uerrendo, cubiculum maiorem mundiciem habeat. Quoties porro comunicatur, mundatur atque ornatur cubiculum cordis, atq; ab ipsomet Christo ornatur, qui optime nouit, quod genus ornamenti ad digne se recipiendum conueniat.

Secundo dicendum est triplicem dignitatem in hoc negotio considerari, quarum prima est, ut tanta sit dignitas, quantam meretur Christi maiestas. Atqui hanc adferre nec ipsi Angelici spiritus, adeoque nec ipsa mater Dei potest: quia infinitam maiestatem, decet dignitas infinita. Secunda: ut tanta sit dignitas, quantam homo fragilis potest adhibere. Sed nec ista est ad communionem necessaria, tametsi maior conferta

G ij

tur

Chrysost.
homel. lxix
ad pop. Am.
moch.

100. PIAR. ET CHRIST.

tur hoc sacramento gratia, quò quis accedit dignior. X

Tertia est, quam Christus requirit, & quæ ipsi sufficit. Ea uerò est, ut homo à peccatis per Sacramentum poenitentiae liber, desideret in posterum peccata uitare, DEO placere, suaque omnia in gloriam Dei referre. Cum ergo quereris te indignum esse & tepidum, immò frigidum: cogita te non ob id accedere ad ignem quia cales, sed ut caleas, & in hoc negotio sufficere desiderium caloris, semoto omni obstaculo, quod calorem impedire posset.

Sed dicunt nonnulli, non esse hominum secularium, toties sacramenta frequentare: hoc esse solum sacerdotum, ad quos pertinet sacrificij celebratio, & sacramentorum administratio. Respondendum uerbis diui Chrysostomi: Est, ubi nihil differt sacerdos à subdito, ut quando fruendum est horrendis mysterijs. Similiter enim omnes, ut illa percipiamus digni habemur, &c. Nam sacerdotium dat consecrandi, offerendi, distribuendi potestatem, non autem accipien-

di digni.

di dignitatem, quam uita facit non ordo. Proinde sicut sacerdos impius dignus est, qui hoc sacramentum uel semel in anno accipiat: ita laicus bonus dignus est ut qualibet septimana accipiat.

Sed rursus adferuntur secularium occupationes, quibus à dignitate et preparatione conuenienti uidentur impediri. Quibus dicendum est, 1. Nullum esse ad communionem impedimentum, nisi peccatum, et sordes peccati: proinde occupationes, quae peccatum non habent adiunctum, nihil impedire. 2. Quo quis maiores occupationes sustinet, eò maiori opus esse auxilio. Nullum porro meliorem inueniri auxiliatorem Christo Domino per Sacramentum suscepto. Præterea, in magnis negotijs maiora esse pericula: atq; idcirco necessarium esse medicamentum præseruantium, ne noxium aërem in occupationibus, per multa colloquia haurias. 3. Non esse difficilem homini seculari, quamuis negotijs multis occupatissimo, ad sacram communionem qualibet septimana preparationem, si pau-

ca ista seruare uelit, Christiano homini merito seruanda, 1. Vt mane quotidie sacrū missæ offitium si potest audiat: sin minus, saltem oratione se DEO suaque omnia ex animo commendet. 2. Vt uestperi ante so-
 minum conscientiam suam examinet, peccataq; diei illius memorie mandet. 3. Vt Dominica die totius hebdomadis peccata colligat, et confessione conscientiam purget, sumptoq; Christi corpore, tempus ante meridianum, uel totum, uel ex magna parte deuotioni Deoq;, quoad eius fieri poterit, impendat. X X

Posterius argumentum est hominum pi-
 orum, qui post frequentem aliquanti tem-
 poris communionem, magno dolore que-
 runtur, adeo se nihil proficere, ut magis de-
 ficere quotidie sibi uideantur.

His quoq; respondendum est, 1. Non illos
 omnes deficere, qui sibi deficere uidentur,
 sed potius eò magis proficere, quò defectus
 magis agnoscitur. Sicut sordes cubiculi im-
 mundi non uidentur in tenebris, interdum
 autem in lumine solis uidentur etiam minu-
 tissimæ

tissima sordes cubiculi mundi: maiori quoque ab lumine cubiculi illustratur, & homo ipse acutius uidet: eò plus sordium ei apparet. Itaq; quod non uideatur sibi homo proficere, non ex eo est, quod non proficiat: sed ex eo, quod minuta peccata facilius aspiat, magisq; detestetur. 2. Profluentium esse, non agnoscere profectum, ne superbia extollantur: tamen qui sibi progredi in dies nihil uidentur, si annos cum annis conferat, fortasse profectum inuenient, sicut puer, qui corpore crescit, non percipit incrementum, nisi post annos aliquot, quando uestes illas sibi experitur non conuenire, quibus antea commodè uti consueuerat. 3. Quod pij homines non aduertant profectum, ex eo accidere, quod non statim assequantur illud, quod optant, nimirum passionum uacuitatem, in oratione feruorem, animum perpetuò ad Deum intentum. Sed licet non assequantur ista, ut optant: assequuntur tamen alia pro Dei uoluntate: nimirum, peccatorum cognitionem, conscientiam delicatam, animum ab hoc mundo alieniorem, atq; ad

104. PIAR. ET CHRIST.

res diuinas propensionem. Quibus in rebus dum paulatim progrediuntur, tandem etiam accipiunt prædicta, quæ diu optarunt: sed ita frequenter accipiunt, ut accepisse se prorsus ignorant, donec nullum sit à uana gloria periculum.)(:(

DE SACRO MISSAE OFFITIO
quotidie audiendo.

CHRISTUS Dominus in ultima cœna sacrificium Missæ Ecclesiæ suæ instituit ut fideles munus aliquod haberent, quod DEO Patri offerre, & dare pro uarijs beneficijs ac donis possent. Quia enim uaria quotidie dona à patre cœlesti accipimus, & quod ex nobis est, nihil nisi peccata referimus: placuit Christo, nobis hoc sui corporis sacrificium relinquere, quod in gratiarum actionem pro donis, atq; in satisfactionem pro peccatis Deo redderemus. Quæ ex re facile colligi licet, quanta sit Missæ sacrificij utilitas, quo nimirum impetratur, & applicatur quicquid nobis passionē, sanguine,

guine, & morte sua CHRİstus acquisiuit.
Atque ut ex multis pauca referantur.

1. Missæ sacrificio non solum aguntur, sed etiam referuntur gratiæ Deo, pro beneficijs ab ipsius bonitate acceptis. Cum ergo quotidie innumera bona ab eo habeamus, æquum est ut quotidie gratias, pro donis illius dici, quas possumus maximas referamus. Si enim is, qui pauperi in eleemosynam dat exiguam stipem, ingratitude et rusticitatem eius accusaret, qui quantam posset gratiam non haberet: ita merito ingratitude apud Deum accersitur, qui hoc genus gratiarum illi quotidie, cum potest, non refert, quod Deo maxime placere nouit.

2. Remittuntur uenialia peccata, quibus quotidie Deus offenditur.

3. Impetratur gratia, ad mortalia peccata cum dolore confilenda, & in posterum uitanda. Si ergo infinitis uenialibus peccatis quotidie obnoxij sumus, in multaq; pericula singulis momentis incidimus, mortalibus peccatis Deum offendendi. optime nobis consulamus, si sacro Missæ officio quo-

tidie aduersus pericula omnia nos muniamus, & à peccatis purgemus.

4. Datur gratia recte uiuendi, confertur auxilium uiuis omnibus atq; defunctis. Quia sacrificium est efficacissima oratio, propter Christum in similitudinem mortui presentem, ad quæuis tum nobis tum alijs impetranda.)(

5. Solet Dominus etiam in temporalibus rebus illi magis fauere, quem uidet ante omnia spiritualium rerum, & diuini honoris curam gerere. Non enim facile patietur Deus, ut is temporalium rerum damna sustineat, qui ipsius honoris est ante omnia studiosus.)()(

6. Sicut parenti gratum est, ut mane summo ante omnia à filio uisatur & salutetur: ita gratum est Christo, ut quotidie in sacro Missæ officio eum uideas, adores, atq; salutes.)()(

7. Sicut in ueteri lege, aspectus serpentis ænei sanitatem adferebat uulneratis, & in nouo Testamento umbra Petri curabat ægros: ita dubium non est, quin Christi corpus,

Num: xxi.

Acto: v.

pus, dum in Missæ sacrificio quotidie deuote conspicitur, magnam uim ad curationem animæ habeat. X

8. In sacro Missæ officio, non solum offertur Deo patri à sacerdote, & à presentibus cum sacerdote CHRISTI Domini corpus & sanguis, in uerum sacrificium pro sua salute: sed quotquot adsunt, digneq; se parant, spiritualiter corpore Domini reficiuntur per os sacerdotis. Tanta enim uirtus est istius sacrificij, ut quicumq; presentes intentionem suam cum sacerdotis intentione coniungunt, & sacrificij esse participes cupiunt, simul cum sacerdote de sacrificio māducent, cibiq; spiritualis fructum percipiāt, non secus ac membra corporis, ad quæ per os cibus infertur, Aequum est enim, ut cui Dominicæ mensæ in spiritu cum sacerdote ministrat, in spiritu etiam cum sacerdote partatur. Sicut namq; conueniens non esset, ut is qui mensæ Regis ministrasset, famelicus sine omni cibo dimitteretur: ita non est existimandum, quod sine spirituali refectiōe relinquatur, qui Missæ sacrificio adest, ut par

ut par est. Quin potius, sicut in sumptuo-
so conuiuio, nemo ex familia fame laborat:
ita in mensa hac Christi, ubi paratur ccena
magna, nemo est presentium, qui non ali-
quid accipiat, dum modo os cordis mini-
stranti & porrigenti manui CHRISTI non
claudat. Et sicut in cella uinaria nouis ui-
nis repleta, solus aer odore infectus inebri-
at: ita in loco, ubi sacrificium offertur, tan-
ta est gratiæ copia, ut non solum ex eo de-
mones pellat (ad quod D. Augustinus ali-
quando in domo uexata à malo spiritu, sa-
crificium offerri iussit) sed etiam presen-
tes consolatione perfundat, ut meritò cum
Dauid clament: Altaria tua Domine uirtutum
Rex meus & Deus meus. Atque ideo semper
pij libenter quotidiano sacrificio adesse so-
lent: sicut de matre sua refert D. Augusti-
nus: & Clerici ad hoc præcepto Concilij pri-
mi Toletani tenentur.

Lib: xxii.
de ciu. Dei
cap: viii.
Vide Theo-
d. in Phi-
lotheo ca:
xx.
Psal: lxxx
iiij. lib. ix.
confessio.
xliii. Can: v

Caput X.

MODVS AVDIEN-
di sacrum.

Totum

TOTVM Miffæ offitium in tres
partes diuiditur: in præparationẽ,
Oblationem, & Communionem.
Proinde qui sacrificio adest, hæc tria præ-
stabit.

PRIMO cum sacerdote, aut sacerdo-
tis ministro, deuote pronuntiabit confessio-
nem, accipietq; generalē absolutionem. Ea
enim dimittuntur peccata leuia, si animus
ad deuotionem excitetur. Deinde aliquarū
piarum precum, uel Rosarij B. Virginis le-
ctione, aut si malit, pia de Christi uita me-
ditatione sese parabit, mentemq; colliget,
idque uel usq; ad finem Euangelij, hoc est,
ad breuiorem canonem, uel usque ad Sāctus.

SECVNDÒ, ab eo loco, usque ad Agnus Dei, offeret hoc sacrificium Deo patri cum sacerdote, primò quidem aliquid cogitans de Christi passione, crucifixione, sanguinis effusione, & morte, quæ in hoc sacrificio representantur. Nam Christus licet totus sit sub utralibet specie uiuus & uerus Deus & homo: tamen specie panis candidi & insensibilis uidetur habere formam mortui: & sanguis

110. PIAR. ET CHRIST.

Et sanguis in calice sub specie uini quasi effusus consideratur. Deinde uerò offeret Christum passum et mortuum pro se omnibusq; pro quibus orare tenetur. Rogabit autem Deum Patrem, ut hanc filij sui mortem et passionem suscipere dignetur, in satisfactionem omnium peccatorum suorum, atque propter illam dare illi gratiam recte uiuendi, in studijs uirtutibusq; proficiendi, et omnia sua prosperare ad diuini nominis gloriam suamq; salutem. Deinde parentibus, consanguineis, præceptoribus, alijsq; sibi commendatis, impetrabit eadem, singulorumq; necessitates exponet. Memor quoque erit fidelium defunctorum, patriæ suæ, totiusq; Ecclesiæ Dei. X

TERTIO, ab Agnus Dei, usq; ad ultimas orationes sacri, præparabit sese ad spirituales communionem: primò Deum rogans, ut plena remissione peccatorum, dignetur cubiculum cordis à sordibus purgare: deinde petens, ut idem cubiculum uelit auleis atq; tapeis uariarum uirtutum ornare: tertio, quanta fieri potest humilitate, orans,

orans, ut per os sacerdotis (cui celebranti intentione coniunctus est) in animam eius transeat, eum uiuifiet, iuuuet, uitia deleat, infirma corroboret, & ab eo nunquā recedat.

EXPLICATIO MI-

steriorū sacrificij Missa.

MISSAE sacrificium, est representatio sacrificij à Christo IESU in cruce peracti, in qua idem CHRISTUS, qui solus seipsum obtulit in ara crucis, per ueram sanguinis effusionem & mortem, hic per sacerdotem tanquam ministrum, seipsum offert DEO patri, sine sanguinis effusione & uera morte, sed per utriusq; representationem. Ideoq; sacerdos personam gerit Christi patientis, & tota missae actio similitudinem habet cum CHRISTI passione. X X

DE SACRIS VESTIBVS

sacerdotalibus.

SEX sunt, quibus sacerdos in sacrificio induitur; Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus,

Caput
XI.

lus, Stola, Casula: quæ duplicem habent significationem: alteram ad Christi personam; alteram ad conditionem sacerdotis. Quod ad Christi personam attinet. Amictus, qui caput tegit, significat uelamen faciei DOMINI impostum: Alba, uestem illam, qua Herodes Christum irrisit, Cingulum, Manipulus, & Stola, uaria uincula, quibus Christum ligarunt diuersi iudices, Iudei & gentiles, Pötifices & prophani, partim in horto, partim ad columnam, partim in uarijs itineribus. Sinistra manus gestat Manipulum; quia ex intima dilectione cordis, quod in sinistra parte est hominis, CHRISTUS ista omnia pertulit. Casula, significat purpureum indumentum, datum in domo Pilati. Quibusdam in locis adduntur quinq; particule Amictui & Albæ, quæ referunt quinq; Christi uulnera. Tonsura tametsi non sit uestis, significat tamen Christi spineam coronam.

Ad mores sacerdotis ista referuntur, ut sacerdos intelligat, qualem se debet exhibere, in tanti sacrificij administratione. Amictus quo caput uelat, significat cogitationem rerum

rum coelestium, æternæq; salutis, qua pro-
 tectus, de nulla re externa cogitet. Ideoque
 imponens sibi dicit: Impone domine capiti
 meo galeam salutis, ad expugnandos om-
 nes diabolicos incurfus, omnes scilicet ten-
 tationes, & importunas cogitationes. Alba,
 significat internam iustitiam, & externum
 operum candorem, quo sacerdos totus debet
 esse contextus. Latitudo & longitudo, si-
 gnificat bonorum operū copiam. Cingulum,
 quod Albam eleuat, est castitas & puritas
 in omni sacerdotis actione, ut nihil carnale,
 sensuale, aut quouis modo impurum sese im-
 misceat. Manipulus, in brachio sinistro, est
 pœnitentia, quæ non timore seruili, sed ue-
 ro amore filiali est peragenda. Stola, signifi-
 cat magnum desiderium coniunctionis cum
 Deo, quam coniunctionem per peccatum
 primorum parentum amisimus. Ac proinde
 crux stola formatur in pectore, ut si nec dū
 per gloriam Christo coniungi possumus, sal-
 tem nunquam ex corde nostro recedat passi-
 onis eius memoria. Casula significat perfe-
 ctam obedientiam, quæ consistit in charita-

te Dei & proximi. Hæc uirtus quia est nobilissima, sed difficilima, idcirco ex nobilissimo panno casula conficitur intexta cruce, quam cū Christo gestemus. Panniculi qui eiusdem cum Casula coloris, Amictui & Albæ, ad caput, manus, & pedes adhaerent, significant omnia in nobis ex charitate proficisci debere: intentiones, quæ per caput: opera, quæ per manus: affectiones, quæ per pedes designantur, Tonsura, duo significat: primò, ut sacerdos res istas perituras pro nihilo ducat, ijsq; non adhareat, sed Dominum habens pro parte seu portione suæ hereditatis, cœlestia sola desideret. Secundo: ut tanquam Regem sese agnoscens, passionibus omnibus suis dominetur.

De ipsa Missæ actione.

MISSÆ ceremoniæ multa significant: nos tamen contenti erimus hac breui explicatione, qua omnes ad Dominicam passionem referantur.

Sacerdos itaque ante pedes Altaris de missa inclinatione peccata sua confitens, representat

INSTIT. PARS I.

115.

representat Christum in horto, assumptis totius humani generis peccatis, ut pro ijs satis faceret, Deum patrem orantem. Quæ ad dextrum Altaris cornu aguntur, ubi prophetiæ legi solent, significant ea, quæ in domibus Iudæorum, nempe Pontificum Annæ & Caiphæ perpeffus est dominus. Locus Euangelij ad Aquilonem, unde uenit omne malum, refert Prætorium Pilati gentilis, aliorumq; Ethnicorum conatus, à quibus passus est CHRISTUS. Nam Lucifer seu Diabolus, qui uolebat ad aquilonem transferre sedem suam, & esse similis altissimo, præcipuè ab Ethnicis colebatur. Hostia sacra dum eleuatur, significat Christum in cruce sublatum: sicut calix cum Dominico sanguine, sanguinem, qui de cruce ex uulneribus dimanauit. Crux sæpius super hostiam, uel ante uel post consecrationem formata, uarios & occultos dolores Christi tam in arbore crucis, quàm in ipsa crucis gestatione ac crucifixione. Oratio Dominica, quæ septem petitionibus constat, septem uerba, quæ ad nostram salutem in cruce locutus est Dominus.

nus. Fractio hostiæ in duas partes, separationem animæ à corpore, quæ anima ad inferos descendit, sicut pars una in patenam deponitur. Atque ut ab altera, quæ adhuc digittis super calicem tenetur, particula una exigua tollitur, quæ in calicem iniicitur: ita post mortem est Domino latus apertum, unde ex intimo corde sanguis ad reliquum sanguinem in terram defluxit. Deponitur uerò pars altera in patenam: quia Christi corpus de cruce depositum est. Et quia per Domini mortem data est illi omnis potestas in coelo & in terra, & pax inter Deum & homines composita: hinc est, quod sacerdos qui toto canone hactenus egit cum Deo patre, statim post hostiæ fractionem alloquatur Christum, pacem ab eo petens toti Ecclesiæ, quam nobis sua passionem commeruit. Sumptio sacramenti, significat sepulturam. Nos enim, qui terra sumus, gestare in nobis debemus Dominicum corpus, ut illud postea per mutatos nostros mores in nobis resurgat, dum aliam uitam, uiuendique rationem in omnibus uiribus corporis

corporis & animi assumimus. Liber ad dextrum cornu rursus defertur: quia mor tuo domino nec dum quieuerunt Iudæi, sed partim petitis custodibus sepulchri à Pila to, ijsque corruptis, partim Christianorum persecutione, Christi gloriam obscurare conati sunt. Sed in fine sacerdos redit ad Aquilonem, Euangelij lectione ibi finem imposturus Missæ officio: quia relictis Iudæis, translata est prædicatio gratiaque Euangelij ad gentes.

MODVS UTILITER
audiendi verbum Dei.

Caput xii.

QUIA per prædicationem uerbi diuini, uniuersus orbis fidem CHRISTI accepit, certissimum est, in uerbo Dei magnam inesse uim, ad animos commouendos, si nullus obex obijciatur. Virtus enim Dei est, in salutem omni credenti. Sed sicut liquores pro conditione uasis suscipiuntur & retinentur, nempe si uas sit sordidum, minus purum erit uinum, quod infunditur, si capax sit, plus uini recipiet: si plenum rimarum

Rom: I.

rum, aut non probè obturatum, effluet uinum, uel uis uini deperibit: ita pro condicione auditoris frequenter sese habet uerbum Dei, quod percipitur. Modus igitur cum utilitate audiendi concionem erit iste. 1. Ut ad templum ueniens non ita te habeas, atq; accedens ad rem prophanam, sed tanquam auditurus Deum ipsum per suum ministrum tibi loquentem. 2. Ingressus in templum, Deum ante omnia preceris pro peccatorum remissione, ut uasculum ad suscipiendum diuini uerbi liquorem purgetur. Deinde roges tibi aperiri aures cordis, ut audias, et oculos mentis, ut uideas, tibiq; accommodes ea, quæ dicuntur. 3. Firmo proposito statuas uelle perficere, quæcunque tibi ea concione intelliges dicta. 4. Animo collecto atque præsentī concionatorem audias, non ut sua, sed ut Dei uerba promentem. Proinde neque eloquentiam, neq; actionem, neque artificium humanæ Rethoricæ uel considera uel admirare, sed totus in eo esto, ut spiritum haurias uerbi diuini. Ita autem perueniant uerba DEi ad intellectum, ut
simul

simul affectum moueant. Hoc enim differt concio à lectione sacra, quòd ista intellectũ potissimum instruat, illa uerò ad commouendos affectus præcipuè referatur. Cauendum est porro à auditori diligenter, ne illa quæ audit, ad alium ullum, quam ad seipsum referat. Hoc enim non esset audire sibi concionem, sed potius lectionem, aut humanam admonitionem alteri referendam. 5. Concione peracta, si statim exeat templum, ad fabulasq; tete conuertat, effluet quicquid in stillatum fuerat. Proinde utilissimum erit, si eodem in loco, quantum fieri potest, non nihil in oratione subsistas, & auditi uerbi præcipua capita, ea maxime, quæ tibi conueniunt, repetas, modumque consideres illa perficiendi. Neque hac repetitione contentus, quotidie de auditis cogites, atque ad opus conferas, quæ facienda intellexisti & proposuisti. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.)(

De Oratione & Meditatione.

ORATIO est colloquium cum DEO. Quia autem in omni colloquio nō unus tantum loquitur, sed plures, dum mutuo sibi respondent homines: fit ut tunc oratio sit perfectum colloquium cum Deo, quando homo Deum alloquitur, Deus autem respondet. Et quamuis auribus corporis responsio Dei non percipiatur, uarijs tamen modis respondere Deus solet: ueluti, per internas inspirationes, per spirituales consolationes, per externam alicuius admonitionem, per euentum occurrentem. Quomodo D. Antonius cogitans de ratione instituendæ uitæ, ingressus in templum, audiuit lectionem Euangelij: Si uis perfectus esse, uade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ueni sequere me, quod tanquam sibi dictum, ad se accommodabat.

Nos autem Deo loquimur uel mente sola, uel etiam uoce, hoc est oratione uocali & mentali. Mentalis oratio potissimum in cogitatione, sine externa uoce, posita est.

*De oratione mentali seu
meditatione.*

Mentalis

MENTALIS oratio, qua homo non tam uoce, quam animo sese cum Deo coniungit, uehementer est commendanda: ut pote, quæ hominis cogitationem ad Deū eleuet, illiq; spiritualium rerum gustum præbeat, & terrenarum fastidium adducat, & facile quiduis à DEO impetret. Huius uero sunt 5. partes.

1. Preparatio, qua homo se ad orandum componit, iuxta illud: Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM. Si enim cum homine acturus, initio teipsum componis, & uerba præmeditaris, quibus uteris: multo magis locuturus cum Deo, non debes impræmeditatus accedere. Initio igitur ante orationem cogita, an tibi cum Deo bene conueniat, hoc est, pete remissionem peccatorum iuxta sapientē: Iustus in principio sermonis accusator est sui. Deinde considera maiestatem Dei, ante quē uniuersus orbis est tanquam gutta roris antelucani. Conuertas te postea ad utilitatem tuam, qui in hoc orbe toto es res exigua & nullius momenti. Atque ita considera, quis cum quo sis acturus. Rursus inspicito necessi-

H

v

tares

Ecclesi:
xviii.

Pro: xviii.

Sap: xi.

122. PIAR. ET CHRIST.

tates tuas, & Dei diuitias, quæ sola possunt
subuenire miseriæ tuæ. Ita fiet, ut & animū
ad orationem componas, & corpus ad ani-
mi similitudinem & deuotionem aptes. Ta-
lis præparatio in omni oratione etiam uo-
cali locum habet.

2. Sequatur lectio, aut inspectio uerborum
aut rerum, de quibus est instituenda medi-
tatio. Qui enim uult cum fructu atque uti-
liter meditari, is debet certam aliquam ma-
teriam sibi proponere, in cuius considerati-
one sese exerceat, & non uaga mente ad di-
uersa discurrere. Materia uero ad medita-
tionem accommodata, sunt primum omnia
uerba diuinæ scripturæ, & præsertim Euan-
geliorum atque Psalmorum: deinde res ipsæ
quæ in scripturis continentur, sed breuiter
collectæ, & quasi ad quædam capita reuo-
catæ. Itaque duobus modis scripturis sacris
in meditatione uti possumus. Vno modo,
uerba alicuius sententiæ discutiendo (latet
enim in uerbis illis mira suauitas & utili-
tas) altero modo, ut omnis uerbis, res ipsæ
considerentur: ueluti, iudicium extremum,
gloria

gloria sanctorum, poenae reproborum, uita
& passio Domini.

3. Habita materia, succedat meditatio uel
contemplatio: quæ nihil aliud est, quam sa-
pida quædam, dulcis & affectu plena co-
gnitio. In ea enim intellectus ita singula uer-
ba sententiæ propositæ, aut mysteria rei ad
meditandum assumptæ discutere debet, ut
affectus amore diuino inflammetur. Non
enim hæc meditatio ad studium doctrinæ,
sed ad orationem pertinet, qua animus deuo-
tione impinguandus est, & flamma diuini
amoris accendendus.

4. Ex ipsa meditatione occasio sumi debet
dulcissimæ, atque ex intimo corde ductæ
gratiarum actionis. Nihil enim est, quod
sit materia meditationis, quod etiam ad Deū
laudandum, & ei gratias agendas non inui-
tat. Si de passione Domini cogitasti: age
Deo gratias, quod te tam caro precio rede-
merit. Si de peccatorum grauitate, age gra-
tias, quod te adhuc ad poenitentiam expecta-
uerit. Si de inferni poenis. age gratias, quod
hactenus in eas te, peccatorem non præcipi-
tauerit.

)(5. Postremo

5. Postremo loco adiungenda est petitio seu postulatio, ut animus meditatione, & gratiarum actione excitatus, audeat feruenter ea petere, quæ sibi necessaria uidet. Quæ in re duo sunt consideranda. 1. quid sit petendum: 2. quomodo petendum. Petendum est 1. lumen cordis, quo uitia & peccata tua magnamque infirmitatem, Dei autem maiestatem & puritatem uideas, hoc est, ut Deum atque teipsum cognoscas. 2. Peccatorum remissio, & infirmitatis curatio. 3. Virtutum incrementum, & cōseruatio: præcipue autem fidei spei, charitatis, humilitatis, castitatis, patientiæ, sobrietatis, compositio interioris exterioris que hominis, discretio & attentio in dictis & factis, reformatio linguæ fortitudo ad superandas difficultates, pura intentio in bonis operibus, timor & reuerentia maiestatis Dei. 4. Eadem petenda sunt proximis. Modus petendi his quatuor orationis conditionibus continetur: quarum prima est Fides seu fiducia. Postuler, (inquit Iacobus) in fide, nihil hesitans, Quæ fiducia innititur merito Christi infinito, quod totum est nostrum:

nostrum: bonitati Dei inexplicabili, quæ nulla peccatorum gravitate aut multitudinevinci potest: & constantie promissionū Dei, quæ tanta est, ut potius cœlum & terra concidere possint, quam ut unum deomini uerbis non compleatur. 2. est humilitas: quia Deus superbis resistit, humilibus dat gratiam. 3. Perseuerantia, ne deficiamus. si non statim uideamur exaudiri. Feruor & deuotio, ut ex affectu cordis loquamur.)()(

De attentione in oratione.

ORANTI Deum necessaria est attentio ad orationem, ne mens huc illucque uagetur. Est autem attentio triplex: Prima ad uerba, ut ea rectè offerantur: secunda ad significationem, ut homo intelligat ea, quæ profert: tertia ad Deum, qui oratur, & rem ipsam, quæ petitur. Atque hæc postrema est præstantissima, quæ & doctis simul & indoctis cōuenit, Deoq; est acceptior, ut pote cum quo cor hominis coniungitur. Hæc enim attentio haberi potest ab

Caput
xiii.

test ab illiteratis, dum Latine orant, tametsi uerbum nullum orationis intelligant, quia sufficit ut Deus intelligat, qui oratur, utque ad eum mens & desideria ferantur.

Caput xv.

De euagatione in oratione.

IN oratione tribus de causis hominem uagari contingit. I. Sponte sua, dum cogitationes externas accersit, aut aduenientes sciens atque aduertens admittit: in ijs, que hæret. Quo in genere etiam sunt illi, qui opus aliquod orando præstant: quod peculiarem mentis attentionem requirit: ueluti est scribere, legere, rationes subducere, &c. Alia opera externa, quæ attentionem peculiarem non requirunt, non impediunt orationem ut sarcire, ambulare, secare, &c.

Hoc porro primum diuagationis genus, ex se naturæque sua est peccatum mortale, propter uoluntariam atque deliberatam irreuerentiam. Tametsi enim ad orationes, quas sponte profers, non obligeris: ad hoc tamen teneris, ut non nisi reuerenter cum Deo agas, sicuti qui non tenetur conuenire aut alloqui

alloqui Regem: tenetur tamen conueniens
Regem honestè se gerere, non exprimens è
manu scabiem, non unguis scindens, non
alia id genus inhonesta agēs: Vnde qui hoc
genere euagationis sacris diebus Missæ offi-
ciū audit, uel preces horarias, ad quas obli-
gatur, recitat, nullo pacto satisfācit praece-
pto Ecclesiæ. 2. Negligentia sua irrepunt,
et inherēt homini externæ cogitationes:
qua in re est peccatum ueniale, tanto sanè
grauius, quanto negligentia est maior. Ve-
luti in illis, qui externos sermones miscent
precibus suis 3 Homini inuito occurrunt
mentis distractiones, quas dum aduertit, do-
let atque repellit, qua in re nullum omnino
est peccatum, ut pote quæ sola demonis arte
uel fragilitate hominis contingat. Et hæ di-
stractiones quantumuis suauitatem oratio-
nis impediēt, non tamen uel meritum, uel
fructum, quī est, impetrare quod petitur.

*Remedia cōtra distractionem
in oratione.*

Caput xvi

Quamuis

QUAMVIS homini in rebus huius uitae occupato difficile sit, omnes prorsus mentis euagationes in oratione deuitare: possunt tamen remedia quaedam poni, quibus molestia huiusmodi minus afficiatur.

Primum est, ut cor atque animum suum rebus nullis huius mundi apponat, sed ijs utatur, ut peregrinus rebus diuersorij, in quo una nocte uersatur iuxta B. Paulum: Reliquum est, ut qui habent vxores, tanquam non habentes sint, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur.

1. Cor. v,

2. Nunquam committere, ut interdiu animus procul extra se euagetur, etiam in occupationibus externis quibuscunque. Ad quod iuuabit primò, obseruare pauca illa, quae de modo uestpere incumbendi, & mane surgendi inferius dicemus. 2. Omnia sua agere tanquam in diuino conspectu, ob oculos habendo Deum, qui in scripturis dicitur, non abesse procul ab unoquoque nostrum. Ita Dauid de se dicebat: Oculi mei semper ad DOMINUM:

AAo: xvii
Psal: xxiiii

3. In promptu habere breues oratiunculas, quas

quas subinde interdū, etiam in maximis occupationibus, ad Deum eiaculetur, cuius modi esse posset uersiculus unus Psalmi aut petitio una Dominicæ orationis. 4. Interdū frequentius animum ad se reuocare, ab eoq; factorum rationem exigere, maximè post graues, & diurnas occupationes, conuabulationes, aliq; negotia, quæ distrahere uehementer solent.

3. Vt oraturus diligenter se ad orationem præparet, cogitetq; seriò id agere atque ex animo, non autem ex consuetudine, aut tantum rem leuis momenti.

4. Vt ante orationē petat ex corde à Deo gratiam attentionis; rogetq; Angelum custodem, ut demonis tentationes & distractiones impediat. Post orationem uerò, negligentiæ ueniam petat; & roget, ut orationem, licet frigidam, & multis uanitatibus permixtam, deterfis maculis, in thronum suum admittat, eiq; effectum largiatur salutarem. Hinc enim frequenter uagamur, quia distractiones aut non conamur aduertere, aut nihil facimus: sicque crebra euagatione

habitus uitiosus inducitur, qui postea uix magno labore depelli possit.

5. Consuetudinem assumere, certis locis orationis, animum colligendi: ueluti, post quamlibet decadem Rosarij, & post finem Psalmi. Cuius rei ut recorderis, iuuabit ad uersum, Gloria Patri & Filio, &c. ad finem orationis, Per Dominum nostrum, &c. similesq; præcatiunculas, reuerentiam, corporis aut capitis inclinatione, uel manuum coniunctione, aut alio externo gustu exhibere, taliq; motione reuocandi animi recordari.

Caput
XVII.

DE MODO STABIL-
liendi cordis, & spiritali fructu
vacandi orationi vocali, his, qui
quod orant intelligunt,
accommodato.

O Ratio, quæ non solum uoce, sed & mente ad Deum effunditur requirit præparationem animi, antequam inchoetur: attentionem, in ipso decursu orationis, & instaurationem defectuum, post eius finem.

De

De præparatione.

IN præparatione primum est, cor abstrahere, quoad eius fieri possit, ab omnibus curis, scrupulis, perturbationibus, & phantasijis inutilibus, & illud colligere ad uacandum omnino DEO, cætera omnia diuinæ prouidentie committendo, nec alia in rementem occupando.

Secundum est, considerare ad quem, & quæ de causa, qui orat, accedit. Aperiendo ergo fidei oculos, animaduertat se in conspectu immensæ Maiestatis, & sanctitatis constitutum, in medio innumerabilium Angelorum & sanctorum, (quorum officium laudandi & orandi Deum, licet indignus, est subiturus) ut cultum exhibeat, ac omne bonum sibi ac proximis impetret: considerando Deum, (quod & in ipsa oratione sæpe fieri oportet) tanquam patrem & redemptorem nostrum amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, & qui semper & ubique præsens est, & uidet ac penetrat uniuersa. Sic commotus aliquo

sancto affectu, inchoare studeat orationem.

Tertium est, cordis mundiciam & bene orandi gratiam petere, & ad honorem ac beneplacitum Dei, nostram proximorumq; utilitatem, sacrificium orationis simul cum meritis Iesu Christi & sanctorum (& eius præsertim, de quo meminit eo die Ecclesia) dirigere.

*De attentione in ipso decursu
Psalmodiæ.*

Attentio ad uerba quamuis non sit potissima, tamen (in his quidem, qui intelligunt quod orant) utilis est, & ad sensum psalmorum, & reliquorum, quæ dicuntur, accommodanda, ut referantur omnia ad affectum in Deum.

Tria ergo exigit hæc attentio. Primum est, cum reuerentia magna assistendo Deo, accommodare se ad uerba psalmi: si laudat, laudare: si gemit, gemere, si minatur, timere: si iubet, paratum se ad obediendum præbere. Et ut adulatores, id quod in corde non

non habent, foris tamen præseferunt: ita nos in corde sentire conemur, quod ore proferimus, dilectionē erga Deum, & Dei amicos, honorem eius exoptando, inimicis eius indignando, eius perfectiones extollendo, miseriam, peccata, & infirmitates nostras ostendendo, in ipso spem nostram collocando, ad eius obsequium nos offerendo, amando quod emat, odiendo quod odit.

Secundum est, adiungere in animo nostro aliqua uerba uel cogitationes ad uerba orationis, quam dicimus, ut affectum excitent, & exerceant: uel amoris, ut cum occurrit, Deus, addendo, Pijssimus, Amantissimus, uel reuerentiæ, ut Altissimus, Sanctissimus = quē: uel humilitatis, ut cum dicitur. Mihi, addendo. Misero peccatori &c. Interdum non solum cogitatio, sed affectus etiam adiungitur: qualis est, si agitur de beatitudine, suspirare illius desiderio: si de damnatione uel peccatis, gemere, quod in tali statu uel ipse fuerit, uel certe proximi eius: si de uirtute, desiderare imitationem.

134. PIAR. ET CHRIST.

Tertium est, renouare attentionem, ex consuetudine initia horarum & psalmodiarum, & quodocunque se distractum animaduertit, atque excitare affectum honoris Dei, in fine cuiusque psalmi, cum dicitur: Gloria Patri, &c. & confidentiā in CHRISTVM in Orationibus cum dicitur, Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

De his, quæ iuuant ad hanc attentionem.

AD hanc attentionem iuuat: Primò, expositionem uidisse psalmorum, non tam uariam, quam ad affectus excitandos & exercendos accommodatam.

Secundò, obseruare quis loquatur, an Deus, an Ecclesia, an cuius fidelis, an poenitens, an aspirans ad perfectionem.

Tertiò, obseruare, cui affectui seruiat psalmus: & quia sepe uariantur & miscentur, idipsum notare.

Quartò, ad horum praxim (quia in libro precatorio omnia scribi non expediret) argumentum certe in principio cuiusque psalmi, &

mi, & uerbum aliquod ad declarationem faciens, in ipso contextu attingi potest. Persona uero quæ loquitur, & eius affectus, tam in principio, quàm in decursu (cum uariatur) in margine notari etiam posset.

De affectibus Psalmorum.

Quia in affectibus psalmorum præcipuus est psalmodiæ fructus, siue quis priuatim, siue in Choro, siue submissa, siue alta uoce oret: idcirco breuiter attingentur omnes affectus, ad duodecim reducendo.

Tres resurgunt ex laude DEI.

Primus est dilectio, cum prædicatur Dei bonitas, quo reducitur actio gratiarum, de acceptis beneficijs.

Secundus est admiratio, cum agitur de sapientia, maiestate, & potentia Dei.

Tertius est congratulatio, cum narratur aliquid bene gestum à Deo, & successus aliquis foelix.

Tres ex memoria nostri boni.

Primus, desiderium, quo afficimur ad

136. PIAR. ET CHRIST.

absens bonum nostrum, & proximorum, & id petimus siue de liberatione à malis, siue de consequutione bonorum agatur. Huc reducitur exhortatio proximorum & instructio.

Secundus est confidentia in Dei auxilio, tam de huiusmodi malis euitandis, quam de bonis consequendis.

Tertius est, gaudium de ijsdem malis euitatis, bonis adeptis.

Tres ex nostre miserie commoratione.

Primus, timor, cū agitur de malis futuris imminentibus, tã nostris, quam proximorum.

Secundus, dolor, cum agitur de præteritis & presentibus.

Tertius erit humilitas, cum agnoscimus infirmitates & defectus nostros.

Tres ex reprehensione male agentium.

Primus, Zelus uindictæ, contra iniurias & damna illata.

Secundus,

Secundus, indignatio contra nequitiam:
quò reducitur conquestio.

Tertius monet male agentes, ut resipis-
cant. Ex his affectibus aliquando aliqui mi-
scentur, ut congratulatio & gaudium: de-
siderium & confidentia, dilectio & confi-
dentia, &c.

Omnes autem psalmi & scriptura ad
huiusmodi affectus trahi possunt.

De instauratione.

POST absolutam orationem huiusmo-
di, ut instauretur imperfectio, & defe-
ctus, qui in ea nobis acciderunt, tria etiam
conferunt.

Primum est, ueniam humiliter petere
distractionis, tepeditatis, & aliorum defe-
ctuum nostrorum.

Secundum est, magna uoluntate hono-
randi Deum, & ei placendi, augere exigui-
um opus, & suppliciter eum precari, ut ad-
mittat orationem nostram, & Christi, &
totius Ecclesiæ meritis, ad ipsius honorem
oblatam, & eius defectus suppleat.

¶

Terti-

Tertium est, cū magnanimitate spei, petere à diuinitate, per eundem Iesum, & Sanctos eius, ut ualorem & efficaciam ei tribuat, & ad proximorum (eorum praesertim, quibus id magis debemus) utilitatē extēdat.

Cap. xviii.

DE CORPORIS SITU in oratione.

DIVVS Augustinus libro de cura pro mortuis habenda dicit, Orātes de mēbris sui corporis facere, quod supplicantibus cōgruit: cum genua figunt, cum manus extendunt, cum solo prosternuntur, & si quid aliud uisibiliter faciunt. Tametsi enim his indicijs Deus non indigeat, ut hominis animū uideat, ista tamen multū ualere ad hominem excitandum, esseq; indicia internae compositionis animi. Nam licet DEVS sit Spiritus. qui externis rebus non mouetur: nos tamen, quia sumus homines uestiti corpore, omnem illi debemus cultum, non mente tantum, sed etiam corpore, uel corporis cultus interno cultui mentis respondeat. I. Itaque genua flectimus,

mus, exemplo Salomonis & Christi, & in terra prostrati iacemus, tanquam rei mortis Deo, quem superiorem nostrum & dominum agnoscimus, reuerentiam summam & subiectionem exhibentes. 2. Stando cum publicano, oramus duabus de causis. Priori, ut significemus, nos iam cum Christo à morte peccati surrexisse. Vnde à Paschate ad Pentecosten apud ueteres, stationes erāt, & Dominicis diebus per annum: in quibus stationibus præmittebatur ieiunium Sabbathinum, & Quadragesimæ. Quia tunc cum fiducia coram DEO stamus, quando poenitentiae opera peccatorum remissionem attulerunt. Posteriori, ut nos paratos declaremus ad ea præstanda, quæ iubemur. Sic statur ad Euangelium, & Cantica ex Euangelij desumpta, ut sunt, Benedictus, Magnificat, & Nunc dimittis: tum quia per uerbum Euangelij, qui peccatis prostrati iacebamus, erecti sumus, tum ut promptos nos declaremus ad obtemperandum diuinis iussis. 3. Oculi in coelum eleuantur, ut cogitationem nostram in coelis uersari declaremus.

III. Reg.
Luc. xxi.
Mat. xxvi

Luc. xviii.

Tertull. de
Coru. mil.
& lib. ii. ad
uxorem.

Homel.
lxxix. ad
pop. Anti:

Aug: serm.
xxxvi. de
uerbis dñi.

claremus. 4. Subinde oculi demittuntur, ad significandum diuinæ seueritatis timorem, & internum pudorem ex turpitudine peccatorum conceptum. 5. Manus attoluntur, partim ut cor significetur habendum ad Dominum: partim (ut ait B. Chrysost.) quia dona, quæ petimus, è cœlis sunt expectanda. 6. Iunguntur manus, ut animus declaretur esse collectus, non autem uagari diuersis cogitationibus. 7. Tonditur pectus tum ut peccata detestemur, tanquam poenæ de nobis exigentes: tum ut cor lapideum tonsionibus emollescat. 8. Qui manus in modum crucis extendunt, significant se cum Christo crucifixos, cuius crucem & passionem representant. Hoc modo fere se componunt sacerdotes in sacro Missæ officio, in quo Christi patientis gerunt personam.

DE PROCESSIONIBVS.

Cap. xix.

ANTIQVVS est ille in Ecclesia orandi modus, quo in processionibus clerus & populus precatur Deum. In quibus initio præfertur crux CHRISTI,

quia

quia uidetur educi exercitus sub crucis uex,
illo militans: tum sequitur Clerus, cuius
ordo ut est DEO coniunctior, utpote per
quem ad alios spiritualia dona deriuantur,
ita debet sanctitate uitæ cæteris præluce-
re. In hoc ordine uerò præcedunt iuniores, se-
niores autem & digniores sequuntur: quia
in Ecclesia, officium superiorum non in ex-
terno honore, sed in labore & ministerio
consistit, ut iuxta uerbum Christi, Qui vo-
luerit maior fieri sit minister, & processor sit
ministrator. Post sacerdotes & præsules sta-
tim subsequitur sæcularis magistratus tan-
quam Ecclesiæ rerumq; sacrarum defensor,
qui coniunctus esse debet cum ordine Eccle-
siastico, ut fidem propugnet, Pastores Ec-
clesiæ iuuet, atq; in omnibus rebus hono-
rem Dei solius quærat. Præcedit autem reli-
quos ciues, ut sicut dignitate, ita & mori-
bus uitæq; præluceat, doctoreq; sit aliorum.
At uerò inter utrosq; DOMINVS IN
MEDIO POPVLI SVI: ut duos cõ-
dat in semetipso, in unum nouum hominem,
faciens pacem inter Deum & sanctā plebē.

Iste

Matt. xx.
Lucæ xxii

Ephes. ii.

142. PIAR. ET CHRIST.

Rom. x.

Matth. v.

Iste modus orandi in Ecclesia antiquis-
simus, uarijs de causis seruatur. 1. Ut scia-
mus, fidem publicè profitendam esse: quia
Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio
fit ad salutem. 2. Ne pueat nos publice be-
nè agere, sed ita luceat lux nostra coram
hominibus, ut uideant opera nostra bona,
& glorificent patrem nostrum, qui in cœ-
lis est. Admonemus igitur, & excitamus
hac publica oratione omnes, ad orandum
DOMINVM pro suis totiusquē Reipub.
necessitatibus. 3. Declaramus nos credere,
Deum nullis locorum angustijs contineri,
sed ubique ab omnibus adorandum esse,
non ab hominibus tantum, sed ab uniuersa
creatura, quam cum propheta Dauide
uarijs psalmis ad laudandum cōmunem do-
minum prouocamus. 4. Protestamur nos
Christum Dominum & ducem crucifixum
sequi, paratos ad omnem ipsius uoluntatē,
tanquam fideles milites, sub uexillo crucis.
5. Precamur Dominum, ut in loca singula
domosquē nostras ingrediens, gratiam suā
illis largiatur, Ecclesia precibus motus, quæ
locis

locis illis funduntur. 6. Celebramus memoriam uariorum discursuum & processionum Christi Domini pro salute nostra, quales fuerunt in die Palmarum, quando in urbem Hierosolymitanam maxima pompa inuehebatur: & in die Ascensionis sue in coelos, quando discipulos in montem educabat, ubi uidentibus illis est subleuatus in coelum.

Ex his facile uidere est, quanta reuerentia sit in supplicationibus procedendum, sine fabulis, sine cursitatione, sine ulla uanitate, aut mentis oculorumq; euagatione, sed animo collecto, atq; ad Deum eleuato, Deum precando pro necessitate Ecclesiae, pro tota Reipub. in qua uersamur, pro peccatoribus, qui malitia sua excacati, iram Dei non cessant prouocare.

Orandum est autem & postulandum, per Christi labores, quos multis itineribus pro nobis sustinuit, per merita sanctorum, quorum sacras reliquias aut imagines circumferimus, per DEI misericordiam, qui hanc Reipub. ad fidem perduxit, & in Catholica religione cōseruauit.

De

Greg. lib.
I. epist. II.

DE TEMPORIBVS precum horarium.

ECCLESIA Dei diuersas interdum
et noctu horas obseruat, quibus ad
Deum preces fundit, in memoriam
et gratiarum actionem singularium quo-
rundam beneficiorum, quæ temporibus il-
lis accepit. Nam præter mysteria passionis,
quæ singulis horis acciderunt, alia etiam
collata sunt beneficia peculiaria, in quo-
rum memoriam illis horis preces dicuntur.

Memoria
natiuitatis
Domini.
Resurre-
ctionis.

Nocte celebratur memoria natiuitatis
Domini precibus matutinis: quibus adiun-
guntur laudes: quia Christus in aurora ui-
ctor ab inferis resurrexit. Eodem noctis tem-
pore captus est Dominus. ductus ad Annam
et Caypham, multaq; in ædibus horum pon-
tificum usq; ad ortum solis perpeffus.

Vicarii sui
nobis reli-
cti.

Exorto sole, hoc est, hora diei prima, tra-
ditus est Dominus in manus gentium, à
Pontificibus ad Pilatum adductus ad cru-
cifigendum. Eodem tempore Ioan. 21.
post resurrectionem prouidit Ecclesie de
summo

summo pastore uicario suo, cui oues suas, id est, uniuersam Ecclesiam regendam commisit. Quod beneficium quam sit eximium, facile perspicitur: si consideretur, ab hoc capitale pendere Ecclesie unitatem: eique promissam esse fidei constantiam, datamque amplissimam potestatem in salutem Christianorum.

Hora tertia, post solis exortum, uarijs modis pro nobis illusus est Dominus, flagellatus, coronatus, populo adductus, ab eoque ad crucem postulatus. Eodem tempore missus est spiritus sanctus Apostolis. Acto: 2. Cuius beneficij magnitudo ex eo declaratur, quod in eius memoria solemniter festiuitas Pentecostes sit instituta. Vnde merito hac hora inuocat ECCLESIA auxilium SPIRITVS sancti hymno AMBROSII.

A N O: Nunc sancte nobis spiritus, vnum patri cum filio, dignare promptus ingeri, nostro re-fusus pectori.

Hora sexta in meridie Christus dominus, perforatis manibus pedibusque, est subleuatus in crucem. Eadem hora recolitur gentium ad fidem Christi conuersio. Quia sub

K

meridiem

Vicarii sui
nobis reli-
cti.

Mat: xvi.
Lucæ xxii

Missionis
Spiritus
sancti.

Vocatio-
nis genti-
um.

Joan : iiii.
A. cor : ix.
A. cor : X.

Libr. iiii.
Ortho. A.
de xiii.

Morris
Christi.

Ligari di-
aboli.

Joā. xx.
Ecclesie
productæ,
& remissi-
onis pecca-
torum.

146. PIAR. ET CHRIST.

meridiem Christus Samaritanam gentilem
ad fidem adduxit, & filium Reguli genti-
lis à febre curauit. B. Paulum Doctorem gē-
tium conuertit. B. Petram uisione ad Cor-
nelium Cēturionem ethnicum misit. Deniq;
in cruce exaltatus, teste D. Ioanne Dama-
sceno, facie ad occidentem conuersa, Eccle-
siam gentium respexit.

Hora nona, quæ tertia est post meridiem,
Christus consumatis omnibus in cruce, pro
salute nostra spiritum emisit, & statim ad
infernoscendens, diabolum, ne in nos se-
uiret, ligauit, uiresq; eius fregit, ne nobis
obesset. X

Hora uestpertina, sole ad occasum decli-
nante, Christi latus est à milite perforatum,
unde sanguis & aqua profluxit : & paulò
post, sacrum corpus de cruce depositum, est
sepulturæ mandatū. Eodem tempore Chri-
stus, post resurrectionem, discipulis potesta-
tem dedit remittendi peccata. Vnde hac ho-
ra celebratur memoria Ecclesie productæ
ex latere Christi, & remissionis peccatorum
in Ecclesia relictæ.

Sub

Sub noctis initium, Christus in ultima
coena discipulis, eorum pedibus lotis, sacrū
suum corpus & sanguinem sub speciebus
panis & uini reliquit, Missæq; sacrificium
instituit. Eodem tempore putatur in utero
uirginis incarnatus, humanam naturam
assumpsisse. Fit etiam hac hora peculiaris
memoria dolorum B. uirginis Mariæ, quæ
inspectam Christi filij sui passionem domum
reuersa, serio secum magnoque dolore re-
petebat. X

Sacramen-
ti Euchari-
sticæ.

Incarnati-
onis Chri-
sti.
Dolorum
B. virgi-
nis.

Caput XXI

De mysterijs Rosarij.

BDOMINICUS fratrum Prædicatorum
primus institutor, confraternitatem
quandam suo tempore instituit, in ho-
norem B. Virginis Mariæ, à diuersis sum-
mis Pontificibus confirmatam, & uarijs in-
dulgentijs ac priuilegijs donatam. Quæ in
eo maxime posita erat, ut beatissima uirgo
Mater Dei, frequenti repetitione salutati-
onis Angelicæ honoraretur, dum à singulis
qualibet hebdomada Rosarium ter recitare
tur. Rosarium autem constat oratione Do-
minica

148. PIAR. ET CHRIST.

minica quinquies, & salutatione angelica quinquagies repetita. Vnde Rosarium tertio dictum, efficit numerum centesimum & quinquagesimum in salutatione angelica, qui est numerus psalmorum Davidicorum: à quo numero uocarunt trinum illud Rosarium. Psalterium B. Virginis. Rosarium uero dictum est, quasi sertum rosaceum, ex odoriferis precum & salutationis flosculis contextum. Et quamuis numerus nullus ex se uim habeat, ad aliquid uel efficiendum uel impetrandum: quando tamen ad aliquod sacrum mysterium ab Ecclesia refertur, non est tanquam superstitiosus abijciendus: quod ex Ecclesia, atq; precantium intentione quādoque induat modum orationis. Veluti contingit, dum in honorem quinque uulnerum Christi, quinque cereos accedimus. Tali enim caeremonia oramus, ut Christus per sacram passionem suam, mentem nostram uero lumine suae gratiae illustret, & charitate accendat: Pari modo in hoc sertum rosaceo, numeri uarij pulchram continent significationem. Nam quinararius orationis Domini

ca,

ca, Christi quinque uulnera: Denarius salu-
tationis Angelicæ ad quamlibet Dominicā
orationē, Decem præcepta decalogi: Quin-
quagenarius eiusdē salutationis, in toto Ro-
sario, annum Iubilæum, hoc est, peccatorū
remissionem significat. Qui igitur tali præ-
cum numero Christum orant, eiusq; matrem
salutant, hoc illo orandi modo petunt, ut
ipsis Deus per Christi passionem Matrisq;
Dei merita & intercessionem, gratiam lar-
giatur, qua & plenam remissionem omnīū
peccatorum accipiant, & auxilium diuina
mandata ex animo perficiendi.

Ceterum ut mens orantis, cui difficile
uidetur & tædiosum, ad eadem uerba toti-
es repetita attendere, fructu suo non careat:
piè ordinatum est, ut quodlibet Rosarium
quinq; mysterijs perficeretur, quibus medi-
tandis, dum os uerba proferret, mens occu-
paretur.

PRIMO enim ROSARIO assignata sunt
quinq; gaudia sanctissimæ matris, quinq;
decadibus accomodata, quibus illa, ex his,
quæ circa Christi naturam humanam con-
tulerint, affecta fuit, nimirum ista. K 3

150. PIAR; ET CHRIST.

1. Annunciatio Dominicæ incarnationis.
2. Visitatio Elisabethæ.
3. Natiuitas Domini.
4. Oblatio CHRISTI in templo.
5. Inuentio pueri IESU inter Doctores.

IN SECVNDO ROSARIO, memoria
fit quinq; misteriorum passionis CHRISTI,
quæ sunt:

1. Oratio, & captiuitas domini in
horto.
2. Flagellatio.
3. Coronatio.
4. Batiulatio crucis.
5. Doloris in ligno crucis tolerati.

IN TERTIO ROSARIO, proponun-
tur quinq; mysteria gloriosa, post Christi do-
mini mortem nimirum.

1. Resurrectio Domini.
2. Ascensio eius in cælos.
3. Aduentus spiritus sancti in discipulos.
4. Assumptio B. Virginis Mariæ.
5. Gaudium uitæ cælestis.

Vt autem subinde orationis Dominicæ
& Angelicæ salutationis, quibus Rosarium
constat,

constat, uerba ipsa expendantur meditando, subiiciemus breuem utriusq; explicationem, quæ materiã præbere poterit maioris considerationis.

Breuis explicatio orationis

Dominica.

ORATIONIS huius præfatio pauca habet uerba, plena mysterijs. Pater, est nomen amoris, significans primò, quòd oraturus non debeat inimicus esse Dei, sed amicus, imò filius, deposita uoluntate peccandi, & de peccatis dolens. Secundò: quòd magna fiducia ad Deum sit accedendum: quia à patre nihil non expectadū.

Noster: non dicis meus, sed nomine comuni noster: quia equaliter Deus est omnium pater, omnes ex æquo attingens, pauperes atque diuites. Adferenda est ergo ad hanc orationem, 1. charitas proximorum, quia omnes filios Dei ames, eisque bene uelis.
2. Humilitas: ne te cuiquam præponas.

Qui es in cœlis, significatur primò, ad hanc orationem adferendam esse mentem

152. PIAR. ET CHRIST.

ad coelestia eleuatam, exclusis euagationibus: secundò magnam totius hominis exterram atque internam reuerentiam; quia pater est coelestis, non terrenus. tertio, nihil nisi coeleste à patre coelesti petendum.

Sequuntur nunc petitiones septem, quarum priores quatuor cupiunt bona concedi, posteriores reliquæ mala remoueri.

1. Sanctificetur nomen tuum. Id est, gratias tibi pro beneficijs tuis ago, oroq; ut nomen, bonitas, atque maiestas tua omnibus hominibus innotescat, ab omnibus laudetur, & alijs annuncietur: potissimè uerò precor, ut ego in actionibus meis omnibus, & uerbis tuam gloriam quæram, & mea omnia ad tuam laudem proximorumque utilitatem referam.

2. Adueniat regnum tuum, id est, opto, ut tu Deus in terris ubique regnes, atque excluso imperio diaboli, tu omnia nudi regna possideas, & præsertim ne regnet peccatum in meo mortali corpore, sed tu domineris omnibus uiribus & potentijs meis.

3 Fiat

3. Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra:
Id est, Da queso gratiam populo tuo, ut
iussis tuis obtemperet: præterea in singulis
actionibus nostris uoluntatem tuam nobis
aperias. Deniq; meipsum Domine tuæ uo-
luntati totum resigno, ut (dum modo per
me celebretur & sanctificetur nomen tuū,
& tu excluso regno peccati in me solus re-
gēs) facias de me & statuas iuxta sanctissi-
mam uoluntatem tuam.

4. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.
Id est, Nutri & pasce animam meam, &
corpus meum conuenientibus sibi nutrimen-
tis. Animam quidem uerbo tuo, ut illud mi-
hi sapiat, siue in concione, siue in oratione,
siue quouis alio modo mihi proponatur:
item, sacro corpore tuo, ad quod frequenter
& deuotē sumendum peto excitari. Corpus
uerō cibo quotidiano, rebusq; non superflu-
is, sed necessarijs, iusto labore aut titulo, nō
per iniustitiam acquisitis.

Sequuntur tria mala quæ cupimus amoueri.

5. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris. Id est, Mala

K 5 præterita,

154. PIAR. ET CHRIST.

præterita, nimirum peccata, quibus te offendimus, gratis per filij tui passionem dimitte; uenialia quidem seu quotidiana, per dolorem & hanc orationem, à te institutam: grauiora uerò seu mortalia, per Sacramentum poenitentiae: ad quod deuotè accedendum da quaeso tempus opportunum, gratiam & deuotionem. Et tametsi ego ex animo proximis omnibus offensas remittere uidear, tu tamen me iuuas, ut nunquam offensa alicuius reminiscar.

5. Et ne nos inducas in tentationem: Id est, Mala futura à nobis arceas, cauens ne unquam peccato consentiamus, neue occasionem demus, ut à te deseramur, & si uitio nostro nos labi contingat, ne cor nostrum obduretur, sed statim conuertatur & à peccato resurgat.

7. Sed libera nos a malo, Amen. Præsentia mala à nobis depelle, famem, bellum, pestem, aliasq; corporales calamitates, & etiam prosperitates, si ad animæ salutem non conducunt: spiritualia quoque mala, in quibus est concupiscentia nostra, quæ continuum spiritui

ritui
salte

P
non
obtin
stun
one
carn
steri
patr
stro
libe
mit
cau

ta
tet.
na

ritui bellum indicit: ut ab ea si non penitus,
saltem ex parte absoluamur.

*Expositio Salutationis
Angelica.*

POST orationem Dominicam, sub-
iungi solet salutatio Angelica, ex du-
plici causa. Priori quidem, ut sciamus,
non nostris meritis prædictas petitiones uel
obtinendas, uel expectandas, sed per Chri-
stum Iesum incarnatum: qui hac salutati-
one Virginem matrem, ad consensum in in-
carnationem, Angelica uoce inuitauit. Po-
steriori uerò, ut discamus, in cælis nobis esse
patronam, & aduocatam negotiorum no-
strorum, apud æternum Regem, cui curam
libelli nostri supplicis Deo porrecti com-
mittimus, ut eius nobis petitiones impetret,
causamque nostram agat.

AUE. id est, gaude, lætare, salue. Saluta-
ta B. Virgo non est ita inciuilis, quin resalu-
tet. MARIA, nomen proprium, quod domi-
nam significat, & stellam maris.

Gratia plena, id est, ornata & repleta uir-
tutibus

tutibus in anima, eiusq; potentijs omnibus.

Dominus tecum, id est, placent Deo cogitationes, uerba, & opera tua, nihil in te est, quod ipsi displiceat.

Benedicta tu in mulieribus, id est, Tu præter cæteras mulieres es benedicta, assequuta summam dignitatem, quæ muliebri sexui dari poterat: nempe, ut esses Regina cæli, & terræ, prima sub Deo, super omnem creaturam. Vnicus te præcedit uir, Christus, Rex orbis, Deus & homo: Duo enim erant summa officia conferenda: alterum uiro, esse Regem orbis: alterum fœminæ, esse orbis Reginam: illud habet Christus, istud tibi est concessum.

Et benedictus fructus ventris tui IESVS. id est, Tu es mater Dei: qua prærogatiua nihil in creaturis potest esse maius.

Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis nostræ, AMEN: Merito rogare potes, quia ut domina, curâ nostri geris: & non difficile impetrabis: quia filius est, quem rogas. Oramus autem te, ut per te bona omnia impetremus, per quam bonorū omnium auctorem accepimus.

De pulsu

*De pulsu ad salutationem
Angelicam.*

Caput
xxiii.

SIGNVM campanæ ter interdium dari
solet ad orationem: manè, meridiè, &
vesperi, ut meminerint Christiani, si
sepius non possint, saltem tribus istis tem-
poribus esse orandum, iuxta Psalmum: Ve-
spere, mane, & meridiè narrabo & annuntiabo, &
exaudiet vocem meam. Mane quidem initio
diei, futuras actiones suas ad Dei gloriam
referendo. Meridiè uero, in medio diei cur-
su, animam lassam breui oratione reficien-
do, sicut reficitur corpus cibo. Vespere au-
tem, ab anima sua factorum omnium ratio-
nem exigendo.

Psal: Liii.

His etiam temporibus salutatur B. Vir-
go Maria, ut per eximia beneficia ijs horis
collata, quibus illa adfuit, misericordiam
nobis impetrare dignetur à filio. Nam pul-
so matutino renouatur memoria resurre-
ctionis Christi, qui rediuiuus ex mortuis,
statim sanctissimæ matri suæ apparuit. Pul-
sus meridianus datur in recordationem passi-
onis Christi, cui uirgo interfuit. Vespertinus
autem

autem, in memoriam incarnationis Christi
in utero uirginis.

Dum pulsus isti audiuntur, meridiæ qui
dem recitetur Oratio Dominica cum Ange
lica salutatione: manè uero & uesperè, ter
tiò repetatur Angelica salutio: Qui li
teras norunt, meridiæ recitare possent
hanc Orationem: CHRISTUS factus est pro no
bis obediens usque ad mortem, mortem autem
crucis, propter quod & Deus exaltauit eum,
& dedit illi nomen, quod est super omne nomen.

Vers. Adoramus te CHRISTE &
benedicimus tibi.

Respon: Quia per crucem tuam re
demisti mundum.

O R E M V S.

Respice quæsumus DOMINE super hanc fa
miliam tuam pro qua Dominus noster IESVS
CHRISTVS non dubitauit manibus tradi
nocentium, & crucis subire tormentum: qui te
cum uiuit & regnat in unitate spiritus
sancti DEVS per omnia sæcula sæ
culorum, A M E N.

Manè autem & uesperè hos tres uer
siculos, adiuncta singulis salutatione An
gelica.)()(

Angelus Domini nuntiavit Mariæ, & conce
pit de spiritu sancto. Aue Maria.

Ecce

INSTIT. PARS I. 159.

Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum
verbum tuum. *Aue Maria.*

Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.
Aue Maria.

Quidam etiam hos uersus ad pulsus
meridianum recitant, ne incommode. Nam
licet fortasse neque mane, neque meridiē
incarnatus sit Dominus, sed uespere, mane
autem surrexit à mortuis, & passus est me-
ridie: hoc tamen triplici pulsu salutatur
Virgo Maria, ob triplicia mysteria, qui-
bus illa à sibi deuotis solet honorari: nempe
gaudiorum, quæ ceperunt in Christi in-
carnatione: dolorum, qui summi fuerunt
in Dominica passione: gloriosa, quæ ini-
tium habuerunt in Christi resurrectione.

MODVS VESPERI
incumbendi.

SICVT nocturna quies corporis uale-
tudini uel prodest, uel officit: ita ad di-
urnam animi compositionem magni
refert, quomodo uespere incubēs, nocte qui-
escens, mane euigilās, atque ex lecto cōsur-
gens

Caput
xxiii

gens te habeas. Et quia matutina animi collectio, fere ex uespertino tempore pendere solet, ideo de isto priori loco dicitur.

Primum igitur ad hominis uitam recte formandam uehementer iuuat, ut quoad eius fieri potest, certum sit tempus & constans uespere incumbendi, & item mane surgendi: inter quæ duo tempora non multo amplius, quam sex uel septem horæ intercedant.)(

Antequam autem incumbatur, repetenda est per examen conscientie, ab anima ratio transacti diei, ne forte, nos ex hac uita Deus nocte euocans, imparatos inueniat. Examen autem his quinque punctis comprehendere solet.

1. Agantur Deo gratiæ pro omnibus beneficijs, potissimum uero eodem illo die acceptis.
2. Petatur à Deo gratia, pro uera cognitione & detestatione peccatorum, transactæ die commissorum.
3. Exigatur à conscientia ratio, de admissis presenti die peccatis, totius diei horas singulas, à mane in uesperam, percurrendo.

4 Humiliter

4. Humiliter petatur à Deo uenia admis-
sorum peccatorum.

5. Serio proponatur in posterum, cum
Dei gratia, uitæ emendatio, & maxime in
illis peccatis, in quæ sapius aut grauius eo
die lapsus fuerit. In fine addatur. Pater noster,
& Ave, &c. Confiteor DEO omnipotenti.
Salue Regina: & oratio Dominica ad An-
gelum custodem, aliæque preces, pro cuius-
que deuotione.

Oratione absoluta, seruandus est ani-
mus collectus pia meditatione aut oratione.
Ideoque uitandæ sunt fabulæ, cogitationes
externæ, tractationes negotiorum, & quic-
quid coniunctione cum Deo impedire solet.

Post cubitum deniq; orandus esset Chri-
stus Dominus noster, ut lecto & dormienti
ea nocte adesse dignetur, cum matre sua
sanctissima, Angelo custode, Sanctisq; pa-
tronis, ad quos tanquam præsentés,

mens etiam & oratio conuer-

tenda esset: taliq; sancta

cogitatione obdor-

miendum.

L

Modus

Modus manè surgendi.

VBI primum euigilamus uel nocte uel manè, cauendum summopere est, ne primitias cogitationum alius præter Deum habeat. Solet enim diabolus primis diei cogitationibus uehementer insidiari: quod sciat, ab illis fere reliquam diei cōstitutionem in homine pendere. Nam qualis quisque manè est, talis est frequenter reliquo die.

Prima igitur cogitatio nocturna uel matutina, sit gratiarum actionis ad Deum, B. Virginem, Angelum custodem, ceterosq; sanctos patronos tuos, quorum te curæ et fidei ea nocte commisisti: quod te conseruarint, tibi adfuerint, dæmonem fugauerint: orenturque humiliter, ut toto die non te deserant, sed in actionibus omnibus iuuent. Si tempus surgendi necdum aduenierit, occupetur mens cogitatione sancta, aut oratione. Caueatur autem, ne externæ cogitationes irrepant, maxime uero turpes, aut de negotijs, aut occupationibus futuris:

quan-

quantumvis sub specie magnæ utilitatis sese
insinuent aut ingerant.

Hora surgendi ilicò surgatur, factoque
signo crucis, orationes aliqua piæ reciten-
tur, quibus animus ab euagationibus, dum
corpus uestitur atque componitur, cobi-
beatur. Nullæ autem tractentur fabula,
neque quicquam ante orationem admit-
tatur, quod mentem distrahere possit: ne
future orationi impedimentum præbea-
tur.

Vestitus, ad orationem te componas: in
qua post factum signum crucis, recitari pos-
set initio Symbolum Apostolorum, tanquã
protestatio fidei: deinde hæc quatuor pun-
cta uoce uel sola mente tractentur.

1. Gratias ago Domino Deo meo, san-
ctissimæ Matri, Angelo custodi, omnibusq;
sanctis, de nocte hac foeliciter transacta:
quod mortuus in peccatis non fuerim, sed
ad hunc usque diem seruatus, ut per fidem,
poenitentiam ac Christianæ legis opera, gra-
tiam Dei mihi conciliem, in hoc breui &
incerto uitæ curriculo.

2. In gratiarum actionem, offero me Domine totum diuinæ tuæ bonitati, ut de meisq; omnibus, tanquam de tuis statuas: uitam meam ad tui nominis gloriam dirigas, bonis suggestionibus intellectum illustras, seruire charitatis affectum ad te moueas, sensusq; sermones, & actus meos, ad animæ meæ salutem componas.

3. Rogo te Domine, ut hodierno die ab omni me peccato custodias, ne cogitatione, uerbo, uel opere aut negligentia, diuinam maiestatem tuam ullo pacto offendam.

4. Propono Domine, cum diuino tuo auxilio, hodie peccata omnia uitare, consueti uitia, ea maxime ad quæ propensior sum, deponere, actiones & studia mea ad tuam gloriam referre: denique in uirtutibus me exercere, ne dies hic sine bono opere transeat. Tutantum non desis mihi gratia tua. In fine, Pater noster. Aue Maria. Aue maris stella, & oratio dominica, ad Angelum custodem.

Vtile esset aliquid temporis dare meditationi: quia per illam homo mirū in modum ad omnia bona paratur.

Matth.

MATVTVINA ET

Cap. xxvi.

*vespertina oratio pro
rudioribus.*

Rudiores, quibus difficile esset praedicto modo, uel mane pia meditatione seipsos DEO offerre, uel uespere conscientiam excutere, possent uti hac, aut simili ratione: Ut mane flexis genibus, facto signo crucis, his uerbis orent. Primò: Domine Deus, ago tibi gratias, quod hac nocte me conseruaueris. Pater noster. Aue. Secundò: Domine precor te, ut me hoc die ab omni peccato præserves. Pater noster. Aue. Tertiò: Dòmine, offero tibi omnes actiones meas, rogans ut eas ad nominis tui gloriam dirigas. Pater noster. Aue Maria. Credo in Deum, & cæt. Addatur, Aue maris stella, aut alia oratio aliqua ad D. Virginem, & oratio dominica ad Angelum custodem.

*Vespere autem precari possent isto
vel simili modo.*

L 3

1. Domi-

166. PIAR. ET CHRIST.

1. Domine Deus, gratias ago tibi, quod hoc die me conseruaueris. Pater noster. Aue Maria.

2. Domine precor, ut peccata omnia hoc die commissa ignoscas. Pater noster. Aue Poteritq; hic fieri breue examen conscientie pro captu cuiusq;.

3. Domine rogo, ut hac nocte me ab omnibus demonis insidijs custodias. Pater noster. Aue Maria. Confiteor. Salue Regina aut alia oratio ad D. Virginem, denique, oratio dominica ad Angelum custodem.

Cap. xvii.

MEDITATIONES QVO.

TIDIANAB, IUXTA ORDINEM dierum hebdomadz.

PRAEFATIO.

Nter omnia pietatis vere exercitia, Christiane Lector, nihil prae-
stantius, nihil Deo gratius homi-
nib; vtilius, ac magis necessarium,
& ad bene beateq; viuendum ac-
commodarius esse potest, quam se diligenter in as-
sidua vitis & passione Domini nostri Iesu Christi
meditatione exercere. Id quod non modo sanctis-
simorum ac eruditissimorum hominum exempla
& doctrina, sed ipsa etiam experientia rerum ma-
gis luculenter ostendit atq; confirmat. Si enim
vicia

vicia vi-
pende,
annos v-
vitiis o-
tudinen-
rasq; C-
nare de-
nis vir-
Christu-
do fun-
tecum
Domini
abieci-
nam, q-
morte
Si den-
te vel
carig-
multa
seculi
Apol-
pecca-
nem,
Et D-
vos
maie-
stian-
oray
lius
plati-
afflic-
sedu-
serp-
prae-
Atq;
nem

vitia vis fugere, & peccata declinare: tecum ex-
pende, quid non egerit, ac passus sit triginta tres
annos vnigenitus filius Dei, vt te a peccatis ac
vitiis omnibus liberaret. Si humilitatem, mansue-
tudinem, patientiam, obedientiam, charitatem, ceterasque Christi virtutes amas, iisque animum tuum or-
nare desideras: inspicere vitium & absolutum om-
nis virtutis exemplar, Dominum tuum IESVM
Christum. Si vero vis mundum, & ea quæ in mun-
do sunt contemnere, ac pro nihilo ducere, certo
tecum cogita qualem in hoc mundo vitam Christus
Dominus egerit quam pauperem, quam vilem &
abiectam, quantisque laboribus & doloribus ple-
nam, quas insidias & calumnias, qualem denique
mortem sui amore, tuæque salutis causa pertulerit.
Si denique ad Dei amorem & gratiarum actionem
te velis excitare atque inflammare: quid quaeso effi-
catius, quam Christi vitam & passionem, & quam
multa atque immensa ex illis beneficia sinus con-
secuti sedulo meditari. Vt non immerito dixerit
Apostolus: Recogitare eum, qui talem sustinuit a
peccatoribus aduersus semetipsum contradic-
tionem, vt non fagitemini animis vestris deficientes:
Et D. Petrus, Christo, inquit, passo in carne, &
vos eadem cogitatione armamini. Cæterum vt
maiori cum fructu meditationibus istis vtaris Chri-
stiane lector, talis erit in iis tibi seruanda ratio, vt
orationis tempore primo quidem puncta omnia il-
lius diei perlegas, deinde vero in illius contem-
platione diutius hæreas, in quo magis perlegendo
afficiebaris. Meditans porro de virtute aliqua,
sedulo tecum perpendas, quam studiose Christus
seruator tuus se in ea exercuerit, tibi exemplum
præbens, vt vestigiis ipsius diligenter insistas.
Atque tunc ipse tecum statues, ad eius imitatio-
nem te præsentem illo die, in eadem illa virtute ali-

168. PIAR. ET CHRIST.

quem pgressum facturum. Dabisq; proinde operam sepius, interdiu conceptum propositum in mentem reuocare, atq; occasiones non negligere quibus in ea te virtute exerceas. Puncta autem quinque sunt: Primum ex Christi infantia, secundum ex eius vita, tria deinceps sequentia ex eiusdem passione desumpta.

Die Dōinico, de humilitate Christi.

Primò igitur cogitabis, quanta humilitate Dei filius, summius ille totius mundi monarcha, e coelis in uirgineum humilis uirginis Mariæ uterum descenderit, atque seipsum exinaniuerit, formam serui accipiens. Rogabis proinde eundem illum Dominum, ut ueram humilitatem donet, gratiamque tibi infundat, qua superbia omnis, inanis gloria, atq; tui ipsius complacentia ex corde tuo radicitus euellantur: considerabisq; tecum sepe numero, quot quantisque adhuc imperfectionibus sis obnoxius, quam miserè in uitia quotidie labaris, quam denique parum hactenus in uirtutibus promoueris.

Secundò considerabis, quanta animi demissione à Ioanne Baptista se baptizari sit passus, haud aliter quam si homo peccator fuisset.

tor fui
tione
omni
etiam
tus er
cum
qui te
bend
inferi
T
pend
man
sui t
cere
cum
eos
per
der
rius
eq
ens
pe
stu

tor fuisset, indigens purgatione aut expiatione: qui tamen Deus uerus & homo, ab omni prorsus sorde peccati immunis, ipse etiam Ioanni gratiam omnem, qua prae-dictus erat, contulerat. Tu igitur uermiculus cum sis, creatoris tui exemplo, quibusuis, qui te uel docent uel hortantur, uel reprehendunt, subijctor, etiam si multo te sint & inferiores & imbecilliores.

Tertio, summam illam humilitatem perpende, qua instante passionis tempore, humanam sua exponens infirmitatem, animi sui tristitiam Apostolis declarauit, cum diceret: Tristis est anima mea usque ad mortem: cum tamen ille ipse sit, qui uera laetitia tam eos, qui in caelis, quam qui in terris degunt, perfundit. Disce igitur non nimium tibi fidere, neque in tentationibus, quae uel exterius uel interius obueniunt, de teipso plus a quo praesumere, sed submisce de te sentiens, aliorum sana consilia non uereare & petere & amplecti.

Quarto considera, quam humiliter Christus Dominus omnium potentissimus, ue-

170. PIAR. ET CHRIST.

luti tamen homo ab omni auxilio destitutus, in terram se prostrauerit, patremque suum, ut nostra expiaret crimina, illachrimas orauerit, & præ amoris magnitudine, sanguineum sudorem largiter emiseric. Ea propter etiam tu in quauis tribulatione & cordis angustia, humili oratione te ad Christum seruatore[m] conuertas, nihilq; tibi, amore illius indulgeas, te totum eius uoluntati consecres.

Quintò intuer[e], quam fuerit humilis illa resignatio, qua uoluntatem suam celesti patri (cui tamen ut Deus æqualis erat) præptissime obtulit, ita dicens, Non mea, sed tua uoluntas fiat: quamquæ non fuerit indignatus angeli consolationem seu confortationem admittere qui alioqui totius orbis est consolator, omnesquæ in agone confortat. Igitur & tu profunda humilitate Dei te uoluntati submittas, omnibus in rebus, quæ uel interius uel exterius euenire possunt, magna cum fiducia consolationem celestem expectans.

Sub

Sub finem meditationis, ta-
lem Orationem ad-
iungito.

DOMINE Iesu Christe, fili Dei uiui,
ipse uerus Deus & potentissimus rerū
omnium conditor & moderator, qui ut hu-
militatis nobis exemplum relinqueres, ē
sublimi cœlo in hanc terram descendisti, hu-
manam nostram infirmitatem atque abie-
ctionem assumens, à seruoquē tuo Ioanne,
uelut impurus peccator, baptizari uoluisti,
& passione tua iam instante, charis disci-
pulis cordis tui tristitiam patefecisti, pro-
stratusquē in terram, sudore sanguineo e-
misso, humillimē uoluntatem tuam in uo-
luntatem patris resignasti, aliaquē quam
plurima egisti, quæ summæ humilitatis sunt
argumentum: Precor, ut profundam mihi
dones humilitatem, qua me omnibus faci-
le lubensquē subijciam, neque aliē de me
ipso sentiam, sed uilis sim abiectusquē sem-
per in oculis meis, & talis ab omnibus ha-
beri cupiam. Qui cum Deo patre in unitate
spiritus

172. PIAR. ET CHRIST.

Spiritus sancti uiuis & regnas Deus in sæ-
cula benedictus, Amen.

*Die Luna, de Mansuetudi-
ne CHRISTI.*

PRIMUM, eam mansuetudinem dili-
genter expende, qua innocens ille pue-
rulus iam recens natus, orbi se ostenderit,
licet inimicissimo. Ora eundem ipsum, ut
ueram innocentiam & cordis mansuetudi-
nem donare dignetur.

Secundò cogita, quanta mansuetudine,
quantaquē modestia cum Apostolis suis,
licet imperitis ac simplicibus, uersatus sit,
tam uerbis quàm factis mansuetudinem om-
nem significans, quamquē mansuetè Iudeo-
rum captiosis & malignis quæstionibus re-
sponderit. Quocirca etiam tu summa mo-
destia animique mansuetudine cū omnibus
uersari discas, nequē uerbo nequē opere
ullum immodestie signum præbeas, quan-
tumcunque tibi uerbis ac factis aduersan-
tur.

Tertiò

INSTIT. PARS I. 173.

Tertiò uide, quàm mansuetè Iudam proditorem sit exosculatus, & se capiendum hostibus benignè obtulerit, omniaque corporis membra stringenda præbuerit. Proinde & tu mansuetè & amicè his omnibus occurras, qui te uel spernunt uel ludibrio habent, quantumuis grauem tibi irrogaue- rint iniuriam.

Quartò, qua sit usus mansuetudine considera, dum coram impio Anna ita ligatus staret, quam mansuetè ipsi insidiosè interroganti responderit, ac diram sit alapam per- pessus. Quapropter etiam tu mansuetè fe- ras, si quando tibi duriter respondeatur, etiamsi rectè tibi, tuo quidem iudicio, aut fecisse, aut dixisse uidearis.

Quintò, illam quoque mansuetudinem perpendes, quam in ædibus Caiphæ singu- larem exhibuit, in omnibus illis occultis pœnis ac illusionibus: cum uidelicet facies illa suauissima, in quam desiderant angeli prospicere, tam ignominiose uelaretur, ala- pis & colaphis crudeliter caderetur, & tam foedè conspueretur, alijsquè id genus mul-
tis tor-

tis tormentis afficeretur, quæ nulli unquam mortalium innotuerunt. Tu igitur discas mansuetè ferre, quicquid molestiarum uel interius uel exterius occurrerit. Atque si occultè tibi quispiam molestus sit, magna id æquabilitate, animi alacritate, hilaritq; uultu sustineas: idq; ob amorem amici seruato-
ris, & dilectissimi animæ tuæ sponsi, Iesu Christi Domini nostri.

Finita meditatione, ita præcabere.

DOMINE Iesu Christe, præclarum omniū uirtutum exemplar, qui summam semper omnibus mansuetudinem præbui-
sti: tam in natiuitatis tuæ exordio, quando te mundo ostendisti inimicissimo, quàm per totam reliquam uitam, in qua modestia summa cum discipulis rudibus, & Iudæis cõtinentur insidiantibus, uersatus es: quàm denique passionis tempore, cum & proditorem Iudam mansuetissimè deosculaberis & Iudæis eadem semper modestia teipsum exhibeas, quantumuis duriter ligarent, cæderent, in faciem conspuerent, mul-
tasq;

tasq; irrogarent iniurias: Rogo humillimè,
ut ueram mihi largiaris mansuetudinem:
qua sedato animo mea omnia peragam, mo=
desteque me apud alios habeam, atque man=
sue cum omnibus uerfer, siue benigne, si=
ue durius mecum agant. Qui uiuis & regnas
cum Deo Patre & Spiritu sancto Deus, in
omnia secula. Amen.

Die Martis, de patientia Christi.

PRI-MO diligenter aduerte singulare pa=
tientie exemplum, quod tibi in tenerri=
ma illa etate, nimirum in sua circumcisione
præbuerit: in qua pretiosum suum sangui=
nem benigne pro nobis fundens, graui illo
uulnere tenellus adhuc infantulus afflictus
fuit. Idcirco in te uitia omnia, omnes prauas
affectiones, omniaq; mala desideria circum=
cidere & amputare stude. Et ut Christus le=
gem ex animo perfecit, ita etiam ne ad la=
tum unguem à tibi præscriptis uiuendi le=
gibus deflectas, quin potius ad eas temet,
ipsum componans, licet id naturæ nonnun=
quam molestum uideatur.

Secundò

176. PIAR. ET CHRIST.

Secundò cogita, quanta patientia Iudeo-
rum omnes iniquas persecutiones tolerarit
quando eum truculento uultu contuebantur,
quando demonio obsessum dicebant,
quando nunc lapidibus eum obruere, nunc
de monte præcipitare sagatebant. Esto &
tu ergo patiens in omnibus ijs, quæ tibi oc-
currunt, molestijs. Atq; æquabilem te præ-
beto modestum & quietum in omnibus, quæ
objiciuntur tibi uel impinguntur.

Tertiò contemplare, quanta fuerit eius
patientia in domo Pilati. quando tot confu-
ta mendacia & iniquas calumnias patienti-
ssime sustinuit. Si quando itaque tibi fal-
sum crimen obijcitur, aut quauis alia iniu-
ria præter meritum afficeris, ita ut contem-
naris, uilis, uel etiam improbus habearis,
tunc uerbo illo seruatoris te solare. Non est
discipulus super magistrum suum, nec ser-
uus maior Domino suo: & illo, quod ad
Pilatum dixit. Regnum meum non est de
hoc mundo. Ac proinde nec hic ullum qua-
ras honorem.

Quartò

QUARTO considerabis etiam, quam patienti animo probra, iniurias, atq; irrationes in domo Herodis perpeſſus ſit, & quo pacto ad Pilatum non aliter atq; ſtultus aliquis & delirus, per plateas deductus, omnium riſibus fuerit expoſitus: neque in his omnibus uel uerbulum unum reſponderit, aut ullum impatientiæ ſignum exhibuerit. Sic tu quoque patienter taceas, etiamſi ob id ſimplex, rudis, uilis, imperitus ac ſtultus reputeris.)(

Quintò meditare, quanta crudelitate ſponſus atq; ſeruator animæ tuæ columna alligatus, quanta patientia duriſſima illa uerbera propter te ſuſtinuerit. Diſce igitur etiam tu conſuſionem omnem, quocunq; modo ea tibi acciderit, non ſolum inſracto animo tolerare, ſed ob Chriſti amorem libenter illi teipſum ſubijcere. Diſce omnem incommoditatem, dura uerba, & quicquid tibi aduerſi acciderit, æquanimiter ſuſtinere. Diſce nec uerbera, ſi quæ Chriſti amore inferantur, refugere, memor tot, tantarumq; plagarum, quas redemptor tuus Chriſtus amore tui accepit.)() (? M Sub=

Subiunges deinde precationem eiusmodi.

DOMINE IESV CHRISTE, patientia speculum, & auctor omnium bonorum, qui tener infantulus circumcisionis dolorem patientissimè tulisti, in omnibusque Iudeorum conuitijs, & quas intulerūt plagis atque diris flagellis, infractum semper animum & benignum exhibuisti. Obsecro, ut hanc mihi infundas gratiam, qua summa constantia, quæ Christianum hominem officiumque meum decent, perficiam, iniurias omnes illatas fortiter perferam, neque prorsus ad ullas aduersitates commouear, sed æquabili sim animo, tam in contrarijs, quam rebus secundis. Qui uiuis & regnas cum Deo Patre, in unitate, &c.

Die Mercurij de Obedientia.

PRIMò hîc de obediētia trium Regum cogitabis, qui statim uisa stella, regnis diuitijs, patriâque relictis, ad exterarum regiones profecti, recens natum Regem inquisierunt, inuentumque oblatis muneribus

prostrati

prostrati in terram adorauerunt. Et tu igitur in primis summa diligentia internas inspirationes, & sancti spiritus pias suggestiones obseruato: deinde sedulò, quod admo-
nent, perficito, Deoque uoluntatem tuam in omnibus offerre studeto.

SECUNDò, ad CHRISTI domini tui at-
tende obedientiam, quòd nulla in re sibi
CHRISTUS pepercerit, ut patris uoluntatem
perficeret, in ieiunijs, in uigilijs, orationi-
bus, concionibus, fatigationibus, quas pro
conuertendis peccatoribus perpeffus est.
Quid multis? Adcò promptè Patri in om-
nibus obtemperauit, ut dicere sit solitus: Me
us cibus est, ut faciam uoluntatem patris
mei, &c. Neque tu igitur laborem ullum
detrectes, qui tibi ex obedientia obeundus
est: nec ullis impendijs parcas, ut proximi
saluti consulas, quantumuis id tibi mole-
stum uideatur.

TERtiò, obedientiam summā Christi ser-
uatoris admirare, quam non solū Patri eter-
no ad mortem usque crucis præstitit: uerum
etiam impijs tortoribus, quādo illis purpurā

induentibus morem gerebat, iussus sedere, obtemperabat, imponentibus coronam spinēam inclinabat caput, & arundinem contumeliose oblatam benigne suscipiebat: atque ita in ceteris quantūcunque duris & acerbis, promptē obsequebatur. Libenter igitur tu quoque alijs obtempera in ijs, quæ salua & bona conscientia, ac citra peccatū ullum facere queas: & facilem ac promptū te illis exhibeas, qui operam tuam expetūt, in quocunque negocio, quantumvis etiam molesto.)(

Quartò, illam quoque non leuiter pertrans eas obedientiam, qua ad Præsidis Pilati iussione, ad populum ridendus ab omnibus Rex gloriæ processit, lubrica illa purpurea indutus, spinea corona redimitus, arundinem manibus gestans, totoq; corpore misere dilaniatus. Quanta hic confusione perfundebatur omnium ludibrijs expositus, quantq; grauius aures eius percutiebant crudeles illæ durissimæq; uoces, quibus omnes illi acclamabant: Crucifige, Crucifige eum. Esto igitur & tu obediens in toleranda

quauis

quauiſ confuſione & contumelia, à quo-
cunque ſiue merito, ſiue immerito illata.

Quintò cogitabis, quanta obedientia
ſummus ille iudex uiuorum & mortuorum,
iniquam mortis ſententiam ſuſceperit, ab
Ethnico & impio iudice. Ideo & tu DEI
inprimis, deinde maiorum tuorum uolunta-
tem in omnibus lubens perficias, ad mortem
uſque obedire paratus eſto, nihil uana alio-
rum iudicia, nihil uerba aliorū reueritus à
cœpto deſiſtas, aut inſyncère quippiā agas,
quin potius tibi perſuaſum habeas, hanc
Dei eſſe uoluntatem, nec quēquam in te ul-
lam habere poteſtatem, quæ non ſit data
de ſuper.)(

Orabis denique tali modo.

DOMINE IESV CHRISTE, ſumme
totius orbis imperator, cui ad nu-
tum omnia obediunt, cui ſe Reges
inclinant, & cui ſubſunt cunctæ prorsus cre-
aturæ: Rogo te per inſignem illam obedi-
entiam, qua te totum ita patris uoluntati
ſubdidisti, ut fatereris eſſe cibum tuum eius

182. PIAR. ET CHRIST.

iusionem implere. Neque illi tantum par-
ruisti, uerum etiam hominibus quantumuis
improbis, ut iudici Pilato, in suscipienda
mortis sententia, & impijs tortoribus in his,
quæ ad ferendas pœnas iniquè percipiebāt:
Rogo, inquam, ut gratiam mihi largiaris,
qua tuis imprimis sanctissimis mandatis, &
pijs internis spiritus sancti suggestionibus
obtemperem, cœcā, uelocem, alacrem, at-
que humilem obedientiam superioribus me-
is libenter præstem. Qui uiuis & regnas cū
Deo patre, & spiritu sancto Deus, in om-
nia secula benedictus. AMEN.

*Die Jours, de amabili benig-
nitate CHRISTI.*

PR Imò considera, quam amabili Chris-
tus benignitate in illius senis Simeo-
nis ulnis præsentatus, in templo requi-
euerit: precare ipsum, ut in ulnis animæ
tuæ quiescens, dulcedinem cordis tibi largi-
atur, & benignitatem amabilem, qua cum
omnibus hominibus suauiter & amanter
uerferis.)()(

Secundo

SECundò, benignitatem illam tecum expendas, qua simplicium discipulorum, adeoque ipsius proditoris Iudæ pedes, positis in terram genibus, & lauerit & terferit, & osculatus sit: qua etiam Apostolis & nobis omnibus, in perpetuam suæ passionis, suæque erga nos immensæ charitatis memoriam, seipsum in sacramento Eucharistiæ dederit: qua denique benignitate eosdem, ob discendum passionemque suam iam contristatos, in extrema cœna consolatus sit. Da ergo operam, benignum & effabilem te exhibere omnibus hominibus, etiam si duro & alieno à te animo esse uideantur.

Tertiò considera, quam benignè ingens peccatorum nostrorum pondus in se suscepit, ponderosam illam crucem in terram accliuus benignè portarit, quamque amice ad mulieres conuersus eas compellauerit, dicens: Filiæ IERusalem, nolite flere super me, sed super uos ipsas flete, &c. Proinde hilari ac benigno animo iugum DOMINI seruatoris sine obmurmuratione suscipito, neque unquam tibi plus impositum

esse causeris, quam merueris, aut ferre queas. Præterea, si quando aliquis operam tuā deposcat: non te morosum aut difficilem, sed benignū exhibeas, nec desidera, ut quis tibi compatiatur, quin potius tu alijs omnibus compatere ac subueni, quoad eius fieri poterit. X

Quartò expende, qua benignitate iam iam cruci affigendus, crudeles illos tortores iuuerit, dum illi uestes uulneribus inhærentes tam immaniter detraherent. Sis itaq; etiam tu benignus illis, qui uitia tua, tuosq; defectus tibi aperiunt, nec tantisper expectes ea exuere, donec te necessitas cōpellat, aut quis te acriter urgeat, sed illicò ut aduer-tis, quid alijs in te reprehendere uelit, non te excusa, uerum agnita culpa tua, id omni conatu emendare contende.

Quintò considera, quam benignè & amanter saluator tuus, in crucem tuam horrendè proiectus extenderit brachia sua, di-ris clauis cruci affigenda: quamque benignè eos affexerit, qui illum tam crudeli ac ignominiosa crucis morte afficiebant. Quo-
circa

circa tu quoque benignum blandūque atq;
amabilem uultum ijs etiam omnibus praebe-
as, qui tibi uel maximè aduersantur: lecto-
que animo de manu domini suscipito, quic-
quid aduersitatis occurrit. Et uires deni-
que tuas omnes alacriter libenterque in Dei
seruitium, fratrumque tuorum utilitatem
exponas.)()(

Postea autem sic orabis.

DOMINE IESV Christe benignissime
Deus, qui summa semper amabilique
benignitate erga tuos usus fuisti, quando in-
fantulus in ulnis Simeonis requiescebas, quā-
do Apostolorum lauabas pedes, quando cru-
cem ponderosam baiulans ad mulieres con-
uersus, eas consolabaris, uestibus spoliaba-
ris, et manus crudeliter perforandas porri-
gebas. Precor te, ut etiam benignitatem
amabilem mihi conferas, qua cum omnibus
prout conuenit conuerser, animi summa dul-
cedine cum illis agam, nec aduersantibus
sim asperior quàm fauentibus: uerum ama-
bilem dulcemque benignitatem omnibus

M

5

exhibeam.

186. PIAR. ET CHRIST.

exhibeam. Qui uiuis & regnas cum DEO
Patre & Spiritu sancto Deus, in secula be-
nedictus, A M E N.

*Die Veneris, de inestimabili
ardentissimâque charitate
Christi Domini.*

P RIMò cogita diligenter, quanta Chri-
stus Dominus accensus fuerit charita-
te, quando, ut te heredem constitueret
regni patris sui, profugusse uoluerit in ter-
ra aliena, furorem Herodis in summa pau-
pertate infântulus adhuc tenerimus cum
matre declinans. Fugias igitur, qualibet tē-
tatione ingruente, in amabile cor Christi,
eiusque aperta uulnera, in ijs ineffabilem
eius bonitatem atque charitatem contem-
plare, è regione autem tuam abiectionem,
malitiam & infidelitatem: ut ex tali consi-
deratione superbus tuus arrogansque anzi-
mus deprimatur, & ad Deum redamandum
inflammetur.)(

Secundò perpende etiam atque etiam,
quàm singulari dilectione omnes homines
prosequatur,

prosequatur, dum cunctos, quibuscunque premantur miserijs aut malis, amanter ad se inuitat, ut eos subleuatos recreet: Venite (inquiens) ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Tu itaque magna cum fiducia ad ipsum accede, quantumcunque te peccata grauent, sperans, si modò illi obtemperes, certò te liberatum iri. Atq; etiam da operam, ut Dei amorem in temetipso experiare, qui efficiet, ut nihil tibi durum sit aut molestum, iuxta illud D. Bernardi: Amanti nihil est difficile.

Tertiò considera tecum sedulò, quanta charitate animæ tuæ sponsus uires suas omnes tribus continuò horis in ligno crucis suspensus exhausserit, atque ita planè sacrificissimum eius corpus exaruerit, ut nihil in eo remanserit humoris. Tu ergo, ut tantò amori aliquid rependas in eius seruitium, nihil tibi parcas, sed in ijs quæ grata illi fore cognoscis, libenter uires tuas omnes eius amore consumas. Cura autem sedulò, ne eas in proprio tuo iudicio, atque uoluntate & prauis cōcupiscētijs adimplendis expendas.

Quartò

188. PIAR ET CHRIST.

Quartò, quanto amore septem illa postrema uerba cruci affixus protulerit, perpende, quibus ille nobis immensam charitatem, quã corde inclusam tenebat, testatam reliquit. Esto igitur in uerbis tuis Christi amore tam modestus atque maturus, tamque uerax, humilis & benignus, ut facile quicuis animaduertere possit, te uerum DEI timorem, & amorem in corde gestare.

Quintò, diligenter tecum animo uersa, quam ineffabilis fuerit illa charitas, qua Deus summus, in maximis cordis angustijs, & totius mundi opprobrijs, pro te uilissimo uermiculo, illam crucis acerbissimam mortem perpeffus fuerit. Tu, qui nihil dignum tanto amore referre potes, hoc tantum conare, ut sensualem omnem affectionem in te mortifices, radices uitiorum euellas, atque ita te componas, ut mundo mortuus, soli Christo uiuas, eique te totum dedas, qui etiam ad extremam usque ignominiam, summosque cruciatus, seipsum totum tibi impendit, quãdo & sanguinem uniuersum in tuam utilitatem profudit, & animam denique ipsam pro tua salute liberalissimè dedit.

Hanc demum subiungas

Orationem.

DOMINE IESU Christe, charitas in-
creata, qui tanto amore salutem no-
stram semper sitiisti, ut tanquam profugus
in aliena terra peregrinari dignatus sis, cu-
ius est terra omnis & plenitudo eius, ut præ-
terea omnium hominum, qui ad te ueniunt,
misérias & calamitates sustollere, promi-
seris: deniq; post immensos nostri causa exā-
tlatos labores, etiam sanguinem uniuersum
profundere, & animam preciosissimam
pro nobis ponere uolueris: per hæc te sup-
plex oro, ut mihi ueram charitatem infun-
das, qua te inprimis ardentissime diligam,
deinde proximum omnem in te, & propter
te summo complectar amore, nihilque mihi
in rebus ullis parcam, quibus uel tibi, uel
proximo obsequium aliquod exhibere que-
am, quantumuis id durum sit mihi atque
molestū. Qui uiuis & regnas cū DEO
Patre, & Spiritu sancto DEUS,
per sæcula sæculorum.

A M E N.

(Die

*Die Sabbati, de Liberalitate
& cōpassione Christi seruatoris.*

PRI^{MO}, illam liberalitatem expende,
qua seipsum puer duodecim annorū
in templo manifestauit hominibus,
declaraturus ob quam causam in hunc mun-
dum uenisset, nimirum, ut cœlestis sapientiæ
ac diuinæ gratiæ suæ thesaurum liberaliter
nobis communicaret. Semper igitur tibi ob
oculos pone, qua de causa in hunc mundum
ueneris, uidelicet non ut tua confecteris cō-
moda, aut tibi plus æquo indulgeas, sed ut
te potius deseras, te totum diuinæ uoluntati
& obsequio, proximorumq; tuorum utilita-
ti offeras, atque aliorum commoda tuis præ-
ponas.)()(

Secundò, ut summam Christus seruator
liberalitatem omnibus exhibuerit, aduerte.
Aliquando enim in medio populi stans, ita
clamabat: Si quis sitit, ueniat ad me, & bi-
bat: paratum se ostendens, omnibus omni-
um necessitatibus subuenire. Idcirco esto
etiam tu erga omnes liberalis. Et si quando
accidat,

accidat, ut opere illis succurrere nequeas
tunc uerbis pijs atque indicijs alijs exterioribus
talem te alijs exhibeas, ut uel sic cordis
tui liberalitatem declares.

Tertiò, considerato, ut liberalissimè tibi
cordis sui præciosum sanguinem propina-
rit, quando sacro latere aperto, quicquid re-
liquum erat in corpore sanguinis, profudit.
Tu uicissim te illi gratum præbeas, atque
ob eius amorem libentissimè in omnia, quæ
etiam naturæ molesta sunt, effundas.

Quartò, de summis & internis sacratissi-
mæ matris doloribus diligenter cogita, quã-
ta uidelicet cordis tristitia, toto illo passio-
nis tempore, affecta fuerit, quando oculis
ipsa suis dilectissimum filium suum in cruce
suffixum conspiciebat: quando in tantis eum
angustijs uidebat, & inter tantos cruciatus
morientem cernebat: quando denique post
mortem sinu suo eum complexa, omnia eius
uulnera maximo animi mæore contem-
plans, lachrimis irrigabat. Ac proinde tu
de sponsi tui passione sæpius cogitans,
sedulò

192. PIAR. ET CHRIST.

sedulo eam mente reuoluens, Christo eiusq;
benedictæ matri compatere, dolorem al-
quem in te excitans, quod tam ingentes cru-
ciatus in gratiam tui seruator Christus fue-
rit perpeffus. Geras te interim apud omnes
modestum, atque maturum, citra ulla ani-
mi uacillationem ac dubitationem, tam in
aduersis quam prosperis, ac ijs omnibus,
quæ uel lætitiâ uel mœrore adferre possunt.

Quintò denique perpendas, quanto do-
lore matris ac aliorum piorum hominum,
CHRISTUS Dei filius sepultus sit. Tu igitur
dabis operam CHRISTI Domini tui passio-
nem in corde gestare, eamque sæpius men-
te reuoluere: præterea conscientie tuæ se-
pulchrum frequenter uera contritione ac
oris confessione purgare, denique uolunta-
riè ac liberali animo, in memoriam passio-
nis CHRISTI pœnitentiam peccatis debitam
exoluere. Omnia in laudem seruatoris no-
stri IESU CHRISTI, qui cum Patre & Spi-
ritu sancto regnat Deus, in sæcula
benedictus. AMEN.

Postre-

Postremò, eiusmodi ad DEum orationem fundas.

DOMINE Iesu Christe, potentissime atque liberalissime Deus, qui summa liberalitate teipsum totum nobis donasti, quando in maximis laboribus, & corporis molestijs nihil tibi parcens, omnes sitientes ad te uenire iussisti, ut aqua salutarieos potares, & liberalissimè cœlestis sapientiæ diuinæque gratiæ thesaurum illis communicares: deniq; sanguinem uniuersum, illum etiam qui in corde interioribusque uisceribus latebat, ut te totum nobis impendere non dubitares, liberalissimè effudisti: Oro ut mihi liberalem des animum, quo non solum in tuum obsequium, sed in auxilium quoque salutemq; proximorum me totum, meaque omnia liberaliter impendam. Fac etiam (precor) ut sedulò & continenter passionem tuam doloremque sanctissimæ matris in corde gestem, quorum meditatione uitam meam, Christiano homine & uocatione mea dignam traducam, animumque

N meum

meum ita componam, ut dignus sit, in quo
per gratiam tuam quiescas & habites, una
cum Patre & Spiritu sancto, in omnia se-
cula. AMEN.

Caput
XXVIII.

ORATIO D. THOMAE
Aquinatis, studio litterario fru-
ctuosè pramittenda.

Creator ineffabilis, Do-
mine meus, & Deus meus, qui de
thesauris tuæ sapientiæ nouem Angelorum
choros condidisti, & eos super coelum Em-
pyreum miro ordine collocasti, atque ele-
gantissimè partes uniuersi distribuisti, tu,
inquam, qui uerus fons luminis & sapien-
tiæ diceris, atq; supereminens principium:
infundere digneris, super intellectus mei te-
nebras, tuæ radium claritatis, duplices à me
remouens tenebras, peccatum scilicet & ig-
norantiam, in qua natus sum. Tu qui lin-
guas infantum facis disertas, linguam meam
erudias, atque in labijs meis gratiam tuæ
benedictionis infundas. Da mihi intelli-
gendi

gendi acumen, retinendi capacitatem, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, & loquendi gratiam copiosam: in gressu instruas, progressum dirigas, egressu compleas. Per Christum Dominum. &c.

*Alia Oratio, quam B. T. Ho-
mas quotidie flexis genibus recita-
se dicitur, diuina sapientia
studioso apprimè
conducibilis.*

CONCEDE mihi quæso omnipotens
& misericors Deus, quæ tibi placita
sunt, diligenter & ardentè concupiscere,
prudenter inuestigare, ueraciter agnoscere,
& perfectè adimplere. Ad laudem & glo-
riam nominis tui ordina statum meum: &
quod à me requiris ut faciam, tribue ut sciã,
possim, & uelim, & da exequi ut oportet,
& expedit salutis animæ meæ. Via mihi quæ-
so, ad te sit tuta, recta, & consummata: non
deficiens inter prospera & aduersa, ut in il-
lis non extollar, & in istis non deprimar, ut

in prosperis gratias tibi referam, & in aduersis seruem patientiam.

De nullo gaudeam uel doleam, nisi quod promoueat ad te, uel quod abducat a te. Nulli placere appetam uel displicere timeam, nisi tibi. Omnia in charitate da facere, & quod ad cultum tuum non pertinet, quasi mortuum reputare. Actiones meas da peragere, non ex consuetudine, sed ad te referre cum deuotione.

Vilescant mihi omnia transitoria propter te, & chara sint mihi omnia tua, & tu Deus meus plus quam omnia. Tadeat me gaudij, quod est sine te, nec cupiam aliquid, quod est extra te. Delectet me omnis labor, qui est pro te, & tediota sit mihi omnis quies, quae non est in te.

Frequenter & seruenter da mihi dulcissime Domine cor meum ad te dirigere, & defectionem meam cum emendationis proposito dolendo pensare.

Fac me Deus meus humilem sine fictione, hilarem sine dissolutione, tristem sine deiectione, maturum sine grauitate, agilem

lem sine leuitate, ueracem sine duplicitate, te-
timentem sine desperatione, in te speran-
tem sine præsumptione, castum sine corrus-
pione, proximum corripere sine indigna-
tione, diligere sine simulatione, ipsumquæ
edificare uerbo & exemplo sine elatione,
obedientem sine contradictione, patientem
sine murmuratione. Da mihi dulcissime
Iesu cor peruigil, quod nulla abs te abdu-
cat curiosa agitatio: da immobile, quod
nulla deorsum trahat indigna affectio: da
inuietum, quod nulla fatiget tribulatio: da
liberum, quod nulla sibi uindictæ uiolenta
delectatio: & da rectum, quod nulla seor-
sum obliquet sinistra intentio.

Largire mihi dulcissime Deus meus, ino-
tellectum te cognoscentem, diligentiam te
querentem, sapientiam te inuenientem, cō-
uersationem tibi placentem, perseuerantio-
am te dulciter & fiducialiter expectantem,
fiduciam te foeliciter amplectentem: tuis
pœnis configi per pœnitentiam, tuis benefi-
cijs in uia uti per gratiam, & gaudijs tuis
in patria frui per gloriam. Amen.

Piarum & Christi-
 STIANARVM FN-
 STITVTIONVM.
 PARS II.

Caput I.

*Remedia ad orthodoxam fidem
 conseruandam.*

Phil, xxxv

PRIMO *humilitatem ex animo*
 sequi. Sicut enim impossibile est here-
 ticum non esse superbum, ut qui iudi-
 cium suum totius Ecclesie iudicio preponit:
 ita fieri non potest, ut humilis labatur in
 heresim, nisi humilitatem abiciat. Non ve-
 niat mihi pes superbie, & manus peccatoris non
 moueat me: ibi ceciderunt, qui operantur iniqui-
 tatem. ibi hoc est, in pede superbie, ait
 D. Augustinus.

2. Frequens usus Sacramentorum Pœni-
 tentie & Eucharistie. Quia enim per hæc
 Sacramenta, & maxime per Eucharistiam,
 non solum fides confirmatur, sed spiritualis
 etiam gustus confertur, ut gustemus & ui-
 deamus,

deamus, quam suavis sit Dominus: sit per
crebram communionem, ut homo non mo-
do credat, sed quodammodo sapiat & ex-
periatur uera esse, quæ fides proponit. At-
que hoc est, quod Christus dicit: Qui mandu-
cat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in
me manet & ego in eo: hoc est, perseverabit
in Ecclesia mea, & spiritus meus manebit
in eo.

Ioan. VI

3. Frequenti meditatione exercere se, in
cōsideratione charitatis Dei, in genus huma-
num, quam ex innumeris beneficijs nobis
collatis tantam esse constat, ut intellectum
excedat & Angelorum & hominum. Huic
sanè charitati non est consentaneum, mun-
dum uniuersum sine fide, sine uero sacra-
mentorū usu, sine recta intelligentia scri-
pturarum, mille quingentis annis, in sum-
mis relictum fuisse erroribus, donec unus
apostata monachus, qui ruptis castitatis
& alijs religionis uotis, sanctimoniałem
Deo consecratam, atque uelatam, sacrilegis
sibi nuptijs iunxit, tam diuturni erroris &
falsitatis orbem uniuersum argueret, dam-

natis tot sanctis Patribus, qui & miraculis, & uite sanctimonia claruerunt: cum iste & miraculum nullum ediderit, & fateri in publica ad populum concione non erubuerit, se demonem probe nouisse, & ab eo uicissim bene cognitum esse, cum eoque plus quam modium salis comedis (quod longa familiaritatis est argumentum) imò scriptis libris testatum posteris reliquerit, diaboli secum nocte disputantis argumentis se conuictum, sacrificium Missæ de medio sustulisse.

4. Perpendere diligenter & seriò promissiones Dei Ecclesiæ factas, quæ tante sunt, ut ijs cognitis, nullus sit reliquus errori locus. Est enim primo, Ecclesia firmamentum & columna ueritatis, hoc est, quæ non solum ueritatem secum habet, sed quæ sola ueritatem, ad instar columnæ & firmamenti, sustentat, & apertè omnibus demonstrat. Vnde, sicut nullus error fidei in doctrinam Ecclesiæ potest irrepere: ita neque extra Ecclesiam est ueritas sine errore. Secundo, Ecclesia in doctrina morum errare

non

Libro de
Missæ an-
gulari To.
vii. editio-
nis VVit-
tembergen-
sis. folio.
CCxxviii.

4. ad Tim.
III.

non potest: cum sit à fidelibus, in qualibet admonitione, instructione & reprehensione sic audienda, ut qui eius monitis obtemperare nollet, gravissima poena, quæ mortalibus infligi potest, sit afficiendus: nempe excommunicationis gladio à Christi corpore separandus, Si (ait Dominus) Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. Tertio: Ecclesia est Christi sponsa. Sponsam autem nihil potest latere arcanorum sui sponsi. Quarto: Est corpus Christi, eodem spiritu sancto afflatum. Quare neque à capite separari potest, (Ego, ait, vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi) neque ignorat mentem sui capitulis, si idem sit capitis & corporis spiritus. Nemo (ait Apostolus) novit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis: qui in ipso est. Nos autem spiritum Christi habemus: & qui spiritum Christi non habet, hic non est eius. Vnde & Dominus minus promissit, se Ecclesiæ daturum paracletum spiritum, qui eam doceret omnem veritatem. Quinto: Ecclesia est congregatio non occulta & latens, sed aperta: sicut

N^o ciuitas

Mat. xviii.

Matth.
xxviii.
i. Cor. ii.
Rom viii.
Ioan. xvi.

Matth. v.

Matth. v.

Mat. xviii

Mat. xvi.

ciuitas supra montem posita, & candelabrum posita super candelabrum, ut omnes qui in Domo sunt, lumen uideant, id est, ut ab omnibus uideri possit, tam ijs, qui ad fidem CHRISTI conuertuntur, ut sciant quò sit eundem, & à quo sit fides petenda: quam ijs qui sunt in Ecclesiam admissi, ut sciant in dubijs quæ sit consulenda, & in doctrina quæ sit audienda. Dic, inquit, Ecclesie: & si Ecclesiam non audierit, &c. Sexto, Ecclesia hoc modo in monte fundata, & in aperto constituta, non est unius anni, nec unius sæculi, sed omnium dierum atque annorum usque ad consummationem sæculi. Super hanc petram (ait) ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, hoc est, firmissimè eam collocabo, aduersus quam tametsi omnis industria, sapientia atque potentia demonum sit insurrectura: nunquam tamen præualebit, ut eam deiiciat. Si igitur hæc Ecclesia habeatur tam illustribus priuilegijs instructa, quæ neque errare, neque errores in doctrina fidei uel morum docere, neque superari possit ulla

vi aut

INSTIT. PARS II. 203.

ui aut arte: quæ scripturas & uerba opti-
me nouerit atque intelligat sponsi sui, quæ=
que spiritu eodem cum suo capite, & spon-
so sit imbuta, non est locus hæresibus quia
ad omnem dubitationem recurrendum erit
ad Ecclesiam, iuxta CHRISTI præceptum:
Die Ecclesiæ. Et, Qui uos audit, me audit.

Sed ubi sit ista Ecclesia, queritur. Hoc
sanè ex scripturæ uerbis aperte constat, talè
aliquam esse, & à Christi temporibus exti-
tisse, atque ad consumationem usque sæ-
culorum semper mansuram, qualem iam
descripsimus. Vbi autem hæc fuerit,
& quænam illa sit etiamnum, his duobus
indicijs ostendi potest. Priori quidem, ex
omnium Christianorum cuiusuis status &
nationis unanimi consensu. Sicut etiam Ro-
manam urbem eam agnoscimus, quæ ad Tyberim;
PARISIensem, quæ ad Sequa-
nam: COLONIensem, quæ ad Rhenum
est posita: quia hæc mundus uniuersus
has urbes agnouit: ita, si quæ Ecclesia
pro uera & Catholica Christi Ecclesia, ab
orbe uniuerso 1500 annis est habita, ea cer-
tè pro

Mat. xviii
Lucæ x.

tē pro tali nobis est agnoscenda. Et sicut si
post tanti temporis totius orbis confirma-
tionem, quispiam aliud oppidum, à paucis
annis exædificatum, tibi uerā illam & anti-
quam COLoniam esse diceret, antiquorum
Imperatorum priuilegijs & libertate cele-
brem: adeo nihil persuaderet, ut etiam tan-
quam insanum ridendum & explodendum
se proponeret: ita, qui post 1500. annos,
aliam tibi Ecclesiam demonstrare conatur, à
paucis annis coactam, eamq; docere ueram
illā esse Ecclesiam, quā Christus innumeris
priuilegijs donauit: errasse autē omnes, qui
1500. annis hunc coetum non agnouissent:
non solum audiendus non est, sed pro insano
habendus: tum, quod uniuersum orbem præ
se solo erroris accuset, tum quod recenti, &
nuper nato conuentui tantam antiquitatem
tribuat. Ex his facile uidere est, quānam sit
uerā Ecclesia, quia ante annos 60. cum nec
dū ullus ex alijs coetibus natus esset, ubicūq;
per orbem Christianum, potissimum uero
ubi nunc nouæ sectæ uigent, si quis de uerā
Ecclesia quæsiuisset, nulla alia quā Eccle-

sia Ro.

sia Romana ostensa fuisset. Posteriori uero
 indicio idem ostenditur, ex dictis superius
 privilegijs, Ecclesie sue à Christo relictis. Si
 enim queras Ecclesiam hodie, quæ sit aut
 fuerit aliquando per orbem uniuersum dis-
 fusa uel agnita, & cuius origo constanti &
 non interrupta successionē ad Christum &
 Apostolos deduci possit: nullam inuenies
 aliam, quam ROMANAM. Sicut enim nos
 credimus: ita crediderunt maiores nostri ab
 annis 100. ab annis 200. 300. 400. usq;
 ad annum 1576. neq; demonstrari potest,
 quando primum, uel à quo sit fides nostra
 uiolata aut mutata. At uero sicut credunt
 nouæ sectæ Lutheri, Buceri, Caluini, &c.
 ante 60. annos, nusquam in orbe creditum
 est: cum omnibus constet, Martinum Lu-
 therum Anno 1517. errores istos primum
 excogitasse & inuexisse. Atque etiam hodie,
 errores isti angustijs certorū locorum conti-
 nentur. Lutheranismus, Germania: Cal-
 uinismus, Gallia & Anglia: Zwinglianus,
 mus, Heluetia: extra Europā autē neq; sunt,
 neq; fuerunt unquā uel de nomine cogniti.

Tit. III.

I. Pet. III.

Vitare lectionem librorum uetitorum,
 & hereticorum familiaritatem atque colo-
 loquia. Hæreticum, ait Apostolus, post vnam
 & secundam correptionem deuita. Quia ut uer-
 ba loquentis uim habent mouendi: ita &
 scripta ad permouendum maiore artificio
 sunt elaborata. Legendi potius sunt sacri
 doctores, quos constat uitæ sanctitate &
 eruditione præcelluisse, & frequenter mi-
 scendi sermones cum doctis & pijs. Quia ta-
 men in tanta multitudine hereticorum,
 fieri uix potest, ut non aliquando cum illis
 agamus: in promptu habendæ sunt ratio-
 nes, quibus auitam fidem Ecclesiæ tueamur.
 Parati (inquit Apostolus) semper ad satisfa-
 ctionem omni poscenti vos rationem, de ea quæ
 in uobis est spe. Non quod necessum sit, de
 singulis articulis controuersis omnes esse
 instructos, sed quod expediat generales
 quasdam nouisse solutiones eorum com-
 munibus argumentis. Veluti si obijciant,
 in sacris literis non haberi, inuocandos esse
 sanctos, uenerandas imagines, abstinendū
 à carnibus, aut aliquid eiusmodi, non er-

gō ista

gò ista esse facienda. Nos contra obijciamus et quidem efficacius, hæc sacris literis non prohiberi: atque sine peccato fieri posse, quia ubi non est lex, ibi nec præuaticatio.

Roma. iiii.

Item si dicant, nihil esse in fide tenendū, nisi quod sacris literis continetur: nos contra dicamus, si hoc admittatur, manifeste sequuturum, Euangelium secundum Mattheum non esse à Spiritu sancto dictatum: quia nusquam in uniuersa scriptura habetur, hoc Euangelium uel esse dictatum à spiritu sancto, uel esse in Catalogo librorum sacre scripturæ. Hæc enim obiectio illos eò ducet, ut fateri cogantur, aliqua esse recipienda atque credenda, quæ scriptura sacra non contineantur, sed ea tantum reijcienda, quæ cum scriptura sacra aperte repugnant.

Si uerò eiusmodi aliqua loca scripturæ ab ijs adferantur, quæ uideantur aduersari doctrinæ Ecclesiæ: si quando Catholicorum Patrum expositio non occurrit, hæc una solutio sufficiet, scripturas illas dogmatibus Ecclesiæ

Ecclesiæ non esse contrarias, quantumuis prima fronte uideantur. Nam licet earum genuinam explicationem ad manum non habeamus (sunt enim scripturæ difficiles, & studio egent, quod non est omnium) ante multas tamen annorum centurias, priusquam hæresis in orbem uenisset, Catholicos Doctores per uniuersum orbem scripturas istas sic ad mentem Christi intellexisse, ut nihil planè cum doctrina Orthodoxa Ecclesiæ, quam ijdem ipsi tuebantur pugnarent.

Rursus si quærant, cur libeat tanto tempore in antiqua ista Ecclesiæ hæerere, cum potius sint eligenda noua, quam uetera? Dicendum primo, non omnia uetera abijcienda esse, neque omnia noua ueteribus præferenda. Aurum uetus præfertur nouo: & si senex manū suā ueterem amputare uelit, non inueniet aliam commodiorem, etiam si argenteam aut aureā substituatur. Dicendum secundo, quo uelint nos relictæ Romana Ecclesiæ abire? ad Lutherinæ, Protestantium, Caluinistarum, an ad Anabaptistarum sectam? hi enim ex æquo omnes Romanam Ecclesiæ

Ecclesiam damnant, & ueram scripturarū
intelligentiam iactant. Tertio, quæ sit ra-
tio, cur illi nos uelint antiquam fidem dese-
rere? quid apud ipsos præclarum sit, quòd
nos ad mutationem tanti momenti, unde ani-
mæ salus dependet, mouere debeat? Nam si
uitia spectes superiorum: scimus CHRIS-
tum præmonuisse: Quæcunque dixerint, seruate, &
facite, secundum opera autem eorum nolite facere.
neque tantæ sunt hæreticorum ministrorum
uirtutes, ut ijs magnopere cedant mores sa-
cerdotum Catholicorum: quin potius, incor-
ruptius arbiter, maiorem uitæ integritatem
atque doctrinam in Romana Ecclesia, quā
in ullis sectis depræhendet: si scripturarum
intelligentiam consideres ante exortas hæ-
reses, Ecclesia, quæ scripturas habuit, earum
etiam intelligentiam habuit. Cur ego ab
Ecclesia scripturarum libros accipiam, &
eorundem intelligentiam non accipiam?
Cur credam docenti hoc esse uerbum DEI,
& non credam dicenti hunc esse intellectu
uerbum Dei: cur credam in numero librorū,
& non credam in sensu librorum? Sanè in
die

in die iudicij, coram Christo seuero iudice, securior erit Catholicus quouis sectario. Ponamus enim falsa esse, quæ ROMana Catholica Ecclesia credit: in exacto illo iudicio cum Christus quæret: Cur ita de me meisq; sacramentis credidisti? securè respondebit Catholicus, Primo: Quia Ecclesia per uniuersum orbem nos ita docuit, quam tu audientiam iussisti. Secundo: Quia nos ita docuerunt maiores nostri, qui eandem fidem à suis se maioribus accepisse, & illos rursus à maioribus suis, ad Apostolorum usque tempora testati sunt: neque tempus scire potuimus unquam, quo fides hæc, quæ à te Apostolis tradita, ad nos usq; per manus uenisse dicitur, uel in minimo uiolata fuerit: maxime cū tu B. Apostolo Petro diserte promiseris: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et ad scensurus in cœlū dixeris: Ego uobiscum sum omnibus diebus, usq; ad consummationem sæculi. Tercio, Quia uiri illi, qui fidem illam nos docuerunt, & ad finem usque uitæ retinuerunt, clarissimi fuerunt & eruditione & morum probitate, quorum sanctitatem tu

ipse

Matt. xvi.

Matth:
xviii.

ipse miraculis comprobasti. Sane ergo, si error in nobis fuit, tu Domine nos decipisti. Eorum enim uestigia, quorum tu uitam tibi placere declarasti, secuti sumus. Denique, quia nihil uidimus in doctrina fidei nostrae, scripturis & uerbis tuis repugnans. Vt enim aduersarij nostri multas nobis scripturas obiecerint: ita tamen illae omnes à Doctoribus nostris, ante multas annorum centurias declaratae fuerunt, ut plane nihil cum doctrina Catholica pugnare uiderentur. Quis autem eram ego, qui fidem tam antiquam, per totum orbem diffusam, tot miraculis illustratam, tantam omnium Catholicorum consensione seruata, à tot patribus explicatam, reijcere auderem, uel erroris arguere? Contra, ubi ex sectario interrogabit Dominus: & quid te impulit, ut relicto ouili meo, ad luporum gregem te conferres? quid poterit adferre, nisi Martinus Lutherus decepit, Calvinus seduxit, Bucerus peruertit? At rursus DOMINVS, quid, inquit, in his Doctoribus uidisti, quod te ad fidem mutantem, & Ecclesiam tot seculorum deserendam, &

Galat: I.

212. PIAR: ET CHRIST.

impelleret? Fortè miracula ediderunt, uel
fortè insigni sanctitate uiguerunt? Atqui ti
bi per Apostolū meū dictum fuit: Si Angelus
de coelo uobis euangelizauerit, præter id quod ac
cepistis Anathema sit. Si in religionis mutati
one nec angelis est fides adhibenda, quanto
minus hominibus, sine miraculorum testimo
nio, sine uitæ probitate, quales enim prædi
cti fuerint, nouit orbis uniuersus. At dicet
fortè hæreticus: uidimus in Romana Ecclesia
multos errores scripturis non consentaneos.
Sed dominus iterum: & à quo scripturas sa
cras accepistis? nonne à Romana Ecclesia?
Illa autem totis 1500. annis tam socors fu
isse in enarrandis scripturis credenda est, ut
tanto tempore non aduerteret, se cum scri
ptura pugnare? & si illa scripturas eo sen
su exposuit, ut nihil cum auita fide pugna
rent: cur tu nouas & inauditas expositi
ones secutus, uniuersum orbem erroris dāma
nasti, & non potius Ecclesie fidem & expli
cationes secutus fuisti? Magis enim ratio
ni cōsentaneum tibi esse debebat, illum esse
uerū scripturarum intellectum, quem per
uniuersum

uniuersum orbem tot seculis docuit illa Ecclesia, quæ tibi scripturas tradidit, quàm illum, quem post 1500. annos, quouis uouorum Doctorum commentus est.

Qui candido animo ista præcogitaret, quæ certo certius post mortem uetura sunt, nõ facîle ad errores declinaret, sed ueram retineret Romanam Catholicam fidem, sine qua impossibile est placere Deo.

*Remedia contra iurandi
consuetudinem.*

Primò considerare, si de omni uerbo ocioso sit ratio reddenda in die iudicij, quanto magis de iuramento, per quod irrogatur insignis iniuria Deo, qui ad quasuis leues nugas uocatur in testẽ. Sicut enim uir grauis, si ad nugas pueriles testis adhibetur, existimaret honoris sui non habere rationem: ita Deus meritò indignatur, quoties inani iuramento rei leuis testis uocatur.

2. Cogitare, quod in frequenti iuramento sit graue periculum periurij. Qui namque iuramenti assueuit, subinde per malam consuetu-

Caput II.

Matthæi

Chrysoſt.
hom: iiii. ad
pop. Anti.
Mar: xiiii
Hom: vii.
ad pop. An
tioch.

214. PIAR. ET CHRIST.

suetudinem, etiam ea, quæ falsa sunt, iuramēto confirmat. Omne autem periurium est mortale peccatum, adducens mortem æternam. Idem etiam quandoque iuramento promittit, cuius postea poenitet, sicut Herodi contigit, qui ne iusiurandum uiolaret, dedit saltatrici caput Ioannis Baptiste.

3. Perpendere, quod nihil utilitatis ex mala ista consuetudine oriatur. Quia (ut ait B. Chrysostomus) frequenter iuranti minus credi solet, etiamsi serio iuret. Et longè facilius est, rem sine iuramento confirmare, quā sacramentum tam leuiter adhibere. Dæmon solus iuramentis oblectatur: quod per ea ui deat nomen sacratum Dei prophanari.

4. Ex diuinis ultionibus, quæ iurantes & diuinum nomen blasphemantes sequute frequenter fuerunt, metum assumere. Nam Leuitici 24. Blasphemus iubetur lapidibus obrui: & nota est historia libro 4. Dialogo B. Gregorij cap: 18. de puero quinquenni, à dæmonibus è sinu patris ob crebra iuramenta sublato.

5 Si serio

INSTIT: PARS II. 215.

5. Si seriò quis statuit hanc prauam iurandi consuetudinem deponere, proponat ad septimanas aut menses aliquot, certam aliquam eleemosynam pauperibus erogare, pro quolibet iuramento, in quod lapsus fuerit: atque ne istius rei obliuiscatur, curet se à familiaribus moneri, quoties iurasse aduertetur. Si pauper sit, aliam sibi pœnam irroget. Ita D. Chrysostomus hom: 5. ad pop. Antioch. Ego te, inquit, quendam docebo modum, quem si tenueris, superabis omnino. Cum uideris te ipsum, uel alium quenquam uel seruorum, uel filiorum, uel uxorem hoc malo captos, & continuè commonefactos neque correctos: iube non pransos cubare, & hanc tibi & illis damnationem impone, damnationem non damnum, sed lucrum ferentem.

PRO HONORE PATRUM & SUPERIORUM.

Primum, ut cogitemus, cuius loco sint superiores, nempe loco Christi, quem representant, quemadmodum imago

216. PIAR. ET CHRIST.

prototypum. Proinde sicut imagini Christi honorem omnem habemus, aut potius Christo in illa: ita superioribus habendus est honor, talibus imaginibus conueniens, nempe non externa tantum reuerentia, sed obedientia, interno amore, & externo obsequio.

2. Considerare, quanta parentes passi sint pro nobis, & quantum onus pro nobis sustineant superiores. Hoc argumento monebat Tobias filium suum: Honorem habebis matri tue, omnibus diebus vitæ eius. Et B. PAVLUS Hebræos: Obedite Præpositis vestris, & subiace te eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Qui tam multa pro nobis sustinent, merito sunt honorandi à nobis. Nam licet mali superiores de suis subditis sint parum solliciti, non ideo tamen minus onus sustinent reddende rationis pro nobis: quod eo erit illis grauius, quo negligentius in curam ouium suarum incubuerunt.

3. Considerare mercedem honoris, parentibus & superioribus exhibiti. Si enim illi sint loco Christi: sanè quicquid illis præstatur,

Tobixiii.
Hebr: xiii.

tur, censet Christus sibi præstari: sicut, quod fit Legato, fit Domino Legati. Proinde, sicut mercenarius à famulo nomine heri ad laborem uocatus, mercedem expectat à Domino pro domini liberalitate & opibus, non pro conditione & paupertate famuli: ita qui superioribus loco Christi obtemperat, amplissimam meritò expectare potest mercedem, pro diuitijs, & liberalitate Christi. Et sicut ditissimus ac liberalissimus Princeps nihil patitur sibi uel minimum gratis à quoquam, potissimum uerò paupere, fieri: ita Christus nullum opus, quantumuis exiguum, ex obedientia susceptum, sine amplissima mercede relinquet. Qua ex re hæc duo sequuntur: primò, meliorem esse subditorum, quam superiorum conditionem, utiliusque esse subesse, & parere, quàm iubere: secundò, foelicissimos esse eos, qui in omnibus suis rebus & actionibus à maiorum obedientia pendunt, neque aliud agunt uel aggrediuntur, nisi ex superioris uoluntate. Sicut namque utilissimum est mercenario, nihil operari, nisi ex præscripto Domini (quod enim

18. PIAR. ET CHRIST.

Ephes: vi.

x uoluntate agit, non meretur mercedem à Domino, sed quòd agit ex Domini præscripto) ita quicquid ex obedientia præstat, mercedem peculiarem obedientiæ accipiet. Atq; hinc est, quod præcepto de honorandis parentibus promissionem Dominus peculiarem adiunxerit, non solum premij post hanc uitam, sed etiam in hac uita: ut ostenderet se esse illum, qui honoris & obedientiæ mercedem est redditurus.

Eccle: iiii.
Gene: ix.

Gen: xxvi
& xxvii.
i. Reg: iiii.
ii. Reg:
xviii.

Num: xvi.
Num: xii.

4. Considerare, quàm grauitè puniuerit eos Deus, qui parentibus aut superioribus honorem non habuerunt, sed molestiam exhibuerunt, iuxta scripturam: Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem, & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem, Primò, Cham irriso patre, maledictus est in sua posteritate. Secundò: Esau inobediens parentibus, amisit nobilissimam benedictionem. Tertiò: filij Heli eodem die perierunt. Quartò: Absolon persequens patrem, ex arbore pendens confossus est. Quinto, Chore, Dathan, & Abiron à terra absorpti sunt, propter murmurationem

rationem in Moysen. Sexto : Soror Moysis eadem de causa, lepra percussa est.

5. Intueri reuerentiam Christi, quam habuit non tantum patri cœlesti, cui fuit obediens usque ad mortem crucis, sed etiam matri & Ioseph. Et erat (ait scriptura) subditus illis. Matrem suam in hac uita repleuit gratia, & super mulieres omnes benedixit: post hanc uitam autem repleuit gloria, & super omnes creaturas collocauit: nempe amicum Sole, hoc est, gloria Dei, & Lunâ, id est, uniuersam Ecclesiam, tam cœlestem triumphantem, quam terrenam militantem, subiicit sub pedibus eius, imponens capiti eius diadema stellarum duodecim, hoc est, dans ei gloriam omnem, quam, habent sancti uniuersi in cœlo.

RE MEDIA CONTRA detractionis uitium.

SEipsum primò, uitia que sua diligenter intueri. Sicut enim qui domi multis negotijs distinctur, non habet otium aliena curandi: qui autem alienis occupatur, aperte

Philip: ii.
Lucæ ii.

Apo: xii.

Caput III.

220. PIAR. ET CHRIST.

apertè declarat, uel non esse domi suæ quod occupationem requirat, uel sanè si sit, non rectè curari. Ita qui diligens est inspector conscientie suæ, tam multa in ea reformanda inueniet: ut non sint illi curæ uitia proximorum: & qui alienis uitijs carpendis detinetur, indicio est, sua parum rectè curari. Nullus est enim detractor conscientie propriæ negligens curator: & quo quis pluribus uitijs abundat, eo plura eaq; minutiora in alijs carpit.

2. Considerare, hoc peccatum detractionis non sola pœnitentia deleri, sed sicut in furto non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum: ita hic non tolli culpam, nisi fama ablata reddatur.

3. Considerare, detractorem esse causam peccati multorum. Quicquid enim ab auditoribus exauditis referendo cõmittitur, id totum à Deo detractori imputabitur. Quantus porro est numerus peccatorum, quando res ab uno narrata, à multis, uarijs in locis, plurimis annis repetitur.

4. Cogitare, an uellet homo ea de se absente dici,

te dici, quæ de altero narrat. Et quæ tibi non
uis fieri, alteri ne feceris.

5. Utilitates, detractionis cum ipsius inco-
modis conferre. Nam utilitas nulla est; nisi
fortè risus inanis: incommoda autem sunt
uaria. Primò enim (ait D. Chrysostomus)
audientem peiorem fecisti, proximo calum-
nians, nam siue peccator sit, segnior sit pec-
cati cōmunicatorem nactus: siue iustus sit, in
arrogantiam tollitur & inflatur, ex aliorū
peccato magna de seipso sentire persuasus.
Secundò: Communem Ecclesiæ statum lesi-
sti: non enim audientes omnes peccatorem
solum accusant, sed opprobria Christiano-
rum genti infliguntur. Tertio: Dei gloriam
blasphemari fecisti. Sicut enim nobis lauda-
biliter uiuentibus Dei nomen glorificatur:
sic peccantibus blasphematur, & contume-
lia afficitur. Quarto: malum audientem
confudisti, & sic impudentiorem reddidisti,
inimicum & hostem reddens. Quintò: tei-
plum pœnæ & castigationis reum fecisti, ne-
gocia nihil ad te pertinentia texens. Nequis
enim hoc mihi dicat, tunc detrahendo, quan-
do falsa

Homel: iiii.
ad pop. An-
tiochenum

do falsa dico. Nam si uera dicens, malè dixeris: & hoc crimē. Hactenus B. Chrysostomus.

Caput vi

Remedia contra inanem gloriam.

Primū, considerare, nihil utilitatis sequi ex inani gloria. Talis enim quisque est, qualis coram Deo est. Si quis uestire, postquam incubuit, apud se congerit, quid omnis elapsi diei gloria iam illi profit: inueniet nihil se nisi uanitatem cōsequutū.

2. Considerare, quod querendo gloriam, amittatur gloria: fugit namque gloria sequentem, & sequitur fugientem. Ideo omnis superbus & gloriosus est contemptibilis, & meritō contemnitur: humilis autem exaltatur. Exempla in utroque testamento in promptu sunt, in Aman, & Herode: cōtrā, in Dauid, & B. Virgine.

3. Ex inani gloria magnum sequitur detrimentum: quia perit omnis honorum operum fructus, ut dicitur; Receperunt mercedem suam. Nam sicut aues non relinquerent intactas carnes, quas in aperto campo exposi-

tas ui-

Lib. He-
ster.

Actor: xii.

Matth: vi.

tas uiderent, nec latrones sine damno dimit-
terent uiatorem, qui in sylua pecunias ma-
nu deferret: ita demones, qui bonis operi-
bus insidiantur, illa nobis merita furantur,
quæ per inanem gloriam exposita uident.
Si autem non tanta sit inanis gloria, ut om-
nia merita boni operis perdat, usque adeo
tamen est inimica uirtutis omnis uana glo-
ria, ut uirtutis splendorem obsuscet etiã exi-
gua: sicut qui in ardenti sole iter facit, non
potest non in uultu obscurari.

4. Considerare (ut ait B. Bernardus) huc
statum nostrum non esse honoris & glorie,
sed contemptus potius, laboris, & exilij, in-
ter uermes & bestias, in quo omnia nos ad
humilitatem prouocant: corpus sordidum
multisque malis obnoxium: tentatio demo-
nis assidua: denique CHRISTI & sanctorum
predicatio & exempla.

5. Qui laudari uult & uideri, querat lau-
dem à Deo & sanctis omnibus, qui & plu-
res sunt, & nobiliores hominibus omnibus
in terra uiuentibus, eorumque laus est soli-
da. Sicut enim stultum est querere laudem
puerorum

Sermo: fii.
in paruís
sermonib.

puerorum, & interim à uiris omnibus contemni: ita ualde imprudenter agit, quisquis gloriam hominum quærit, & se ridendum & contemnendum proponit Deo sanctisq; omnibus, qui facta eius omnia intuentur.

Caput vi.

REMEDIA CONTRA AVARITIAM.

Primùm, uitare consuetudinem auarorum, sed frequenter adesse liberalibus, atque assuescere dandis eleemosinis.

Afor: xx.
ii. Cor: ix.

Facilius est enim dare, quam accipere. Quia si dare uelis, nemo impedit: si accipere uelis, multi præbebunt impedimentum. Præterea, beatius est dare, quam accipere. Quia si dones: à multis gratiæ tum Deo, tum tibi aguntur: si accipis, omnes detestantur. Vi autem consuetudinem illam dandi assumes, alterum horum, uel utrunque facito. Nempe
1. Naturæ auaræ uim adferas. 2. Ut de tuo quotidie certam eleemosinam, etiam te nescio, conferendi, domestico, uel familiari potestatem facias.

2. Considerare

2 Considerare breuitatem uitæ, mortemque imminentem. Facile contemnit omnia ait D. Hieronymus ad Paulinum, qui se semper cogitat esse moriturum. Nam primò morte deferenda sunt omnia, ad aliũque deuoluentur omnia, forte ingratum, tui immemorem, & decoctorem, ut sæpe fieri uidemus. Stulte, (ait Dominus) hæc nocte animã tuã repetunt a te: q̃ autem parasti cuius erunt? Secundò, post mortem Deo erit reddenda ratio de quolibet quadrante, quomodo eum ad DEI DOMINI uoluntatem expendis. Quia enim tu bonorum non dominus, sed cecumenus es constitutus: ratio erit danda de singulis. Quid ergo tantas opes quæris, quibus te obligas ad tantas rationes?

3 Considerare, quod per diuitias conseruatas neque uita ista prorogetur (non enim in abundantia est uita cuiusquam, ex his quæ possidet) neque uita æterna comparatur: cum dicat Dominus, Beati pauperes: quia uestrum est regnum Dei: & Væ uobis diuitibus. Si autem in usus pauperum liberaliter effu-

P dantur,

Lucæ xii.

Chrysost.
ho. xxxiii.
ad popu.
Antioch.
Luc: xii.

Lucæ vi.

Mat. xix.

Matth. vi.

Matth. vi.
Hebr. xi.

dantur, & sic deducant ad perfectionem, ut Christus ait, Si vis perfectus esse vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & cetera. Et cœlestes mercentur diuitias, quæ tanto nostris diuitijs præstantiores sunt atque maiores, quanto sol lutum decore, & cœli circuitus terram amplitudine vincit. Si ergo uis ueras diuitias: habeto illas in cœlo, ubi fures non effodiunt, neque furantur, ubi sollicitudo conseruandi animum non cruciat, ubi qui diues est, hic nunquam ad paupertatem redigitur, & ubi diuitiæ sinceram adferunt & solidam oblectationem.

Firmam constituere in Domino fiduciam, qui non solum in ueteri testamento, sed etiam in nouo, necessaria uitæ fidelibus promisit, & præstitit, Querite (inquiens) primum regnum DEI, & hæc omnia adiicientur vobis. Et, non vos deferam neque derelinquam. Qui tantam turbam Monachorum, Anchoritarum, aliorumque religiosorum, & Christianorum, qui nudum CHRISTVM nudi secuti fuerunt, hactenus aluit: is tibi quoque necessaria præbebit, si magna fide
ipfi

ipsi nitaris. Dum autem tu plus æquo sollicitus es, deponit sollicitudinem tui Deus. Si uerò sollicitudinem proijceres in eum, ipse maiorem curam tui susciperet.

5. Intueri exemplum Dei Domini nostri, qui tanta largitate in omnes utitur, ut creaturas omnes diuitijs suis repleat. Non illi sufficit, in usum tuum hunc orbem creare, quotidianis muneribus te locupletare, Spiritum suum sanctum atque seipsum tibi communicare: sed insuper sanguinem suum, & uitam tibi dedit, & propter te egenus factus est, cum esset diues, ut illius inopia tu diues esses.

ii. Cor. viii

REMEDIA CONTRA LUXURIAM.

Cap. VII.

Olla, cum admota igni nimium feruet ad eam refrigerendam consuevit unum ex his tribus adhiberi: primò ut ab igne amoueat, secundò, ut ligna subtrahantur: tertio, ut frigida infundatur: Quia ergo libidinis ardor, est qui

P 2 dam

dam ignis: ad eius feruorem minuendum
similibus est utendum remedijs.

1. Fugiendæ sunt occasiones, uitanda
mulierum colloquia, ocium perditio tem-
poris: cohibendi oculi, aures, manus, &
omnia ea declinanda, quæ aliquam pos-
sunt libidinem prouocare. Quia, cum cæ-
tera uitia concertatione uincantur: sola
luxuria superatur fuga. 1. Cor. 6. Fugite
fornicationem.

2. Subtrahatur sementum, quod est ci-
bus & potus, sicut Helias, impuram Iesabel
fugiens, ieiunus ambulauit 40. diebus, &
totidem noctibus. Subtrahere ligna foco, si
uis extinguere flammam.

3. Addatur aqua refrigerās, corporis af-
flictio, & poenitentia. Corpus enim nostrū,
cum sit asino simile, tunc minus insolefcit,
quando durius excipitur. B. BENEDICTUS tē-
tatus carne, in spinas se nudum abiecit: B.
Franciscus in niuem. Nobis quidem licet
tam austera remedia adhibenda non sint,
assumantur tamen, quæ domare petulantia-
m carnis possint.

4. Feruens

D. Aug. li.
de honesta
te muli.
cap. i.

iii. Regum
xix.

D. Greg.
lib. ii. Dia-
logo. c. iii.

4. Feruens oratio ad Dominum: Quia de hoc uitio ait Christus. Hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi in oratione & ieiunio.

Mat. xviii

5. Primis insultibus impurarum cogitationum statim occurrere: quia dum aliqua negligentia permittuntur irrepere, inficiunt animam, & firmitus coerent, quam ut facile possint excludi. Sunt enim uiscosa instar picis, quæ tacta adheret, & inficit.

REMEDIA CONTRA INVIDIAM.

Cap. viii.
Lib. v.
Moral.
ca. xxxiiii

PRimum ex B. GREGorio. Qui (ait) liuoris peste plenè carere desiderat, illam hereditatem diligit, quam coheredum numerus non angustat, quæ & omnibus una est, & singulis tota, quæ tanto largior esse ostenditur, quanto ad hanc percipientium multitudo dilatatur.

2. Ex D. BASilio: nihil existimare magnum esse in hac uita: Nihil (inquit) rerum humanarum magnum, aut supra naturam existimemus: non enim in rebus fluxis bonum constituimus.

Hom. de
Inuidia.

230. PIAR. ET CHRIST.

3. Frequens cogitatio de ijs rebus, quæ ad fraternum amorem excitare possunt: ut sunt, eadem natura, eadem Christi beneficia, eiusdem hereditatis promissio, quodq; in ueritate non plus merearis honoris, quam quilibet alius: cum æqualiter omnes Deo dicant, Pater noster, qui es in coelis: quinimo si uitia tua spectes, indignus sis, cui uel minimus honor habeatur.

4. Considerare, cui per inuidiam similis efficiaris. Nam sicut de charitate dicit: B. Ioannes, Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo: Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & sicut ille est, nos sumus in hoc mundo: Ita de inuidia dicit idem Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum, Et D. Chrysostomus: inuidia hominem in diaboli conditionem, atque in demonem immanissimum conuertit.

5. Consideratio damni atque malorum, quæ adfert inuidia, & contra bonorum, quæ adfert charitas. Inuidia siquidem, ut ait D. Basilius, nemini magis nocet, quam auctori. Sicut enim (inquit D. Augustinus)

erugo

1. Ioan. iiii.

1. Ioan. iiii.
Hom. xli.
in Matth.

Ho. de In-
uidia. Ser.
xxxiii. de
tempore.

erugo ferrum: ita inuidia ipsam animam,
in qua est, interimit, & consumit. Omni-
bus grauis est inuidus, nemini charus, ride-
tur ab omnibus, illi nemo compatitur. Nam
sicut hoc uitium proprium est diaboli (ut ait
D. Basilius) ita & ad inuidum affecti sunt
homines, ut affici solent diabolo. Contra
uero charitas letitiam parit, aliorum bona
etiam nostra facit, amorem aliorum concit-
liat, &c. ut est apud D. Chrysostomum, &
D. Gregorium pastoralis curae parte 3. Ad-
monitione II.

Hom. in a
quor scrip-
turae locos

Ho. xliiii.
ad popul.
Antioch.
Caput, IX

REMEDIA CONTRA IRAM.

PRIMUM ex D. Basilio, ut statim at-
que moueri te sentis, iram cohibeas:
& si internam commotionem fortasse
sedare non possis, saltem linguam contineas,
ut neque bona loquaris, neque mala, ne
quid laxata lingua effutiat, quod ira, non
ratio dicet: & potius te adorandum con-
uertas, tuamque infirmitatem Deo curan-
dam proponas.

Ho. de Ira.

Lib. v Mo
sal. capite
XXXII.

232. PIAR. ET CHRIST.

2. Ex B. Gregorio. Vt mens (inquit) sollicita, antequam aliquid agere incipiat, omnes sibi, quas pati potest, contumelias præponat, quatenus Redemptoris sui probra cogitans, ad aduersa se præparet. Iacula enim præuisa minus feriunt.

3. Ex eodem loco, Vt cum alienos (ait) excessus aspiciamus, nostra, quibus in alijs excessimus, delicta cogitemus. Considerata quippe infirmitas propria, mala nobis excusat aliena. Cogitet igitur homo, quàm multa alij in ipso tolerant. quàm multa toleret Deus, qui si ad singulas culpas uindictam inferret, iam dudum periissemus omnes. Denique & homo ipse frequenter sibi est grauis, sibi què displicet. Proinde qui talis est ipse suo uitio, ut se tolerare debeat, non grauati ferat ab alijs committi, quod sit tolerandum.

4. Consideranda incommoda, quæ ex ira sequuntur. Quid enim prodest uindicta post acceptam iniuriam? An fortè uulnus tuum alieno uulnere curatum est? aut con-

uitium

uitium acceptum conuitio reddito? Hæc porro assequitur, qui iræ obtemperat. 1. Corona gloriæ & mercede æterna priuatur. 2. Minister fit & instrumentum diaboli. 3. Occidit animam suam, ut lædat corpus alterius. Similis est enim iracundus homini, qui ut asinum occidat, se ipsum perimit; & item illi, qui ob immensa debita, quibus soluendis non erat, coniectus in carcerem oblatam ab alio solutionem magno fastu recusat. Per eum quippe, qui nobis iniuriam facit, debitum, quo DEO obstringebamur, tollitur, modo patienter iniuriam feramus. 4. Iratus homo uindictam petens, ostendit DEO, quomodo cupiat ab ipso secum agi; nimirum, ut sicut ipse in alio non tolerat parua, ita nec à DEO in ipso parua tolerentur. Quemadmodum scriptum est, Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Et in oratione Dominica: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. GREGORIUS lib. 5. Moral. cap. 31. adfert sex alia detrimenta. Nam (ait) per iram amittitur. Primò, Sa-

P s pientia,

Luce vi.
Matth. vi.

Iac, I,

Pro, xxii,

Esai, lxvi,

Hebr, xii,

i, Petri ii,

pientia, dum ratio cœccatur. Secundò, Iustitia: Ira enim uiri, iustitiam Dei non operatur. Tertio, sodalitas, dum iracundi hominis consuetudo nemini grata est. Noli, ait Sapiens, esse amicus homini iracundo. Quarto, concordia: dum pax perturbatur. Quintò, Lux ueritatis: quia dum menti iracundia confussionis tenebras incurrit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit. Sextò splendor Spiritus sancti super quem, ait Prophetata, requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? id est mansuetum.

5. Frequenter perpendere iniurias, quas non uerbis solis, sed multis quoque uerberibus sustinuit Christus, nulla sua culpa, sed ad delendam culpam tuam. Aspicientes (ait B. Paulus) in auctorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem Recogitate eum, qui tantalem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis uestris deficientes. Et B. Petrus. Si benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. In hoc enim uocati estis.

Quia

Quia & Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplum, ut sequamur uestigia eius. Officium namq; hominis Christiani est, ad imitationem Christi capitis sui, omniumq; sanctorum, bona facere, & mala pati: in eoque ad finem perdurare.

REMEDIA CONTRA GVLAM.

PRIMUM, Consortia potatorum deuitare, & omnes occasiones fugere, iuxta admonitionē sapientis: Noti esse i conuiujs potatorū, nec i comēssationib; eorum Et postea: Ne intuearis uinum, quando flauescit, quum splenduerit in uitro color eius, ingreditur blandē, sed in nouissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus uenenum diffundet. Difficillimum est, in delicijs non excedere, & in multitudine nouitate ferculorum mediocritatem seruare, dum posteriora nouitate deliciarum prouocant appetitum præcedentibus satiatum, ut pulchre docet B. Bernardus, Apologia ad Guilielmum Abbatem.

2. Conside-

Caput X.

Pro. xlii.

235. PIAR. ET CHRIST.

Epistola
Lxxxiii.
ad Ocean.
Ephes. v.

Amos vi.

Luc. xvi.
Ecclesi.
xxxii.

Mat. xiiii.

Ecclesi. xxxi

Ecclesi. xix.

Ecclesiast.
XXXvii.

Philip. iii.

2. Considerare incōmoda animæ & corporis, quæ ex gula proficisci solent. Anima quidem sunt, primò luxuria. Nam teste B. Hieronymo, uenter uino æstuans cito spumat in libidinem: & B. Paulus, Nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Secundò, cordis aduersus misericordiam obduratio, Vt ait Propheta, Bibentes in phialis, & optimo uinguento dilibuti, nihil compatiebantur super contritione Ioseph. Ita diues epulo non est compassus Lazaro. Tertiò, Ira & homicidia. Vinum (inquit Sapiens) multum potatum, irritationem & iram & ruinas multas facit. Sic enim B. Ioannes Baptista, in conuiuio Herodis, martyrium sustinuit. Corporis autem incommoda sunt, primò, infirmitas. Vigilia & cholera & tortura homini infrunito: somnus sanitatis in parco homine. Secundò, paupertas: nam operarius ebriosus non locupletabitur. Tertiò, mors: iuxta illud, Propter crapulam multi obierunt.

3. Considerare, quantopere hoc uitium displiceat Deo, cum primò uenter hominis Deus constituatur (ut ait Apostolus) Quo-

tum.

rum Deus venter est. Secundò, templum Spiritus sancti uertatur in sordidissimam culinam, immò cloacam. Tertio, membra Christi efficiantur bestiae sine ratione, adeoque bestiis deteriora, quæ naturam ultra satietatem non grauant. Proinde Deus hoc uitium frequenter in ista uita grauiter est ultus, dum Holofernes ebrius à Iudith est occisus: Ammon ebrius in conuiuio periit: filij Iob à demone oppressi sunt: & filij Israël ob esum carniū concupitum, diuinam irā sustinuerunt. Adhuc escae eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Denique uniuersum genus humanum, gula primorum parentum pœnas etiamnuā sustinet.

4. Considerare, hoc uitium gula, sicut aduersatur naturæ humanæ, ita ualde gratū esse diabolo, inimico eiusdē naturæ, q̄ ambulans per loca arida, dū requiē non inuenit in sobrijs, quiescit in locis humentibus.

5. Ut homo sibi pœnitentiam statuatur die uno atq; altero, aut etiam tertio, uictitandi pane & aqua, cibūq; quem fuisse sumptuosus, pauperibus erogandi, si in ebrietate labatur, neq; de hac pœna quicquā remittat.

Di Augusti
sermone
ccxxxi. de
tempore.

Iud. xiii.
ii, Reg. xii.
Iob, i,
Num, x i.

Psaln,
LXXVII

Mat, xii,
Iob, XL.

Caput XI.
Ioan. x.

Ioan. xvi.
Marth. xi.
i. Ioan. v.
Osee XI.

Mat. xxiii

238. PIAR. ET CHRIST.

REMEDIA CONTRA ACEDIAM.

PRIMUM, Considerare beneficia atq; labores Christi pro nobis, quibus excitari debemus, ut aliquid ad eius amorem agamus.

2. Cogitare facilitatem operis boni; cuius difficultatem Christus passione sua sustulit. Confidite, (inquit,) ego vici mundum. Iugum meum suave est, & onus meum leue, & (ut inquit Apostolus) mādātā eius grauiā nō sunt. Ero, (inquit Dominus,) quasi exaltans iugum super maxillas eorum. Itaque suauiter equitat, quem gratia Dei portat.

3. Perpendere operis necessitatem. Nam infernus impendet non laborantibus: cum seruus malus & piger mittatur in tenebras exteriores, non aliam ob causam, quā quod talentum Domini sui ad lucrum non expendisset. Sicut ergo puer de uirga cogitās, & operarius de inedia, excitat se, hic ad laborem externum, ille ad literarum studia: ita merito excitari debet ad discutiendam pigritiam,

pigritiam, qui pœnas secuturas considerat.

4. Contemplare omnium creaturarū in-
defessum laborem, ad uoluntatem Dei. Sol
enim, & omnia sydera immensum iter quo-
tidiana circumuolutione perficiunt: arbores
& herbæ nobis flores & fructum produ-
cunt: bestię quælibet ad naturæ rationem
operantur, etiam minimæ formicæ, ad quas
nos sapiens remittit. Indignum est ergo,
ut solus homo ocio torpeat.

5. Videte quantus labor sustinetur passim
ab omnibus, ad consequendos honores,
opes aliásque istius mundi uanitates peri-
turas, quantâque nos ipsi fecerimus, aut fa-
ciamus ad animarum nostrarum damna-
tionem. Si ergo uera fides est in nobis, qua
certissimè credimus, non esse condignas
passiones huius temporis ad futuram glo-
riam, quæ reuelabitur in nobis: & hoc leue
ac momentaneum, operari in nobis æter-
num gloriæ pondus: tantâque pro exiguo
labore reddi gloriam, ut eam neque oculus
uiderit, neque auris audiuerit, neq; in cor
hominis ascenderit: meritò omnis torpor
est ex

Rom, viii.

ii, Cor, iiii.

i, Cor, x.

Roma, vi,

est excutiendus, et manus operi est admo-
uenda, maxime cum exigua sint, quæ à no-
bis Dominus postulat, nempe ut sicut exhi-
buimus membra nostra seruire immundi-
ciæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc
exhibeamus membra nostra seruire iustitiæ in
sanctificationem.

Caput xii,

*MEDIA AD COMPARAN-
dam humilitatem cordis.*

Matthæi,

Serm. xvi,
in Cant.

VEra humilitas non in externis actio-
nibus, sed in corde inuenitur, de qua
Christus, Discite a me, quia mitis sum,
& humilis corde. per quam homo uilis est ab-
iectusque semper in oculis suis, et talis ha-
beri ab omnibus desiderat, et si habeatur,
gaudet. Verus humilis (ait Bernardus) ui-
lis uult reputari, non humilis prædicari:
gaudet de contemptu sui, hoc solo sanè sus-
perbus, quod laudes contemnit. Ad eam as-
sequendam hæc pauca iuuabunt.

Primo, de se suisque factis non miscere
sermones, uel in laudem uel in uituperium,
iuxta Poëtæ cuiusdam dictum.

Nec

Nec te colaudes, nec te contempseris ipse:
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Qui enim se comendat, aperte laudem quaerit: qui autem se contemnit, occulte eandem quaerit, dum nempe cupit sua facta ab alijs excusari.)(

Secundo, frequenter sibi imperfectiones & peccata sua ob oculos ponere. Quia tam multa sunt uitia cuiusq; , ut laudis omnem occasionem tollant. Hoc autem tunc maxime faciendum uidetur, quando gloriola praebeatur materia.

Tertio, in rebus abiectionibus libenter occupari, & cum humilioribus frequenter uersari. Sicut enim humilitas est causa actionum humilium: ita ex humilibus officijs oritur atque fouetur.

Quarto, Superiores omnes suos, tanquam Christi uicarios, ex animo magni facere, internam eis externamq; reuerentiam exhibere, eorum nomen, authoritatem, & facta apud alios, quantum fieri potest, tueri. Quia manifestum est superbiae argumentum, superiores uel reprehendere, uel iudicare, uel parui facere.)(

Quinto,

Quinto, sæpius in sanctorum cum Christo regnantium uitam moresq; intueri, nostraq; facta cum illis conferre. Tali enim cōparatione intelligemus, nihil esse quicquid hactenus egimus. Iuuabit etiam inspicere perfectionem hominum multorum adhuc uiuentium, atque ex eorum uita considerare, quam multa nobis desint.

MEDIA AD PATIENTIAM.

Caput xiii

PATIENTIA est uirtus, qua iuxta rationis dictamen, moderatè toleramus aduersa. Ad quam hæc puncta erunt utilia.

Primo, Considerare, nos longè grauiora mala diuersis multorum annorum peccatis commeruisse, quæ si non in isto mundo, his similibusque afflictionibus: certè in futuro sæculo, Purgatorij ignibus excoquenda erunt.)(

Secundo, Conferre tribulationes molestiasq; nostras cum his, quas multi alij, fortasse etiam meliores nobis, tolerant. Sciens (inquit APOSTOLUS) eandem passionem ei, quæ in mundo est, vestræ fraternitati fieri.

L. Petri :v.

Terrio, Respice ad lucrum, quod ex tri-

bulatione sequetur. Sicut enim operarius, in summis laboribus, consolatur se expectatione mercedis: ita Christianus in omnibus molestiis & afflictionibus, gaudere debet spe retributionis. Quia uir bonus, qui filius est Dei, non gratis affligitur: sed sicut filius Dei, dignior est filio Regis: ita maior erit merces laboris atque molestiarum filij DEI in coelo, quam filij Regis in hoc mundo. Nam iuxta personarum dignitatem, augentur premia laborum. Et quidem in hoc mundo, sicut abundant tribulationes in nobis: ita & abundare solent consolationes. Post mortem uero, quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate, eternum gloriae pondus operatur in nobis.

Quarto. Cogitare, quid ex impatientia leuaminis sentiemus. Non enim ob id dolor minuetur, aut molestia tolletur, quia impatientiae signa dedimus, sed potius augebitur, quod ad caetera mala, etiam conscientiae uulnus addamus. Ergo faciamus de necessitate uirtutem, patienterque

Q 2 feramus,

i. Cor: xi
ii. Cor: iiii

244. PIAR. ET CHRIST.

feramus, quod ad DEI uoluntatem feren-
dum uidemus.)(

Iob I.

Quinto, Oculis fidei ad Dei uoluntatem
omnia referre, quæ patimur, neque imputa-
re hominibus ullis mala illata, sed Deo, quo
authore nobis omnia eueniunt. Sicut B. Iob
tam magno à uarijs accepto detrimento, ni-
hil de ullis inimicis conquestus, dixit: Domi-
nus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placu-
it, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum.
D. Gregorius lib: 2. Moral. cap: 18. Ma-
gna est, inquit) consolatio in eo quod dis-
plicet, quod illo ordinante erga nos agitur,
cui non nisi iustum placet. Si igitur iusta
placere Deo scimus, pati autem nisi quæ Do-
mino placuerunt, non possumus: iusta sunt
cuncta, quæ patimur, & ualde inius-
tum est, si de iusta passione
murmuramus.

)(

Caput xiiii

MEDIA AD OBTI-
nendum verum cordis
gaudium.

Primo.

Primò conscientiam habere à peccatis non solum mortalibus, sed etiam grauioribus uenialibus liberam. Quia secuta mens, est iuge conuiuium, Et gloria nostra hæc est, ait Apostolus, testimonium conscientie nostræ, Cauenda est autem omnis duplicitas & simulatio, quæ solet esse inimica pacis interne. Nam qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter.

Secundo, frequenter suscipere Eucharistie Sacramentum, quod est sacramentum pacis & gaudij, in quo datur Christus, pax nostra. Ideo in ultima cœna, post datum sanctissimum corpus suum, sic ait DOMINVS: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, Et, gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nulla est enim plenior consolatio, quam quando anima possidet illum, qui planè faciare potest eius desiderium.

Tertio, Exercitium ueræ humilitatis & mansuetudinis, iuxta doctrinam CHRISTI: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Sicut enim uestica inflata uento, & inedito loco suspensa, in fumo aut uento non potest quiescere:

Proue: xvi.
ii. Cor: i.
Prou: x.

Ioan: xliii.
Ioan: xvi.

Matth: x.

Et sicut aqua feruens perpetuò mouetur: ita homini superbo et iracundo nulla est unquam quies animi, aut solidum gaudium.

Quarto, Rebus, quæ nobis cōmissæ non sunt, et quarū ratio à nobis non exigitur, nos nō ingerere, aut curiosius eas inquirere: et si forte de ijs uel loqui uel audire contingat, ita nos habere, atque ad res alienas, ad nos non pertinentes, hoc unice cauentes, ne conclaue cordis ingredientes, internam pacem perturbent. Sapē nobis ueniat in mentem illud: Quid ad te? Quod Christus Petro de negotijs Ioannis curiosus agēti respōdit: Si sic eum uolo manere donec ueniam, quid ad te? Tu me sequere, id est, tu tua tracta, relictis alienis, quæ nihil ad te.

Quinto, Nos totos, nostrāque omnia plenè in manus Dei resignare, eique cōmittere, ab eoque pendere. Nam sicut infantulus securus est et letus in sinu matris, nihil dubitans, quin à matre regatur, inuetur et foueatur, quomodocūque tandem mater illum teneat, siue dextra, siue sinistra manu. Ita Christianus, qui Deo nititur, hoc uno gaudere deberet, quod à Deo regatur: et sicut

Ioan: xxi.

teffera, in quodcunq; latus proiecta, firmiter consistit: ita æquabili & constanti esse deberet animo, quicquid occurrit, seu lætū, seu triste, hoc sæpe cum Davide repetens: Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Si consistent aduersum me castra, non timebit cor meum. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. B. Paulus in Epist. ad Coloss. uidetur tria proponere ad internū gaudiū, ac spiritus consolationem obtinendā: Vt, inquit, consolentur corda ipsorum, instructi, (seu ut Grecis est) instructorum) in charitate & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, & in agnitionem mysterii Dei & Patris, & Christi IESV, hoc est, ut per hæc tria accipiant ueram cordis cōsolationem: 1. per ueram charitatem, qua inter se cōnectantur. Sicut enim inuidia tristitiā: ita charitas gaudium adfert. 2. Per certissimam fidem & persuasionem intellectus, quod homo à Deo regatur, & Deus omnia rectè ex summa dilectione moderetur. 3. Per frequentem cōsiderationem & meditationem beneficiorum Dei, & mysterij Christi, ac uitæ æternæ, ad quam per Christum habeamus ius, & accepimus arram.

Psal: xxiii.
Abac. iii.
Sap: ii.

Piarum & Chri
STIANARVM INSTI
TUTIONVM,
PARS III.

*De Ceremonijs Ecclesie
CATHOLICAE.*

Ecclesia CHRISTI non so-
lum uoce utitur ad DEVM laudan-
dum, sed etiam externis ceremonijs,
quarum multæ ab APOSTOLIS acceptæ sunt,
ut docet B. Basilius, aliquæ à posteris utili-
ter adiectæ. Cum enim cæremonia sit exter-
na actio, effectum nullum externum pro-
ducens: adhibetur tamen ad effectus spiri-
tuales, eosque multiplices. Nam primò cæ-
rimonijs protestamur fidem nostram, ut fit,
dum in supplicatione Crucem, & Euchari-
stie Sacramentum tanquam Christiani se-
quimur, dum sacramenta in ROMANA Ec-
clesia suscipimus, dum Missæ sacrificium au-
dimus,

dimus, dum imagines sanctorum honoramus, dum ROSarium gestamus, &c. His enim externis signis declaramus nos Christianos, Catholicos, seruos Christi, cultores Beatissimæ uirginis, aliorūq; sanctorū &c.

2. Cæremonijs docemur ea, quæ Spiritus sanctus in anima operatur. Cum enim corpus abluitur aqua Baptismi, discimus animam ab omni sorde peccati purgari: quando corpus speciebus panis in Eucharistia reficitur, intelligimus etiam animam ipsam cœlesti pane nutriri: quando frons ab Episcopo chrismate sacro inungitur, declaratur nobis animam interius spiritali unguento confirmari: atque ita de reliquis Sacramētis.

3. Admonemur eorum, quæ nos pro officij nostri ratione agere debeamus. Veluti sacerdos tonsuram gestans, monetur primò, animam ad superiora sic intentum habere, sicut uertex capitis nudatus est & rasus: secundò, superflua hæc terrena omnia contemnere, atque ex animo abijcere, sicut capilli, (qui superfluitatem significant) resecti sunt & rasi: tertio, dominari sibi, passionibusq;

250. PIAR. ET CHRIST.

Hiere: ii.

Ad Deme-
triadem.

busq; suis, adeoque uniuerso mundo, cui
tanquam Rex spiritualis praepositus est, ac-
cepto in capite diademate, ut loco CHRISTI
peccata dimittat uel retineat, populum do-
ceat & instruat: immò Reges ipsos & Prin-
cipes officij sui moneat & reprehendat.
Idem sacerdos foris utens pulla ueste, in tem-
plis autem candida, monetur foris cum po-
pulis agens, ridere & rideri (ut ait D. Hie-
ronymus) secularibus relinquere, sed alio-
rum peccata lugere: in templis autem non
modo puritatem & candorem animi ad-
ferre, uerum etiam gaudium atq; laetitiam
spiritualem, internamque spiritus consolati-
onem sacris rebus adhibere, atq; ex ijs perci-
pere. Præterea, is qui orat, dum pectus tuns-
dit, dum manus coniungit & eleuat, dum
humili procumbit, monetur, quo animo in
oratione esse debeat, nempe contrito, colle-
cto, eleuato ad Deum & humili atque de-
misso, &c. X

4. Magnam habent mouendi uim cere-
monia Ecclesiæ. Quis enim Christianus
non ex-

INSTIT. PARS III. 251.

non excitetur ad deuotionem, quando festis solemnioribus audit sonorum pulsum campanarum, cantumq; suauem Ecclesie, uidet totum templum illustratum luminibus, uestitum tapetibus, ornatum picturis, aliq; præciosa suppellectili. Afficit denique ceremonias Missæ, deuotionem celebrantium, grauitatem & habitum ministrorum? Merito existimare potest homo, eo tempore cælum aperiri, (ait D. Chrysostomus) & se cum cœlestibus conuersari. Sicut enim milites sonitu tubarum excitantur ad bellum, & sicut is, qui Regem conspiciat nobilibus præstantibusq; uiris, regio moris coli & honore affici, permouetur ad ciuicam admirationem & uenerationem. Ita homo fidelis mirum in modum commouetur sacris ceremonijs, & accenditur ad amorem cœlestium.

5. Ceremoniæ, quando debite atque ut par est adhibentur, solent in animis efficere gratiam spiritualem, & auxilium cœleste, nō tamen uno omnes modo, sed uarijs. Primò enim quædam ex institutione DEI producunt

Hom: lxi.
ad pop. Antiochenum

producunt gratiam, ut septem Ecclesie sacramenta. Secundò, Quædam ob preces Ecclesie, quæ à CHRISTO sponso semper exaudiuntur. Sic aquæ lustralis aspersio, uim habet, uti postea dicemus, & cæremoniæ, quæ in sacramentorum administratione adhiberi solent, quas Theologi sacramentales aut sacramentalia nominant. Tertiò, Quædam ob deuotionem eorum, qui cæremoniis utuntur: ueluti, manus in cælum attollere, pectus cum dolore peccatorum tundere, tres cereos in honorem sanctissimæ Trinitatis accendere, &c. Tales enim externæ actiones, quando ad Dei gloriam referuntur, nō possunt ingrati esse diuinis oculis, sed frequenter efficiunt, ut homo fit uoti sui compos. Quartò, Quædam ex autoritate Ecclesie à Deo concessa, spirituales quosdam effectus operatur: ut, exorcismi, & exsufflationes Catechumenorum, energumenumorum. In his enim sacerdos, pro potestate sibi collata, aduersus Dæmones agit.

X

De modo

DE MODO FORMAN
di signum S. Crucis.

Caput II.

FORMATIO S. Crucis, antiquissi-
ma est cæremonia, ab Apostolis tra-
dita, & in ueteri etiam Testamento
præsignificata & figurata, eleuatione ma-
nuum Moysis contra Amalech, ut ait D.
Cyprianus: serpente ^b aneo, ut testis est ipse
met ^c CHRISTUS: & signo Tau in frontibus
dolentium atque gementium, sicut ante D.
Hieronymum testantur ^d Cyprianus & ^e O-
rigenes. Propterea indigne plerique hodie
rem tam antiquam, & ab uniuersa Ecclesia
usurpatam, tanquam ^f inimici crucis CHRI-
sti, reprehendunt, eijciunt, aperte se mini-
stros declarantes eius, qui (ut ait B. & Igna-
tius) hoc semper per omnes hæreticos molio-
tur, ut crucis Dominicæ memoria abolea-
tur. Rectius illi agunt, qui in alio nullo glo-
riari quærun, ^h nisi in cruce Domini nostri
IESV Christi, conantes comprehendere
i cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, lon-
gitud: sublimitas & profundum, eius. Hæc
enim

Exo, xvii.

a Libr: de

exhor: mar

ca: viii, &

lib: ii, ad

Quin: ca:

xxi,

b Nu: xxi,

c Ioan: iii,

Ezech: ix,

d Li: ii, ad

Quir, cap:

xxii,

e Homelia

xxviii. in

diuersis.

f Philip: iiii

g Epist: vi

ad Philip:

h Gala: vi,

i Ephe: iiii,

k Serm: de
passio: dñi
l Catechu,
ca: xxxii,
m Episto:
cxii, c, xiii
8c epi: cxx
cap: xvi,

254. PIAR. ET CHRIST.

enim D. Pauli sententiam ueteres plerique,
ut k Cyprianus, l Gregorius Nissenus & m
Augustinus, de mysterijs sanctissimæ crucis
intelligunt. Quia in hoc signo crucis, Be-
ati Apostoli nobis breuiter comprehende-
runt præcipua religionis nostræ capita, ad
quæ credenda, & aperte cognoscenda,
Christiani omnes obligantur: ut sunt, san-
ctissima Trinitas, incarnatio, & passio
Christi, remissio peccatorum: deniq; gloria
cœlestis. Quæ omnia tametsi disertè in Sym-
bolo suo explicuissent: uoluerunt tamen
eadem sub compendio in hoc signo cru-
cis comprehendere: partim propter rudio-
res, qui tardius memoriæ Symboli uerba
mandare possent: partim ut Christiani sæ-
pius sibi eadem illa omnia ob oculos po-
nerent, & quasi continuò mente uersa-
rent: partim ut in actionibus omnibus su-
is, eorundem uirtute se consolarentur, ne-
gocia aggredirentur, Demonem prosti-
garent.)()(

Nam quod ad sanctissimam Trinita-
tem attinet, uerba ipsa nobis illam expresse
declaran,

INSTIT. PARS III. 255.

declarat, dum dicimus, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. In nomine, non in nominibus: quia unū est trium personarum nomen, hoc est, uirtus, honor, maiestas. Proprietates personarum in signo ipso indicantur, dum pater in fronte tanquam Trinitatis principium collocatur, & qui in has terras à nemine unquam sit missus: Filius in uentre, ut qui ex sinu patris in uentrem uirginis descenderit, adeoque in uentrem ipsum terræ corpore sepultus, anima apud inferos patres liberaturus. Spiritus sanctus, tertia in diuinis persona, tertio loco nominatur, sed inter patrem & filium medius ponitur, tanquam utriusque amor, & nexus.

Incarnationis mysterium in eo significatur, quod filius per medium spiritus sancti locum ad uentrem collocatur, nempe qui ex cœlis per spiritum sanctū delapsus, hoc est, sola sua charitate, non nostris ullis meritis prouocatus, in utero uirginis matris, ex purissimis eius sanguinibus corpus sibi aptauit.

Passio

Vide Innocenti, iii, l. 1, bro. ii, de Altaris sacrificio, c. xliiii,

256. PIAR. ET CHRIST.

Passio autem Dominica, cruce non obscure intelligi potest, quæ crux uel tota manu, hoc est, quinque digitis, ad quinque uulnera significanda, formari solet: uel tribus, hoc est, pollice, indice, & medio. Quia in hac passione, Christi quidem humanitas sola sustinuit, sed tota Trinitas operata est: pater qui filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: filius, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret, ab omni iniquitate: spiritus sanctus, quia in hoc apparuit charitas Dei, quoniam filium suum unigenitum misit Deus. Denique duobus digitis, indice & medio: ob duas naturas, diuinam & humanam in unica Christi persona, quæ Christi persona sic dolores sustinuit & mortem, ut licet sola humana natura dolores perceperit, & mortem gustauerit, dicatur tamen etiam Deus passus & mortuus: propter miram utriusque naturæ in eadem persona coniunctionem. Monophysitæ hæretici (ut refert Nicephorus) quod crederent unicam in Christo naturam, uno etiam digito docebant formandum crucis signum.

Cæterum

Rom, viii,
Titum ii,

i, Ioan, iiii,

Libr, viii,
cap, Liii,

Ceterum Remissio peccatorum & gloria celestis indicatur, quando non à dextro humero in sinistrum, sed contrà à sinistro in dextrum manus transfertur. Qui enim eramus cum hœdis ad latus sinistrum, peccatorum sordibus foetentes, Dominica cruce & passione transpositi sumus ad dextrum latus cum quibus, reconciliati eterno patri, accepta remissione peccatorum, & pignore seu arra regni celestis.

Matthæi

i. Phil: i.

Caput III.

*De utilitate formationis
S. Crucis.*

HOC signum crucis, præter significationem iam dictam & mysteriū fidei, magnas præterea habet utilitates. Est enim 1. Christianorum sancta oratio, qua Deum sese signantes precantur, ut in actionibus omnibus auxilium eis suum præstare uelit, non secus atque si dicerent: Domine rogamus te, per maiestatem Sanctissimæ Trinitatis, per Christi incarnationem, passionem, & mortem, per omnia bene-

R ficia,

258. PIAR. BT CHRIST.

ficia, quæ merito passionis Domini accepimus, ut in his, quæ aggressuri sumus, fauorem tuum nobis exhibeas. Quæ sanè oratio tanto est efficacior quanto maiora sunt illa, per quæ fit obsecratio.

Coloss. iii.
& Cor. x.

Est oblatio, qua nos, nostraque omnia, hoc signo crucis Deo offerimus iuxta admonitionem B. Pauli: Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo & patri per ipsum: & alibi: Siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite. Itaque formando signum crucis, dicere in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti, idem ualet, atque: Hec omnia, quæ modo facturus sum, cedant ad gloriam sanctissimæ Trinitatis, in gratiarum actionem, pro Christi incarnatione, passionem & morte, omnibusque beneficijs per eum collatis & conferendis. Hinc est quod Christiani ciuitates suas, publicas uias, & terminos, maxime uerò domicilia, & loca DEO consecrata, hoc signo crucis munire consueuerint: ad declarandum & profitendum,
in his

in his locis quæcunque agantur, non nisi ad Dei Domini nostri honorem agi debere, ut pote cuius cultui, obsequio, & nomini sunt deputata. Hoc olim prædixit Esaias: In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti, & titulus Domini iuxta terminum eius, & erit in signum, & in testimonium Domino exercituum, in terra Aegypti, hoc est, temporibus Messie, erigentur altaria in Ecclesiis Aegyptiorum, aliorumque Gentilium, qui nunc ad instar Aegyptiorum persequuntur populum Dei: & cruces constituentur in uis & finibus eorum, ad palam omnibus significandum, Deum uerum & CHRISTUM eius in locis illis coli.

3. Est coniuratio quædam demonis, ad eum depellendum, eiusque uires frangendas. Quasi dicatur: per uirtutem sanctissimæ Trinitatis, incarnationis, passionis, mortis, omniumque meritorum Christi, adiuro te satan, ne mihi in ullo noceas. Sic docet B. Chrysostomus: Signum crucis imprimendū pectori, ad cohibendos prauos cordis & concupiscentiarum motus. Ita ueteres sancti, Antonius, Hilarion, Iosaphat, cæterique omnes, hoc signo crucis aduersus demones uti solent,

Esaiæ xlv.

Homel:
Lxxxviii
in Matthæ

Libi xxii.
de Ciuita.
Dei c. viii

Lib: I. de
vita Con-
stantini c.
xxi.

Oratione
in Iulian.

260. PIAR. ET CHRIST.

quemadmodum in eorum historijs scriptum
reliquerunt Athanasius, Hieronymus, Da-
masceus, Theodoretus, Gregorius Turonē-
sis, & quotquot de uita sanctorum aliquid
ediderunt. D. Augustinus fatetur, hoc si-
gno frequenter morbos curatos. Eusebius
Cæsariensis, autor est, CONSTANTINUM hoc
crucis signo, quod ei in aëre subinde cū hac
inscriptione apparuit, IN HOC VINCES,
hostes omnes profligasse. Atque hæc res
olim tam aperta per uniuersum orbem fuit,
ut etiam ipsimet Ethnici, inimici Crucis Chri-
sti, multum præsidij tum aduersus dæmones,
tum ad alias necessitates in signo crucis pro-
ponerent. Sicut de Apostata Iuliano re-
fert D. Gregorius Nazianzenus, ut is ab im-
pijs idolorum sacerdotibus, ad dæmones cō-
sulendos, in specum malignis spiritibus re-
fertam adductus horrore percussus, pro Chri-
stiana consuetudine, quam in Ecclesia didi-
cerat, signo crucis se muniens, dæmones om-
nes fugauerit. Narrat Zonaras, circa an-
num Domini 596. Turcas dum, graui sa-
mæ præmerentur, à quodam Christiano edo-
ctos,

ctos, ut signū crucis sibi imprimerent: quod
cōsiliū quicumque sequuti sunt, eorum ne-
minem fame perisse.

4. Hac crucis formatione excitatur spes no-
stra, & fiducia in Deum, de obtinenda re-
missione peccatorum, alijsq; bonis. Hinc est,
quod in templis & altaribus cruces erigantur,
ut sciamus per crucifixum omnia peten-
da & impetranda. Hinc etiam in Sacra-
mentis omnibus cruces adhibentur, nec sine
cruce (ait D. Augustinus) quicquam san-
ctificatur: ut intelligamus, omnia nobis per
crucem donata & impetrata, quæcunque à
Deo donantur. Hinc rursus in turribus Ec-
clesiarum, crux gestans gallum gallinaceū
collocatur, ut peccatores dum eminus cru-
cem vident & gallum, memores peccati &
pœnitentiæ Petri, & ueniæ per crucem ob-
tentæ, excitentur ad similem pœnitentiam,
& in spem erigantur impetrandæ gratiæ.
Denique moriturus exhibetur crux Domini,
ut de suis meritis diffusi, eò potissimum tem-
pore, quo grauius à dæmone ad desperatio-
nem tentantur, spem omnem suam reponant

Lib: iij.
Annalium
in Mauri-
tio.

In Litor-
gia Chris-

Ser. ix, de
sanctis

Gala. vi.

in crucifixo, hæc sæpius repetentes: Christo confixus sum cruci, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me: eiusque passione, sanguine, & morte orantes iuuari, & peccatorum omnium remissionem accipere.

Galat. vi.

5. Excitatur in nobis charitas, dum per hoc signum renouatur in animis nostris memoria passionis CHRISTI, hoc est, tam eximium & immensum beneficium, ut comprehendere à creatura nulla possit. Ita B. Paulus totus in amorem crucifixi raptus, non existimabat se aliquid scire, nisi IESUM CHRISTUM, & hunc crucifixum. Mihi autem absit (inquit) gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo: nempe quia amoris crucifixi recordatione, uilescebat ei quicquid mundus amat & querit. X

Heb. xii,
Galat. iv,

6. Excitamur ad imitationem crucifixi, iuxta Apostoli admonitionem, Aspicientes in authorem fidei & consummatorem IESUM, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, ut ne fatigemini animis vestris. Proinde in Sacramento Baptismi frequenter signum crucis imprimatur,

tur, ut qui sunt Christi carnem suam cruci-
figant cum uitijs & concupiscentijs, & in
sacramento Ordinis (ait B. Dionysius Are-
opagita) Presbyteris & Diaconis forma-
tur crucis signum, quo sciant se sacris or-
dinibus initiari, ut exemplo Domini sui, bo-
na multa faciant, & mala multa patiantur.
Deniq; eadem de causa in publicis supplica-
tionibus (sicut superius dictum est) crux
Christi praefertur, ut recordentur Christi-
ani, se sub crucis uexillo, Imperatori cru-
cifixo militare, uitaque & moribus debe-
re hanc crucem profiteri & exprimere.

Ceterum quàm fuerit usitata ueteribus
formatio crucis, quantaq; deuotione Chri-
stiani etiam num eam usurpare deberent,
docent omnium ueterum scripta, ex quibus
pauca subiiciemus. Tertullianus libro de co-
rona militis: Ad omnem progressum atque
promotum, ad omnem aditum & exitum,
ad uestitum & calceatum, ad lauacra, ad
musas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quae-
cunq; nos conuersatio exercet, frontem cru-
cis signaculo terimus.

264. PIAR. ET CHRIST.

Ephrem Edissenus lib. de Pœnitentia ca:

3. Nos, fratres, postea nostros præciosa cruce & uiuifica coronemus, dicentes cū Apostolo. Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri IESV Christi, pingamus in ianuis atque in frontibus nostris, & in ore, & in pectore, atq; in membris omnibus uiuificum signum, armemur insuperabili hac Christianorū armatura. Ea enim uictrix est mortis, fidelium spes, lux orbis terræ, paradisi reſeratrix, proſtigatrix hæreſeon, demonū expultrix, monachorum adminiculum, firmamentum fidei, magna ſalutarisq; custodia, & gloria perpetua Orthodoxorum in æternum. Hanc, ô Christiane, armaturam diebus singulis & noctibus, horis atq; momentis, in omni loco circumferre nō deſinas, nihilq; ſine ipſa perficias, ſed ſiue dormias, ſiue iter agas, ſiue euigiles, ſiue operi inſiſtas, ſiue manduces, ſiue bibas, ſiue maria nauiges, ſiue trās mittas flumina, hac te lorica circumtege, membraque tua omni ſalutari ſigno exorna, atque circumcinge, ne qua accedant ad te mala. Hoc enim ſigno conſpecto, aduerſa

ria po-

ria potestates conterritæ trementesque recedunt. D. Hieronymus ad Eustochium: Ad omnem actum, ad omnem incesum, manus pingat crucem. D. Augustinus in Psalmum 73. Iam frontibus Regum preciosius est signum crucis, quam gēma diadematis. Idem in psalmum 36. uersu: Quoniā brachia peccatorum conterentur. ait: A locis suppliciorum, fecit transitum ad frontes Imperatorū. Qui tantum honorem dedit poenis suis, quid seruat fidelibus suis? Prudentius in Hymno ante somnum.

Fæc cum repente somno
Castum petis cubile,
Frontem locumque cordis,
Crucis figura signet.
Cruce pellit omne crimen,
Fugiuunt crucem tenebræ,
Tali dicata signo
Mens fluuare nescit.

De ceremonijs Baptismi.

PRecipue quidem cerimonie, quibus Ecclesia Romana in sacramento Baptismi uti consuevit, ab ipsis Apostolis uenerunt, ut testis est B. Dionysius Areopagita. Posterius tamen nonnullas utiliter

R 5 adieci.

Caput III.

Caput II. Eccle:
Hieron.

adiecerunt, ut plenius hominibus per externa signa indicarentur, tam ea, quæ Spiritus sanctus in animis operatur, quam ea, ad quæ nos obligamur. Ad hæc enim duo referuntur ceremoniæ omnes istæ, nimirum ad significandos Baptismi effectus, & nostram obligationem nobis declarandam. De quibus multa, eaque præclara ante septingentos annos Rabanus Maurus scripsit: & nos tum ex ipso, tum ex alijs nonnullis pauca etiam adferemus.

Ante omnia igitur Baptismi materia, hoc est, aqua, ex Apostolorum institutione consecrari solet, ut aiunt, B. Dionysius Areopagita, D. Basiliius, & D. Augustinus infuso sacro unguento: ad significandum, his aquis conferendam gratiam spiritus sancti, ad peccatorum ablutionem, imponitur iisdem aquis cereus paschalis, qui significat Christum, post passionem suam, nouo lumine, & glorioso corpore rediituum, quinque splendida uulnera, ceu quinque odoriferi thuris globulos gestantem. Quia per eius passionem, mortem, & resurrectionem, potestas abluo

Liii. instituti cleric.
cap: xxvii

Cap. ii. Ec
cle, hierar.
Lib. de spi
ritu sancto
ca: xxv.
Tractatu
cxviii. in
Ioannem.

abluendi sordes peccatorum, est aquis concessa. Caterum bis quotannis hic fons Baptismi consecratur: pridie Paschæ & Pentecostes (qui dies olim baptizandis Catechumenis deputati erant) quia Christi mors & resurrectio & spiritus sancti gratia in Baptismo operantur.

Quod uerò attinet ad ritum Baptismi: primò defertur baptizandus ad fores Ecclesiæ: quia in domum Dei non meretur ingredi, qui peccatorum sordibus est conspurcatus. Quia domum Dei decet sanctitudo, in longitudinem dierum. Atque hoc loco catechizatur & exorcizatur, hoc est, proponitur ei fides Ecclesiæ Catholicæ, ut sciat quid sit in posterum credendum; & uarijs orationibus adiuratur Dæmon, adhibita etiam lectione Euangelij, & exufflatione, per quam depellitur diaboli potestas inimica (ait D. Augustinus) qui hactenus infidelem possedit. Deinde, imprimitur crucis signum fronti, pectori, oculis, auribus, aliisque sensibus: ut sciat primò, Sacramento Baptismi in animā imprimi signū Christi, hoc est, characterem

Psal. xcii.

Libr. f. de
symb. c. l.

268. PIAR. ET CHRIST.

characterem indelebilem, quo etiam in die iudicii fuisse Christianus agnoscetur. Secundo, aperiri sensus omnes, ad agnoscendum uerum Deum & Dominum IESum Christum. Tertiò: omnibus sensibus & potentijs, Christi fidem & Catholicam religionem esse palam profitendam. Quarto: Christiano homini esse non demonis, sed Christi crucem ferendam, Christianam enim uitam non esse delitijs plenam, sed laboriosam, ac proinde non esse mirandum Christiano, si in hac uita multa tristitia & aduersa patiatur: quod ista sit uocatio nostra. Quinto: corpus ipsum effici habitaculum Spiritus sancti: quia ex signo externo præfixo domui cognoscitur, quis in ea habitet, & quid operis in ea agatur. Postea datur degustandum sal benedictum: ad significandum primò, quòd à putredine & foetore peccatorum omnium liberetur, & à uermibus peccatorum ultra non putrescat, sed magis illæsus seruetur, ad maiorem gratiam percipiendam. Secundo, quod ipsi gustus detur rerum spiritualium, ne illa posthac insipida sint ei, quæ in Ecclesia traduntur,

Concil. iiii.
Carragin,
c. l.

duntur, sed potius delectetur, uideat & gustet, quam suauis sit Dominus. Tertiò, quod ueram accipiat & diuinam sapientiam, in omnibus actionibus adhibendam, ne quid imprudenter, temerè, aut irreligiosè agat. Sal sapientie (ait Beda) quo initiantur Catechumeni, in cunctis operum nostrorum sacrificijs offerre iubemur. Quartò, quod per gratiam Baptismi, etiam corpus ipsum liberabitur aliquàdo ab omni corruptione.

2. His peractis, inducitur baptizandus in Ecclesiam, ubi initio tanguntur à sacerdote nares & aures salua, prolati Christi uerbis, quibus aures & linguam surdi & muti tangens usus est, Ephata, quod est, aperire: tali contactu significando, Primò: quòd iam uerum ac uiuum efficiatur Christi membrum, cum reliquo corpore capite adhærens. Secundò, quòd aures internæ aperiantur, ne ad diuinas promissiones, comminationes, aut admonitiones obsurdescat, sed facile intelligat uocem Domini & pastoris sui, iuxta illud: Oues meæ uocem meam audiunt: ut non rit discernere uocem pastoris à uoce alienorum, &

Lib. II, f.
I, Esdræ
cap. vii.

Marci vii

Ambro, li
I, de sacra
cap. I.

Ioan, x.

rum, & spiritum Christi à spiritu pseudo-
 prophetarum: atque ut audiat mandata Do-
 mini sui, eaq; in intimo cordis reponat. Na-
 res etiam attinguntur, ut aperiantur ad per-
 cipiendum odorem notitiæ Dei, ut ex creatu-
 ris non foetorem & noxium odorem hauri-
 at, sed suauem & salutarem animæ, hoc est,
 ut Deum in omnibus creaturis agnoscat, il-
 lis non nimis adhæreat, illis non admiretur,
 uel magni faciat, sed pro creaturis, rebus cas-
 ducis & perituris habeat: in qua reposita
 est uera & CHRISTIANA scientia. Tertiò:
 quòd sicut Christus cæcum illum à natiui-
 tate, luto ex salua oculis imposito, ad aquas
 Siloe abluendum misit: ita baptizandus, for-
 dibus peccatorum infectus & conspurcatus,
 ad baptismum lauandus mittatur. Postea se-
 quitur abrenunciatio, de qua B. Hierony.
 In mysterijs, inquit, primum renunciamus
 ei, qui in occidente est, nobisq; moritur cū
 peccatis, & sic uersi ad orientem pactum
 inimus cum sole iustitiæ, & ei seruituros
 nos esse promittimus. Et B. Augustinus:
 Renunciemus diabolo, angelis, & pompis
 eius.

can: v.

in anos vi

abriti, de
 imbo: ad
 ate: ca, i.

eius. Hoc audistis, hoc & uos professi estis, renunciare uos diabolo, angelis, & pompis eius. Videte dilectissimi, quia hanc professionem uestram in curiam profertis Angelicam, nomina profitentium in libro excipiuntur uitæ, non à quolibet homine, sed à superiore coelitus potestate. In die baptismatis, ait B. Gregorius, omnibus nos antiqui hostis operibus atq; omnibus pompis abrenunciare promissimus. Itaq; unusquisq; uestrum ad considerationem suam mentis oculos reducat, & si seruat post Baptismum, quod ante baptismum spondit, certus iam quia fidelis est, gaudeat. Et D. Ambrosius: Quando te interrogauit Præbiter: Abrenuncias diabolo & operibus eius? quid respondisti? Abrenūcio. Abrenuncians sæculo & uoluptatibus eius, quid respondisti? Abrenuncio. Memor esto sermonis tui, & nūquam tibi excidat tuæ series cautionis. Si cyrographū homini dederis, teneris obnoxius, ut pecuniā eius accipias, teneris astrictus & reluctāte te scenerator astringit, atq; illic tua cautione conuinceris: ubi promiseris considera,

Ho: xxix.
in Euang:

Libr: i, de
sacra: ca: 18

considera, uel quibus promiseris. Leuitam uidisti, sed minister est CHRISTI: uidisti illum ante altaria ministrare. Ergo Cyrographū tuum tenetur non in terra, sed in cœlo. Ista renunciatio ob id ab omnibus catechumenis ante Baptismum instituitur, ut sciant Christiani, non esse solum Monachorum aut religiosorum, renunciare sæculo, sed hanc esse omnium Christianorum professionem, ut non sint de hoc mundo, sicut & Christus non fuit ex hoc mundo, ut deserat & odiant mundum, atque omnia quæ in mundo sunt: ut cor sursum habeant ad Dominum, expectantes beatam spem & aduentum gloriæ Magni Dei, atque hanc professionem tam esse propriam & intimam Christianis, ut qui eam negligit, non minus censeatur reus, quàm religiosus uiolans professionem suam. Deinde ungitur oleo sanctificato in pectore & scapulis: Primò, ut sciat, se quasi CHRISTI athletam (ait Ambrosius) quasi luctamen huius sæculi luctaturum. Solent enim luctantes inungi. Secundò, ut nullæ reliquæ latentes inimici

Ioan: xvii.

I, Ioa, II.
Tit, II,

Libr. I. de
Eccl, ca, ii

inimici (inquit Rabanus) in eo resideant. Penetrans quippè oleum, significat etiam interiora quæque curari. Tertio, ut sciamus, Baptismi gratiam non nostris meritis, sed Christi beneficio & gratuita misericordia donari, quæ per oleum significatur, iuxta illud Psalmistæ: Impinguasti in oleo caput meum. Quarto, quia oleum est medicamenti species: si quidem Samaritanus infudit in uulnera oleum & uinum. Per hanc unctionem significatur, interna uulnera anime nostræ, hoc est, passionēs, & noxias infirmitates hac medicina curari, fomitemq; ipsum, quantumuis non omnino extinguatur, at certè debilitari & frangi, uiresque & robur spirituale nobis addi, tentationes omnes demonis & carnis repellendi, iuxta illud: Peccatum vobis non dominabitur: quia non estis sub lege, sed sub gratia. Quæ de re pulchrè^a Laetantius Firmianus,^b Cyprianus, & c^c Augustinus, qui huius rei experientiam mirabilem tum in seipsis, tum in alijs referunt. Olim quidem (ut testis est beatus^d Dionysius Areopagita) inungi solet totum hominis corpus:

S

nunc

Libr. I, in
sit, cleric,
cap, xxvii

Psalm, xlii.

Lucæ x.

Rom: vi.
a Lib. iii.
diui, insti.
ca. xxvi.
b Lib. ii.
epist. ii.
c Lib. iii.
Confess.
ca. iii. &
li. ix. c. i.
iii. & vi.
d Car. Ec
cles. Hie.
Mar. xvi
in Clem.

De summa
Trini. & fi
de Cathol.
cap. I.

Extra de
Baptis. &
effic. c. iiii.
Lib. ii. de
sacra. c. vii
Ephe. iv.

274.

PIAR. ET CHRIST.

nunc autem solum pectus cum scapulis: Pe-
ctus quidem: ut intelligamus, mentem ipsam
seu cor diuina uirtute corroborari: Scapula
uerò: quia datur homini robur, ad iugum
Christi ferendum. Antè iungitur & retrò:
ut undique muniatur & confirmetur, ad o-
pera bona præstanda, corde & corpore, uo-
luntate & opere.

3. Venitur ad fontem Baptismi, quo in lo-
co examinatur catechumenus de fide ortho-
doxa, trina interrogatione, iuxta tres in di-
uinitate personas. Ut sciat, Primò: siue re-
cta fide baptismum nihil prodesse. Nam qui
crediderit & baptizatus fuerit hic saluus
erit: qui uerò non crediderit, condemnabi-
tur. Secundò: hoc Baptismi sacramentum
sic esse & dici sacramentum fidei, ut per il-
lud infantibus uirtus fidei infundatur, &
adultorum fides gratia Dei illustretur, for-
metur, & in uirtutem perficiatur. Vbi
uel adultus per se, uel susceptores pro in-
fante. Tertiò: responderint, Credo: ut multi-
plicem lapsum, inquit Ambrosius superioris
ætatis absoluat trina confessio: & item sa-
cerdoti

cerdoti interroganti, uis baptizari: respon-
derint, uolo. Confertur baptismi sacramen-
tum, corpus ablundo, & cor ipsum pur-
gando ab omni peccato, lauacro aquæ, in
uerbo uitæ, inuocato nomine sanctæ Tri-
nitatis: Ego te baptizo in nomine Patris,
& Filij, & Spiritus sancti, Amen. Postquam
ablutionem, in qua consistit ratio huius
sacramenti, inungitur à Presbytero in uer-
tice sacro chrysmate, hac oratione, quam ad
nerbum recitat D. Ambrosius: Deus Pa-
ter omnipotens, qui te regenerauit ex
aqua & Spiritu sancto, concessitq; tibi
peccata tua, ipse te ungat in uitam eter-
nam. Idque ex ordinatione B. Syluestri,
ut ait Rabanus, tum ut Christianus sci-
at, se Spiritus sancti gratiam in hoc fon-
te accepisse, qui columbæ specie in Chri-
stum Dominum baptizatum ascendit: tum
ut intelligat, se iam inunctum interna
gratia, & externo chrysmate, meritò posse
uocari Christianum. Deinde sacerdos
baptizatū induit candida ueste, uel, si infan-
tulus est, tegit caput uelo cādido, his uerbis:

Accipe uestem candidam, sanctam & immaculatam, quam perferas ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, ut habeas uitam eternam, & uiuas in secula seculorum, Amen.

Que uestis significat primò puritatem animæ & iustitiam, qua anima iam ab omni sorde peccati purgata, tanquam candidissimo uestimento, induitur. Iuxta illud: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis uestris. Secundò: Libertatem Christianam, quam hoc Sacramento sumus assequuti, erepti de tenebris carceris, & immani seruitute diaboli. Tertiò: Letitiam internam & gaudium spiritus. Sicut enim uestis pulla, est signum tristitiæ: ita uestis candida significat gaudium. Quartò: futuram resurrectionem, ad quam per baptismi sacramentum ius & pignus accipimus. Quintò: Innocentiam Christianam, ait Rabanus, quam post ablutas ueteres maculas, studio sanctæ conuersationis immaculatam seruare debet, ad præsentandum ante tribunal Christi. Quia talis exigitur à Christo, tam pura & nitida, tam ab omni sorde & puluere

Ezechiel:
xxxvi.

Litide' in-
Rit: cleric.
rap: xxxix.

pulvere aliena, qualis data est in hoc Baptismi Sacramento: Nihil enim coinquinatum, aut immundum in regnum illud ingreditur.

Veteres solent totis octo diebus, à sabbato Paschæ usque ad sabbatum sequens, post baptismum, candidis uestibus uti. Vnde etiam sabbatum & Dominica in albis nomen habent, ad inculcandam nobis uitæ puritatem, quæ, Christianos post tanta dona à Christo percepta, decet. Rabanus mystici illius ueli candidi, quod infantibus baptizatis imponitur, etiam hanc dat significationem: ut (ait) intelligant, sed diademadis Regni, & sacerdotalis dignitatis portatores, iuxta Apostolum: Vos estis genus regale, & sacerdotale, offerentes vosmetipsos hostiam uiuam, sanctam, DEO placentem, Nam sacerdotes in ueteri Testamento, quodam mystico uelamine caput semper ornabant.

Postremò omnium, porrigitur baptizato cereus ardens, hisce uerbis: Accipe lampadē ardentem, irreprehensibilem custodi baptismum tuum, serua Dei mandata: ut cum Dominus uenerit ad nuptias, possis occurrere ei, unā cum omnibus sanctis in aula cœlesti,

Apo: viii

Libr: I. de
instit: clera
cap: xxix

ii. Petri ii.

278. PIAR. ET CHRIST.

habeasque uitam eternam, & uiuas in sæ-
cula sæculorum, Amen. Vade in pace, &
Dominus sit tecum, Amen. Quo cereo si-
gnificantur tres Theologicæ uirtutes, quæ
baptizato per Sacramentum infunduntur:
fides in lumine, charitas in calore, spes in
cerei recta altitudine, quæ ex imo sursum
ascendit, sicut spes nostra ad cælos usque
erigitur, & nos erigit. Cæterum hic cere-
us datur gestandus manibus: quia non suffi-
cit corde fidem, spem & charitatem retine-
re, nisi etiam operibus prodamus & exera-
mus: memores (ait Apostolus) operis fidei
uestre (id est, operosæ fidei) & laboris
charitatis, & sustinentiæ spei. Ideoque his
uirtutibus instructi iubemur ire in pace,
hoc est, non ociari, non quiescere, contenti
esse his, quibus donati sumus, sed operari,
progredi de uirtute in uirtutem, ad anteri-
ora nos extendere, & in nouitate uitæ am-
bulare. Et sicut nobis in baptismo cereus
datur, ita egressuris ex hac uita redditur, ut
eo tempore signo protestemur (quando uer-
bis non licet) nos Christi fidem inuiola-
tam

Thesi.

Com. vi.

tam retinere, charitatem amplecti, & spe
bona fulciri, optareque, quod in nobis est,
Christo sponso nostro occurrere, cum sapien-
tibus uirginibus, gestantes lampades arden-
tes manibus nostris, nempe propositum fir-
mum Deo placendi & seruiendi.

Habet porro etiam hoc antiqua Eccle-
sia consuetudo, ut in sacramento Baptismi
nomen imponatur: quod olim in ueteri lege
in circumcisione usitatum fuit nempe ut
mutata religione, mutetur & nomen, iux-
ta illud Psalmista: Non congregabo conuen-
ticula eorum de sanguinibus, nec memor ero no-
minum eorum per labia mea. Id est: Sicut in Ec-
clesijs Christianorum, mutabitur ritus sa-
crificiorum, ut iam non offeratur aliquid
cum sanguinis effusione: ita erit, &
mutatio nominum, ut qui prius nomina
sortiebantur consentanea Religioni suae,
siue Gentilismo, siue Iudaismo: nunc habe-
ant nomina Sanctorum, qui in Ecclesia
uirtutibus præcelluerunt. Quæ ex re disci-
mus, cuiusmodi nomina sint baptizatis im-
ponenda, nimirum Sanctorum nouæ legis,
non autem Gentilium, aut Iudeorum.

Idque propterea, ut talium vitam & mores sibi Christiani imitandos proponant: tum ut patronos in coelis habeant eos, quorum nomina gerunt in terris.

Susceptorum officium, in Ecclesia antiquissimum, constat, ex Dionysio Areopagita, in eo fuisse, ut susceptor, quem patrinum uocant, susceptum in his, quæ fidei nostræ sunt, instituat. Sicut enim in naturali ortu hominis, nemo sine parente nascitur, & natus pædagogus traditur erudiendus: ita Ecclesia mater Christianorum, ubi Christo aliquem genuit baptismo, sedulo curat, ne ei desit institutor aut pædagogus: & non contenta parentibus carnis, qui sæpius filios ad suam consolationem, non ad spiritualem eorum utilitatem diligunt, iuxta sermonem Domini: Inimici hominis, domestici eius: prouidet eis de alijs Institutoribus. Quorum officium est, primo, pro infante ipso respondere, mundo renunciare, fidem profiteri, ita planè, ut per os susceptoris infans loqui censeatur, & sese obstringere. Secundo, sese obligare ad institutionem infantis, ipsique Eccle

sia

Cap: ii. &
vii. Eccle.
Hierar.

Matth. x.
Diony. ca.
Eccle.
Hierar.

ſic teſtari, & fide iubere, ſe omnem daturus
operam, ut infans iſte, uel etiam adultus, in
his, quæ ſunt Chriſtiane religionis, erudia-
tur. Notanda eſt inſignis admonitio D. Au-
guſtini: Hoc itaque admoneo, fratres dile-
ctiſſimi, ut quoties paſchalis ſolemnitas ue-
nit, quicumq; uiri quæcunq; mulieres de ſa-
cro fonte filios ſpiritualiter exceperunt, co-
gnoſcant ſe pro ipſis fideiuſſores apud Deū
exitiſſe, & ideo ſemper illis ſolicitudinem
ueræ charitatis impendant, & admoneant,
ut caſtitem custodiant, uirginitatem uſq;
ad nuptias ſeruent, à maledicto uel periu-
rio linguam refrenent, cantica turpia uel
luxurioſa ex ore non proferant, non ſuper-
biant, non inuideant, iracundiam, uel odiū
in corde non teneant, &c. Similia habet
ſermone 215. de tempore, ubi ſuſceptores
monet, ut ſpirituales ſuos filios, Apoſtolo-
rum ſymbolum, & orationem Dominicam
doccant. Nam nescio, ait, qua fronte ſe Chri-
ſtianum dicat, qui paucos uerſus in ſymbo-
lo, uel in oratione DOMINICA parare di-
ſimulat.

XC XC

S r

Ex his

Sermone
CLXIII. de
tempore

282. PIAR. ET CHRIST.

Ex his facile colligi poterit, qui nam sint effectus, qui in anima hominis per Sacramentum Baptismi producuntur.

1. Character indelebilis imprimitur.
2. Peccata omnia qualiacunque & quacunque dimittuntur.
3. Remittitur omnis poena peccati debita.
4. Pellitur ab homine Dæmon.
5. Diminuitur vis fomitis & concupiscentiæ.
6. Anima prius mortua accipit uitam.
7. Homo efficitur membrum Ecclesiæ, sub capite Christo, accipiens eundem Spiritum, quem habet Christus.
8. Anima induitur interna iustitia & splendore mirabili.
9. Efficitur filius Dei, per inhabitantem gratiam & Spiritum sanctum.
10. Veram accipit libertatem ab omni seruitute diaboli & peccati.
11. Sensus omnes interni aperiuntur, ad cognoscendum & gustandum Deum, & res diuinas: creaturas autem æstimādas pro his, quales sunt.

12. Infusio

12. Infunduntur uirtutes omnes Theologice, & Morales.
13. Datur robur & auxilium ad recte uiuendum.
14. Infunditur animo interna letitia, & gaudium spiritus.
15. Datur ius ad uitam eternam & Regnum coelorum.
16. Corpus ipsum fit habitaculum Spiritus sancti.
17. Corpori promittitur immortalitas, impassibilitas, claritas, agilitas, aliaque dona in resurrectione conferenda.

Explicatio caeremoniarum et effectuum Sacramenti Confirmationis.

SICUT Baptismi Sacramento generatur homo, per aquam & Spiritum sanctum, ut sit CHRISTIANUS: ita per sacramentum CONFIRMATIONIS adolescit homo, & perficitur in uirum, ut sit perfectus CHRISTIANUS, sicut B. CLEMENS & VRBANUS loquuntur:

Quia

Caput VI

Epist. iiii.
Epistol. ad
omnes fideles.

Episto: ad
Epis, Hisp,

Quia (ait Melchiades) in hoc mundo tota
etate uicturis, inter inuisibiles hostes, &
pericula gradiendum est: in Baptismo rege-
neramur ad uitam, post Baptismum confir-
mamur ad pugnam: in Baptismo abluimur,
post Baptismum roboramur: Spiritus san-
ctus in fonte plenitudinem tribuit ad inno-
centiam, in confirmatione augmentum pre-
stat ad gratiam. Nunquid prodest, si quis
quam parentum magnam pupillo conse-
rat facultatem, nisi providere studeat & tu-
torem? Itaq; Paracletus regeneratis in Chri-
sto custos & consolator & tutor est.

Acto: ii.
Acto: viii,
Cap: iiii,
Eccl, Hie,
Epi: i, Con-
cil, Flore,

Hoc porro sacramentum diuersis mo-
dis Apostolorum temporibus traditum esse
legimus. Nam 1. in die Pentecostes, sine
ullo hominis ministerio, per se Spiritus san-
ctus in Apostolos delapsus est, uisibili specie
linguarum & ignis. 2. Per solam manuum
impositionem descendit in simili forma Spi-
ritus sanctus. 3. Per sacri Chrys-matis unctio-
nem, ut auctor est B. Dionysius Areopagi-
ta, contulerunt hoc sacramentum Apostoli,
quos Christus, teste S. Fabiano, docuit in ul-
tima cœna Chrysma conficere.

INSTIT. PARS III. 285.

In quo sacramento ex Christi institutione & Apostolica traditione, hoc primò obseruatur, ut solus Episcopus sit Ordinarius minister: quia de solis Apostolis legitur, quorum uicem tenent Episcopi, quòd per manus impositionem, Spiritum sanctum dabant. Cuius rei causa est: quia confirmatio, est perfectio Christiani hominis. Atqui supremæ authoritatis & potestatis est, ultimam perfectionem operi addere: quia in omni arte fieri uidemus, ut opus, quod rudior inchoauerat, peritior perficiat. Discunt ergo ex hac re Christiani, se non paruulos esse, neque circumferri debere omni uento doctrinæ, sed stabiles esse atque immobiles à spe Euangelij, postquam per manum Episcopi confirmati sunt atque perfecti.

Secundò obseruatur, ut materia sacramenti, hoc est, Chrysma, Episcopali benedictione consecretur. Oleum, inquit B. Cyprianus, unde baptizati unguuntur, in altari sanctificatur. Quando ex Apostolica traditione ad nos uenisse docet B. Basilius, nempe ut significetur omnem perfectionem

Ephef. iiii.
Colois. I.

Lib. i. epistola xii.
Lib. de spiritu sancto
ca. xxvii.

286. PIAR. ET CHRIST.

onem à Christo proficisci, cuius personam Episcopus, tanquam Ecclesie suae caput, expressius quàm alius priuatus sacerdos gerit. Consecratur autem non quouis tempore, sed in die coenae Dominicae: tum quia illo die, sicut iam dictum est, Christus ritum consecrationis docuit, tum quia ex Dominica passione, quae illa nocte initium habuit, hoc sacramentum, quemadmodum & alia omnia, profluxit.

Tertiò, haec materia non est simplex liquor, sed unguentum compositum atque comixtum ex oleo oliuarum & balsamo. Oleum, inquit Concilium Florentinum, nitorem significat conscientiae: balsamum, odorem bonae fame. Præterea oleum designat gratiam Spiritus sancti: balsamum, professionem fidei. B. Cyprianus dicit, ob id hos duos liquores misceri, ut significetur, nos Reges esse & sacerdotes. Imprimitur autem hoc sacro unguento fronti signum crucis, ut ne erubescamus fidem crucifixi publice profiteri. Hic igitur significatur, per Confirmationis sacramentum, x. In anima

Christiani

Ser: de coe
na Domini

Christiani hominis imprimi nouum signum, seu characterem, quo post hanc uitam ab omnibus fuisse confirmatus agnoscetur. 2. Dari copiosam Spiritus sancti gratiam, quæ non solum sine onere, inquit D. Augustinus, sed etiam cum iucunditate, legem possunt implere, quæ data est Iudeis in decem præceptis, quæ appellantur decalogus. 3. Conferri audaciam profitendi fidem, tum uerbis, tum sancta uita, et robur aduersarijs omnibus resistendi: partim externis, ut temporibus Hereticorum, et in simili persecutione: partim internis. Ideo, inquit author operis imperfecti Matthæum, oleo Chrysomatis ungitur, ut contra Diabolum, quasi spiritualis athleta luctetur. Et B. Augustinus: Ideo nos unxit, quia luctatores contra Diabolum fecit. 4. Infundi Christiano septiformem Spiritus sancti gratiam, ut ait B. Clemens, et D. Ambrosius: 1. Donum intellectus, quo facile apprehendat, quæ de Deo rebusque diuinis audit. 2. Donum sapientiæ, quo illa uera esse non solum credat, sed spirituali etiam gustu sapiat. 3. Donum scientiæ,

quo

Lib: de ente. rudibus
cap: xxxiii

Hom: vi

Ser: xlviii
de uerbis
Domini.

Epist: iiii
Lib: iii. de
Sacra: ciii.

quo in creaturarum æstimatione uersetur, ut Christianum decet, nempe eas non pluris, quam reuera mereantur, faciat, sed pro rebus caducis & perituris habeat. 4. donum consilij, quo actiones suas ad Dei uoluntatem perpetuò moderetur, nihilq; nisi ex dictamine spiritus, uel faciat uel loquatur: 5. donum fortitudinis, ut siue cuiusquam uel hominis, uel maligni spiritus metu, aggrediatur & perficiat, quod rectum est: & nō in externis tantum modo rebus, sed etiam in passionibus internis domandis & subiyciendis, sese uirum strenuum præbeat. 6. donum pietatis, ut interna deuotione in Deū diuināq; omnia moueatur: Deum, ut pium patrem amando, res sacras uenerando, proximos & creaturas omnes in Deo, & propter Deum interno affectu diligendo. 7. Donum timoris Domini, ut interna reuerentia Deum metuat, eius maiestatem cogitans, nō quidem, ut seruus, sed uerecundus filius. Et hæc quidem dona tametsi etiam in Baptismo conferantur, plenius tamen perfectiusque hic dantur. Nam sicut in homine per-

fecta

fectæ ætatis, est roboris, scientiæ, consilij
iudicij, totiusque naturæ perfectio & ple-
nitude: ita hoc sacramento Confirmationis,
datur plenitudo uirtutum spiritus. Ac pro-
inde de Samaritanis, qui per Baptismum à
Philippo diacono peccatorum remissionem,
quæ sine gratia spiritus sancti non accipi-
tur cōsecuti fuerant, dicitur: Nondum enim
in quemquam illorum Spiritus sanctus uenerat.
Et ante Christi passionē nondū erat spiritus
datus: quia Iesus nōdū glorificatus. De quo
spiritu dominus ascēsurus ad cœlos, dicebat:
Sedete in ciuitate quo ad vsque induamini uirtute
ex alto: Accipietis uirtutem Spiritus sancti in
uos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in om-
ni Iudæa & Samaria, & vsque ad ultimum terræ.
non obscure significans, ubertatem gratiæ,
quæ hoc sacramento accipitur.

Quartò, Episcopus manum capiti impo-
nit: unde etiam à ueteribus appellatur sacra-
mentum impositionis manuum: ad signifi-
candum, primo, Quòd peculiari modo à
Deo attingamur, & perfectius in corpore-
mur, nimirum copiosius accipientes de spi-

T ritu

Acto. viii.

Iona vii.

Luc. xxiii
Acto. i.

Melchis.
epist. ad
Epist. Hisp.
Cyp. ad lra.
Tertul. li.
de baptis.
Leo epist.
Lxxxviii.

290. PIAR. ET CHRIST.

ritu Christi. 2. Quòd digniori loco simus in Ecclesia DEI, nempe non amplius infantes & pueri, sed uiri etate prouecta, quorum est alios in certamine iuuare. 3. Nos Spiritu sancto, tanquam manu DEI, & solidissimo scuto, aduersus insultus, & tela hostium protegendos. 4. Venialia peccata nobis remitti atque etiam mortalia, si quæ occulta latent, quorum non succurrit memoria. Attactus enim manus, significat reconciliationem & unionem cum DEO.

Quinto, Episcopus alapam impingit, nõ modò ut puer suscepti istius Sacramenti sit memor, uitæque instituendæ tanta gratia dignè: sed etiam. 1. Vt sciât se talem iam militem esse constitutum, cuius pugna & uictoria non inferendis, sed in tolerandis uerberibus cernatur: sicut Apostoli ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Christi contumeliam pati. 2. Vt quærat non commoda, sed incommoda huius uitæ: siquidem eius signum & nomen in fronte gerit, qui

proposito

A. cor. 5.
Hebr. 12.

proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, omni confusione contempta. Et sane militum est, non in delicijs uiuere: sed humi cubare, pondus armorum gestare, & mala multa ferre. 3. Vt intelligat, officij sui esse, in acie stare, ictusque & tela obseruare, unde ueniant: ut tametsi corpus, honorem, & opes tollant uel laedant, non tamen animam quoquo pacto offendant.

Sextò, cingitur frons uelo, partim ad sacri Chrysmatis reuerentiam, partim ad significandam ignominiam, quæ Christi nomine est negligenda, Christiani etenim militis est, honorem apud Deum, sanctosque cœlestes ex pugna quærere, non apud mundum, ex otio aut desidia. Qui namque nouit per spiritum sanctum, quanta sint proposita præmia seruis ritè decertantibus, quæque sint exigua, quæ mundus hic miratur: is maximo animo contemptum præferet honori, ignominiam gloriæ, infamiam & neglectum cuius magno nomini.

Solet etiam in hoc sacramento adesse sumptor: partim quia olim, quando simul

eodẽmque tempore utrumque sacramentum Baptismi & Confirmationis adultis conuersis administrabatur, iſdem utrobique curam neophytorum instituendorum ſuſcipiebant: partim ut ſciat Chriſtianus, ita ſe perfectionem per gratiam Spiritus ſancti aſſequutum, ut tamen non ſibi fidat, ſed aliorum proſectorum conſilia libenter audiat & amplectatur.

Mutatur aliquando nomen Chriſtiani in Confirmatione, ut qui haecenus non ad normam Chriſti uitam inſtituit, iam in militiam aſſcriptus, depoſito ueteri homine, & antiqua ſocordia, puerilibus ſtudijs, nouo poſthac animo, nouoq; uirili nomine uirum ſe præbeat. Nam etiam puerorum nomina quandoque diuerſa ſunt à nominibus uiro- rum, dum illa ad pueritiam indicandam tenerẽ & diminutiue proferuntur, hæc autem utiliter & grauiter, additis ſubinde epithetis honorum, pro cuiusq; dignitate.

Ex his omnibus tum Baptismi, tũ Confirmationis ceremonijs, hoc diſcere licet,
quanti

quanti momenti sit, esse Christianum, qui tot mysterijs, orationibus, unctionibus & benedictionibus initiatur, consecratur & perficitur: ut perpetuo meminerimus, nos diuino cultui dedicatos esse, & solenni consecratione deputatos, longè sacratius, quam uel calicem sacrum, uel templum, uel altare. Ac proinde frequenter cogitemus, maiorem iniuriam irrogari Deo, dum Christianus seipsum defœdat quouis peccato mortali, quam si calix, altare, uel templum materiale secularibus usibus profanetur. Sæpe id cogitandum esset, quod ex Hieremia in quotidiana lectione recitat Ecclesia: Tu autem in nobis es, Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos: ne derelinquas nos, Domine Deus noster. (Et illud Apostoli) Si quis templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. An nescitis, quoniam membra uestra templum sunt spiritus sancti, qui in uobis est, quem habetis à Deo & non estis uestri: empti enim estis precio magno, Glorificate & portate Deum in cordibus uestris. Facile ex prædictis uideri potest, qui sint effectus huius sacramenti, nimirum isti.

1. Imprimatur character & signum Christi in animum.

T 3

2. Remit-

Hier. xlii.

i. Cor. iiii.
& vi.

294. PIAR. ET CHRIST.

Psalm. 90.

2. Remittuntur peccata leuia seu uenialia.
3. Remittuntur etiam mortalia, quæ per obliuionem confiteri negleximus: sic tamen, ut si occurrant, postea in Cõfessione dicuntur.
4. Ex infante, uel puero transfertur homo in uirum, in negotio religionis Christi: qui effectus est præcipuus, unde alij omnes sequuntur.
5. Dantur plenius septem dona Spiritus sancti, quibus hominis animus disponitur ad percipiendum diuinos instinctus, & eis obtemperandum.
6. Virtutes Theologiæ & morales confirmantur & augentur.
7. Instruimur armis contra dæmonem, mundum & carnem, ut non erubescamus fidem profiteri, dæmonem non metuamus, resistamus hereticis, &c.
8. Iuuamur, ut cum iucunditate præcepta & uoluntatem Dei perficiamus.
9. Efficimur per gratiæ augmentum gratiores Deo.

10. Post

10. Post hanc uitam accipitur maior gloria, sicut maior merces datur uiris quàm pueris.

De his effectibus sic scripsit ante 1230. annos B. Melchides Pontifex, Martyr, epistola sua unica, ad omnes Hispaniæ Episcopos. Hic si fortè illud etiam requirere uelint, post passionem & resurrectionē Christi quid Apostolis profuerit aduentus Spiritus sancti: ipse Dominus eis euidentè exponit. Quæ dico, (inquit) uobis, non potestis portare modo. Cum autem uenerit ille spiritus ueritatis, ipse docebit uos omnem ueritatem. Vides quia cum Spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur? Itaque ante descensionem spiritus sancti, usque ad negationem Apostoli deterrentur: post uisitationem uero eius, usque ad martyrium contemptu salutis armantur. Secundum hoc, per CHRISTVM redimimur: per Spiritum uerò sanctum, dono sapientiæ spiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, instruimur, consumamur, ut illam Spiritus sancti uocem audire possimus.

Ioan. 16.

Phil. xxi.

I. Cor. ii.

Capit. VI.

Matth. ix.
Luc. vii.

296. PIAR. ET CHRIST.

Intellectum tibi dabo, & instrua te in via hac, qua gradieris. De Spiritu sancto accipimus, ut spirituales efficiamur: quia animalis homo non percipit ea, quae sunt Spiritus Dei. de Spiritu sancto accipimus ut sapiamus inter bonum malumq; discernere, iusta diligere, iniusta respuere, ut malitiae & superbiae repugnemus, ut luxuria, ac diuersis illecebris, & scedis indignisque cupiditatibus resistamus. De spiritu sancto accipimus uitae amorem, & gloriae ardorem, ut succensi diuinitus, erigere a terrenis mentem ad superna & diuina ualeamus.

DE CAEREMONIIS
ET EFFECTIBVS SACRAMENTI Pœnitentia.

IN hoc mundo Christus Dominus cum laceret, praeuit se aliquando Iudicem aliquando medicum, & pium Curatorem, non solum corporum, sed etiam animarum. Iudicis officium exercuit, quando paralytico dicebat: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, & de peccatrice: Remittuntur ei pec-

ei peccata multa, quoniam dilexit multum: præterea, quando de templo eieciat uenientes & euentes, quando dirum Væ, hoc est, æternam damnationem interminabatur Scribis & Phariseis: quando in cruce paradisum promittebat latroni, &c. Medicum se ostendit in curatione tot morborum, & consolatione tot animarum: Venite, (ait,) ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, &c. Qualem autem se Dominus exhibuit nobis, tales uoluit esse uiscarios suos, nempe Apostolos & discipulos, eorumque successores, Episcopos, & Præsbyteros, quibus potestatem dedit remittendi peccata, & ligandi atque soluendi. Quia nostris sacerdotibus, inquit D. Chrysostomus, non corporis lepram, sed animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est. Et iterum, Patet omnifariam potestatem dedit filio: cæterum uideo ipsam eandem omnifariam potestatem, à Deo filio illis traditam. Hos, inquam, tanta potestate præposuit Christus Ecclesie sue, ut simul & Iudicis, & Medici

T s officio

Iohan. ii,
Mat. xxi,
Lucæ x i,
Mat. xxiii

Luc, xxiii,

Matth, xi,

Ioan, x x,
Mat. xviii

Lib, iii, de
Sacerdotio

298. PIAR. ET CHRIST.

officio fungeretur. Iudicis, in delictis inquirendis & discutiendis, in poena imponenda, in proferenda & danda absolutio-
nis sententia. Medici, in consulendo, in monendo, in remedijs dandis, alijsque præ-
standis, quibus peccata in posterum præ-
caueri possint. Iuxta hoc duplex officium,
ordinatæ & institutæ sunt huius sacramen-
ti ceremoniæ, maximè tamen ad officium
Iudicis, quod est hoc loco potissimum &
præstantissimum.

Primo itaque poenitens sese in terram
prostermit ad pedes sacerdotis (quod etiam
Apostolorum temporibus fieri solitū, docet
B. Dionysius Areopagita) 1. ut se rerum
ostendat mortis æternæ, ut ueniam petat, 2.
ad declarandum, in hoc potissimum Sacra-
mento, magnam humilitatem summè ne-
cessariam esse.

Secundo, manus seruat complicatas &
oculos demissos, tum ob easdem causas: tū
ut indicetur, animum hic adesse debere col-
lectum, non uagum, sed cum Deo unitum,
tanquam in præsentia Christi. Digni simul
coniuncti

Epi. 6, ad
Demoph.

coniuncti & eleuati, declarant collectum esse per conscientie examen peccatorum omnium fasciculum, oris confessione sacerdoti offerendum, ut in rogam Dominice crucis projiciatur, & igne passionis Christi comburatur. Tunditur etiam pectus initio confessionis, quando dicitur, Mea culpa, mea maxima culpa, ad significandum, 1. internum cordis dolorem de peccatis conceptum, & detestationem præteritorum malorum: 2. promptum animum, ad peccata commissæ, iuxta arbitrium sacerdotis, puniendâ.

Tertiò, poenitens accusator est sui, peccata omnia sua clarè & integrè proferens ore, tum quia in iudicio non profertur à iudice sententia, nisi prius reo accusato, neque remittitur accusato delictum, nisi confessus malum ueniam precetur: tum quia Medicus curare uulnera nescit, quæ ignorat. Ut post patientia criminum uulnera (ait D. Chrysost.) poenitentia interueniente curentur, & ad sacra mysteria redire mereantur.

His

Hom. 10. in
Matt.

His igitur poenitentis caeremonijs, non solum indicantur tres partes poenitentiae, contritio, confessio, & satisfactio, quae ad perfectum sacramentum in poenitente requiruntur, sed aliae item conditiones, quibus peccata ipsa sunt recensenda, nempe integritas, ne quicquam scienter reticeatur: puritas, ab omni mendacio, & simulatio: ne: & humilitas, cum interna reuerentia in conspectu Dei.

Sacerdos. 1. sedet tanquam iudex pro tribunali: quia habemus & nos, inquit D. Gregorius Nazianzenus, tribunalia. Siquidem iudicis est sedere ad iudicandam iudicij constantiam.

2. Pro auctoritate sua de peccatis inquirat, & singula examinat, tanquam habens à Christo clauem scientiae, qua omnia inuestigare potest, significans tum Iudicis, tum Medici officium. Nam & Iudex inquirat, ut sciat, quid puniendum sit, quid remittendum, quo modo sententia temperanda: & Medicus, ut morbo cognito, facilius remedia adhibeat. Partes autem tam rei, quam infirmi

Orat, ad
Imp,
Lucæ xi,

infirmi sunt, purè, candidè, uerè & apertè
ad interrogata respondere.

3. Proferens absolutionis sententiam, ma-
num imponit capiti pœnitentis, ex antiqua
Ecclesiæ consuetudine, qua peccatores per
manus impositionem absolui solent, & re-
conciliari. Hac enim cerimonia significa-
tur. 1. Peccatorem, qui hætenus fuit obli-
gatus seruituti peccati, nunc manu mitti, &
libertati restitui. 2. Quod corpori Christi,
tanquam uiuum membrum inseratur: 3.
Quod per aduentum & delapsum Spiri-
tus sancti hæc remissio conferatur, qui re-
ipsa per dona sua, animam hominis attin-
git & mundat, totiusque hominis prote-
ctionem suscipit, iuxta id, quod scriptum est:
Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione
Dei cœli commorabitur.

Non difficile erit ex prædictis colligere,
huius Sacramenti effectus: qui sunt dupli-
ces: priores quidem ex ui Sacramenti, seu
potestate clauium; posteriores uerò, ex ipsa
pœnitentiæ actione. Et quod ad priores at-
tinet, constat hoc pœnitentiæ sacramentum
à Christo

Psalm, xc.

Li. de poe-
nitentia.

302. PIAR. ET CHRIST.

à Christo esse institutum, ut Christiani, qui per peccatum in Dei offensam incurissent, remedium haberent, quo denuò in gratiam cum Deo redirent: hoc est, quod Tertullianus ait, ut lapsis esset secunda post naufragium tabula.

Ac proinde primus præcipuusq; effectus est Remissio peccatorum omnium, quæ post Baptismi sacramentum committi possunt, non solum leuium & uenialium, sed etiam grauissimorum atque mortalium, quæ quanta, qualicunque, aut quocunque ea sint: quæ simul omnia hoc sacramento delentur & condonantur.

Secundus est, restitutio eorum bonorum quibus per peccatum priuati eramus. Si quidem peccatum mortale priuat hominem. 1. uita animæ; id est, gratia Dei, per quam erat non solum amicus, sed etiam filius Dei, ut iam neque filius sit, neque amicus. 2. Omnibus donis spiritus sancti. 3. omnibus uirtutibus. 4. omnibus bonis operibus, quæ in statu gratiæ præstiterat: iuxta illud Prophetæ. Cum recesserit iustus à iustitia

Ezech. 33.

INSTIT. PARS III. 303.

stitia sua, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur. 5. Vita æterna, quæ ipsi clauditur. Hæc omnia per sacramentum poenitentiae restituuntur. Nam. 1. redditur gratia Dei, & iustitia interna, per quam reconciliatus & ornatus uiuat & efficiatur denuo filius Dei. 2. Restituuntur omnia spiritus sancti dona, ut rursus incipiat capere, gustare, & cum suauitate spiritali considerare celestia, Deique motionibus cooperari. 3. Reddunt omnes uirtutes, ut cum delectatione possit rectè operari. 4. Opera bona ante peccatum facta, & per peccatum mortificata, reuiuiscunt. 5. Restituitur ius ad uitam æternam, & hereditatem Dei.

Tertius est, depulso malorum, quæ per peccatum inuecta sunt. Multa sanè mala adducit peccatum. 1. Obligationem poenæ, pro accepta contra Diuinam uoluntatem delectatione. 2. Seruitutem, qua misere à Diabolo ita captiuus tenetur peccator, ut non solum nihil operari possit, quod mercedem in uita æterna mereatur. Si enim distribuerò in cibos pauperum omnes facultates

meas

1. Cor: 13.

2. Tim. ii.

meas, & si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, ait Apostolus, sed etiam miseris modis, ad omnem ipsius kutum impellitur: sicut idem Apostolus alibi dicit: A quo captiui tenentur ad ipsius uoluntatem. 3. Inquietudinem & uermem conscientie continenter rodentem, & carnificinam internam. 4. Habitus malos & uitiosos, uehementissime hominis animum ad mala inclinantes.

Hec omnia mala per hoc sacramentum auferuntur: Primo, obligatio pœne eterne omnino & semper tollitur, sed obligatio ad pœnam temporalem tunc planè auferitur, quando suis omnibus partibus est absolutum pœnitentiae sacramentum, hoc est, quando pœnitens non solum corde doluit, & ore confessus est, sed etiam opere satisfecit, uel quod operibus externis satisfactionis deest, hoc uel magnitudine doloris, uel alia ratione compensauit. Sed quia illa est Christianorum tepiditas, ut pauci has tres partes perfectè adhibeant: hinc est quod
rarissime

rariſſimè peccata dimittantur, quin poena aliqua etiam poſt abſolutionem ſubeunda maneat, quæ uel hîc toleranda erit, uel in purgatorijs ignibus poſt hanc uitam. 2. Reſtituitur homo priſtinæ libertati Chriſtianæ, ut nō iam ad nutum dæmonis, concupiſcentiæ & mundi, ſed ad uoluntatem Dei, uitam inſtituat, operibusquæ bonis promereri poſſit uitam æternam. 3. Redit ſerenitas, pax & gaudium conſcientiæ, ſublatis anxietatibus, & omnibus tricis, quibus per peccatum implebatur. 4. Habitus omnes uitioſi, tametsi non ſtatim, ſed paulatim per exercitia bonorum operum extinguantur, nō parum tamen imminuuntur, & non ad peccatum relinquuntur, ſed ad exercitium & certamen, ad maioris coronæ & gloriæ.

Posterioris generis effectus, ex ipſa quidem actione poenitentiae ſequuntur, confirmantur tamen & perficiuntur per gratiam Spiritus ſancti, quæ uirtute Sacramenti inſundi ſolet. X

Primo itaque uehementer iuuat confeſſio ad extirpandum ex animo hominis ſuperbiæ uitium,

uitium, ex quo peccata cætera tanquam ex fonte oriuntur, & sine quo peccata nulla cōmittuntur. Cogitur enim homo, ex instituto huius sacramenti, ad pedes hominis sese abijcere, cor totum illi suum pandere, nihil peccatorum celare, reprehensionem & pœnitentiam pro ipsius arbitrio admittere, & sententiam, tanquam à iudice, suscipere. Præterea, dum uitia sua expendit, & peccatorum enormitatem ac multitudinem ob oculos ponit, suamq; inspicit malitiam, incipit sibi displicere, & minus altè, quàm solebat de seipso sentire.)(

Secundo, ex ipsa confessione oritur pudor & erubescencia, quæ usque adeò grata est Deo: ut partem habeat remissionis, ait liber de uera & falsa pœnitentia, B. Augustino adscriptus. In hoc enim, inquit, quod per seipsum dicit Sacerdoti, & erubescencia uincit timore offense, fit uenia criminis. Fit enim per confessionem ueniale, quod criminale erat in operatione. Hic etiã pudor facit, ut segnior sit homo ad peccandum, dum cōmittere timet, quod erubescit confiteri.)(

Tertiò.

INSTIT. PARS III. 307

Tertio, magna est utilitas in admonitione sacerdotis, per quem poenitens 1. instituitur, ut peccatum agnoscat & discernat: quæ res est non exigui momenti, dum quidam grauiora peccata minimi aestimant, alij contra minoribus, aut his etiam, quæ peccata non sunt, plus æquo torquentur. 2. Remedia discit uitandi peccata. 3. Monetur, ut serio respiciat, atque ex animo doleat. Virtus autem sacramenti gratiam addit & lumen, ut homo percipiat, sapiat & credat, quæ à sacerdote dicuntur. 4. Auxilium accipit ex pij sacerdotis orationibus, quas pro confitente ad Deum fundit, ex eiusque dolore, & gemitu ac lachrymis, quibus ex animo peccatori compatitur. Ita namque confessarius, ad exemplum Christi, & B. Pauli, affectus esse debet, & sese infirmis accommodare, ad eis condolendum, eosque dolore ac lachrymis suis, ad uerum dolorem excitandos: sicut B. Ambrosium fecisse, quâdo poenitentium peccata in confessione excipiebat, author est B. Paulinus Episcopus Nolanus, in eius uita. Et quia tam multa

308. PIAR. ET CHRIST.

pendent à sacerdote, cui confiteris, circum-
spice diligentius (ait B. Basilius) cui debe-
as cōfiteri peccatum tuum: proba prius me-
dicum, cui debeas causam languoris expo-
nere, qui sciat infirmari cum infirmo, flere
cum flente: qui condolendi & compatien-
di nouerit disciplinam, ut ita demum, si quid
ille dixerit, qui se prius & eruditum Medi-
cum ostenderit, & misericordem, si quid cō-
siliij dederit, facias & sequaris.

Quarto, confessio peccatorum, ad totius
Reipub. redundat utilitatem. Sicut enim
externa constituuntur iudicia & tribuna-
lia, ad continendos homines in officio, con-
seruandamq; publicam pacem & tranquil-
litatem metu poenarum, ita hoc tribunal sa-
cramenti poenitentiae est institutum à Chri-
sto, ut metu diuino iustitia ab omnibus cō-
seruetur, atque colatur, peccata cohibean-
tur, unicuique quod suum est restituatur,
quiete uiuatur, superioribus mos geratur,
pauperes elecmosynis iuuentur: quæ
tantò purius præstantur, quo so-
lius Dei intuitu & me-
tu fiunt.

De cæ

DE CÆREMONIIS

ET EFFECTIBVS EXTREMAE VNTIONIS.

Capit. vi.

EXTREMA vntionis Sacramentum, ob id, à Christo est relictum Ecclesiae, ut fideles sicuti in ingressu in orbem sacramento initiantur, & admittantur: ita in egressu sacramento iuuentur & dimittuntur. Et proinde cæremoniæ omnes eo referuntur, ut infirmus iuuetur, tum ad morbum facilius tolerandum, tum ad societatem ex uita migrandum.

Primo itaque, multæ ad Deum funduntur præces pro infirmo, quibus diuinum auxilium imploratur. X

Secundo, inuocari solent, lectis litanij, Sancti Dei omnes, tum ut in hac extrema pugna, qua Daemon uires omnes suas exerit, infirmus eorum præsidio muniatur, & præsentia consolationem accipiat: tum, ut animam eius, quando ex hoc mundo emigrabit, comitatu suo ad beatam regiam cœlestem cum triumpho deducant.

Tertio, sacro oleo oliuarum inunguntur, per signum crucis, quinque sensuum organa, rogando, ut Deus ignoret, quicquid his sensibus commissum est mali. 1. ut intelligamus, hoc sacramentum, adhiberi, per modum medicamenti, ad languorem animi curandum, sicut oleum confortat & curat debilitatem corporis: 2. quia dantur vires luctandi cum demone: 3. quia gratia Spiritus sancti, quæ per oleum significari solet, cõ fertur. Crux autem imprimitur: 1. quia hæc dona per crucis & passionis Dominicæ merita nobis conceduntur: 2. ut hoc signo in ista pugna, cum demone utamur, eoque sensus nostros, ne per eos in anima irrepant aduersarius, muniamus: 3. ut ad tribunal Christi iudicis, hoc signum crucis deferamus, quo declaremus, nos, sub crucis vexillo constanter ad finem usque mortalis uitæ depugnasse.

Effectus sacramenti istius, qui à B. Iacobo indicantur, ex prædictis ceremoniis non difficulter colligi possunt: Sic enim ait: Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vnguentes eum oleo, in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum,

num, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei.

Quibus uerbis significat tres effectus:

Primo, oratio fidei, hoc est uirtus sacramenti, quod per orationem innixam fidei administratur, saluabit infirmum, hoc est, per gratiam Spiritus sancti infusam, saluabit animam, eam pulchritudine & miro splendore ornans: ut demonibus efficiatur terribilis: ut ex hac uita migrans, per media hostium agmina intrepide transeat: utque ad regnū celestis gloriæ ueniens altiori loco collocetur, quàm si sine hoc sacramento migrasset. Corpus uerò aliquando sanatur, quando id ad infirmi salutem expedire uidetur, & sine miraculo euidenti fieri potest, quod S. Concilium Tridentinum his uerbis dicit: Sanitatem corporis interdum, ubi salutis animæ expeditur, consequitur.

Secundo, Alleuiabit eum Dominus: Alleuiatio hæc est gratia corroborans infirmū, ad leuius ferēda incōmoda morbi, aliāque, quæ infirmis euenire, solēt. Nā 1. naturaliter homo metuit mortē: 2. est timor exactissimi iudicii, cuius consideratio peccatorum

312. PIAR, ET CHRIST.

in desperationem deicere posset: Dæmon
 acrius instat, & uehementius impugnat eo
 tempore, quod est ultimum sui cum homine
 certaminis, prout cuiusque, longa experien-
 tia, & perspicacitate naturæ, conditionem
 & ingenium didicit, uarijs artibus utitur,
 ut hunc pusillanimitate & desperatione
 deiciat, illum nimia præsumptione attol-
 lat, alium uarijs occupationibus distrahat,
 &c. 4. Morbus ipse deprimit hominem,
 contristat, & uehementer affligit, ut non li-
 beat de Deo rebusque coelestibus, deque sue
 animæ salute cogitare. 5. Facillime ad im-
 patientiam, ad querulandum, ad suspican-
 dum, aliasque imperfectiones mouetur agro-
 tus, neque ualet suis passionibus, prout con-
 ueniret, resistere. Aduersus hæc omnia in-
 cōmoda iuuat hoc Sacramentum, tanquam
 saluberrima medicina, per quam mortis &
 iudicij timor minuitur, dæmonis uires per
 Spiritus sancti præsentiam franguntur, ani-
 mus recreatur & subleuatur, atque ad re-
 sistendum dæmonis & carnis tentationibus
 roboratur, impediuntur uitiosi habitus per
 gratiam

INSTIT. PARS III. 313.

gratiam Sacramenti, ne contra rectam rationem sese exerant, ne superbia, auaritia, impatientia, aliæque id genus prauæ affectiones animam hominis ledant. Denique confortetur letitia interna, & consolatio spiritalis, qua homo sese manibus diuinis committit, & in protectione altissimi quiescit.

3. Si in peccatis fuerit, remittentur illi, hoc est, 1. remittuntur peccata uenialia, uirtute gratiæ, quæ per sacramentum confertur: 2. Si quæ sint mortalia peccata, quorum in confessione non meminimus, per hoc sacramentum tolluntur, per quod efficitur, ut imperfectus de peccatis dolor, propter infusam gratiam & charitatem, perficiatur. 3. minuitur, & etiam quandoq; tollitur poena, quæ mortalibus peccatis debebatur. Deniq; hoc sacramentum, est protestatio fidei Catholicæ in exitu uitæ, declarans, quod, sicut hactenus in militante Ecclesia homo cum iustis habuit communionem: ita posthac optet habere consortium cum sanctis, in Ecclesia triumphante.

Pro sacramento Eucharistiæ sufficiant

ea, quæ superius pagina 82. de Missæ sac-
crificio, & pagina 70. de fructibus commu-
nionis dicta sunt.

Cap. viii.

DE AQUA LVSTRA- LI, SEV BENEDICTA.

BEATUS ALEXANDER Pontifex
martyr, qui sextus post B. Petrum Ro-
manam rexit Ecclesiam, aquæ lustra-
lis usum non tam ipse inuenit, quam ab Apo-
stolis traditum, obseruari ab omnibus iussit.
Sic enim scribit Epistola sua prima, circa
annum Domini 83. Aquam sale consper-
sam populis benedicimus, ut ea cuncti
aspersi sanctificentur. Quod & omnibus
sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nā
si cinis uituli aspersus populum sanctifi-
cabat, atque mundabat: quanto magis
aqua, quæ sale aspersa, diuinisque precibus
sacrata est, populum sanctificat atque
emundat? Etsi sale asperso per Helizeum
Prophetam, sterilitas aquæ sanata est,
quanto magis diuinis precibus sacrata aqua,
sterili-

Leuit. x.

4. Reg. 2.

INSTIT. PARS III. 315.

sterilitatem rerum aufert humanarum, & coimquinos sanctificat atq; purgat, & c. bona multiplicat & insidias diaboli auertit, & à phantasmatum uersutijs hominem defendit?)(

Quod dicit: aquam sale conspersam populis benedicimus: declarat aperte, quid tempore suo in Ecclesia Romana ex Apostolica traditione obseruaretur. Apostoli enim preces & benedictiones instituerunt, quibus diabolica potestas, quæ creaturas subinde inficit & corrumpit, ab illis eijsciatur, & per illas ab alijs depellatur. Cõstat namque Diabolum, qui in hoc aere nostro uersatur, creaturis inanimis passim misceri, ut propter ipsius impuritatem, non incommode B. Paulus dixisse intelligatur: Expectatio creaturæ reuelationem filiorum DEI expectat: quia & ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Scimus enim, quod omnis creatura ingemiscit & parturit usque adhuc, nempe ob tantam impuritatem, qua præsentia & abusu demonum inficitur. Sanctificatur autem (ait idem APOSTOLUS) per

Rom: 8.

1. Tim 4.

per uerbum Dei & orationem, per quam
diabolus, & quicquid diabolicum est, a cre-
atura expellitur: tum ne cuiquam in sum-
ptione aut usu noceat, tum, ut aspersione
& contactu sui, curationem alijs adferat.
Sic enim conueniebat dæmonis superbiam
deprimi, ut qui se erigere usque ad thronū
diuinæ maiestatis uolebat, tanta arrogan-
tia, ut neminem timeret: nunc per leuem
aquæ aspersione, hoc est, per uile elemen-
tum cogeretur cedere, & abiectis creatu-
ris imbecilliores se profiteri. Habet au-
tem aqua hoc non ex se, sed ex Ecclesiæ
tum precibus, tum authoritate. Si enim san-
cti multi, etiam non sacerdotes, precibus suis
impetrarunt creaturis uim pellendi mor-
bos, ut Theodoretus in Philotheo, & alij Ec-
clesiastici scriptores referunt: multò magis
impetrabunt preces Ecclesiæ sponsæ Chris-
ti, super omnes sanctos dilectæ, quæ sem-
per exauditur pro sua reuerentia, & cui
data est potestas dæmones eiciendi, & cal-
candi super serpentes & scorpiones.

Cæterum in hac aquæ benedictione, nō
incomode

incommodè miscetur sal benedictum, ad varias significationes, quas qui intelligunt, non sine reuerentia & deuotione se suaque aspergunt. Nam 1. sal diuinam sapientiam designat, quæ in Christo humanam naturam in unam personam assumpsit: Aqua Dominicam passionem, de qua Saluator dicebat. Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor donec perficiatur: 2. Sal, quo solent carnes condiri ne corumpantur, significat incorruptionem nostram, & interitum uermium: aqua ablutionem & munditiam. Sal discretionem, quia præbet gustum: aqua lachrymas & poenitentiam. Rogat igitur Ecclesia, ut per passionem ueri Dei, concedat nobis Dominus munditiam cordis, & animi, integritatem mentis, sanitatem loci, animalium, aliarumque creaturarum, & interitum, seu exclusionem infernalium uermium, omniumque, quæ diabolica ars machinari ad hominis nocumentum potest. Quæ ut commodius fideles assequantur, petit iisdem concedi uim lachrymarum, ueramque & discretam poenitentiae actionem

ex sa.

Luce xli.

318. PIAR. ET CHRIST.

ex sapientia & gustu rerum diuinarum
perfectam.)(

Effectus istius aquæ multi sunt & uarij,
ut ex prædictis B. Alexandri uerbis, & ex
ritu benedictionis constat. Quidam spiritu-
ales, qui semper sequi solent, quoties qua-
par est demissione & deuotione aspergi-
mur, nisi ex causa ad maiorem nostram uti-
litem Deo aliud uideatur.

1. Itaque profligantur demones ex locis
& creaturis.
2. Remittuntur uenialia peccata.
3. Phantasmata diabolica, prauæ cogita-
tiones, & mentis distractiones in
oratione, alijsq; temporibus exclu-
duntur.)(
4. Mens à terrenis rebus colligitur.
5. Disponitur animus ad orationem &
deuotionem.
6. Gratia, fauor, & præsentia sancti spi-
ritus impetratur.
7. Preparatur mens hominis, ut rectius
diuina mysteria peragat, sacramentàque sus-
cipiat. Valet enim hæc aquæ aspersio ad
uersus

160
INSTIT. PARS III. 319.

uersus omne, q̄ sacramentorū effectū impedire potest. Atque ideo in altarium & templorum consecratione adhibetur, ut à locis illis omne excludatur orationis, deuotionis, & sacramentorum impedimentum. Solet etiam ob eandem causam, iuxta fores Ecclesie, in promptu semper esse aqua lustralis, ut ingressuri eius aspersione, diuinæ gratia, dæmonem, inanesque cogitationes, & curas excludant, atq; ad orandum deuotius se parent & colligant: egressuri uerò aduersus omnes occurrentes peccandi occasiones sese muniant.

Alij effectus sunt corporales, qui non raro, pro Dei uoluntate & beneplacito, quando ad diuini sui nominis gloriam expedire iudicat, consequi permittuntur. Et si iustis de causis non sequantur, non ob id tamen est inefficax Ecclesie oratio, uel aque asperio: quia quod effectibus corporalibus negatur, hoc spiritualibus, qui præstatiores sunt, compensatur.)(

1. Curatur sterilitas hominum, iumentorū, humanarumque rerum.

2. Impetratur

2. Impetratur bonorum multiplicatio & ubertas.
3. Infirmitates corporum, ne inuadant, præcauentur, & ubi occupauerint, curantur. Conceditur enim sanitas mentis & corporis.
4. Noxius àër purgatur, depellitur pestis, & omnis contagio.

Denique sic orat Ecclesia: Virtutem tue benedictionis infunde, ut creatura tua, mysterijs tuis seruiens, ad abigendos demones, morbosque pellendos, diuinæ gratiæ sumat effectum, ut quicquid in domibus, uel in locis fidelium hæc unda resperferit, careat omni immundicia, liberetur à noxa, non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est, quod aut incolumitati habitantium inuidet, aut quisti: aspersione huius aquæ effugiat: ut salubritas per inuocationem tui nominis expetita, ab omnibus impugnationibus sit defensa. X X

Conuenit porro, ut is, qui se lustrali aqua aspergit,

aspergit, intentionem suam cum Ecclesiæ precibus coniungat, & cum reuerentia, in-
ternaque deuotione hac aqua utatur, uel
dum aspergit, uel dum aliqua ex causa su-
mit, cibisq; uel potibus miscet. Qui enim
sine reuerentia uel deuotione id agunt, exi-
guam consequuntur ex eo utilitatem.

DE CEREIS.

QUIA cereorum in Ecclesiâ usus an-
tiquus est, & uariis, ideo peculia-
res quædam orationes & be-
nedictiones adhibentur, ut fideles non ex
sola deuotione, sed ex solennibus etiam &
publicis Ecclesiæ precibus, utilitatem per
eos consequantur.

Primò itaque accenduntur ad Christi Do-
mini nostri honorem, præcipuè uerò coram
sanctissimo Eucharistiæ Sacramento: à quo
nunquam lumen abesse debet: quia ipse
est lux uera, illuminans omnem hominem
uenientem in hunc mundum. Et sicut cere-
us constat cera, per castas & uirgineas apes
producta, lychno per ceram contexto, &
X igne:

Caput IX.

Prudenti-
us hymno
in Lauren-
tium.
Ext, de ce-
lebr, missa-
rum cap,
sane, &c,
finali,

322. PIAR. ET CHRIST.

igne: ita Christus carne ex purissimis sanguinibus Beatissimæ Virginis Mariæ accepta anima, & diuinitate, per quam Deus noster ignis consumens est.

Secundò, coram imaginibus, sanctorumque reliquijs, ut significetur sanctos, quos tali lumine ueneramur. 1. sanctitate uitæ & doctrina mundum hunc illustrasse & illuminasse. 2. Dæmonem superasse, ac de eodem triumphum egisse (est enim triumphantium, luminaribus introduci:) 3. eosdem nunc in cælo glorioso lumine fulgere, sine ullis tenebris uel errorum, uel peccati.

Tertiò, ad lectionem sacri Euangelij. 1. quia illud uniuerso orbi rerum lumen diuinæ notitiæ præbuit. 2. ut quisquis Dei uerbum audit, uiua illud fide audiat: quia incredulis, & oculis per peccatum obtenebratis, uerbum crucis est scandalum, quod alioquin est in salutem omni credenti.

Quartò, in processionibus præferuntur cum crucibus lumina (ut ait Beatus GREGORIUS)

In Li. monar. Sophr. c. 10,

D. Hieron. contra Vigilantium-

Rom. I.

De gloria Confess. c. 30. & 79.

INSTIT. PARS III. 323.

gorius Turonensis) ut in hac militia Christiana, sub uexillo crucis lumen fidei adhibeamus, ut ex fide, hoc est, iuxta fidei nostra dictamen, uiuamus.

Quinto, in Baptismo, sicut superius dictum & explicatum est, cereus nobis datur, sepiusque in uita usurpatur, potissimum uero in festo Purificationis, quo cerei Ecclesie precibus benedicuntur, palamque à Christianis, in memoriam Christi ueri luminis, ad reuelationem gentium (quem Symeon ulnis suscepit) gestantur, ut lumen fidei, ardorem charitatis, rectitudinem & sinceram intentionem, quam lychnus cera tectus significat, protestemur, declaremus: que nos paratos, ut sponso animæ nostræ Christo, ardentibus lampadibus occurramus. Ita scribit Nicephorus, B. Virginem MARIAM, accensis cereis ex hac uita migrasse, & ad tumulum deportatam esse.

Sexto, deferuntur funera Christianorum, multis luminaribus ad sepulturam (ut est apud D. Gregorium Nazianzenum) quibus significamus. i. eos, tanquam inuictos milites,

X 2

lites,

Lucæ 2.

Matth. 24
Li. 2. c. 21
& 22.

Oratione
2. in Iulianum & oratione 7.
in mortem
frat. Chryl.
Ho. 70. ad
pop. Anti-

lites, de aduersarijs triumphasse: 2. nos illis optare perpetuam lucem, & gloriam sempiternam.

Quæ sit igitur utilitas cereorum in Ecclesia, facile cum ex prædictis est intelligere, tum ex orationibus, quibus Ecclesia in eorundem benedictionibus utitur. Orat enim Deum, 1. Ut cerei ualeant ad sanitatem animarum, & corporum, terra mariq;. 2. Ut de locis, ubi accensi fuerint, demon, & quicquid demonis ars est machinata, depellatur. 3. Ut mentes & corda nostra inuisibili igne, & splendore sancti spiritus illustrentur, omniumque peccatorum & uitiorum cœcitate careant, ut cernere possimus, quæ Deo sunt placita, & utilia saluti. 4. Ut ignis charitatis cum lumine fidei in animis nostris accendatur, qui nos ad lumen indeficiens, in uitam æternam deducat.

Qui igitur in honorem Christi aut Sanctorum cereos accedunt, aut deuotè gestant, facto ipso precantur, sibi hæc omnia à Christo (qui est Deus uerus, & splendor lucis æternæ) concedi, intercessione, gloriosisque
& cla-

et clarissimis meritis Sanctorum: Defunctis autem dari lucem beatam, et lucidissimam gloriam, in regno cælorum.

DE USV CINERVM.

ANTIQUISSIMVS est sacrorum cinerum usus, non tantum in ueteri testamento, sed etiam apud Christianos in nouo, qui eos ad significandam et excitandam poenitentiam, tum in morte, tum in uita adhibere, et capitibus aspergere solent. Nam si humilis abiectusque habitus, ex dolore assumptus, magnam habet uim, et ad producendam in hominis animo humilitatem, et ad prouocandam diuinam misericordiam: multo maiorem uim habebit idem habitus, si ex obedientia Ecclesiæ assumatur, quæ cineribus peculiare etiam preces adiungit, quibus animi demissionem, et Dei clementiam petit. Constat enim, quod opus ex obedientia susceptum, plus habeat meriti apud Deum, propter obedientiæ uirtutem, quam quod sponte arbitrioque nostro perficimus. Et præterea est indu-

Caput X.

Petrus Cluniacensis, li. II, Mira, cap. XXI.

326. PIAR. ET CHRIST.

bitatum, non frustra, neque sine fructu Ecclesiam suas preces fundere. Aspersio igitur cinerum, iuxta Ecclesiae institutum, tribus ex causis habet utilitatem. 1. ex opere ipso humilitatis. 2. ex obedientia Ecclesiae. 3. ex Ecclesiae precibus. Petit enim multis orationibus in cinerum benedictione Ecclesia ut istos salutare effectus consequantur fideles, qui sunt his cineribus usuri.

1. Vt iuuetur homo ad internam humilitatem cordis.
2. Vt benedictio coelestis in aspersos descendat: qua serio compungantur, & de peccatis doleant, considerantes, per peccatum hominis & ipsam terram maledictam fuisse in opere nostro, & nos omnes in cinerem & terram redituros.
3. Vt hi cineres sint salubre remedium, ad assequendam remissionem peccatorum, & premium vitae aeternae.
4. Vt detur corporis sanitas, ad poenitentiam pro peccatis agendam.
5. Vt anima ipsa diuina tutela protegatur.

6. Vt

6. Vt illa à Domino impetremus, quæ ad ipsius uoluntatem petimus.
7. Vt in bono constanti animo perseueremus.

Neq; dubium cuiquam esse debet, quin pius Catholicus hæc bona accipiat, quando sincero animo in capite Quadragesimæ, cineribus sacris aspergitur, seriò secum statuens, eam Quadragesimam, in amaritudine animæ suæ ad peccatorum satisfactio-
nem, traducere.

Quòd porrò fronti ipsi signum crucis cineribus imprimatur, ad hoc fit, ut ne nos pudeat ad amorem & imitationem Crucis fixi Dei nostri, publicè poenitentiam agere: nos, inquam, qui pulvis sumus, & in pul-
uerem reuertemur. Sacerdotibus autè non frons, sed caput aspergitur: partim ad reuerentiam sacrificij, ne in eius celebratione aliquid cinerum in altare decidat: partim, ut ipsi, qui ceteros homines dignitate, or-
dine & potestate antecellunt, sciant se bre-
ui cineribus & terra tegendos.

DE PALMARVM

Ramis.

ECCLESIA Catholica hanc seruat ex antiquis temporibus cōsuetudinē, ut Dominica die, quæ proximē festiuitatem Paschæ præcedit, palmarum oliuarum, similiumq; arborum ramos solennibus precibus benedicat, populūque Christiano gestandos, et domi ad salutares effectus conseruandos, tradat. Quia Cereemonia duo, quæ circa Christi personam gesta sunt, significantur. Alterum, insignis ille ingressus in ciuitatem Hierusalem, ipso hoc festo Palmarum. Alterum, triumphus ille gloriosus, quem per passionem et mortem suam deuictis hostibus, de principe huius mundi, uniuersūque inferno reportauit, idq; in gratiam nostri, quos non nostris meritis, sed benigna sua misericordia liberauit. Proinde rami Palmarum, uictoriam atq; triumphum significant: rami autem oliuarum, misericordiam.

Ceterū, ne more ueteris legis, careat

suo

suo fructu ista significatio, accedunt preces
& benedictiones Ecclesie, quibus Deus ro-
gatur, ut gestantes hos ramos.

1. Accipiant protectionem mentis &
corporis, in salutis remedium, & ad gra-
tiam diuinam obtinendam.

2. Ut, sicut rami uirentibus sunt folijs: ita
frondeant opera nostra uirgine iustitie, &
uirtutum multarum pulchritudine.

3. Ut sicut Hebræorum populus Christo
his ramis occurrit, & cum ipso in ciuitatem
Hierusalem intrauit, ita nos bonis operibus
Domino obuiam procedamus, eiusq; ue-
stigia sequentes, per ipsum, & cum ipso
in coelestem Hierusalem admittamur.

4. Ut, sicut Christus de hoste per passionem
suam triumphauit, ita & nos sæpe hoc opus
misericordie animo uoluentes, amore Chri-
sti accendamus ad pugnam, & ad uictoria
de demone, carne, & mundo referendam.

5. Ut, in quemcunque locum introducti
suerunt hi rami, habitatores Dei benedi-
ctionem consequantur, & omnia aduersi-
tate fugata, dextera Dei protegantur.

Dum igitur ex mente Ecclesiæ, deuoto animo hos ramos seruamus, gestamus, aut ad usum pium adhibemus: precamur factō ipso Christum Dominum, ut per passionem & mortem suam, qua dæmonem superauit & fregit, & per misericordiam suam immensam, qua hoc sine nostris ullis meritis egit, dæmonem, omnemq; aduersitatem à nobis, & ab ædibus nostris pellat: ne uel aëris tempestate, uel alio incommodo quocunque nobis noceat; quin potius Dei dextera nos protegat, & non solum corpora à malis tueatur, sed animæ quoque gratiam suam infundat, ut multis uirtutibus ornati, & bonis operibus florentes, Christi uestigia sequamur, hostes nostros omnes uisibiles & inuisibiles superemus, & ad gaudia cœlestis Hierusalem, ab Angelis cum triumpho introducatur.

Caput xij.

DE AGNO DEI.

SVMMVS Pontifex, Christi in terris uiscarius, primo sui Pontificatus anno, & quolibet septennio, consecrare solet
solenni

solenni benedictione orbiculos quosdam cereos, quos à figura impressa uocant Agnos Dei, adhibito sacro Chrysmate, multisque insignibus caeremonijs. Multa autem precatur à Deo concedi illis, qui animo deuoto hos orbiculos consecratos penes se habent, aut ijs utuntur terra mariue. Cuius oratio tantò maioris esse momenti debet, quanto eius officium est in Ecclesia sublimius, Christoque conuenientius. Vnde non rarò mirabiles effectus, non sine miraculo diuino, sequuntur: maxime ubi quis eximia fide & deuotione præditus, summi sacerdotis benedictionem & DEI promissionem, quæ oranti Ecclesiæ auxilium addixit, inuoluetur. Quæ autem in consecratione petuntur, sunt ista.

Primò quidē in genere, ut ab omni malo liberemur, omniq; bono fruamur. Deinde uerò nominatim mala recensentur, à quibus nos rogat liberari: nimirum, ab omni tempestate maris & terræ: à fulmine, grandine, uoxijs uentis, plauia, terræ motu, tonitru, peste, morbo comitiali, morte improvisa,

prouisa, igne, insidijs inimicorum, malorumque spirituum: denique ab omnibus alijs periculis. additur etiam, ut parturientibus mulieribus Deus adesse dignetur, & quauis in tentatione demonis Christi fidelibus animum uirésque addere, quibus intrepidè hostes repellant ac superent. Quia igitur experientia frequentissimè docet, ista sæpe à Deo concedi, non sunt temere reiiciendi: sed magna deuotione gestandi orbiculi isti, & alijs cōmendandi.

333.
REGVLÆ

SEV ORDINATIO-
NES CONFRATERNI-
tatis Beatissimæ Virginis Mariae,
instituta inter Studiosos COLlegij
Societatis IESV Colonienſis, & per
Reuerendiſſimum Nuncium Apostolicum
confirmatæ, & indulgen-
tijs donatæ.

REGAL

SEN ORDINAT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

Y ES CONSTIT

REVERENDISSIMUS Dominus
 Gasparus Gropperus, sacri
 palatii Apostolici causarū
 auditor, & ad Treuerens:
 Colonien. Moguntinē. Au-
 gustan. Spiren. VVormation. Herbipolen.
 Monasterien. & Minden. Ciuitates & dioce-
 ceses, uniuersamque VVestphaliæ prouin-
 ciam, necnon Ducatus, & loca omnia Du-
 cis Cliuiae, Iuliae, & Montensis, Sanctissi.
 Domini nostri Gregorij, Diuina providen-
 tia Papæ XIII. & Apostolicæ Sedis Nun-
 cius cum potestate Legati de latere, facul-
 tatem de dit Patribus Societatis IESV, con-
 fraternitatem, seu sodalitatem per uniuersa
 loca suæ legationis instituendi, sub nomine
 gloriosissimæ semperq; Virginis MARIAE
 quæ his ordinationibus seu regulis constet.

Regula Sodalitatis.

- I. Hæc sodalitas instituitur in honorem
 beatissimæ uirginis Mariæ, ut studiosi, dum
 peculiari deuotione sacratissimæ Dei Matris
 afficiuntur, eamq; uenerantur, singulare
 etiam

336. PIAR. ET CHRIST.

etiam auxilium ab ea in studijs & actionibus omnibus sentiant.

II. Nemo in eam admittitur, nisi prius emisit professionem fidei, editam in Concilio Tridentino: nomenq; suum dederit cōfraternitati Rosarij apud Prædicatores, cuius membrum quoddam hanc sodalitatem esse cupimus.

III. Omnes Socij seu Confratres confitebuntur octauo quoque die, communicabunt autem singulis mensibus, & festis B. MARIAE, scilicet Purificationis, Annunciationis, Visitationis, Assumptionis, Natiuitatis, & Conceptionis: præterea festis Paschæ, Ascensionis, Pentecostes, Sacramenti, Omnium Sanctorum & Natiuitatis Domini, nisi confessario aliquod impedimentum uideretur. Quotidiè legent Rosarium beatæ Virginis, præterea, diebus Dominicis, prædictisque festis maioribus, & solennitatibus beatæ Virginis, festisque Apostolorum, & Natiuitatis IOANNIS Baptistæ, legent officium Diuæ Virginis,
exceptis

exceptis his, qui ad preces horarias maiores tenentur. Recitabunt etiam singuli quotidiè mane, AVE MARIS STELLA, uespèri Antiphonam, SALVE REGINA.

IIII. Omnes socij, ubicunque fuerint, recitabunt uigilias mortuorum nouem lectionum, pro omnibus defunctis eiusdem sodalitatìs, singulis annis semel.

V. Discant omnes Socij Missæ inseruire, modum confitendi, communicandi & orandi, quem à suis præfectis aut confessarijs petet.

VI. Vitabunt consortia malorum, iuramenta, colloquia praua, falsa aut inhonesta. Seruabunt uerò omnes modestiam, ac honestatem in exemplum aliorum, prout decet deuotos beatæ Virginis. Et qui dant operam literis, sint seduli in obseruatione legum collegij. Si quis porro, insolenter se gerat, post quartam admonitionem à congregatione separetur. Ideoque ut purior maneat sodalitas, nemo facile admittatur, nisi probatus, & qui constantiæ spem dederit, neque retineatur, qui in grauius peccatum lapsus deprehendetur.

)(

Y

VII. Si

338. PIAR. ET CHRIST.

VII. Si quem sociorum contingat in morbum incidere, omnes, qui eiusdem congregationis fuerint, quamdiu is decumbet, Christo, & Dñe matri eum commendabunt.

VIII. Si quis ex hac uita migrat, ea in ciuitate uel loco, ubi eiusmodi sodalitas fuerit, omnes socij in eadem ciuitate uel loco residentes, semel uigilias mortuorum nouem lectionum pro eius anima recitabunt, adieruntque sacro, quod pro eodem nomine sodalitatis celebrabitur, modo eis legitime constet, eum in hanc Sodalitatem receptum fuisse, in eaque perseuerasse, & pro tali se gessisse.)(

IX. Singulis diebus Dominicis, & solennitatibus B. Virginis fient congregationes sociorum, in quibus agetur de rebus, quæ sodalitatis, sociorumque bonum concernunt, & statutis diebus prefecti eligentur.)()(

X. Qui in sodalitate erunt, participes efficiantur omnium bonorum, quæ à tota sodalitate fiunt, indulgentiarumque, tam quæ

quæ concessæ sunt à Reuerendissimo Nun-
cio Apostolico, aut quouis alio, quàm quæ
in posterum à quouis cōcedentur, eamque
communicationem honorum & indulgen-
tias consequentur, quocunque terrarum se
se contulerint, modo quæ in tertia & quar-
ta regula prædicta sunt de confessione,
communione & orationibus, cessante le-
gittimo impedimento seruent.

IN DVLGENTIAE

APRÆDICTO REVE-
rendiss. Nuncio cōcessa.

Hanc Sodalitatem ubicun-
que instituetur per uniuersa sua
legationis loca, simul atque institu-
ta fuerit, idem Reuerēdis. Nuncius Aposto-
licus autoritate sua cōfirmavit. Vtque ma-
iori alacritate & deuotione à pluribus ea su-
scipiatur, eiusque regulæ seruētur, ipsiusq;
confratres & socij seruētius in fide, pietate,
bonis moribus & literis pergent, concessit
singulis, qui in eam inscribentur, trecentorū
dierum indulgentias, modò in ipso ingressu

Y ij uel circa

uel circa, confessionem generalem expensa
diligenter tota uita, faciant: uel si hanc ali,
quando fecerint, eam confessionem repetat,
ab ultima & proxima generali, quam prius
fecerint. Item centum dies indulgentiarum
confratribus singulis, quoties sanctam Eu-
charistiam confessi susceperint: festis uero
beatissimæ Virginis Mariæ matris, si com-
municauerint, ducentos dies. Quoties sacer-
doti confitebuntur, centum dies. Quoties ue-
speri conscientiam examinauerint, quinqu-
aginta dies. Quoties rosarium dictæ Virgi-
nis, quod constat oratione Dominica quin-
quies, & salutatione Angelica quinquagies
repetita, dixerint: quinquaginta dies. Quo-
ties præces horarias eiusdem Beatissimæ
Virginis recitauerint, centum dies.

Si in extremis uita suæ communicarint,
uel si per ipsos non stet, cur minus commu-
nicent, saltem confessi fuerint, aut si nec hoc
possint, saltem externo signo cordis dolorē
protestati fuerint: trecentos sexaginta dies.
Qui uero eorum pro defunctis, aut aliquo
defuncto eiusdem sodalitatis, Rosariū præ-
dictum

dictū Virginis, uel mortuorū uigilias lege-
rint, aut sacrum celebrauerint, uel audierint:
trecentos sexaginta dies indulgentiarū ipsis
defunctis, uel defuncto per modum suffra-
gij: prout ista omnia ex literis de his conse-
ctis, patent. X

ORATIO SODALI-
TATIS IN ADMISSIONE
ne à singulis recitanda.

SANCTA MARIA mater DEI,
et Virgo, Ego N. te hodie in domi-
nam, patronam, et aduocatam eligo, firmi-
terque statuo, ac propono, me nunquam te
derelicturum, neq; contra te aliquid unquā
dicturum aut facturum, neque permissu-
rum, ut à meis subditis aliquid contra tuū
honorem unquam agatur: Obsecro te igitur,
suscipe me in seruum perpetuum, ad-
sis mihi in actionibus omnibus
meis, nec me deseras in
hora mortis,
AMEN.

Y 3 Litas

Litanix in alma
DOMO LAVRETA-
NA, OMNIBVS DIEBVS SAB-
bati, Vigiliarum, festorum be-
atissime Virginis musice de-
cantari solite.

Sigebertus in Chronicis testatur S. Sergium P.
P. anno 689. quatuor festis, Annuncia-
tionis, Purificationis, Natiuitatis, & As-
sumptionis B. Mariæ virginis Litanias
assignasse.

*Cum Litanias dicimus non huma-
nis uerbis, sed oraculis spiritus, Deum pla-
camus, Basil. Episto: 63. ad clericos
Ecclesie Neocesariæ, Ana-
no Domini 300.*

Kyrie eleyson,

Christe eleyson,

Kyrie eleyson,

Christe exaudi nos.

*Christe
audi
nos,*

Pater

Pater de coelis Deus,
 Fili redemptor mundi Deus, } Misere nobis.
 Spiritus sancte Deus,
 S. Trinitas unus Deus.

Sancta Maria, Ora pro nobis.

Sancta Dei genitrix, Ora pro nobis.

Hildephonus in fine serm: 2. de Assumptio.
 Eandem vocat idem serm: 2. de Natiuitate,
 & serm: 7. de Assumpt, speciosam Dei geni-
 tricem.

Sancta uirgo uirginum. Ora.

D. Thom. opusc. 8. circa salutationem An-
 gelicam. Gisbertus in altercatione synago-
 gæ, & Ecclesiæ, c. 7. Hildephon serm. 5. de
 assumptione.

Mater uiuentium, Ora.

Epiphan. contra hæres. lib: 3. c. 2. hæresi 78
 Chrysologus serm. 140. August. serm: 2. de
 Assumpt. Beatæ Mariæ, & c.
 Hildephon. serm: 2. de Natiuitate B. M. Ma-
 trem gentium appellant.

Mater pulchræ dilectionis, Ora.

Hildephon. serm: 1. de Assumpt. Cyrillus ve-
 ro ad Reginas, Pulchritudinis matrem vocat.

Mater sanctæ spei, Ora.

Hildephon. serm: 1. de Assumpt. Ephraem
 vero de laudibus virginis, Spem Christiano-
 rum sanctissimā nuncupat, vide Lita, diei 6.

Paradisus uoluptatis, Ora.

Ephraem Basilij magni diacon. in oratione
 de laudibus B. M. Paradisum deliciarum &
 Y 4 immor-

Genet: 3. d.

Eccle: 9
 24. c.

ibidem

Gene: 3. d.

immortalitatis vocat Chrysoſto. orat. de Annunciat. virg. Paradifum rationalem.

Ibidem.

Lignum vite, Ora.

Bernardus ſub finem ſerm. 2. de aduentu.

Prov: ix, 2

Domus ſapientie. Ora.

Hier. lib: 3. in Iſai: ca: 7. Georgius Nicomediensis, in orat. de oblat. Deiparæ, Domum glorioſam vocat.

Gen: 28, d

Porta cœli, Ora.

Methodius oratione habita ad Hipopatē D.

Gen: 49, d

Deſiderium collium æternorum, Ora.

Bern. epiſt: 174. ad lug. Deſideratam gentibus nominat. Ignatius vero epiſt: ad D. Ioannem Euangel. cunctis deſiderabilem.

Num: 35, d

Ciuitas refugij, Ora.

Damaſcenus de dormitione B. M. ſic Ephraem orat, ad B. V. Chriſtianorum profugium appellat.

Iudith 15, c

Gloria Hieruſalem. Ora.

Cyriil. Alex. hom: 6. in Neſtôr, eximium vniuerſi terrarum orbis decus, & ornamentum vocat. Damaſc. de dormit. B. V. Decus omnium honorificentiffimum.

Exo: 15, c

Sanctuarium Dei, Ora.

Ita ſacrarium torius diuinitatis appellauit Petrus Damianus ſer: 3. de Nat. B. V. vide litan. 7. dici.

2, Reg: 6, d.

Fœderis arca, Ora.

Ambro: ſer: 81. & Laurent. Iuſtin, Patriarcha Venetus in ſerm. de Natiuit. B. M. Damaſcen. ſerm. de dormit. Deiparæ.

Exo: 30, 2

Altare Thymiamatis, Ora.

Ambr.

B. MARIAE VIRG. 345.

Ambr. lib. 2 de virginib. Altare Dei, ex psal.
42. nominat.

Scala Iacob,

Ora.

Gen: 28

Fulgentius serm: de laudibus B. Mariæ. Scalam
cœlestem vocat sicut August: in serm: 2. in
Nat. & 2. de Assumpt. & Damas, in hymnis,
quibus festum Assump. celebrat, Scalam ad cœ-
los, & Pontem ad vitam appellat.

Speculum sine macula,

Ora.

Sap: 7.

Sic speculum, & species totius castitatis dici-
tur ab Hildephon serm: 3. de Assumpt.

Lilium inter spinas,

Ora.

Cantiz, d

Hildephon, serm. 1, de Assumptione,

Rubus ardens incombustus.

Ora.

Exo iii, a.

Chrysippus serm, de S. Deipara. Hildephon
serm: 1, de Assumptione,

Velus Gedeonis.

Ora.

Iudic: 6, g

Ambr: serm: 13, de Nat, Dom: Methodius
oratt ad Hipopan, Hildephon, serm: 3. de Assu.
& ser: 2, de parturit, B. Mariæ, Cassiodorus
in psal, Bern: in xii, c, Apocal,

Thronus Salomonis,

Ora.

iii, Retx, c

Petrus Damianus serm: I, de Nat, B, Mar, Ri-
chardus serm: de Annunciat, Dominica,

Turris eburnea.

Ora.

Cant: vii a

Petrus Damianus serm: I, de Nat, B, vir, vocat
turrim Dauidicam, ex Cantie: 4, b,

Fauus distillans,

Ora.

Cant: iiii, e

Ruperrus comment, in Matthe

Hortus conclusus,

Ora.

Ibid: d,

Hesichius presb, Hierosol, hom: 2, de laudib,

γ s Chrysip.

Chrysipp, presb: item Hieros. serm. de sancta Deip. Georgius Nicomed. episcopus oratione de oblatione Deiparæ, Hier: in Apolog. ad Pamachium,

Ibid. d.

Fons signatus,

Ora.

Hesichius vbi supra, Hildephon serm: 4. de Assumpt. & serm: 1. de Nat: B. M. Hier: aduersus Iovinianum, ex Apol. ad Pammach,

Ibid. d.

Puteus aquarum uiuentium, Ora.

Hildephon, serm. 4. de Assumpti & ser. 1. de Natu, B. virg. Chrysip, serm. de sancta Deip.

Pro: 31. b.

Nauis institoris de longè portās pauē. Ora.

Methodius in oratione de hypopant, ad S. Eucharistiam alludens, vocat: Mariam, Altare animatum panis vitæ,

Exo: 50. a

Stella matutina,

Ora.

Stella fulgentissima dicitur ab Ephraem in oratione, de laudib. Beatæ virginis, & Stella stellarum a Beda hom: de festo Annunciationis, ab Hesichio ser: 2. de S. Deipara, Stella vitæ,

Cant: 6. c.

Aurora consurgens,

Ora.

Rupertus lib: 7. de gloria Trinit: & process. SS. cap. 13. affirmat totum Canticum, lib. sic esse scriptum, vt præcipue Dei sponsa depingatur.

Ibidem.

Pulchra ut Luna,

Ora.

Ibidem.

Electa ut Sol,

Ora.

Hildephon, serm: 4. de Assumpt. & serm: 1. de Nat. B. Vir. Dionys. Carthus. lib. 1. præfat. de laudibus eiusdem,

Ibidem.

Castrorum acies ordinata, Ora.

Andreas Cretensis non vulgaris auctor Mariæ in Canticorum lib. depingi, varijsq; modis adumbrari

B. MARIAE VIRG. 347.

vmbrari indicat in serm: de dormitione Deip.

Solum gloriæ Dei.

Ora.

Isaïx 6. a

Hildephon, serm, 7, de Assumpt, Tabernaculum gloriæ nominat, Andreas Hierosolymitanus in saluta, angelicam, Templum diuinæ gloriæ ornatissimum, Huc & allusit Hesichius ser, 2, de S, Deipara, Cathedrâ Cherubicâ vocâs,

Terra Domini benedicta,

Ora.

Psal: 64, a

Arnobius in psal, 84,

Vas sanctificationis,

Ora.

I, Thes. 4, a

Hildephon ca, 10, de virg, Maria,

Candelabrum aureum,

Ora.

Apoc: I, c.

Georg, Nicomed, orat, de oblat,

Mons Ephraim,

Ora.

I, Reg: I, a

Greg, P P, in lib, 1, Reg, ca, 1,

Templum misericordiæ Dei,

Ora.

Psal: 47, a

August, serm, 2, de assumptione,

Terra fonte irrigata,

Ora.

Gene: 2, a

Beda in cap, 2, Gen, Tom, 1,

A Cunctis periculis, Libera nos gloriosa Virgo.

i. Per salutarem Conceptionem tuam.

Conceptionis B, Mariæ festum ante nongentos annos institutum fuisse, Toleri ab Hildephon Toleranz ciuitatis Archiepiscopo refert Tritem, li, desc, Eccl, quod (sic) & Visitationis confirmatum est, anno M, Cccc, xxxi, in Cone, Ba filiens, sess, xxxvi, & xLiii, & a

Sixto

Libera
nos glo-
riosa
Virgo.

Sixto IV, anno M. Cccc. Lxxi.
c. I, de Reliquijs, in extra vaganti.

2. Per sanctā Natiuitatem tuā.

Niceph, lib I, cap, vii.

3. Per admirabilem Annunciationem tuam.

Lucæ I, Hildeph, lib, de perpetua virginis, B, Mariz,

4. Per immaculatam Purificationem tuam.

Lucæ ii, festum Hipopantis Domini, id est, exceptionis, (quod & Purificationis dicitur) celebrari ceptum est circa annum D. Cccc. xxxi. Niceph, li. xvii, c. xxxviii.

5. Per gloriosam Assumptionem tuam.

Niceph, lib, ii, ca, xxi, Bern, epist, CLxxiiii,

Peccatores, Te rogamus audi nos.

1. Ut ueram poenitentiam nobis impetrare digneris. Resp, Te rogamus, &.

2. Ut societates tibi pecculari obsequio deuotas conseruare, & augere digneris, Resp, Te rogamus, & c.

3. Ut Ecclesie sanctæ, cunctoq; populo Christiano pacem & unitatem impetrare digneris. Resp, Te ro. & c.

4. Ut om-

Libera
nos glori
osa uirgo

B. MARIAE VIRG. 349

4 Vt omnibus fidelibus defunctis requiem
eternam impetrare digneris, Resp:
Te rogamus, &c.

5. Mater Dei, Resp. Te rogamus audi nos.

Agnus Dei qui tollis peccata mūdi

Parce nobis Domine,

Exaudi nos Domine.

Miserere nobis,

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix,

Resp: Vt digni efficiamur promissionibꝯ Christi,

O R E M V S.

P IETate tua quæsumus DOMINE, nostrorum
solue vincula peccatorum, & intercedente
Beata Maria, cum omnibus Sanctis tuis, nos
famulos tuos, benefactores atque loca nostra, in
omni sanctitate custodi, omnesq; consanguinitate,
affinitate, atque familiaritate nobis coniunctos a
vitijs purga, virtutibus illustra, pacem & salutem
nobis tribue, hostes visibiles, & inuisibiles remo-
ue, carnalia desideria repelle, aerem salubrem &
fertilitem indulge, amicis & inimicis nostris cha-
ritatem largire, atque urbem N. cum omnibus in
ea habitantibus, ab omni peste, infideliumq; feri-
tate, & potentia illesam conserua, & omnibus fide-
libus viujs, & defunctis, in terra viventium, vitam
& requiem æternam concede, & PONtificem no-
strum, N. Protectorem, omnes Prælatos, & cun-
ctum populum Christianum ab omni aduersitate
custodi, & benedictio tua sit super nos semper, Per
Christum Dominum nostrum, AMEN,

Qui

QVIVOLET, HAS
QVOQVE IN MARIAE
laudem recitare poterit.

SECUNDO DIE.
VISIT. B. M. VASS. D D.
ADSACRATISS.
Dei Genitricem.

SPONte pedes Iuda quondam montana petisti,
Elisabeth dextram, quo pia virgo, dares.
Auernos montes animo iam visa, rogatæ,
Besseisque tuam tende, benigne, manum.

KYrie eleyson,
CHRISTe eleyson,
KYrie eleyson,
CHRISTe exaudi nos.

} CHRISTe au-
di nos.

Pater de coelis Deus,
Fili redemptor mundi Deus,
Spiritus sancte Deus.
Sancta Trinitas unus Deus.
Sancta Maria.
Sancta Dei genitrix,
Sancta uirgo uirginum,

} MISerere
nobis,

} Ora pro
nobis.

Virgo

Virgo beata,

Ora.

Lucæ I, c

August: serm. ii. de Annunciatione, Hildephon
serm. i, & ii, de Assump. & ca. i, de virginis-
B. M. Beatissimam prædicant,

Virgo prudens,

Ora.

Matth 2

xxv, 2,

Bern, hom. iiii, super Missus est, & serm. de Na.
B. M. Hildeph. serm. i, & iiii, de Assump. Ru-
pertus lib. iiii, in cap. iiii, Matth. Virginem sa-
pientem vocant,

Virgo sancta corpore & spiritu.

Ora.

I, Cortviii

Hieron, post initium serm. i, de assumpt: tomo
iiii, Bern, hom. ii, de laudib. Marix, Hildeph.
serm. vi, de Assump. Bruno serm. i, de laudib.
B. v, Hildephon, vero ser. iv, de assumpt. Virgi-
nem decorâ corpore, & animo fulgidâ appellat

Mulier fortis

Ora.

Pronert

xxxix, b.

Bern, hom. ii, super Missus est, Innocen. iiii, ser.
ii, de assumpt. B. M. Dionys, Carthusianus li.
iii, de laudibus virg. art. & in iiii, cap. Genes.
Bern, serm. de aquæ ductu in Natiuit. M,

Mulier amicta sole,

Ora.

Apoc: xii,

August, lib. de symb. ad catech. cap. I. Berna.
in eadem verba-

Mulier circumdans uirum.

Ora.

Jerem :

xxxi, d

Hildeph: lib. de perpet. & parturit. B. M. Ber.
hom: ii. de B. V. & in verba Apoc: xii. Augu.
serm: xviii. de Sanctis.

Mulier duodecim stellis coronata.

Ora.

Apoca:

xii, a,

Bern: in eundem locum Apocalyp.

Mater Domini præ omnibus gloriosa.

Ora.

Lucæ I, d.

Hildeph. lib. de perpet. virginis, & parturit.
B. M. Leo Magnus hom: iiii. in Euang. Euthi-
mius

mius in xii. cap: Matth: Hildeph. serm: ii. de as-
sumpt: Gloriosam Dei genitricem vocat.

Soror & sponsa Dei, Ora.

Aug. serm: vi. in Natali x: de tempore: ab Epi-
phanio serm: de laud. B. M. Sponsa indidua
Trinitatis appellatur.

Regna uarietate circumdata. Ora.

Hildeph. serm, i, & ii, de Assumpt. Athan, ho:
in Euang. de S, M,

Regina stans à dextris. Ora.

Georg, Nicomediën, Episc, ora, de oblat, B, V,
in templo Athan, vbi supra,

Magistra gentium, Ora.

August, sub finem serm: vi, de Natal, Magistra
illuminatrix Apostolorum dicitur ab Idiot, ii.
contempl, de virg: ca, iii, Antonin, iiii, P, sum,
tit, xv, & Brigitta de virg, excellen, Orat: I,

Delitijs spiritalibus affluens, Ora.

Bern, serm, iiii, de Assumpt, & de Nat,

Agnâ immaculata, Ora.

Georg, Nicomediën, orat, de oblat, Deip,

Arca noui Testamenti, Ora.

Hildeph, serm, I, de Assumpt, Georg, Nico-
med, vbi supra, vocat Thesaurum noui Testa-
menti, & arcam sanctificationis, Damas, hom,
de dormit. Deip - Sacram & animatam DEI
viventis arcam nominat.

Arca Nôc. Ora.

Hesich serm. ii. de S: Deip. & Andreas Hiero
solymit. in salut. Angelicâ. Arcâ vitæ vocat.

Castellum IESV. Ora.

Bern. serm. ii. de Assumpt.

Cedrus

B. MARIAE VIRG.

353.

Cedrus exaltata in libano, Ora.

Hildeph. serm: I. de Assumpt.

Cisterna Bethleemetica. Ora.

Methodus orat. de hypopant. Domini

Ciuitas Dei, Ora.

August. de Ciuit. Dei, li: xvij. cap: xvi. & Bruno serm. de laudib. B. M.

Columba formosa, Ora.

Bern. serm: 3. de Assumpt. Epiphani. serm. de laudibus Beatæ Mariæ, Columbam puram, & omni Angelico exercitu formosiores dicit.

Decora sicut Hierusalem, Ora.

Bruno Carthus. loco proxime citato.

Forma Dei, Ora.

August. serm: 2. de Assumpt. Hildephon. serm: 2. de Nat. Beatæ Mariæ.

Forceps carbonis ardentis seraphica, Ora.

Method. martyr orat. de hypopante, Domini & Andr. Hierosolym. orat. in salut. Angel.

Flos campi, Ora.

Aug. serm: xvij. de sanctis, initio:

Fons lucis omnē hominem illuminātis, Ora.

Augustinus ibidem.

Ianua cœli, Ora.

Hildeph. serm: 1. & 4. de Assumpt. Rupertus in Matth: lib 1. de gloria & honore filij Dei

Ianua clausa, Ora.

Hildeph. serm. de partur. B. M. Hiero: contra Iovinian. in Apolog. ad Pammach.

Lapis abscissus sine manibus. Ora.

Z

Irenæ.

Eccle. xxiiij. b.

2. Reg. xxiiij. b.

Psalms Lxxxvi. a

Cant. 2 b.

Cant. vi. a. Philip. 2. a

Isaie vi. b

Cant. 2. 2. Ioan. 1. a

Psalms Lxxvii. c.

Ioan. xx. c

Dani. 2. c.

Irenæ, lib. 2. aduersus Hæreses cap: xxviii. Damasc. sub finem carm: de Annunciatione. Hildephon, cap: vi. de virginit. B. M.

Lectulus Salomonis, Ora.

Georg: Nicomed. in orat. de oblat. Deip.

Liber obsignatus, Ora.

Georg: Nicom: d. vbi supra.

Lampas ardentissima, Ora.

Bern. in fine serm: 2. de Assumpt. B. M, sic Lâpadem inextinguibilem vocat, Damasc. orat. de dormit.

Lucerna inextincti luminis, Ora.

Cyrl: hom: vi. in Nestor.

Margarita cœlestis regni preciosa, Ora.

Method. orat. de Hypopant, Dñi, Cyrl: hom: vi. in Nestor. Margaritam orbis terrarum preciosam appellat, Hinc Chrysipp, presb, Hierosol, serm. de S, Deip, specimen vocat, gemmæ omne precium excedentis.

Mensa, in qua panis uitæ est propositus. Ora

Georg, Nicom, orat, de oblat. Deip, in templo.

Mons pinguis, Ora.

Hildeph, lib. de perpet, virginit, Beatae Mariæ, Andr, Hierosol, in salut, Angel,

Mons, à quo abscissus est lapis, Ora.

Georg: Nicomed. orat, de oblat, Deip, in templo: Hier: in cap: 2. Dan,

Nardus quæ dedit odorem suū. Ora.

Bern, sub finem sermonis iiii, de assumpt. B. M,

Nubes leuis, Ora.

Hier: in cap: 2, Zac: tom: vi, & li, vi, com, in cap: xix, Isai: & Ambr, c, xiii, Institut, Virgin, Olina

Can: 3. c.

Apoc: v. a

Mat: 25. a

Prou:
xxxi. b

Mat: xiii, f

Exodi
xxv: c.

Psal:
Lxvii. b

Dan: xii. c

Canti: i. a

Isa: xix. a

B. MARIAE VIRG.

355.

Oliua in domo Dei fructifera, Ora.

Hildeph, serm, iiii. de assumpt. Georg. Nicom,
loco proxime notato,

Psal-LI-6

A Cunctis periculis,
Libera nos gloriosa Virgo.

Per salutare[m] Cōceptionem tuā.]

Per benignā Vistitationem tuam.]

Per sanctam Natiuitatem tuam.]

Per admirabilē Annūciationē t.]

Per immaculatā Purificationē t.]

Per gloriosā Assumptionem tuā.]

Libera-

Peccatores, Te rogamus audi nos, ut su-
pra fol: 274.

Agnus DEI qui tollis peccata
mundi.

Parce nobis Domine.

Exaudi nos Domine,

Miserere nobis.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix-

Resp: Vt digni- &c.

OREMVS.

Pletate tua quæsumus- &c- Vt in primis Litaniss
folio 342-

Z 2

Tertio

Tertio Die.

KYRIE eleyson, &c.
Sancta Maria, &c.

Pro. viii, c

Ordinata ab aeterno, Ora.

Damasc, lib: iiii, c, viii, ab aeterno Dei consilio praeuisam vocat, Bern. hom, z, super Mis-
 sus, electam a saeculo,

Cant. I, a,

Oleum effusum, Ora.

Amb, c, xiii, instit, virg, Bern, serm, de aque
 ductu in Natiuit, Maria,

Ecclesi.
xxiii, b.

Oliua speciosa in campis, Ora.

Hildephon, serm, I, de Assumpt,

Psa. Lix, b

Olla regalis spei nostrae, Ora.

Ambr, in instit, virg, c, xii,

Isaia xLi,

Ortus solis nullū ferēs occasum. Ora.

Chrysipp presb, serm, de S, Deip,

Ecclesi.
xxiii, b,

Palma in cades exaltata. Ora.

Heldephon, serm, I, Assumpt,

Ezechi.
xLiii, a,

Porta clausa, Ora.

Hieron. in Ezech, li, xiii, c, xLiii, in Isaia, li, iii
 cap, vii. & in fine Apolog, pro libris ad Pam-
 mach, Aug, ser, z, de Assumpt, Item z, & xiii,
 de natali Dñi, Chrys, hom, de S, Ioann, Bapt-
 Ambr, ca, 7, 8, & 9, instit, virg, & in xLiii.
 Ezech, epist, 81, Damasc, lib, iiii, ca, viii, Eu-
 seb, Emisen, hom, I, de Nat, Dñi, Rufum in ex-
 positione symb, Hesich, hom, z, de laudib, Ma-
 riae, Hildephon, initio serm, I, de partur, M,
 serm.

B. MARIAE VIRG. 357

serm, vi, de Assump, serm, I. de Nat, B, M, & 3
& 6, de virginis, Mariæ, Chrysip, de S, Deip,
Georg, Nicomed, in orat, de oblat, eiusdem,

Propitiatorium uniuersi mundi, Ora.

Andr, Creten, de dormit, B, M,

Sepulchrū nouum, & signatum

CHRisti,

Ora.

Hier, li, I, contra Iouinianum & sub finem A-
polog, ad Pammach, Hildephon, initio ser, de
parturit,

Sion sancta,

Ora.

Georg, Nicomed, orat, de oblat, Deipar,

Stella iacob,

Ora.

Bern, in fine hom- z- de laudib- Mar- Hildeph:
cap- vii- de virginis- eiusdem-

Tabernaculū Dei sanctissimum, Ora.

Method: hom- in Hipopan- Dñi- Georg- Nico
med- de oblat- Deip-

Templum Domini,

Ora.

Hildeph- serm- vi- de Assumpt-

Templum sanctificatum,

Ora.

Iacobus in Liturgia-

Templum Dei uiui,

Ora.

Hildephon: serm- I- de Assumptio- & serm- de
Natiui- B- Mariæ-

Terrenam germinās saluatorē. Ora.

Bern, initio serm: I- super Missus est-

Terra sitiens & inuia.

Ora.

Orig- hom- xvii- in Gene- Hier- lib- iiii- in Esa-

Terra promissionis,

Ora.

Z 3

August:

Exodi

xv, b,

Matthæ

xxv, g,

Psal, xlii, b

Num,

xxiii, c

Psal, iv,

v, a,

z, Paralip,

z, ix, d,

iii, Reg,

ix, b,

I, Cor, iii b

Isaie

xLv, v, b,

Isaie

Liii, a,

Gen, xii, a,

Psal: 2
Lxxxiii c

August-fermt post Dom: I. Quadragesimæ.
Terra de qua ueritas orta est, Ora,

Bern- post medium ferm- de Aquæ ductu in Na-
tiuit. Mariæ, August- in psal. Lxxxiii- Hilde-
phon iij- & vi. de uirginit. B- Mariæ- Georg-
Nicomed: orat- de oblat- Deipa- Andr- uero
Hieros- in salut- Angel- & Ephraem- in orat- ad
Deiparam- Tellurem sanctam ex qua nouus A-
dam formatus est, nominant Gen- 2- 6-

Psal: xvi, a

Terra quæ dedit fructum suum, Ora,

Hildephon- locis iam citatis- & Bern-fer- iiii-
de assumpt- & hom- I- in Missus est-

Psal: 18, 2-

Thalamus sponsi, Ora.

Bern-ferm- de Aduentu- Beda lib- iiii- in cap-
2- Lucæ- 10- 2- Chryl- orat- de Annunciat- V-
Thalamum diuinæ humanitatis appellat-

Apocal:
xiiij, 2-

Thronus Dei, Ora.

August- in præfat lib- I- de Assumpt- tom- ix-
Hildephon ferm- 2- de Assumpt- Bruno ser- de
Annunc- Hesich, ferm- 2, de S. Deip- Nico-
med- orat de oblat- Deip- Thronum gloriosum
uocat- Iacobus in Liturgiæ, Thronum Dei co-
lis ampliorem.

Apo. 8- 2-

Thuribulum aureum, Ora.

Ephraem in orat. de laudib. Mar- Georg- Ni-
comed. de oblat- Deipar.

Cant- 2- c-

Turtur pudicissima, Ora.

Aponius lib: 4. in Cantic. Bern- in 12. Apoca.
Canisius lib: 2. c. 14. & lib: 4. c. 8. de S. Mar.

Acto- ix. c.

Vas electionis, Ora.

Cypr. ferm. de Nat. Christi

Ecclesi-
10. 2-

**Vas solidum auri, ornatū lapide
precioso.**

Ora.

B. MARIAE VIRG.

359.

Ephraem vbi supra.

Virga florens Aaronis.

Ora.

Num: 17. 2.

Chrys, in Gene, Damasc, lib, 4, ca: 8, Bern, ho: 2, super Missus, Hildephon serm: 6, de Assum, Ephr, in orat, de laudib, Mariæ, Bern, in fine ser: 2, de aduentu Virgam sublimem vocat-

Virga Iesse,

Ora.

Isa: 11. 2. 3

Hier, lib: 4, in Isai: cap: 11- & epist 22, ad Eustochium de custodia virginis. & Epitaphio. L. Bethici ad Theodorum. Ambr, in instit, virginis c, 2, & lib: 2, de spir, S. cap: 5. Tertullianus cap: 6, de probat: Natiuitatis Christi contra Iudeos, Leo Papa initio serm: 4, de nati, Dñi, Bern, in cap: 12, Apocal, Dam: lib: 4, de fide. Hildephon ser: 14. & 6, de Assumpti. & 3 & 6, cap: de virg, Mariæ.

Virga Moysi,

Ora.

Exodi
xiv. 6.

Ambros, ad Siric, PP. lib Ic. Epist 81, Bern: serm: 2, in Missus, ob virgam, ait, qua feriento aqua vel diuiditur transiuris liber Exod: cap: 1. 4. e, vel de petra excutitur habituris. Exodi 17, a.

Virgula sumi ex aromatibus,

Ora.

Cant: 3. c.

Bern- paulo post initium homil: 3, in Euangelio: Missus.

Vrta aurea habens manna,

Ora.

Heb: 9. 2.

Andreas Hieros. in salut. Angel, Ephraem ora. de B, V, Georg. Nicomed. vero de oblat. Deipare, Vrtam inclytā, ac gloriosam nominat.

Virgo casta, uni Christo desponsata,

Ora.

2, Cor: xi a

Bern. serm. I, de Circum,

Virgo electa,

Ora.

Cant: 6. b.

Bern: hom: 2, de laudibus Mariæ,

Z 4

Mulier.

Canti: 5. d

360.

LITANIAE

Mulierum pulcherrima, Ora.

Greg. in Christo pat. Idelpht: serm: 1. & iv. de
Assumpt.

A Cunctis periculis, Resp. Libera nos
gloriosa Virgo.

Per salutarem Conceptionem tuam.

Resp. Libera nos, &c.

Per officiosam Visitationem tuam,

Resp. Libera nos, &c. Vt fol. 348. & sequ.

OREMV S.

Pietate tua. &c. Vt fol: 349.

EX NON NVLLISS.

PATRIBVS NON NVL.

la alia compellationes per-
honorifica.

QUARTO DIE.

AD SACRATISSIMAM

Dei Genitricem.

Conditor omnipotens Caeloque, Saloque, Soloque

Pulchrius hac nullum virgine fecit opus,

Hinc est a Patribus tantis depicta figuris -

Hinc est tam varijs significata modis.

KYRIE eleyson,

Pater

B. MARIAE VIRG. 361.

Pater de cœlis Deus,	}	Miserere nobis-
Fili redemptor mundi Deus,		
Spiritus sancte Deus,		
Sancta Trinitas unus Deus.	}	Ora pro nobis,
Sancta Maria,		
Sancta Dei genitrix,		
Sancta Virgo uirginum.	}	Ora.
Altissimo preparata,		
Ab Angelis seruata,		
Ab Patribus præfigurata,	}	Ora.
Promissa Prophetis,		
Virgo admiranda,		
Bernthom- z. super Missus.	}	Ora.
Virgo benigna,		
Ephraem orat. ad B. V.		
Virgo candida uirtutibus.	}	Ora.
Hildephon, serm: 6, de Assumpt,		
Virgo clemens,		
Ephraem ubi supra,	}	Ora.
Virgo dealbata S. Spiritus muneribus,		
Hildephon serm: 6. de Assumpt,		
Virgo deuota,	}	Ora,
Bernthom: I, & 3, super Missus,		
Virgo fide perspicua,		
Hildephon, ubi supra,	}	Ora,
Virgo fidelis.		

Rubertus lib: 3, c, xiiii, in lib: Regum,
Virgo secunda, Ora.

Hildephon, serm: I. de Assumpt.

Virgo gloriosa, Ora.

Orig-serm: 2: de Assumpt, Damasc, in hymno
 Assumpt, Iacobus autem in Liturgia & post
 eum Hildephon cap. I. de virginit, B, Mariæ,
 semper gloriosissimam appellant,

Virgo inuoluta, Ora.

Ephraem de laudibus Beatae Mariæ,

Virgo incorrupta. Ora.

Ambr: in psal: ii8. Quære seruum tuum,

Virgo immaculata, Ora.

Hildephon de perpet. virginit, B, M, Damasc.
 serm, de dormit. Deip, immaculatam & nullis
 terrenis inquinatam affectibus, sed cœlestibus
 educaram cogitationibus, dicit,

Virgo impolluta, Ora.

Ephraem orat, ad B, V,

Virgo incluta, Ora.

Hildephon serm, I, de Assumpt,

Virgo ineffabilis, Ora.

Petrus Damianus serm. 2, de Nat, B, Virg,

Virgo misericors, Ora.

Ephraem orat, ad B, V,

Virgo mirabilis, Ora.

Hildephon, serm, I, de Assumpt,

Virgo obaudiens, Ora.

Iren, lib, 3, cap, 33,

Virgo perpetua, Ora.

Hildephon

B. MARIAE VIRG.

363.

Hildephon ser, 6, de Assumpt, & serm, de pur,

Virgo præclara,

Ora.

Hildephon, serm, I, de Assumpt, Andr, Hiero-
sol, in salutar, Angelica, præclarissimam dicit,

Virgo pudica,

Ora.

Hildephon lib, de perpet, virginis, & parturit,
B, V, Pudicissimā, idem vocat ser, de Assum,

Virgo regia.

Ora.

Bern, serm, z, de Aduent, & epist, C Lxxiiii,
ad Canon, Lagdunē, de Concept, Leo ma-
gnus serm, de Nat, Domini,

Virgo sacra.

Ora.

Leo PP. serm. 3. de Nat, Domini. Hildeph,
serm, iiii, & vi, de Assumpt, & lib, de perpet,
virginis, M, idem serm, z, & 6, de Assumpt,
sacratissimam nominat,

Virgo sancta,

Ora.

Cyrl, de recta in Deum fide ad Reginas, & li,
8, in Iulian, & epist, ad Nestor, Hildephon li,
de perpet, virgin, M. sanctiss, dr, ab Athanas,
in euang, de S, Deip, & ab Hildephon cap, I,
de virginis, Mar. Bern, hom, I. super Missus,

Virgo sobria,

Ora.

Bern, loco iam notato,

Virgo sincera.

Ora.

Ephraem in orat. ad B. virg,

Virgo uenerabilis,

Ora.

Hildephon serm. ii, iii, iiii, de Assumpt,

Virgo Augustissima,

Ora.

Hildephon c, I, de virginis, B, Mariæ,

Virgo castissima,

Ora.

Greg:

- Greg, Nazianz, in Christo pat,
Virgo omni honore dignissima. Ora.
 Bern, hom, ij, super Missus est,
Virgo florentissima, Ora.
 Giselb, de altercat, cap, 7, & xiiii,
Virgo honestissima, Ora.
 Hildephon cap. i, de virginit, Beatæ Mariæ,
Virginum caput, Ora.
 Isidorus de Ecclesiast, off, cap, xvii, Hilde-
 phon serm, iiii, de Assumpt,
Virginum decus castissimum &
clarissimum Ora.
 Georg, orat, in Cypr, martyrem,
Virginum dignitas, Ora.
 Aug, 10, in Ioannem tractatu,
Virginum fastigium, Ora.
 Hildephon serm I, de Assumpt,
Virginum gloria, Ora.
 Iacobus in Liturgia, & Damasc, in Epipha,
Virginum mater. Ora.
 Hier, I, aduers, Iouini, & Damasc, vt supra,
Virginum regina, Ora.
 Bern, epist, CL xxiiii, & Damasc, vbi supra,
 idem Bern, ser, paruo de beatiss, V, & initio
 hom, ij, super Missus, Virginitatis Reginam
 vocat,
Virginitatis æternitas, Ora.
 Hildephon cap- x, de virginit- M-
Virginitatis corona. Ora.
 Cyril- hom- 6- contra Nestor-
 Virginitatis

B. MARIAE VIRG. 365.

Virginitatis imago, Ora.

Ambr. lib. 2. de virginibus-

Virginitatis magistra. Ora.

Ambr. de Instit. virg. cap. 6.

Virginitatis mater admirabilis. Ora.

Ansel. li. de excellentia virginitat. cap. ult.

Hildephon cap. 2. de virginit. Mariæ-

Virginitatis princeps, Ora.

Epiphan. hæc. Lxxviii.

Virginitatis primiceria, Ora.

Bern. in xii. cap. Apocal. Idiota in contem-

plat. de B. V. virginit. Primipilam vocat-

Virginitatis perfecta exemplar. Ora.

Hildephon. ser. 3. de Assumpt. Sophron hom-

de Assum. virginalis perfectionis exemplum
nuncupat-

Pudicitie decus, Ora.

Hildephon loco norato- Ambr. 2. de virgi.

Filia superni Regis nobilissima, Ora.

Bruno serm. de Nat. Mariæ, Hildeph cap. I,
de virgin. B. M. virginem nobiliss appellat,

Filia coelestis & intus gloriosa. Ora.

Nazian. in Christo patiente,

Puella gratiosa, Ora.

Basilus hom. xxv. de humana Christi gene-
ratione, Nazian. in Christo patiente,

Virgo Dei genitrix gloriosa, Ora.

August. serm. 2. de Assumpt. Hildephon ser.

6. de Assumpt & lib vi de perpetua virgini,
Beatæ Mariæ,

Virgo

Virgo Deipara intemerata. Ora.

Ephraem orat, de laudibus Mariæ.

Virgo & mater perpetua. Ora.

Hieronymus in Apologia pro libris-

Virgo & mater ueris cumulata honorum
titulis. Ora.

Bern. epist, CLxxiiii. ad Lugdunenses de
Conceptione.

A cunctis periculis, Libera nos glori-
osa Virgo.

Per salutarem Conceptionem tuam, Libera
nos, &c. vt in primis Litaniis-

Peccatores, Te rogamus audi nos.

Vt ueram poenitentiam, &c. Te rogamus
audi nos. Vt in primis Litaniis,

A gnus Dei qui tollis pecca-
ta mundi.

Parce nobis Domine.

Exaudi nos Domine.

Miserere nobis.

Quinto Die.

K yrie eleyson, &c.

Christe eleyson, &c.

Sancta Maria, &c.

Mater

B. MARIAE VIRG.

367.

Mater, & uirgo incorrupta. Ora.

Bonauent, in speculo Mariæ,

Patribus cœlitus ante promissa. Ora.

Mysticis præfigurata miraculis, Ora.

Bern. in xii. cap. Apocalyp.

A prophetis prædicta, Ora.

A Philosophis sanctis præfata. Ora.

Hildephon serm. z de Assump.

Mater Dei beata, Ora.

Epiphan. ib. iii. hæc, Lxx viii. Bern. serm.

iiii. de Assump. Quantæ vero dignitatis sit

Matrem Dei vocari, docet Tertull. lib. de

resurrect. carnis, Orig. homi. ex variis in

vnum collectis, Dionys. Carthus. lib. z. cap.

viii. de præconio B. Virg. Chrys. in litur-

gia vocat Matrem Dei beatissimam, Augu.

serm. z de Annunciatione, & Beda lib. iiii.

in z, Lucæ. Hildephon serm. z, de Assump.

Genitricem Dei beatam nuncupat.

Mater Dei sancta, Ora.

Cyril, hom. vi. in Nestor.

Mater Dei penitus incontaminata, Ora.

Iacobus & Chrys. in Liturgiis.

Mater Dei intemerata, Ora.

Io. Constantinop. epist. ad Ioan. Episcopum

actione iiii. Synodi iiii.

Mater Dei præstantissima, Ora.

Dionys. Carthus. lib i. de laudibus virgin.

artic. iii. & lib ii. art. xxiii.

Mater Christi uera, Ora,

Rupertus

Rupertus lib, I, de operibus S Sp, cap, x, Da
māscenus in hymn, de assumpt, Hildeph, ser,
iv, de Assumpt,

Mater uerbi Dei,

Ora.

Damasc, orat, de dormit, B, M, sic Hildeph,
cap, iiii, de virginit, B, M, Genitricem uerbi
nominat,

*Mater summi, atque incommutabilis, unigeni
niti Dei,*

Ora.

August, de fide ad Petrum,

Mater altissimi,

Ora,

Guaricius ferm, I, de Assumpt, sic Iuuenius
carmi, Euangelico, de Visi, vocat matrem
Numinis alti,

Mater creatoris nostri,

Ora.

Hildephon ser, iij, & iij, de Assumpt,

Mater luminis,

Ora.

Damasc, in hymnis de assumpt, Cyril, ad Re
ginas Magnificentiae lucis parentem, Hesich
ferm, z, de S, Deip, Matrem lucis appellat,

Mater salutis,

Ora.

Bernard, ferm. de aduent. Anselmus lib, de
excellencia virg. cap. vltimo.

Mater misericordiae,

Ora.

Bern. ferm. z. Dom. I. post Epiphan. & ser.
de assumpt. Ansel. vbi supra cap. xij. Bona
uentur. lib. inscripto xxv. memorabilia.

Mater gratiae,

Ora.

Anselmus ibidem.

Mater sempiterni gaudij,

Ora.

Andr, Hierosol. in saluta. Angelicam.

Mater

B. MARIAE VIRG. 369.

Mater, & genitrix uitæ, Ora,

Athanas, in Euang. de Deipar. serm. contra
hæreses, Cyrillus ad Reginas, Bern: serm. 2, de
aduentu, sic Damasc. de dormit, Deipar, appel-
lat virg, per quam mors expulsa, vita introdu-
cta fuit,

Mater omnibus modis irreprehensa. Ora.

Mater honoratior quam Cherubin, Ora.

Mater gloriosior quam Seraphim, Ora,

Iacobus & Chrys, in Liturgijs,

Mater castissima, Ora,

Hildephon serm, 6, de Assumpt.

Mater celeberrima, Ora.

Ephraem orat, de laudibus Beate Mariæ,

Mater sacrosanctissima, Ora.

Bern, serm, 2, Dom, 2- post octauas Epiphan,
serm, I, de Assumpt, Anselmus de excellentia V.
Mar, cap, xij.

Mater matrum, Ora.

Giselbertus de altercat, synagoga, & Eccle-
sia, cap- 7, & xiv,

Genitrix Christi piissima, Ora,

Hildephon, serm, 7, de Assumpt,

Genitrix factoris mundi, Ora.

Hildephon, in initio cap- I, de virg, B. Mariæ,

Genitrix genitoris tui. Ora.

Nutrix nutritoris omnium uiuentium, Ora.

Chrysolaus ser, CxLij, in Euang. de annunc,
& Methodius orat, habita ad Hipopan, Dñi

Deipara benedicta, Ora.

370.

LITANIAE

Ioan, Damasc, in hymno de Assumpt,

Puerpera sublimis,

Ora.

August, serm, z, de Assumpt, refertur & inter
opera Hier: Tom, iv. Hildephon serm, z, de
nat, B, Mar, & serm, vii, de Assumpt,

Fœmina singulariter ueneranda, Ora.

Fœmina supra omnes admirabilis, Ora,

Bern, hom, z, de laud, Mar, super Missus,

Fœmina super omnes benedicta, Ora.

August, serm, xviii, de sanctis,

Fœminarum omnium sanctissima, & bea-
tissima. Ora.

Hildephon serm, I, & iv, de Assumpt, Tertu,
lib, de Resurrect, carnis, Matrem beatissimā,
& gloriosissimam vocat,

Mulierum decus.

Ora.

Hildephon serm, I, & iv, de Assumpt,

A cunctis periculis. Resp: Libera nos glo-
riosa uirgo.

Vt in folio 347. & sequentibus.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMVS.

Pietate tua, &c. Vt supra folio 349.

IN LITANIAS
admonitio.

Huiusce nostri temporis Nōiātōres animo ferunt iniquissimo, quod sacrosanctā Virginem Deiparam nunc Spem vnicā peccatorum, cum a, AVgustino, nunc cum b, Nazianzenō, Gaudium mortaliū, nunc gloriæ nostræ Præmiū, cum c, Hildephonso, nunc sexcentis alijs honorum titulis, vna cum cæteris Ecclesiæ Patribus, compellemus, Christo soli generis humani Seruatori nos iniuriā facere contendentes. Quasi vero nesciremus rectam illam Theologorum Regulā, quā verissime traditur, d, Multa nomina propriæ, & per essentiam, siue per excellentiam diuinis personis competere, quæ secundario, ac minus principaliter & secundum gratiam, aut per participationem Sanctis, imo & aliquando credentibus rite attribuantur. Testis nobis erit Paulus (gloriæ Christi vindex acerrimus) qui & e-Philippenses, & f- Thessalonicens, Spem suam, Gaudium, & Coronā gloriæ, nuncupat. Quā obrem desinant Mariomagistes, nos Mariā dignis prosequentes encomiis, peruerse calumniari, atque eandem nobiscum studiose colant.

Sexto Die.

Quicquid in laudibus Matris
proferimus, ad Filiū volumus
pertinere.

Bern: hom: iv. in Euang. Missus est.

Aa 2 Adsa

a Augustinus ser: 2.
de Annun.
qui est 118
de temp. et
10.

b Gregorius
Nazian. in
tractat. de
Christo pa-
tiente.

c Hildeph-
cap. 12. de
virg. S. M.

d Regula
Theolo. de
qua vide

P. Canisius
c. 12. 13. &
25. lib: 5.
Mariani.

e Philp: 4. 2.

f 1. Thess: 5. d.

LITANIAE
ADSACRATISS.
Dei Genitricem.

Quam Pater, & Natus, geminis, quam Pneu-
ma coronat,

In cœlis quartum datq; tenere gradum-
Laudibus in terris, primam nunc quisque coronet,
Regnet ut ipsa Solo, regnat ut ipsa Polo.

Krie eleyson, &c.

Vt supra in primis Litanis-

Angelis reuerenda, Ora,

Patriarchis, Prophetisq; præcognita, Ora.

Electa ex omnibus, Ora.

Bern: epist: 174. ad Lugdunenses,

Domina benignissima, Ora.

Petrus Damianus serm: I. de Nat: B: Mariz;
Nomen Domine, ei proprie conuenire, ex
multis probat Canisius lib: I. cap: I.

Domina piissima, Ora.

Anselmus lib: de excellentia B. v. xij.

Domina super omnes benedicta, Ora.

Domina gloriosa, Ora.

Domina immaculata, Ora.

Chrys. in Liturgia.

Domina, & magistra Prophetarũ. Ora.

Galatinus lib: vii- de arcanis Catholicæ ve-
ritatis cap. iv. & xij.

Domina cœli, & terræ summa, Ora.

Dominatrix

B. MARIAE VIRG. 373.

Dominatrix unica super choros exaltata. O

Anselmus lib: I. de excellent. B. M. c. vlt.

Domina Regum, Ora.

Hildephon serm: iv. de Assumpt.

Domina rerum omnium, Ora.

Damasc. lib. iv. cap: xv. de fide Orthodoxa.

Athanas. in Euang. de sanctiss. Deipara.

Regina mundi, Ora.

Athanas. vbi supra. Greg. Nazian. in Christo patiente. Hieronym. ser. I. de Assumpt. to. iv. Hildeph. serm. vii. de Assumpt. Dionys. Carthus. lib. iv. de laud. virg. art. vi.

Regina gentium, Ora.

Hildephon. serm. iv. de Assumpt.

Regina omnis humane nature, Ora.

Andr. Cretens. in Encomio de Dormit. B. M.

Regina calorum, Ora.

Aug. ser. z. de Assumpt. & xxxv. de Sanct.

Hildeph. serm. vii. de Assumpt. Bern. serm. I. de Assumpt.

Regina clemens, Ora.

Bern. serm. IV. de Assumpt.

Aduocata nostra, Ora.

Basil. home. in Mammatem martyrem. Bern. epist. CLxxiv. & serm. I. de Assumpt. Iren. li vi. contra hares. Aduocatā Bux nuncupat.

Aduocata omnium iniquorum, Ora.

Dionys. Carthus. lib. z. de laud. virg. arti. xxiii. Giselb. in altercat. synag. & Ecclesie cap. vii. xxiv. & xix.

Mediatrix nostra, Ora.

A a 3 Epipha.

Epipha, hom. de laud. virg. Bernain ca. xii.
 Apocal. serm. 2. de Assumpt. Ansel de excel
 lent. virg., c. ix. Marth, Philadelphien, in
 precat, ad Virg.

Mediatrix salutis, Ora.

Bern. epist, CLxxiv.

Mediatrix mundi, Ora.

Bern. ibidem. & ser. 2. de Aduentu, Ephra-
 em in orat, de laud, Mariæ.

Mediatrix pacifica inter summa, & infima.

Ora.

Giselb, in altercat. Synag. & Ecclesiæ, ca, vi,
 & xiv.

Obses fidei nostræ apud Deum, Ora.

August, ser. vi, de Nat.

Præses uitæ nostræ, Ora.

Greg. Nazian, Christo patiente,

Auxiliatrix præsens, Ora.

Bern, ser. 2. de Aduentu. Ephraem orat de lau-
 dibus Mariæ,

Reparatio uitæ, Ora.

Hildephon serm. I, de Assumpt,

Reparatrix parentum, Ora.

Purificatrix posterorum, Ora.

Bern, hom. 2. de laud. M. super Missus.

Restauratrix seculorum, Ora.

Bern, epist, CLxxiv, ad Lugdunenses,

Restauratio foeminarum, Ora.

Fulgent, serm, de laud, Mariæ,

Causa salutis humani generis, Ora.

Irenæ.

B. MARIAE VIRG. 375.

Irenæ. lib. iii. cat. xxxiiii. contra hæreses.

Auctrix meriti benedicta, Ora.

August. serm. vi. in Nat. Dom.

Salus uniuersorum, Ora.

Giselb. in altercat. Synag. & Ecclesiæ ca. vii.
& xiv. Ephraem orat. de laud. Mariæ.

Inuentrix benedicta gratiæ, Ora.

Bern. serm. 2. de Aduentu, & Epist. CLxxiv.
& serm. de Assumpt. Chrysolaus serm. CxLiii.
in Euang. de Annunc. Plenitudinem gratiæ vo-
cat, & Ambros. in cap. 2. Lucæ, lib. 2. solam
gratiā plenam.

Spes miserorum, Ora.

Matthæ Philadelph. orat. ad virginem, Dionys.
Carrh. lib. 2. de laud. art. xxiii.

Spes unica peccatorum, Ora.

Spes ueniæ delictorum, Ora.

Aug. serm. 2. de annunciat. qui est xviii. de san-
ctis. tom. x.

Spes Christianorum sanctissima, Ora.

Ephraem de laud. virg. Sic Hildephon serm.
vii. de Assumpt. Spem fidelium nominat.

Spes desperantium, Ora.

Ephraem in orat. ad B. Virginem.

Expectatio præmiorū nostrorū, Ora.

August. serm. 2. de annunciat.

Præmium gloriæ nostræ magnū, Ora.

Hildephon. cap. xii. de virginis. S. Mariæ.

Lætitia Sanctorum, Ora.

Ephraem orat. de laud. Mariæ. Andr. Hieroso.
in salut. angel. Lætitiæ instrumentum nominat.

Gaudium nostrū ineffabile, Ora.

Method. orat. in Hipopantem Domini. Greg.
in Christo pat, Gaudium mortalium vocat,

Vnicum nobis in terra solatiū, Ora.

Ioan, Damasc. in hymno de Assumpt, vbi & no-
stram consolationem dicit,

Studiosorum lumen, Ora.

Clausorū liberatrix saluberrima, Ora.

Orphanorum susceptio, Ora,

Adiutrix destitutorum, Ora.

Vexatorum portus, Ora.

Ephraem in orat, de laud, Mariæ,

Subsidium oppressorum, Ora.

Redemptio captiuorum, Ora.

Ephraem loco iam notato, & Giselb. in alter-
cat, cap, vii, & xliii, vbi & Liberationem da-
mnatorum nuncupat,

Vnicum molestiarum leuamen, Ora.

Omnium cordis dolorū medicamentū, Ora.

Damasc, de dormit, Deip,

Aegrotantium exultatio, Ora.

Ephraem in orat, de laud, B, Mariæ,

Consolatio infirmorum, Ora.

Gisel, in altercat, cap, vii, & xliii, & xix, vbi
& eorundem salutem appellat.

Dulcedo animarum credentium, Ora.

Bernard, in explicat, hymni, Salutē Regina, Gi-
selbertus vbi supra,

Contritio prauitatis Hæretica, Ora.

Sophron,

Sophron, vel (vt alii volunt) Hieron, in ser:
de assumpt virg, Bern, xii. cap, Apocal,

Remedium aduersus daemones, Ora.

Damasc, serm, de dormit, Deip,

Tutissimū, singulareque perditorū.

refugium.

Ora.

Bonauent, lib, xxvi, memorabilium, Dionys,
Carthus, lib. 2. de laud, Marix. art, xxiii, Gi-
selb, in altercat, cap, vii, & xiv,

Forma disciplinae Christi.

Ora.

Hieronym, non longe a principio serm, I, de
assumpt, tom, iv,

Disciplina omnium,

Ora.

Ambr. lib, ii, de virginibus,

Affectrix Iesu perpetua,

Ora.

Epiph, haeresi Lxxviii, contra Antidicoma-
rianitas.

Miraculorum effectrix,

Andr, Creten, in 2, Encomio de dormit, virg,

Magnum mundi miraculum

Ora.

Chrysip, in Hipopant, Dom, Ignat: epist, ad Io-
an, Euang. vniuersis admirandam ait,

Exemplum perfectionis,

Ora.

Hieron, sub initium serm, I, de Assumpt,

Obsequium deuotionis,

Ora.

Ambr, lib, 2. de virginibus,

**Festiuittatis nostrae principium, medium, &
finis.**

Ora.

Method: orat: ad Hypopant: Dom: habita-

Cunctis periculis, Libera nos glori-

A

osa Virgo,

Aa

5

378.

LITANIAE

Per salutarem Conceptionem tuam, Libera

Ec. Vt in primis Litanis.

Peccatores, Te rogamus audi nos.

Vt uerā poenitentia, Ec. Te rogamus, Ec.

Vt fol. 347.

AGNVS DEI, qui tollis peccata
mundi,

Parce nobis Domine,

Exaudi nos Domine,

Miserere nobis.

Vers. Ora pro, &c, Pietate tua, &c, vt fol. 349.

Septimo Die.

K Yrie eleyson, Ec.
Sancta Maria, Ec.

Angelorum gloria, Ora,

Gist. in aliter. Synag. & Eccl. c. vii. & xix.

Decus Patriarcharum, Ora.

Andr. Hierosol. in salut. Angel.

Vaticinium Prophetarum, Ora.

Hier. in cap. vi. Michea, Bern. in xii. Apocal.
vocat prænunciatam prophetis oraculis.

Preconium Apostolorum, Ora.

Honor

Honor martyrum,**Ora.**

Ephraem in orat. de laud. B. Mariz.

Doctrin Doctorum,Idiota in libi contempt. de virg: ca: iii. Anto:
iii. parre summa tit: xv. Brigitta orati: p. de
excell. virg.**Lumen uirginum,****Ora.**

Greg: Nazian. in Christo patiente.

Abyssus gratie,**Ora.**

Damasc: de dormit. Deip.

Armarium uitae,**Ora.**

Chrysipp. Hierosol. ser. de S. Deipara.

Aula coelestis,**Ora.**

Ambros. ad Syrinum Papam lib. x. c. Lxxxii.

Aula Regis eterni,**Ora.**Augusti initio serm: I. de assumpt. tom: ix. sic
Hildeph: cap: 2. de virginis Mariz. Aulam Re
gis virtutum nitore pudoris clarissimā, vocat.**Aula Spiritus sancti,****Ora.**

Hildephon: serm: ii. de Nat: B. Mariz.

Clastrum pudoris integrum.**Ora.**

Hildephon. in fine serm: de parturit B. Mariz.

Circumscrip tio incircumscripti Dei,**Ora.**

Method: orat. de hipopant. Domini.

Caelum, in quo Rex gloriæ splendet,**Ora.**Andræ. Hierosolym. in salut. angel. Rupertus
de gloria & honore filii Dei, lib. I. in Marthi:
coelum, sedem, & habitationem Dei nominat.**Cubiculum ortus Christi purum.****Ora.**

Chrysof. in orat. de annunciat. Virg.

Domicilium

Domicilium uerbi, Deum decens, Ora.

Damasc-lib: iiii, de fide, cap: xv. Niceph: lit
histor: cap: vii.

Domicilium coelo praestantius, Ora.

Andr, Hierosolym: in salut: angel-ita Chryf-
orat- de annunciat- Virg- Domicilium coeli
& terrae nuncupat-

Fax fidelium, Ora.

Method: orat: de Hipopante Domini-

Fenestra coeli, Ora.

August: ferm: de natali, & post medium, 2, de
assumpt- Fulgentius quoque ser: de laud- M-

Fons humanitatis filij Dei, Ora.

Method, in Threnis, & orat, in hypopant-

Fos uberrimus totius sanctitatis, Ora.

Method: in eadem orat, in hypopant-

Fons perennis curationum, Ora.

Damasc- de dormit- Deip-

**Habitaculum illius qui nusquam capitur
amplissimum,** Ora.

Andr, Hierosolym, in salut- angel- Sic Hildeph:
cap: 2- de Virg- Mariæ: Locum gloriosum ei9
quem non capit diuersitas vniuersa locorum,
nominat-

Habitaculum uerbo Dei dignum, Ora,

Habitaculum, incomprehensibilis naturæ.

Ora.

Chryf- orat- de Annunciat, virg-

Hortus deliciarum, Ora.

Bern: ferm- de nat- B- Mariæ-

Ianua

B. MARIAE VIRG.

381.

Ianua filij Dei, Ora.

Aug-serm: xiv- de nat, qui est xviii, de Temp,

Introitus uitæ, Ora.

Hildephaser: iv- de assumpt-

Lampas inextinguibilis, Ora.

Damasc-orat-de dormit- B-V-Cyril-vt supra.

Lucerna Ecclesie, Ora.

Bonauent-in speculo B. Mariæ-

Lucerna micantissima, Ora.

Ephraem in orat-de laudibus Mariæ-

Mansio imperatoris coelestium, Ora.

Hildeph- cap- z- de Virginit- Mariæ-

Norma rectæ fidei, Ora.

Cyril- Alex- hom: 6- contra Nestor-

Officina medicina egrotantibus, Ora.

Damasc- de Dormit- Deip-

Palatium Regis Angelorum

animatum, Ora.

Chrysost-in orat- de Annunc-virg-

Palatium Regis sacrosanctum, Ora.

Andr-Hierosoly- in salut- Angel-

Paradisus spiritualis, Ora.

Iacobus in Liturgia-

Pelagus gaudij inexhaustum, Ora.

Pelagus curationum, Ora.

Damasc-orat-de Dormit-B-Virg-

Pratum totius fragrantie

Spiritus sancti, Ora.

Chrysip-

- Chryſip: ſerm. de S. Deip.
 Promptuarium diuinæ charitatē, Ora.
 Method: in orat de hipopant.
 Propugnaculum fidei Chriſtianorū Ora.
 Andr: Creten- in ex com: de dormit. B. V.
 Planta cœleſtis, Ora.
 Bern: ſub finem ſerm: 2. de Aduentu.
 Radix floris ſpecioſi, Ora.
 Method: loco proxime notato.
 Radix bonorum omnium, Ora.
 Chryſip ſerm: de S. Deip.
 Sacrarium Spiritus ſancti, Ora.
 Cypr. ſerm: de Nat. Chriſti to: 2. Bern- ſub finem ſer: 4 de aſſumpt. & ſub medium ſerm: de aquæ ductu in Nat: Hildephon ſer: 3 & 6. de aſſumpt. & captio. de virginis S. M. Giſelb. de Altercat. Synag. & Eccleſiæ c. 7, 14. & 19. & Marth: Philadelph. in precat: ad Virg. l. & c.
 Scala peccatorum, Ora.
 Bern. ſerm: de Nat: B. M. & epiſt: 174.
 Sceptum Orthodoxæ fidei, Ora.
 Cyril: hom. 6. contra Neſtor,
 Secretum uerecundiæ, Ora.
 Ambr: lib. 2. de virginibus,
 Sedes glorificata, Deoque digna, Ora.
 Method. in Threnis,
 Sedes eius qui nullo capitur loco, Ora.
 Damasc. orat. de Dormit. B. M.,
 Stella maris, Ora.

Bern.

B. MARIÆ VIRG. 383.

Bernar, serm, de Nat- Mariæ, & hom, 2, super
Missus est, Hildephon ser, 1, & iv, de Assum,
Beda in cap- I, Lucæ, Giselh, in Altercat, Sy-
nagogæ & Ecclesiæ- Vidas in hymno Magnæ
matris virginis, Hieron- in interpretat, nomi-
num Hebraicarum,

Signaculum fidei.

Ora.

Hildephon serm, iv, de Assumpt,

Templum inuiolatum,

Ora.

Cyrril, homel, vi, in Nestor, Chryf- hom,
de Annunciat, Alterum cœlum, & diuinum
templum vocat.

Templum cœleste,

Ora.

Hildephon. serm, vii. de Assumpt,

Templum pietatis & misericordiæ, Ora.

Anselm, de excel, virg, cap, vii.

Templum diuinitatis,

Ora.

Hildephon serm, 3, de Assumpt, Hesich serm.
ii, de S, Deip, Templum cœlo maius appel-
lat, Chrysof, orat- de Annunciat, Templum
Dei animatum-

Templum factoris tui.

Ora.

Hildephon cap, x, de virginit. S. Mar, & ser,
iv, de Assumpt, vocat Templum conditoris,

Thalamus sanctimonie.

Ora.

Cypr, serm, de nat, Christi,

Thesaurus sanctissimæ sanctitatis, Ora.

Andr, Creten, in encom, de dormit, B, V,

Thesaurus diuinus,

Ora.

Damasc, in hymnis de Assump,

Thesaurus dilectionis,

Ora.

Method. in Threnis,

Thesaurus

Theſaurus uitæ immortalis, Ora.

Damaſc. de dormit. Deip, Andr, Creten- in
ſalut. Angel,

*Titulus noſtræ libertatis nobi-
liſſimus,* Ora.

Hildephon cap. xii, de Virginit, S, Mar, vbi
& noſtræ ingenuitatis præclaram conditio-
nem vocat,

*Trichinium totius Trinitatis
nobile,* Ora.

Mattheus Piladelph, in preca, ad Virg, addens
ſanctiſſimum Patris templum, immaculatus Fi-
lii thalamus, ſanctiſſimum Spiritus ſancti ſacra-
rium,):(

Typus Eccleſiæ ſanctæ, Ora.

Auguſt, ſub fine ſer, 6, de Natal, qui eſt x, de
Temp, ſic Hildeph, ſer, 3, de Aſſumpt, Ecce-
ſiarum Deiformam, nuncupat.

Vexillum fidei, Ora.

Ambr, lib, 2, de Virginibus,

Via Regia Saluatoris, Ora.

Bern, ſerm, 2, de Aduentu,

Vitis uuas pulchras producens, Ora.

Chryſip, ſerm, de S, Deip.

Vmbraculum Spiritus ſancti, Ora.

Method, in Threnis, & in orar, de hipopan,

*Mater & uirgo ſingularis inſignita
titulis,* Ora.

Cyprian, ſerm, de Nat. Chriſti Tom. 2,

Verſ, A cunctis periculis,

Reſp:

B. MARIAE VIRG. 385.

Resp. Libera nos gloriosa uirgo uirgo. &c.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi. &c.

Oremus.

Pietate tua quasumus Domine. & cat.
ut supra.

Oremus.

Gratiam tuam quasumus Domine, mentibus nostris infunde, ut qui Angelo nunciante Christi filij tui incarnationem cognouimus, per passionem eius & crucem, ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Antiphona.

Salue Regina, Mater misericordiae, vita, dulcedo, & spes nostra, salue. Ad te clamamus ex-

B b les,

les filij Eue. Ad te suspiramus ge-
mentes & flentes in hac lachryma-
rum valle. Eia ergo aduocata no-
stra, illos tuos misericordes oculos
ad nos conuerte. Et Iesum benedi-
ctum fructum ventris tui, nobis
post hoc exilium ostende. O clemens
O pia, O dulcis virgo Maria.
ꝯ. Ora pro. Rꝯ. Vt digni.

Oremus.

O Mnipotens sempiterne Deus,
qui gloriose Virginis Matris
MARIE corpus & animam vt di-
gnū filij tui habitaculum effici me-
reretur, spiritu sancto cooperante
preparasti, da vt, cuius commemo-
ratione letamur, eius pia interces-
sione ab instantibus malis, & à
morte perpetua liberemur. Per
eundem Christum Dominum no-
strum. Amen.

Iubilus

F V B I L V S
 Sancti Bernar=
 di Abbatis.

*I*ESV dulcis memoria,
 Dans vera cordi gaudia:
 Sed super mel, & omnia,
 Eius dulcis presentia.

*N*il canitur suauius,
 Auditur nil iucundius,
 Nil cogitatur dulcius,
 Quàm IESVS Dei filius,

*I*ESV Spes pœnitentibus,
 Quàm pius es petentibus:
 Quàm bonus te quærentibus,
 Sed quid inuenientibus.

*I*ESV dulcedo cordium,
 Fons viuus, lumen mentium:
 Excedens omne gaudium,
 Et omne desiderium.

*Nec lingua valet dicere,
Nec litera exprimere,
Expertus potest credere
Quid sit IESVM diligere.*

*IESVM queram in lectulo,
Claufo cordis cubiculo,
Priuatim, & in publico,
Queram amore sedulo.*

*Cum MARIA diluculo,
IESVM queram in tumulto,
Clamore cordis querulo,
Mente queram, non oculo.*

*Tambam perfundam fletibus,
Locum replens gemitibus,
IESV prouoluar pedibus,
Strictis hærens amplexibus.*

*IESVS Rex admirabilis,
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,
Totus desiderabilis.*

Mane

S. BERNARDI. 389.

*Mane nobiscum Domine,
Et nos illustra lumine,
Pulsa mentis caligine,
Mundum replens dulcedine.*

*Quando cor nostrum visitas,
Tunc lucet ei veritas,
Mundi vilescit vanitas,
Et intus feruet charitas.*

*Amor IESV dulcissimus,
Et verè suavisissimus,
Plus millies gratissimus,
Quàm dicere sufficimus.*

*Hoc probat eius passio,
Hoc sanguinis effusio:
Per quam nobis Redemptio
Datur, & Dei visio.*

*IESVM omnes cognoscite,
Amorem eius poscite,
IESVM ardentè quarite,
Quarendo inardescite.*

B b 3

Sic

Sic amantem diligite,

Amoris vicem reddite,

In hunc odorem currite,

Et vota votis reddite.

IESVS author clementia,

Totius spes letitie,

Dulcoris fons, & gratia,

Vera cordis delicia,

IESV mi bone, sentiam

Amoris tui copiam:

Da mihi per presentiam

Tuam videre gloriam.

Cum dignè loqui nequeam

De te, tamen non fileam:

Amor facit, ut audeam,

Cum solùm de te gaudeam.

Tua IESV dilectio,

Grata mentis refectio,

Replens sine fastidio,

Dans famem desiderio.

Qui

S. BERNARDI.

391.

*Qui te gustant, esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desiderare nesciunt,
Nisi IESVM, quem diligunt.*

*Quem tuus amor ebriat,
Nouit, quid IESVS sapiat:
Quam felix est, quem satiat:
Non est ultra, quod cupiat,
IESVS decus Angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In corde nectar cœlicum.*

*Desidero te millies,
Mi IESV quando venies?
Me latum quando facies?
Me de te quando saties?
Amor tuus continuus,
Mihi languor assiduus,
Mihi fructus mellifluus
Est, & vita perpetuus.*

B b 4

IESV

Qui

*IESV summa benignitas,
Mira cordis iucunditas,
Incomprehensa bonitas,
Tua me stringat charitas.*

*Bonum mihi diligere
IESVM, nil ultra querere,
Mihi prorsus deficere,
Vt illi queam viuere.*

*O IESV mi dulcissime,
Spes suspirantis animæ,
Te querunt pie lachrimæ,
Et clamor mentis intima.*

*Quocunq; loco fuero,
Mecum IESVM desidero:
Quàm letus, cùm inuenero,
Quàm felix, cùm tenuero.*

*Tunc amplexus, tunc oscula,
Quæ vincunt mellis pocula,
Tunc felix Christi copula,
Sed in his parua morula.*

Iam

Iam quod quesui, video:

Quod concupiui, teneo:

Amore IESV langueo;

Et corde totus ardeo.

IESVS cū sic diligitur,

Hic amor non exstinguitur,

Non tepescit, nec moritur,

Plus crescit, & accenditur.

Hic amor ardet iugiter,

Dulcescit mirabiliter,

Sapit delectabiliter,

Delectat & feliciter.

Hic amor missus cœlitus,

Hæret mihi medullitus,

Mentem incendit penitus:

Hoc delectatur Spiritus.

O beatum incendium,

Et ardens desiderium,

O dulce refrigerium,

Amare Dei Filium.

*IESV flos matris virginis,
Amor nostra dulcedinis,
Tibi laus, honor numinis
Regnum beatitudinis.*

*Veni, veni Rex optime,
Pater immense gloria,
Affulge menti clartus,
Iam expectatus sapius.*

*IESVS sole serenior,
Et balsamo suavior,
Omni dulcore dulcior.
Ceteris amabilior.*

*Cuius gustus sic afficit,
Cuius odor sic reficit,
In quo mens mea deficit,
Solus amanti sufficit.*

*Tu mentis delectatio,
Amoris consummatio,
Tu mea gloriatio,
IESV mundi saluatio.*

S. BERNARDI. 395.

Mi dilecte reuertere,
Confors paterna dextera,
Hostem vicisti prosperè,
Iam cæli Regno fruerè,
Sequar te, quocunq; ieris,
Mibi tolli non poteris,
Cum meum cor abstuleris
IESV laus nostri generis,
Cæli Cines occurrite,
Portas vestras attollite,
Triumphatori dicite,
Aue IESV Rex inclyte,
Rex virtutum, Rex gloria,
Rex insignis victoria,
IESV largitor venia,
Honor cælestis patria,
Tu fons misericordia,
Tu verè lumen patria,
Pelle nubem tristitia,
Dans nobis lucem gloria.

Te cæli

396. IV. BILVS S. BERNARDI.

Te Cæli chorus prædicat,

Et tuas laudes replicat.

I E S V S orbem lætificat,

Et nos Deo pacificat.

I E S V S in pace imperat,

Quæ omnem sensum superat,

Hanc mea mens desiderat,

Et illa frui properat,

I E S V S ad patrem redijt,

Cæleste Regnum subiit:

Cor meum à me transiit,

Simul post I E S V M abiit.

Quem prosequamur laudibus,

Votis, hymnis, & precibus:

Vt nos donet cælestibus

Secum perfrui sedibus.

A M E N.

Litaniæ

LITANIAE
SANCTISSIMI NO-
MINIS IESV.

Kyrie Eleyson.
Christe Eleyson.

Kyrie Eleyson.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Pater de cœlis Deus.

Miserere nobis.

Fili Redemptor mundi Deus.

Mise.

Spiritus Sancte Deus.

Miserere nobis.

Sancta Trinitas unus Deus.

Mise.

IESV Fili Dei uiui.

Miserere nobis.

IESV Potentissime.

Mise.

IESV Perfectissime.

Mise.

IESV Gloriosissime.

Mise.

IESV Mirifice.

Mise.

IESV Charissime.

Mise.

IESV Clarior Sole.

Mise.

IESV Pulchrior Luna.

Mise.

IESV Splendidior Stellis.

Mise.

IESV Admirabilis.

Mise.

IESV

IESV Delectabilis.	Mise.
IESV Honorabilis.	Mise.
IESV Humillime.	Mise.
IESV Mitissime.	Mise.
IESV Patientissime.	Mise.
IESV Obedientissime.	Mise.
IESV Amator Castitatis.	Mise.
IESV Amator noster.	Mise.
IESV Amator pacis.	Mise.
IESV Speculum uitae.	Mise.
IESV Exemplar uirtutum.	Mise.
IESV Decus morum.	Mise.
IESV Amator animarum.	Mise.
IESV Zelator animarum.	Mise.
IESV Refugium nostrum.	Mise.
IESV Exultatio cordium.	Mise.
IESV Dulcis Pater pauperum.	Mise.
IESV Consolator afflictorum.	Mise.
IESV Thesaurus fidelium.	Mise.
IESV Gemma preciosa.	Mise.
IESV Armarium perfectionis.	Mise.
IESV Bone pastor ouium.	Mise.
IESV Stella maris.	Mise.
IESV Lux uera.	Mise.
	IESV

NOMINIS IESV 399.

IESV Sapientia eterna. Mise.

IESV Bonitas infinita. Mise.

IESV Gaudium Angelorum. Mise.

IESV Rex Patriarcharum. Mise.

IESV Inspirator Prophetarum. Mise.

IESV Magister Apostolorum. Mise.

IESV Fortitudo Martyrum. Mise.

IESV Lumen confessorum. Mise.

IESV Decor Virginum. Mise.

IESV Corona omnium Sanctorum. Mise.

Propitius esto. Parce nobis Domine.

Ab omni malo, Libera nos Domine.

Ab omni peccato. Libera nos Domine.

Ab insidijs diaboli. Libera nos Domine.

Ab incursu omnium malorum. Libera.

Per Incarnationem tuam. Libera.

Per Natiuitatem tuam. Libera.

Per Circumcisionem tuam. Libera.

Per Labores tuos. Libera.

Per Flagella tua. Libera.

Per mortem tuam. Libera.

Per Resurrectionem tuam. Libera.

Per Ascensionem tuam. Libera.

Per

LITANIAE SS. NOMINIS IESV.

Per Gaudia tua.

Libera.

Per Gloriam tuam. Libera nos Domine.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi.

Parce nobis Domine.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi.

Exaudi nos Domine.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi.

Miserere nobis.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Kyrie Eleyson.

Christe Eleyson.

Kyrie Eleyson.

Pater noster, &c.

Aue Maria, &c.

Credo, &c.

ORATIO B. BONAE
VENTURAE.

O Domine IESV Christe, cor meum
tuis uulneribus saucia, & tuo san-
guine inebria mentem meam, ut quocunq;
me uertam, te semper habeam crucifixum,
& quid-

Quidquid aspexero, mihi appareat tuo
 sanguine rubricatum: ut sic totus in te ten-
 dens, nihil præter te ualeam inuenire, nihil
 nisi uulnera tua ualeam intueri. Hæc mihi
 sit consolatio magna, tecum mi Domine
 uulnerari, uel mihi sit intima afflictio, à te
 ad modicum separari, uel sub te admeditari.
 Non quiescat cor meum bone IESV, do-
 nec te inueniat centrum suum, ibiq;
 terminet appetitum suum

A M B N.

A D IESVM.

O Dulcis IESV, IESV pars
 maxima cordis,
 Deliciaeq; mea, spes mea, uita mea.
 O mage melle mihi suauis, mage nectare
 IESV.

Vllâne te cordi subtrahat hora meos
 Me precor, ante meæ capiant obliuia uita,
 Nec proprij mancã nominis ipse memor.
 O s mihi destituat uox arescente palato,
 Et lingua ad fauces hæreat oro meas:

C c

Trima

Prima mihi IESV nisi sint præconia laudū,
 Hinc nisi lætitiæ surgat origo meæ:
 Sola mihi IESV nisi sis & summa uoluptas,
 Sis nisi sola mihi gaudia, solus amor:
 Ni mihi sis unum rebus solamen in arctis,
 Pectore ni semper sis & in ore meo.
 Ergo meum desiderium sis, summa uoluptas,
 Gaudia, cantus, amor, deliciæq; meæ.
 Et te præter, amara mihi sint, dulcia quāuis:
 Extra te mihi sit luctus ubiq; pauor.
 Sitq; omnis mea cura, tibi seruire, placere,
 Voluere te solum pectore, amare, frui.

Hymni duo in LAVDEM D. Virginis.

Stabat Mater dolorosa,
 Iuxta crucem lachrymosa,
 Dum pendebat filius.

1. Cuius animam gementem,

Contri=

- Contristantem, & dolentem,
Pertransiuit gladius.*
2. *O quàm tristis, & afflicta
Fuit illa benedicta
Mater vnigeniti.*
3. *Quæ mærebat, & dolebat,
Et tremebat cum videbat
Nati pœnas inchyti.*
4. *Quis est homo qui non fleret,
Christi Matrem si videret
In tanto supplicio?*
5. *Quis posset non contristari,
Piam Matrem contemplari,
Dolentem cum filio?*
6. *Pro peccatis sua gentis,
Vidit Iesum in tormentis,
Et flagellis subditum.*
7. *Vidit suum dulcem natum,
Morientem, desolatum,
Dum emisit spiritum.*
8. *Eia Mater fons amoris,*

- Me sentire vim doloris,
Fac, ut tecum lugeam,
9. Fac ut ardeat cor meum,
In amando Christum Deum,
Ut sibi complaceam,
10. Sancta Mater istud agas.
Crucifixi fige plagas
Cordi meo valide,
11. Tui nati vulnerati,
Iam dignati pro me pati,
Pœnas mecum diuide,
12. Fac me verè tecum flere,
Crucifixo condolere,
Donec ego vixero.
13. Iuxta crucem tecum stare,
Te libenter sociare,
In planctu desiderio.
14. Virgo virginum præclara,
Mihi iam non sis amara,
Fac me tecum plangere,
15. Fac ut portam Christi mortem,
Passionis*

- Passionis eius sortem,
Et plagas recolere.*
16. *Fac me plagis vulnerari,
Cruce hac inebriari,
Ob amorem filij.*
17. *Inflammatum, & accensus,
Per te virgo sum defensus,
In die iudicij.*
18. *Fac me cruce custodiri.
Morte Christi pramuniri,
Confoueri gratia.*
19. *Quando corpus morietur,
Fac ut anima donetur,
Paradisi gloria. Amen.*

Hymnus.

AVE maris Stella,
Dei Mater alma,
Atque semper virgo,
Felix cæli porta,
Sumens illud Ave,
C c s Gabriel

Gabrielis ore,
Funda nos in pace,
Mutans nomen Eva.

Solue vincla reis,
Profer lumen cecis,
Mala nostra pelle,
Eona cuncta posce.

Monstra te esse Matrem,
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus,
Tulit esse tuus.

Virgo singularis,
Inter omnes mitis,
Nos culpis solutos,
Mites fac & castos.

Vitam presta puram,
Iter para tutum:
Vt videntes Iesum.
Semper collatemur.

Sit laus Deo Patri,
Summo Christo decus

Spiritus

244
Spiritus sancto,

Trinus honor vnus. Amen.

¶ Ora pro nobis Sancta Dei genitrix,

Rx. Vt digni efficiamur promissio-
nibus Christi.

Oratio.

Defende quæsumus Do-
mine. B. Maria sem-
per Virgine intercedente, istā
ab omni aduersitate famili-
am, et toto corde tibi prostra-
tam, ab hostium propitius tue-
re clementer insidijs, per
Christum Domi-
num nostrū.

Amen.

Laus DEO, Beataq; Virgini Matri
MARIAE.

F I N I S.

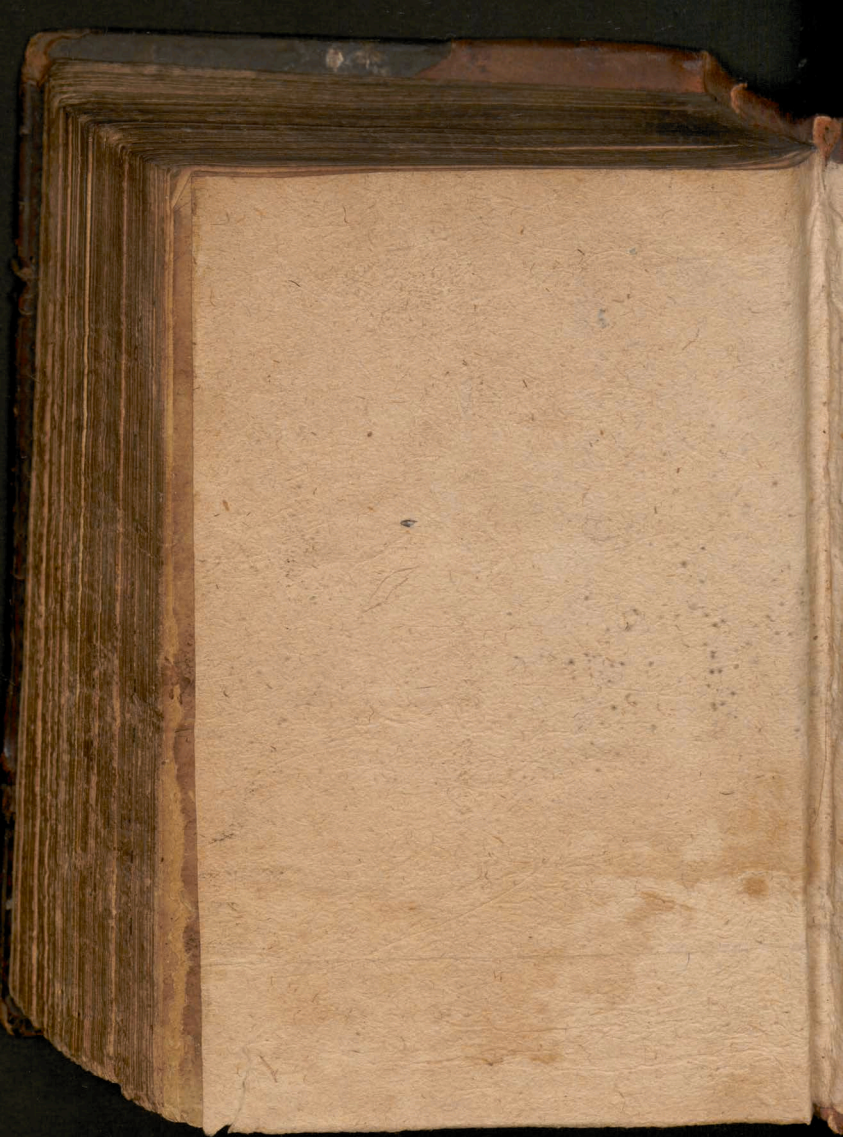
Statuta Malka Coteseyu
p. Krym Garzo Smutny
A. Dno Berninster

BIBLIOTHECA UNIV.

JAGELLONICAE

u a
Hys

Biblioteka Jagiellońska

stdr0041665

Justiz

1583